

အိမ်ထောင်ရေးအဖွဲ့

အိမ်ထောင်ရေးအဖွဲ့
၂၇/၇/၀၆

အိမ်ထောင်ရေးအဖွဲ့၏အဖွဲ့ဝင်များ

အိမ်ထောင်ရေးအဖွဲ့

ชวนม่วนชื่น

ธรรมะบันเทิงหลายเรื่องเล่า

พระอาจารย์พรหม

พิมพ์แจกเป็นธรรมทานเท่านั้น ห้ามจำหน่าย

หากท่านไม่ได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือนี้แล้ว

โปรดมอบให้กับผู้อื่นที่จะได้ใช้ จะเป็นบุญเป็นกุศลอย่างยิ่ง

ชวนม่วนชื่น

ธรรมะบันเทิงหลายเรื่องเล่า

แปลจาก Opening the Door of Your Heart

Copyright © Ajahn Brahm 2004

แปลโดย ศรียวรา อิศสระ

ISBN: 978-616-92647-0-5

จัดพิมพ์เพื่อแจกเป็นธรรมทานโดย

บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (๑๙๘๗) จำกัด

ภาพปก : ชัย ราชวัตร

แยกสีและพิมพ์ที่ : บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (๑๙๘๗) จำกัด

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอก ตัดตอน ทำซ้ำ เผยแพร่ หรือนำไปพิมพ์จำหน่าย
เผยแพร่ ไม่ว่าจะทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต หรือทางใดทาง
หนึ่งทั้งสิ้น

หากท่านใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน โปรดติดต่อ

บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (๑๙๘๗) จำกัด

๑๘ ซอยประชาอุทิศ ๓๓แยก๒๕ แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กทม. ๑๐๑๔๐

โทร ๐-๒๔๒๘-๗๕๐๐ <http://www.asp1987.com>

คำนำ

ชีวิตคนเราเปรียบเสมือนเรื่องราวมากมายที่ประสานสัมพันธ์กันทอไว้ด้วยกัน ดังนั้นนิทานจึงสามารถสื่อความจริงของชีวิตได้ดีกว่าทฤษฎีหรือปรัชญาล้วนๆ คนเราจึงชอบฟังนิทาน

เรื่องเล่าต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ อาตมาได้ยินได้ฟังได้ประสบมาในระยะเวลากว่าสามสิบปีที่อาตมาบวชเป็นพระสายวัดป่าในนิกายเถรวาท เป็นเวลากว่าหลายศตวรรษแล้วที่พุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นศาสนาหลักประจำชาติของไทย พม่า ศรีลังกา เขมร และลาว ปัจจุบันพุทธศาสนานิกายเถรวาทนี้ได้หยั่งรากและเจริญเติบโตในดินแดนตะวันตก (รวมทั้งประเทศออสเตรเลีย ซึ่งน่าจะนับว่าเป็นดินแดนทางใต้มากกว่า!)

ผู้คนมักจะถามอาตมาอยู่บ่อยๆ ว่า อะไรคือข้อแตกต่างระหว่างพุทธศาสนานิกายหลักต่างๆ - เถรวาท มหายาน วัชรยานและเซน คำตอบคือนิกายต่างๆ ก็เหมือนกับขนมเค้กชนิดเดียวกันแต่เคลือบด้วยน้ำตาลไอซิ่งต่างชนิดกันเท่านั้น จากภายนอกอาจจะดูเหมือนว่ามีลักษณะและรสชาติต่างกัน แต่เมื่อกัดลงไปเต็มคำแล้ว เราก็จะพบรสชาติเดียวกัน - รสชาติแห่งความเป็นอิสระ เมื่อเริ่มต้นก็มีพุทธศาสนาเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้นแหละ

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียเมื่อประมาณ ๒,๖๐๐ ปีมาแล้ว พระองค์มิได้ทรงสั่งสอนเฉพาะภิกษุภิกษุณีเท่านั้น หากทรงสั่งสอนสามัญชนอีกหลายๆ พันคนด้วย ตั้งแต่ชาวนา คนกวาดถนน หรือแม้แต่โสเภณี พระปัญญาของพระพุทธองค์มิได้บังเกิดขึ้น เพราะการดลบันดาลจากสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ หากเกิดจากความทะลุปรุโปร่งในความเป็นธรรมดาของธรรมชาตินั้น คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเกิดจากพระหฤทัยอันเปิดกว้างต่อความจริงด้วยพลังจากการภาวนาอย่างลึกซึ้ง ดังพุทธพจน์ที่คุ้นหูว่า ‘เราย่อมบัญญัติโลก เหตุเกิดแห่งโลกความดับแห่งโลก และปฏิบัติเครื่องให้ถึงความดับแห่งโลก ในอัมตภาพอันมีประมาณวาหนึ่ง มีสัญญาและมีใจนี้เท่านั้น’¹

พระธรรมคำสั่งสอนหลักของพระพุทธองค์ คือ อริยสัจสี่ ซึ่งอาตมาขอจัดลำดับใหม่จากที่เป็นอยู่ดังนี้

1. สุข
2. เหตุให้เกิดสุข
3. ความขาดสุข
4. เหตุให้เกิดภาวะขาดสุข

เรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้เกี่ยวกับข้อที่สอง คือ เหตุให้เกิดสุขเป็นหลัก

พระพุทธองค์มักทรงสอนด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ท่านอาจารย์ของอาตมา หลวงพ่อชาแห่งภาคอีสานของประเทศไทย ก็ได้ใช้เรื่องราวต่าง ๆ ในการสอนเช่นกัน หลังจากได้ฟังหลวงพ่อบรรยายธรรม สิ่งที่อาตมาจดจำได้มากที่สุด ก็คือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ท่านเล่าโดยเฉพาะเรื่องตลก ไม่ใช่เพียงแค่ว่าได้ฟังเท่านั้น หากเรื่องราวเหล่านี้ยังสื่อคำชี้แนะที่ลึกซึ้งยิ่งสำหรับทางไปสู่ความสุขที่แท้จริง เรื่องราวนั้นจึงนับได้ว่าเป็น ‘ธรรมทูต’

อาตมาเองก็ได้ใช้เรื่องราวต่าง ๆ รวมทั้งนิทานสอนพุทธศาสนา และการปฏิบัติภาวนาในประเทศออสเตรเลีย สิงคโปร์และมาเลเซียมาหลายปีแล้ว และอาตมาก็ได้นำเสนอเรื่องราวที่อาตมาชอบมากที่สุดบางส่วนไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพราะเรื่องราวนิทานมีไว้สำหรับสื่อความหมายด้วยตัวของมันเอง อาตมาจึงใส่คำอธิบายเพิ่มเติมไว้น้อย เรื่องราวแต่ละเรื่องสื่อความหมายหลายระดับ ดังนั้นยิ่งผู้อ่านอ่านมากเท่าไร ความจริงก็จะปรากฏมากขึ้นเท่านั้น

ขอให้ท่านทั้งหลายสนุกกับการอ่านเรื่องราวแห่งความสุขที่แท้จริงเหล่านี้มากเท่ากับผู้ที่เคยได้ฟังสด ๆ และขอให้เรื่องราวเหล่านี้ได้ช่วยเปลี่ยนชีวิตของผู้อ่านให้ดีขึ้น เช่นที่มันได้ช่วยผู้อื่นมามากมายแล้ว

อาจารย์พรหม

เพ็ริธ พฤษภาคม ๒๕๔๗

เกี่ยวกับผู้เขียน

พระวิสุทธิสังวรเถร (พระอาจารย์พรหมวังโส) เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปในชื่อพระอาจารย์พรหม หรือ Ajahn Brahm เดิมมีนามว่า Peter Betts เกิดที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในวันที่ 7 สิงหาคม ปีพุทธศักราช 2494 ท่านมีพื้นฐานครอบครัวจากชนชั้นแรงงาน แต่ได้ทุนเรียนต่อด้านฟิสิกส์ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ หลังจากจบการศึกษา ท่านได้เป็นครูสอนนักเรียนมัธยมปลายอยู่หนึ่งปีก่อนที่จะเดินทางมาประเทศไทยเพื่อมาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ และท่านได้รับการสั่งสอนจากพระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อบุชา สุภทฺโท) โดยในขณะที่เป็นพระบวชใหม่นั้นท่านได้รับการร้องขอให้แปลและรวบรวมพระวินัยเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งในภายหลังหนังสือฉบับนี้ก็ได้กลายเป็นพื้นฐานของวินัยสงฆ์ในวัดพุทธนิกายเถรวาทในประเทศตะวันตกหลายวัด

หลังจากนั้นท่านก็ได้รับนิมนต์ไปที่เมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย โดยพุทธสมาคมแห่งออสเตรเลียตะวันตกเพื่อช่วยพระอาจารย์ชาคโรในการเผยแผ่พุทธศาสนา ในเบื้องต้นพระอาจารย์ทั้งสองรูปได้พักอยู่ในบ้านเช่าบริเวณชานเมืองทางด้านเหนือของเมืองเพิร์ธ แต่ต่อมาในปี 2526 ได้มีการซื้อที่ดินขนาด 97 เอเคอร์ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าในภูเขาแห่งเซอเพนไทน์ (Serpentine) ทางด้านใต้ของเมืองเพิร์ธ ที่ดินผืนนี้เองได้กลายเป็นวัดป่าโพธิญาณ (ตั้งชื่อตามชื่อหลวงพ่อบุชา ผู้สั่งสอนธรรมะให้แก่ผู้เขียน) โดยวัดป่าโพธิญาณแห่งนี้เองได้กลายเป็นวัดพุทธแห่งแรกในดินแดนซีกโลกใต้ และในปัจจุบันได้กลายเป็นชุมชนของภิกษุในศาสนาพุทธนิกายเถรวาทที่ใหญ่ที่สุดในประเทศออสเตรเลีย

ในตอนเริ่มต้นนั้นยังไม่มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ บนพื้นที่นั้น และชาวพุทธในเมืองเพิร์ธนั้นก็ยังมีไม่มากจึงทำให้ยังไม่มีเงินทุนมาก บรรดาพระภิกษุจึงต้องเริ่มก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างด้วยตนเองเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ในช่วงนั้นจึงเป็นช่วงที่พระอาจารย์พรหมได้เรียนรู้ระบบประปาและการกักอริสฐานปุณและได้กลายเป็นผู้สร้างอาคารหลายหลังที่อยู่ปัจจุบันด้วยตัวเอง

ในปี 2537 พระอาจารย์ชาคริโด้ลาพักจากออสเตรเลียและได้ลาสิกขาหนึ่งปีหลังจากนั้น ทำให้พระอาจารย์พรหมต้องกลายเป็นผู้รับผิดชอบหลักโดยทันที แม้ว่าในช่วงแรกจะมีความไม่มั่นใจอยู่บ้าง แต่ท่านก็ได้ทำหน้าที่ของท่านอย่างเต็มที่ โดยในปี 2546 ท่านได้ไปเป็นผู้บรรยายในงานสัมมนาพุทธศาสนานานาชาติ ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา และในอีก 4 งานประชุมของพุทธศาสนานานาชาติ และในปี 2549 ท่านได้เป็นผู้จัดงาน Global Conference in buddhism ครั้งที่ 4 ณ เมืองเพิร์ธ นอกจากนี้ท่านยังคงอุทิศเวลาของท่านให้กับผู้ป่วยระยะสุดท้าย นักโทษ ผู้ป่วยมะเร็ง ผู้ต้องการเรียนรู้เรื่องการทำสมาธิ และบรรดาสงฆ์แห่งวัดป่าโพธิญาณ

เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ปี 2547 ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญฝ่ายวิปัสสนาธุระ มีราชทินนามว่า พระวิสุทธิสังวรเถร

ในเดือนตุลาคมปี 2547 ท่านได้รับรางวัล John Curtin Medal จากมหาวิทยาลัยเคอร์ติน (Curtin University) ในฐานะที่ท่านมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และการบริการแก่ชุมชนต่อชาวออสเตรเลีย

ปัจจุบันนี้ท่านเป็นเจ้าของวัดป่าโพธิญาณในเมืองเซอเพนไทน์ Serpentine รัฐออสเตรเลียตะวันตก และยังคงดำรงตำแหน่งอีกมากมายดังนี้ ผู้นำทางจิตวิญญาณของพุทธสมาคมแห่งออสเตรเลียตะวันตก ที่ปรึกษาทางจิตวิญญาณของพุทธสมาคมแห่งรัฐวิกตอเรีย ที่ปรึกษาทางจิตวิญญาณของพุทธสมาคมแห่งออสเตรเลียใต้ ผู้สนับสนุนทางจิตวิญญาณของพุทธสมาคมแห่งสิงคโปร์ และยังคงทำงานร่วมกับบรรดาสงฆ์ในศาสนาพุทธทุกนิกายเพื่อก่อตั้งพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย

ท่านได้เขียนหนังสือหลายเล่มซึ่งได้รับการตีพิมพ์แล้ว อาทิ Opening the door of your heart, The Art of Disappearing, Happiness Through Meditation, Good, Bad, Who knows และนอกจากนั้นยังมีกรรมเทศนาของท่านอีกมากมายในอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ดาวนโหลดได้ฟรีในรูปแบบของไฟล์เสียงและไฟล์วิดีโอ ไฟล์เหล่านี้ได้รับการดาวนโหลดไปเป็นล้านๆ ครั้งต่อปี

อาจกล่าวได้ว่าไม่มีวินาทีใดที่ผ่านไปที่จะไม่มีใคร ในบางแห่ง ในโลกใบนี้
ดาวนี้โหลดหรือกำลังฟังธรรมะจากพระอาจารย์พรหมอยู่

แต่ครูบาอาจารย์ หลวงพ่อชา ผู้เป็นสมณะแท้
แต่เพื่อนสพรหมจารี ผู้เป็นพยานความงามของกัลยาณธรรม
และ แต่โยมพ่อ ผู้สอนให้มึนน้ำใจ

สงบได้ จะสำนึกในความวุ่นวายของตน
เจ็บเป็น จะสำนึกในความเพ้อเจ้อของตน
มีน้ำใจ จะสำนึกในการด่วนสรุปคนอื่นของตน

-สุภาษิตจันโบราณ

สารบัญ

คำนำ	๓
เกี่ยวกับผู้เขียน	๕
ความสมบูรณ์แบบและความรู้สึกผิด	๑๔
ก้อนอิฐที่ไม่เข้าที่เข้าทางสองก้อน	๑๔
สวนเซน	๑๘
เท่าที่ทำแล้วก็เสร็จแล้ว	๒๑
ทำสวนทวนทุกซ์	๒๒
ความรู้สึกผิดและการให้อภัย	๒๕
ความรู้สึกผิดของอาชญากร	๒๘
เด็กนักเรียนห้อง ข	๓๐
เด็กน้อยในซูปเปอร์มาเก็ต	๓๒
ผิดกันถ้วนหน้า	๓๔
จงปล่อยวางความรู้สึกผิดตลอดกาล	๓๕
ความรักและการอุทิศตน	๓๖
ความรักที่ไม่มีเงื่อนไข	๓๖
เปิดประตูใจไว้	๓๘
การอุทิศตน	๔๒
ไต่กับเปิด	๔๓
ขอบคุณข้อบกพร่อง	๔๕
เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ	๔๖
รักแท้	๔๘
ความหวาดกลัวและความเจ็บปวด	๕๐
อิสระจากความหวาดกลัว	๕๐
ทำนายทายทักอนาคต	๕๒
การพนัน	๕๔
ความกลัวคืออะไร?	๕๖

ประหม่าหน้าคน	๕๙
กลัวความเจ็บปวด	๖๓
ปล่อยวางความเจ็บปวด	๖๖
เจ็บนิด ๆ ไม่นาน ดีกว่าใช้ยาชาช่วยถอนฟัน	๖๘
ไม่มีกังวล	๖๙
ความโกรธกับการให้อภัย	๗๓
ความโกรธ	๗๓
การพิจารณาคดี	๗๔
งานปฏิบัติธรรม	๗๖
ปีศาจกินความโกรธ	๘๐
ไม่ไหวแล้ว! พอกันที! ฉันไม่อยู่แล้ว!	๘๓
วิธีการที่จะระงับการต่อต้านการปกครอง	๘๕
สงบลงด้วยการให้อภัย	๙๐
การให้อภัยเชิงสร้างสรรค์	๙๒
สร้างความสุข	๙๕
การยกย่องชมเชยพาเราไปได้ทุกแห่ง	๙๕
ไวโอพี เป็นได้อย่างไร	๙๗
สองนิ้วช่วยยิ้ม	๑๐๐
คำสอนที่ล้ำค่า	๑๐๒
แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน	๑๐๔
การเสียดสีเยี่ยงวีรบุรุษ	๑๐๖
ซีวัวร์เต็มคันรถบรรทุก	๑๐๗
มากเกินไปที่จะหวัง	๑๑๑
ถึงขยะกันรื้อ	๑๑๔
มันอาจจะยุติธรรมก็ได้!	๑๑๕
ปัญหาวิกฤติและการแก้ไขด้วยเมตตา	๑๑๗
กฎแห่งกรรม	๑๑๗

ดื่มชาเมื่อไม่มีทางออก	๑๑๙
ไปตามกระแส	๑๒๑
ติดกับระหว่างเสือและงู	๑๒๓
คำแนะนำเพื่อชีวิต	๑๒๕
มีปัญหารึ?	๑๒๗
การตัดสินใจ	๑๒๘
การโทษผู้อื่น	๑๒๙
คำถามสามข้อของจักรพรรดิ	๑๓๐
วิวรณ์ให้	๑๓๔
เด็กหญิงเล็ก ๆ กับเพื่อนของเธอ	๑๓๘
งู นายกเทศมนตรี และพระ	๑๔๐
งูตัวร้าย	๑๔๓
ปัญญาและความสงบภายใน	๑๔๖
ปัญญานำ น้ำใจตาม	๑๔๖
ความหวังใยต่อลูกชาย	๑๔๗
ปัญญาคืออะไร?	๑๔๘
กินอย่างฉลาด	๑๕๐
การแก้ปัญหา	๑๕๒
ฟังผิด	๑๕๔
ไม่ใช่ปัญญา	๑๕๕
ไอศูรุษย์	๑๕๗
เต่าพูดมาก	๑๖๐
พูดได้ฟรี ไม่ต้องจ่ายภาษี	๑๖๓
จิตกับศีลธรรม	๑๖๔
หมอฟี	๑๖๔
อะไรใหญ่ที่สุดในโลก	๑๖๖
การค้นหาจิต	๑๖๗

วิทยาศาสตร์	๑๖๙
ศาสตร์แห่งความสงบ	๑๗๐
ความเชื่ออันงมกาย	๑๗๑
คุณค่าและการปฏิบัติธรรม	๑๗๔
เสียงที่ไพเราะที่สุด	๑๗๔
อำนาจปรีชามิต	๑๗๖
หินที่มีค่า	๑๗๘
แล้วฉันจะเป็นสุข	๑๘๐
ชาวประมงเม็กซิกัน	๑๘๓
พอ	๑๘๕
อิสรภาพและความอ่อนน้อมถ่อมตน	๑๘๗
อิสระสองประเภท	๑๘๗
อิสระชนิดไหนล่ะที่ท่านชอบ?	๑๘๘
โลกเสรี	๑๙๑
อาหารค่ำกับองค์กษัตริย์โทษกรรมสากล	๑๙๓
การแต่งตัวของพระ	๑๙๕
หัวเราะตัวเอง	๑๙๗
การหัวเราะที่ดังสุดของหมาเม็กกัน	๑๙๘
เหม็นลม	๒๐๐
เมื่ออาตมาบรรลุนิพพาน?	๒๐๓
หม้อหรือหมู	๒๐๖
หเร กฤษณะ	๒๐๗
ค้อนใคร?	๒๐๙
มองเป็นเรื่องตลกดีกว่า	๒๑๑
ไถ่ใจ	๒๑๒
ความทุกข์และการปล่อยวาง	๒๑๓
คิดยากกว่าทำ	๒๑๓

ขุนเพราะชน	๒๑๕
กรรมของเราหนอ บุญของเขาหนอ	๒๑๗
ไม่ปลอบก็เหมือนปลอบ	๒๑๙
การเจ็บป่วยเป็นเรื่องผิดปกติรี?	๒๒๑
เยี่ยมคนป่วย	๒๒๓
หัวเราะไม่ห้าม	๒๒๕
คอนเสิร์ตชีวิต	๒๒๙
ไปไม่ร่วง	๒๓๒
ปุ่มชะตากรรม	๒๓๔
เมียข้ามชาติ	๒๓๖
หัวเราะให้ ออก	๒๓๘
เส้นหักองชี้	๒๓๙
หมายเหตุ	๒๔๑

ความสมบูรณ์แบบและความรู้สึกผิด ก่อนอิฐที่ไม่เข้าที่เข้าทางสองก้อน

หลังจากการซื้อที่ดินเพื่อสร้างวัดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ นั้น เราก็หมดตัว และเป็นหนี้โดยที่ยังไม่มีสิ่งปลูกสร้างใด ๆ แม้แต่เพิงที่อาศัยได้บนที่ดินผืนนั้น ในช่วงสองสามอาทิตย์แรก เราต้องอาศัยนอนอยู่บนบานประตูเก่า ๆ ที่ซื้อ มาถูก ๆ จากคนขายของเก่า เราหนุนบานประตูเก่า ๆ นั้นให้สูงขึ้นจากพื้น ดินด้วยก้อนอิฐ (เราไม่มีแม้แต่เบาะนอน นั่นก็เป็นของแถมอยู่แล้วเพราะว่าเรา เป็นพระป่านี้)

ท่านเจ้าอาวาสได้บานประตูที่ดีที่สุด เป็นบานประตูเรียบ ๆ ส่วนบาน ประตูของอาตมาเป็นชนิดที่มีบัว แกรมยังมีรูขนาดใหญ่พอควรอยู่ตรงกลางตรง บริเวณที่เคยติดลูกบิด โชคดีนะที่เขาถอดลูกบิดออกไปแล้ว แต่เจ้ารูนี้ก็ยังคง อยู่เกือบจะกลางเตียงประตูของอาตมาทีเดียว อาตมาเคยพูดตลก ๆ ว่า อาตมาไม่ต้องลุกจากเตียงไปเข้าห้องน้ำหรอกนะ! ความจริงที่แสนหนาวก็คือ ว่า ลมสามารถพัดกรูผ่านเจ้ารูนี้มาถึงตัวอาตมา ทำให้อาตมาไม่ค่อยได้หลับ ได้นอนในช่วงค่ำคืนเหล่านั้น

พวกเราเป็นพระจน ๆ ที่ต้องการอาคารที่พักอาศัย แต่ไม่มีกำลังทรัพย์ พอที่จะจ้างช่างก่อสร้างได้ แค่ค่าวัสดุต่าง ๆ ก็แพงเกินพอแล้ว อาตมาจึงต้อง เรียนรู้ว่าเขาทำงานก่อสร้างกันอย่างไรเตรียมฐานรากอย่างไร ตลอดจนจนถึงการ ผสมคอนกรีต การก่ออิฐการตั้งหลังคา งานประปา และทุก ๆ อย่าง ก่อนจะ บวชอาตมาเคยเป็นนักฟิสิกส์ทฤษฎีและเป็นครูโรงเรียนมัธยมผู้ไม่เคยคุ้นกับ การใช้แรงงานด้วยมือทั้งสองนี้ เพียงไม่กี่ปีอาตมากลายเป็นช่างก่อสร้างที่มี ฝีมือไม่เบา ขนาดที่จะสามารถเรียกคณะทำงานของอาตมาได้ว่าบริษัทพุทธ ก่อสร้าง (BBC – Buddhist Building Company) แต่ขณะที่เริ่มต้นนั้นมันช่าง เป็นเรื่องที่ยากเย็นแสนเข็ญเอามาก ๆ

การก่ออิฐอาจจะดูเป็นเรื่องง่าย ๆ เพียงแค่โปะปูนลงไปแล้ววางก้อนอิฐ แต่ด้านนี้ที่ด้านนั้นที่ให้เข้าที่ ตอนอาตมาเริ่มก่ออิฐใหม่ ๆ อาตมาตะกอดมูมหนึ่งลงเพื่อให้ได้ระดับ อีกมูมหนึ่งกลับยกขึ้น พออาตมาคาดด้านที่ยกขึ้นนั้นให้ลงมา อิฐก็เริ่มแตกแถวแตกแนว หลังจากที่อาตมาดันมันให้กลับเข้าที่ มูมแรกก็เริ่มสูงเกินไปอีกแล้ว โยมลองทำดูซิ!

เพราะอาตมาเป็นพระ อาตมาจึงมีความอดทนและมีเวลาที่จะทำงานได้โดยไม่จำกัด อาตมาจึงทำงานอย่างประณีตที่สุด โดยไม่สนว่าจะต้องใช้เวลายาวนานเท่าใด เพื่อให้มั่นใจได้ว่าอิฐทุก ๆ ก้อนจะถูกวางไว้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด ในที่สุดการก่อกำแพงอิฐแผงแรกของอาตมาก็สำเร็จลง อาตมาก็วางถอยออกมายืนชื่นชมผลงาน ในชั่วขณะนั้นแหละที่อาตมาสังเกตเห็น...โ้ย้ย!... อาตมาก่ออิฐพลาดไปสองก้อน อิฐก้อนอื่น ๆ เป็นแถวเป็นแนวสวยงาม มีแต่เจ้าอิฐสองก้อนนี้แหละที่เอียง ๆ ทำมูมกับแนวอิฐก้อนอื่น ๆ มันดูแย่มาก ๆ เลย มันทำให้กำแพงทั้งแผงดูไม่ดีเลย

ขณะนั้นปูนก่ออิฐก็แข็งเกินกว่าที่จะสามารถดึงอิฐออกมาก่อใหม่เสียแล้ว อาตมาจึงกราบเรียนท่านเจ้าอาวาส ขอบุขกำแพงเพื่อเริ่มต้นก่ออิฐใหม่อีกครั้ง หรือถ้าจะให้ดีก็อยากจะระเบิดมันทิ้งไปเลย อาตมาก่ออิฐไม่ได้ และอาตมาก็รู้สึกอับอาย ท่านเจ้าอาวาสไม่อนุญาตให้หรือ กำแพงนี้จะต้องคงอยู่

เวลาอาตมาพาแขกเยี่ยมมณฑลที่เริ่มตั้งใหม่ของเรา อาตมาพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพาแขกเดินไปทางกำแพงนั้น อาตมาไม่อยากให้ใคร ๆ เห็นมันเลย จนกระทั่งวันหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไปได้สามสี่เดือน ขณะที่อาตมากำลังเดินอยู่กับผู้มาเยี่ยมวัดคนหนึ่งเขาสังเกตเห็นกำแพงนั้น แล้วก็เปรยขึ้นมาว่า “กำแพงนี้สวยดี”

อาตมาถามเขาด้วยความประหลาดใจว่า “คุณลืมแว่นสายตาของคุณไว้ในรถรีเปลา? สายตาคุณเลื่อมรีเปลา? คุณไม่เห็นรีว่ามีอิฐถึงสองก้อนที่วางไม่ดีจนทำให้กำแพงนี้เสียหายหมด?”

คำพูดที่เขาตอบอาตมานั้นได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งหมดของอาตมา

ต่อกำแพงนั้น ต่อตัวอาตมาเอง และต่อหลาย ๆ แง่มุมของชีวิต เขาบอกอาตมาว่า “ใช่ ผมเห็นอิฐที่วางไม่ดีสองก้อนนั้นแต่ผมก็ได้เห็นด้วยว่ามีอิฐอีก ๙๙๙ ก้อน ก่อไว้อย่างสวยงามเป็นระเบียบ”

อาตมาถึงกับอึ้งทีเดียว นับเป็นครั้งแรกในรอบสามเดือนที่อาตมาสามารถมองเห็นอิฐก้อนอื่น ๆ บนกำแพงนั้นนอกเหนือจากเจ้าสองก้อนที่เป็นปัญหา ไม่ว่าจะเห็นอิฐที่อยู่ด้านบน ด้านล่างด้านซ้าย และด้านขวาของเจ้าอิฐสองก้อนนั้น ล้วนแต่เป็นอิฐที่ก่อไว้อย่างดีไม่มีที่ติ ยิ่งไปกว่านั้นจำนวนอิฐที่ดีนี้มีมากกว่าเจ้าอิฐไม่ดีสองก้อนนั้นมากมายนัก ก่อนหน้านั้นตาของอาตมาจับจ้องเฉพาะแต่ที่อิฐสองก้อนนั้น ตาของอาตมามีติดบอดต่อสิ่งอื่น ๆ ทั้งหมด อาตมาจึงไม่อาจทนมองกำแพงนั้นได้และไม่ต้องการให้ผู้อื่นได้เห็นกำแพงนั้นด้วย เป็นเหตุให้อาตมาอยากจะทำลายกำแพงนั้นทั้งเดี๋ยวนี้เมื่ออาตมาสามารถเห็นอิฐดี ๆ แล้ว กำแพงนั้นก็ไม่น่าเกลียดอีกต่อไป มันก็เป็นเหมือนกับที่ผู้มาเยี่ยมคนนั้นพูด “กำแพงนี้สวยดี” เดียวนี้กำแพงนั้นก็ยังคงอยู่ แม้เวลาจะผ่านไป ๒๐ ปีแล้ว อาตมาเองก็ลืมเสียแล้วว่าเจ้าอิฐไม่ดีสองก้อนนั้นมันอยู่ตรงไหนแน่ อาตมาไม่สามารถเห็นจุดที่ผิดพลาดนั้นจริง ๆ

มนุษย์เรารู้สึกก็คนที่ตัดสัมพันธ์หรือหย่าร้างเพียงเพราะเขาเพ่งมองเห็นแต่ ‘อิฐที่ไม่ดีสองก้อน’ ที่อยู่ในตัวคู่ชีวิตของเขา พวกเราก็คนที่เคยรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังจนอาจจะเคยคิดฆ่าตัวตายเพียงเพราะเรามองเห็นแต่ ‘อิฐที่ไม่ดีสองก้อน’ ในตัวของเรา ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงมี ‘อิฐที่ดีและอิฐที่ดีจนไม่มีที่ติ’ มากมายอยู่เคียงข้างส่วนที่บกพร่อง ไม่ว่าจะมองไปทางข้างบน ข้างล่าง ข้างซ้ายข้างขวา เพียงแต่เรามองมันไม่เห็นเท่านั้น แทนที่จะเห็นสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ สายตาของเรากลับเพ่งมองจดจ่อเฉพาะสิ่งที่ผิดพลาด ทั้งหมดที่เราเห็นมีแต่สิ่งผิดพลาด จนเราคิดอยากจะทำลายมันทิ้งเสีย มันน่าเศร้าจริง ๆ ที่หลายครั้งหลายหนเราได้ลงมือทำลาย “กำแพงที่ดี” นั้นไปจริง ๆ

เราทุกคนย่อมมี ‘ก้อนอิฐที่ไม่เข้าที่เข้าทางสองก้อน’ แต่แต่ละคนก็ย่อมมี ‘ก้อนอิฐที่ดีจนไม่มีที่ติ’ จำนวนมากมายกว่าข้อบกพร่องหลายเท่า เมื่อ

เรามองเห็นมันแล้ว สิ่งต่างๆ ก็ดูจะไม่เลวร้ายนัก ไม่เพียงแต่เราจะสามารถอยู่กับตนเองและข้อผิดพลาดบางประการของเราได้อย่างสุขสงบแล้ว เรายังสามารถมีความสุขกับการใช้ชีวิตร่วมกับสามีหรือภรรยาของเราด้วย นับเป็นข่าวร้ายสำหรับทนายความผู้เชี่ยวชาญเรื่องการหย่าร้าง แต่เป็นข่าวดีสำหรับโยม

อาตมาได้เล่าเรื่องสั้นๆ นี้หลายครั้ง ช่วงก่อสร้างคนหนึ่งที่ได้ฟังเรื่องนี้ได้มาพบอาตมาเพื่อบอกความลับเกี่ยวกับงานก่อสร้างเขาบอกว่า “ช่วงก่อสร้างอย่างเราๆ นี้มักจะทำสิ่งผิดพลาดได้เสมอเพียงแต่เราจะบอกลูกค้าของเราว่ามันเป็นเอกลักษณ์พิเศษที่ไม่มีบ้านใดในละแวกนั้นมีเหมือน แดมเรายังเบิกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นสองสามพันเหรียญอีกด้วย”

ฉะนั้นมันเป็นไปได้ที่เอกลักษณ์พิเศษจะมีจุดเริ่มต้นมาจากความผิดพลาด ในทำนองเดียวกัน ถ้าเพียงแต่โยมจะเลิกมองจ้องอยู่เฉพาะแต่ข้อผิดพลาด สิ่งที่ยอมเห็นว่าเป็นข้อบกพร่องในตัวโยม ในตัวสามีหรือภรรยาของโยม และในชีวิตทั่วๆ ไปอาจจะกลับกลายเป็น ‘ลักษณะพิเศษเฉพาะตัว’ ที่จะเพิ่มคุณค่าให้แก่ชีวิตของโยมนะ

สวนเซน

วัดพุทธในญี่ปุ่นมีชื่อเสียงในเรื่องสวน หลายปีก่อนมีวัด ๆ หนึ่งเป็นที่กล่าวขานกันว่ามีสวนสวยยิ่งกว่าวัดใด ๆ ผู้คนจากทั่วประเทศพากันเดินทางมาที่วัดนี้เพื่อชื่นชมการจัดสวนที่งดงามประณีต มีคุณค่ายิ่งในความเรียบง่าย เป็นธรรมชาติ

พระอาจารย์อาวุโสรูปหนึ่งเดินทางมาเยี่ยมชมสวนนี้ ท่านเดินทางมาถึงแต่เช้าตรู่หลังพระอาทิตย์ขึ้น ท่านต้องการจะค้นหาว่า เพราะเหตุใดสวนนี้จึงได้ชื่อที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจอย่างมากแก่ผู้มาเข้าชม ท่านจึงซ่อนตัวอยู่หลังพุ่มไม้ใหญ่บริเวณที่มองเห็นสวนได้เป็นอย่างดี

ท่านเห็นพระทำสวนหนุ่มรูปหนึ่งเดินหิ้วตะกร้าหวายสองใบออกมาจากวัด เป็นเวลากว่าสามชั่วโมงที่ท่านเฝ้าดูพระหนุ่มค่อย ๆ บรรจงเก็บใบไม้และกิ่งไม้ที่ร่วงหล่นจากต้นพลัมที่แผ่กิ่งก้านสาขาอยู่กลางสวน ขณะที่เก็บใบไม้แต่ละใบ และกิ่งไม้แต่ละก้าน ท่านจะพลิกมันกลับไปกลับมาอย่างเบาเหมือนพัดและไต่ร่อง ถ้าท่านชอบ ท่านก็วางมันลงในตะกร้าใบหนึ่งอย่างทะนุถนอม แต่ถ้าท่านเห็นว่ามันไม่เป็นประโยชน์แล้ว ท่านก็ทิ้งมันลงไปในตะกร้าอีกใบซึ่งเป็นตะกร้าสำหรับขยะ หลังจากที่ท่านได้นำขยะไปเทที่กองขยะหลังวัดแล้ว ท่านหยุดพักเพื่อดื่มชาและเตรียมใจให้พร้อมสำหรับขั้นตอนสำคัญลำดับต่อไป

พระหนุ่มใช้เวลาอีกสามชั่วโมงบรรจงวางใบไม้แต่ละใบและกิ่งไม้แต่ละก้านลงในที่ ๆ เหมาะสมในสวนอย่างมีสติ ด้วยความเอาใจใส่ ประณีต และเชี่ยวชาญ ถ้าท่านยังไม่พอใจกับการวางนั้น ท่านก็ขยับมันไปมาด้านนั้นนิด ด้านนี้หน่อย จนกว่าจะปรากฏรอยยิ้มแห่งความพึงพอใจนั้นแหละ ท่านจึงจะเลือกใบไม้ใบใหม่ที่มีรูปร่างและสีสดตรงใจท่าน วางลงในที่ ๆ เหมาะสมในสวนต่อไป ความเอาใจใส่ในรายละเอียดของท่านนั้นยากจะหาผู้ใดเสมอ

เหมือน ความเชี่ยวชาญในการจัดสีและรูปลักษณะของท่านนั้นเยี่ยมยอด ความเข้าถึงความงามของธรรมชาติของท่านสูงส่งนัก เมื่องานของท่านเสร็จสิ้นลง สวณนั้นก็งามเลิศ

แล้วพระอาวสุก็ได้ก้าวเข้าไปในสวนด้วยรอยยิ้มจนเห็นพันหักๆ ของท่าน ท่านแสดงความยินดีกับพระหนุ่มว่า “ยอดเยี่ยมยอดเยี่ยมจริงๆ นำประทับใจมาก ผมเฝ้าสังเกตคุณมาตลอดเข้าความขยันของคุณคู่ควรแก่การยกย่องสูงสุด และสวณของคุณก็...เอ้อ... สวณของคุณก็เกือบจะสมบูรณ์แบบ”

หน้าของพระหนุ่มซีดขาวลงทันที ร่างกายของท่านเกร็งขึ้นมาราวกับโดนแมงป่องต่อย รอยยิ้มแห่งความทะนงตนสูญหายไปในประเทศญี่ปุ่น ผู้ใดจะประมาทพระราชาผู้มีใบหน้าเกลื่อนไปด้วยรอยยิ้มแห่งความเมตตาไม่ได้เป็นอันขาด

ด้วยความวิตกกังวล พระหนุ่มตะกุกตะกักถามว่า “ท่านหะ... หมายถึงอย่างไรครับ? ที่ว่าเกือบ... เกือบจะสมบูรณ์แบบนี้ ท่านหะ.... หมายถึงอย่างไร?” แล้วท่านก็หมอบราบลงแทบเท้าพระอาวสุ “ท่านผู้รู้ ท่านอาจารย์ขอรับ โปรดเมตตากระผมเถิด พระพุทธองค์ส่งท่านมาแน่ๆ เพื่อจะชี้แนะกระผมให้ตกแต่งสวณนี้ให้งดงามสมบูรณ์แบบที่สุด โปรดสั่งสอนผมด้วย ท่านผู้มีปัญญา โปรดแสดงให้เห็นผดู่ด้วยเถิด”

พระอาวสุถามว่า “ท่านต้องการให้ผมแสดงให้เห็นจริงๆ รึ?” รื้อรอยบนใบหน้าราชาของท่านบอกว่า ท่านพร้อมจะให้บทเรียนที่ไม่ธรรมดานัก “ขอรับๆ ท่านผู้รู้ โปรดแสดงเถิดขอรับ”

ดังนั้นพระอาวสุจึงก้าวฉับๆ เข้าไปตรงกลางสวน ลำแขนเหี่ยวๆ แต่แข็งแรงของท่านโอบรอบต้นพลัมใบดกนั้น แล้วด้วยเสียงหัวเราะเยิงนักบุญ ท่านเขย่าต้นไม้ที่นำสงสารนั้นราวกับจะเหวี่ยงปีศาจออกมาจากมันไปไม้ กิ่งไม้ และเปลือกไม้ร่วงหล่นเกลื่อนกลาด ท่านเขย่าแล้วเขย่าอีก จนเมื่อไม่มีไม้จะร่วงอีกแล้วนั้นแหละท่านจึงได้หยุด

พระหนุ่มตกใจ สวณสวยถูกทำลาย งานที่ได้ทำตลอดช่วงเช้านี้สูญ

๒๐ ชวนม่วนขึ้น

เปล่า ท่านโกธรจนอยากจะกำจัดพระอาวุโส แต่พระอาวุโสกลับมองไปรอบ ๆ ตัวด้วยอาการชื่นชมในผลงานของท่านเองอย่างบริสุทธิ์ใจ และแล้วด้วยรอยยิ้มที่สามารถละลายความโกรธของพระหนุ่มลงได้ ท่านกล่าวอย่างนุ่มนวลกับพระหนุ่มว่า “บัดนี้สวนของท่านงดงามสมบูรณ์แบบแล้ว”

เท่าที่ทำแล้วก็เสร็จแล้ว

ฤดูมรสุมในเมืองไทยเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมจนถึงเดือนตุลาคม ในช่วงเวลานี้พระสงฆ์จะงดเว้นการเดินทาง วางมือจากงานทั้งหลาย และอุทิศเวลาเพื่อการศึกษาและภาวนา เราเรียกช่วงเวลานี้ว่า ‘ช่วงเข้าพรรษา’

ที่บิณฑูได้เมื่อหลายปีก่อน ท่านเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระที่มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย ท่านกำลังก่อสร้างศาลาหลังใหม่ในบริเวณวัดป่าของท่าน เมื่อถึงช่วงเข้าพรรษา ท่านก็ระงับการก่อสร้างและส่งช่างก่อสร้างกลับบ้าน เพราะนี่เป็นเวลาของความสงบในวัดของท่านสองสามวันต่อมา ผู้มาเยี่ยมวัดคนหนึ่งเห็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างไว้ครึ่ง ๆ กลาง ๆ นี้ จึงกราบเรียนถามท่านว่าศาลาหลังนี้จะสร้างเสร็จเมื่อใด โดยไม่มีอาการลังเล ท่านเจ้าอาวาสตอบว่า “ศาลาหลังนี้สร้างเสร็จแล้ว”

“ศาลาหลังนี้สร้างเสร็จแล้วหรือครับ?” ผู้มาเยี่ยมคนนั้นถามแล้วก้าวถอยห่างออกมา เขาคิดคำนึงในใจว่า ‘ท่านหมายความว่าอย่างไรนะหลังคาก็ยังไม่มี ประตูหน้าต่างก็ไม่มีสักบานไม้และฉนวนยังกองไปทั่ว ท่านจะทิ้งไว้แบบนี้หรือ ท่านเพี้ยนหรือนี้ ท่านหมายความว่าอย่างไรแน่’ เพื่อให้แน่ใจเขากราบเรียนถามท่านอีกครั้งว่า “ศาลานี้เสร็จแล้วหรือครับ?”

ท่านเจ้าอาวาสผู้ชราขี้ม และตอบอย่างอ่อนโยนว่า “เท่าที่ทำแล้วก็เสร็จแล้ว” แล้วท่านก็เดินจากไปเพื่อไปภาวนา

นี่เป็นวิธีการคิดเพียงวิธีเดียวที่จะสามารถหยุดเราจากการงานทั้งปวงเพื่อเข้าภาวนากรรมฐาน มิฉะนั้นแล้วงานที่เราต้องทำจะไม่มีวันเสร็จสิ้นได้เลย

ทำสวนทวนทุกข์

อาตมาเล่าเรื่อง ‘เท่าที่ทำแล้วก็เสร็จแล้ว’ ให้ผู้ฟังกลุ่มใหญ่เมื่อวันศุกร์หนึ่งที่เมืองเพิร์ธ วันอาทิตย์ต่อมามีผู้ปกครองคนหนึ่งมาต่อว่าอาตมาอย่างโกรธเคือง เขาได้ไปฟังอาตมาพูดพร้อมกับลูกชายวัยรุ่นของเขา เย็นวันเสาร์ลูกชายต้องการที่จะออกไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ พ่อถามลูกว่า “ลูกทำการบ้านเสร็จแล้วหรือ?” ลูกชายตอบว่า “อาจารย์พรหมสอนพวกเราที่วัดเมื่อคืนไงครับพ่อ เท่าที่ทำแล้วก็เสร็จแล้ว ผมไปละครับ”

อาทิตย์ถัดมา อาตมาจึงเล่าเรื่องอีกเรื่องหนึ่ง

ผู้คนส่วนมากในประเทศออสเตรเลียมีสวนอยู่ในบริเวณบ้าน แต่น้อยคนนักที่จะสามารถหาความสุขสงบได้จากสวนของเขา สำหรับคนอื่น ๆ สวนก็จะเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่เขามีภาระจะต้องดูแล ดังนั้นอาตมาจึงสนับสนุนให้พวกที่มีสวนรู้จักแบ่งเวลาที่จะทำงานเพื่อบำรุงดูแลความสวยงามของสวน และใช้เวลา นั่งเงิบ ๆ อย่างสงบสุขในสวนของตน ซึ่งชมของขวัญอันงดงามจากธรรมชาติอันเป็นการบำรุงดูแลจิตใจของตนด้วย

คนเบาปัญญาคนแรกพอใจมากกับความคิดนี้ เขาตกลงใจจะทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งหมดให้เสร็จก่อน แล้วจึงจะให้เวลาแก่ตนเองสักชั่วครู่ที่จะดื่มด่ำความสงบสุขจากสวนของเขา แต่ในที่สุดสวนมหัศจรรย์ก็ต้องตัด ต้นไม้ก็ต้องได้รับการรดน้ำที่ดี ใบไม้ร่วง ๆ ก็ต้องโกยทิ้ง พุ่มไม้ก็ต้องเล็ม ทางเดินก็ต้องกวาด มันแน่นอนอยู่แล้วที่เขาจำเป็นต้องใช้เวลาว่างทั้งหมดที่เขา มีเพื่อจัดการกับเศษเสี้ยวของ ‘งานเล็ก ๆ น้อย ๆ’ ทั้งหมดเหล่านั้น งานของเขาไม่มีวันเสร็จสิ้น โยมเคยสังเกตไหมว่า ในสังคมเรานะ บุคคลที่จะได้ ‘พักผ่อนอย่างสงบ’ นั้น จะหาได้เฉพาะในสุสานเท่านั้น

คนเบาปัญญาคนที่สอง คิดว่าเขาฉลาดกว่าคนเบาปัญญาคนแรกมาก เขาเอาคราดและกระป๋องรดน้ำไปเก็บเสีย แล้วนั่งในสวนอ่านนิตยสารที่อาจ

จะมีรูปภาพของธรรมชาติบนกระดาษมัน ๆ นั้น แต่มันเป็นความเพิดเพลินอยู่กับนิตยสาร ไม่ใช่การหาความสุขสงบจากสวนของเขา

คนเบาปัญญาคนที่สาม เก็บเครื่องมือทำสวนทั้งหมดรวมทั้งนิตยสารหนังสือพิมพ์ทุกฉบับตลอดจนวิทยุ แล้วก็นั่งลงในสวนที่สงบนั้น... เพียงแค่สักสองวินาที เขาก็เริ่มครุ่นคิดว่า ‘ถึงเวลาต้องตัดหญ้าแล้วละ ไม้พุ่มนั้นก็ต้องเล็มในไม่ช้านี้ นี่ถ้าเราไม่รดน้ำดอกไม้พวกนั้นสักสองสามวันมันคงตายแน่ เออ! เราเอาต้นพุดซ้อนไปลงที่มุมสวนตรงนั้นถ้าจะดี ใช่แล้ว! ต้องวางอ่างอาบน้ำน่านกประดับไว้ตรงหน้าด้วย เห็นจะต้องไปซื้อที่ร้านขายต้นไม้แล้วละ....’ ทั้งหมดนั้นเป็นการเพิดเพลินในความคิดและการวางแผนซึ่งจะหาความสุขสงบทางจิตใจไม่ได้เลย

คนทำสวนที่มีปัญญาพิจารณาว่า ‘เราทำงานมานานพอแล้ว บัดนี้ถึงเวลาที่เราจะได้สุขสำราญชื่นชมดอกผลจากน้ำพักน้ำแรงของเราบ้าง นั่งเงียบ ๆ หาความสุขสงบใจ แม้ว่ายังมีหญ้าที่จะต้องตัด ไม้ที่จะต้องโกย และอื่น ๆ อีกมากมาย แต่เก็บไว้ก่อนเถิด ไม่ใช่เดี๋ยวนี้’ วิธีคิดที่ชาญฉลาดนี้ทำให้เราหาความสุขสำราญจากสวนของเราได้ แม้ว่ามันจะยังไม่สวยเลิศก็ตาม

อาจจะมีพระणीปนแก่ ๆ องค์หนึ่งซ่อนอยู่หลังพุ่มไม้พร้อมจะกระโดดออกมาเพื่อบอกเราว่า ‘สวนเก่า ๆ ที่ยังรก ๆ อยู่นี้สวยงามที่สุด ถ้าเรามองงานที่เราได้ทำไปแล้วแทนที่จะเพ่งมองแต่งานที่ยังรอให้เราทำอยู่ เราอาจจะเข้าใจได้ว่า ‘เท่าที่ทำแล้วก็เสร็จแล้ว’ แต่ถ้าเราจดจ้องเพ่งหาแต่สิ่งที่ยังบกพร่องและสิ่งที่รอให้เราแก้ไข เช่นเดียวกับกรณีกำแพงอิฐในวัดของอาตมา เราจะไม่รู้จักความสุขสงบใจเลยในชีวิตนี้’

คนทำสวนผู้มีปัญญาใช้เวลารวบรัดห้านาทีหาความสุขจากความสงบท่ามกลางความไม่สมบูรณ์แบบของธรรมชาติที่สมบูรณ์แบบที่สุด ไม่คิด ไม่วางแผน และไม่รู้สึกรู้ผิด เราทุกคนสมควรที่จะก้าวออกมาจากสิ่งที่กำลังทำอยู่บ้างเพื่อหาความสุข และคนรอบ ๆ ข้างเราก็สมควรที่จะได้รับความสงบสุขเช่นกันจากการที่เราหลีกเลี่ยงจากเขามา หลังจากช่วงเวลาห้านาทีที่มี

๒๔ ขวนมนขึ้น

ความสำคัญยิ่งต่อการยึดชีวิตของเราด้วยการ ‘ออกจากสิ่งที่ทำ’ เราก็กลับมาทำงานทำสวนตามหน้าที่ของเราต่อไป

เมื่อเราสามารถเข้าใจวิธีการที่จะได้รับความสุขสงบจากสวนของเราแล้ว เราก็ย่อมรู้จักที่จะหาความสุขสงบได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เราจะรู้จักหาความสุขสงบจากสวนในใจของเรา แม้ว่าหลาย ๆ ครั้ง เราอาจจะคิดว่ามันยังมีอะไรรุงรังและมีอะไรอีกมากมายเหลือเกินที่จะต้องจัดการก็ตาม

ความรู้สึกผิดและการให้อภัย

สองสามปีที่แล้วมีหญิงสาวชาวออสเตรเลียคนหนึ่งมาพบอาตมาที่วัดในเมืองเพิร์ธ พระมัทจะได้รับเกียรติให้เป็นที่ปรึกษาปัญหาต่างๆ ของชมราวาสเสมอ คงจะเป็นเพราะพวกเราราคาไม่แพง ก็เราไม่เคยคิดเงินค่าปรึกษาเลยนี่ หญิงคนนั้นกำลังทนทุกข์ทรมานจากความรู้สึกผิด เมื่อ ๖ เดือนที่แล้วเธอทำงานอยู่ในชุมชนเหมืองแร่ซึ่งอยู่ห่างไกลไปทางตอนเหนือของออสเตรเลียตะวันตก งานหนัก เงินดี แต่แสนจะเจียบเหงาในช่วงนอกเวลาทำการ ดังนั้นในตอนบ่ายของวันอาทิตย์หนึ่ง เธอจึงชวนเพื่อนรักของเธอและแฟนหนุ่มของเพื่อนให้ออกไปขับรถเที่ยวในป่ากัน ทั้งเพื่อนรักของเธอและแฟนหนุ่มนั้นไม่มีใครอยากจะไปเลย แต่การจะไปคนเดียวย่อมไม่สนุกแน่ เธอจึงพยายามทุกวิถีทาง ชักแม่น้ำทั้งห้า ใช้ทั้งลูกล่อลูกชน จนเพื่อนทั้งสองยอมแพ้และจำใจต้องออกไปขับรถเล่นในป่ากับเธอ

และแล้วอุบัติเหตุก็เกิดขึ้น รถยนต์พลิกคว่ำบนถนนลูกรังเพื่อนรักของเธอเสียชีวิต ส่วนเพื่อนหนุ่มนั้นพิการเป็นอัมพาต เธอผู้เป็นต้นคิดและตั้งต้นที่จะไปกลับไม่ได้รับบาดเจ็บใดๆ เลย

เธอเล่าเรื่องให้อาตมาฟังด้วยดวงตาที่มีแววของความโศกสลดรันทดใจ “ถ้าเพียงแต่ดิฉันจะไม่บีบบังคับให้พวกเขาไปกับดิฉัน เพื่อนรักของดิฉันก็จะยังคงมีชีวิตอยู่ และเขาก็คงจะไม่พิการดิฉันไม่น่าจะบีบบังคับให้เขาไปเลย ดิฉันรู้สึกแย่มาก ๆ รู้สึกผิดจริง ๆ”

ความคิดแรกที่แวบเข้ามาในหัวของอาตมาคือ จะต้องปลอบใจให้เธออุ่นใจว่า มันไม่ใช่ความผิดของเธอ เธอไม่ได้คาดการณ์ว่าจะเกิดอุบัติเหตุสักหน่อย เธอไม่มีเจตนาใดๆ ที่จะทำร้ายเพื่อนของเธอ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นธรรมดา จงปล่อยวางเสีย ไม่ต้องรู้สึกผิดหรอก หากความคิดแวบต่อมาของอาตมาก็คือ ‘เชื่อแน่ว่าเธอคงเคยได้ฟังประโยคเหล่านี้มานับเป็นร้อย ๆ ครั้ง

แล้วและเห็นได้ชัดว่ามันไม่เป็นผล' อาตมาจึงหยุดนิ่งและพิจารณาสถานการณ์ของเธอให้ลึกซึ้ง แล้วจึงบอกเธอว่า ที่เธอรู้สึกผิดนั้นมันเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว

สีหน้าของเธอเปลี่ยนจากโศกเศร้าเป็นประหลาดใจ และจากความประหลาดใจกลายเป็นความโล่งใจ เธอไม่เคยได้ยินใครพูดเช่นนี้มาก่อนว่าเธอสมควรจะรู้สึกผิด อาตมาเดาได้ถูกต้อง เธอกำลังรู้สึกผิดเกี่ยวกับความรู้สึกผิด เธอรู้สึกผิดแต่คนรอบ ๆ ตัวทุกคนบอกเธอว่าเธอไม่ต้องรู้สึกเช่นนั้น เธอจึง 'รู้สึกผิดยกกำลังสอง' คือ รู้สึกผิดเรื่องอุบัติเหตุ และรู้สึกผิดที่ความรู้สึกผิดนั้นประทับอยู่ในใจ จิตใจมนุษย์ก็ซับซ้อนสับสนเช่นนี้แล

เพียงแคเราเข้าไปจัดการกับเจ้าความรู้สึกผิดชั้นแรก โดยยอมรับว่ามันเป็นการสมควรแล้วที่เธอจะรู้สึกผิด เราจะสามารถดำเนินการขั้นต่อไปเพื่อจะแก้ไขปัญหาของเธอได้ เราจะจัดการอย่างไรดี?

ในพุทธศาสนามีภษิตที่เป็นประโยชน์ในเรื่องนี้ 'จงจุดเทียนไขเพื่อให้ได้แสงสว่าง แทนการบ่นคร่ำครวญว่ามันมืด'

ย่อมมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เราจะสามารถทำได้อย่างแน่นอนแทนที่จะมัวแต่ว่าวุ่นไม่สบายใจ แม้ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นจะเป็นเพียงการนั่งนิ่ง ๆ อย่างสงบสักครู่โดยไม่มีการคร่ำครวญบ่นว่าใด ๆ

ความรู้สึกผิดนั้นแตกต่างกันอย่างมากจากความรู้สึกเสียใจในสิ่งที่ผิดพลาดไป ในสังคมเรา ความรู้สึกผิดคล้ายกับคำตัดสินของผู้พิพากษาที่ได้หุบค้อนดิ่งไปกลงบนไม้แข็ง ๆ ในศาลแล้ว แม้จะไม่มีใครลงโทษเรา แต่เราจะหาทางลงโทษตัวเองไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ความรู้สึกผิด หมายถึง การถูกลงโทษอย่างรุนแรงลึกลงไปในจิตวิญญาณที่เดียว

ดังนั้นหญิงสาวคนนี้ย่อมต้องการข้อวัตรปฏิบัติเพื่อจะล้างความผิด เธอจึงจะสามารถปล่อยวางความรู้สึกผิดนั้นได้ การที่จะบอกเธอว่า ลืมมันเสียเถอะและจงดำเนินชีวิตต่อไป ย่อมไม่ได้ผลแน่นอน อาตมาจึงแนะนำให้เธอไปเป็นอาสาสมัครทำงานในแผนกผู้ป่วยพักฟื้นในโรงพยาบาลใกล้ ๆ บ้านปรนนิบัติดูแลผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ อาตมาคิดว่าการทำงานหนัก

ที่นั่นจะช่วยละลายความรู้สึกผิดของเธอได้ นอกจากนั้น สิ่งที่เคยเกิดขึ้นเสมอๆ ในงานอาสาสมัครก็คือ ตัวอาสาสมัครเองจะได้รับการเยียวยาช่วยเหลือเป็นอย่างมากจากบุคคลที่เธอตั้งใจจะเข้าไปช่วยนั่นเอง

ความรู้สึกผิดของอาชญากร

ก่อนที่อาตมาจะต้องรับตำแหน่งเจ้าอาวาสที่มีทั้งเกียรติและภาระนั้น อาตมาเคยไปเยี่ยมเรือนจำต่าง ๆ ในเมืองเพิร์ธอาตมาบันทึกชั่วโมงการทำงาน ของอาตมาในคุกอย่างละเอียดเพื่อจะเป็นประโยชน์บ้างถ้าอาตมาจะได้โดนคำ พิพากษาเข้าสักวัน!

ครั้งแรกที่อาตมามีโอกาสไปเยี่ยมเรือนจำใหญ่แห่งหนึ่งอาตมารู้สึก ทั้งแปลกใจและประทับใจในจำนวนนักโทษที่เข้ามาฟังอาตมาเทศน์เรื่องสมาธิ ภาวนา ห้องทั้งห้องแน่นขนัด เก้าสิบห้าเปอร์เซ็นต์ของนักโทษทั้งหมดสนใจ จะมาเรียนรู้เรื่องการทำสมาธิยิ่งอาตมาพูดนานเท่าใด ผู้ฟังของอาตมาก็ยิ่ง กระสับกระส่ายมากขึ้นเท่านั้น เวลาผ่านไปเพียงแค่สิบนาทีเท่านั้น นักโทษ คนหนึ่งซึ่งเป็นหนึ่งในอาชญากรระดับหัวใจในคุกนั้นก็ขัดจังหวะการพูดของ อาตมาด้วยการยกมือขึ้นถามคำถาม อาตมาอนุญาตให้เขาถามคำถามได้ เขา ถามว่า “จริงหรือที่การนั่งสมาธิสามารถทำให้ตัวลอยได้?”

อาตมาจึงเข้าใจในบัดนั้นเองว่าเหตุใดบรรดานักโทษทั้งหลายจึงแห่ กันมาฟังอาตมาพูด พวกเขาต้องการเรียนรู้เรื่องสมาธิภาวนาเพื่อจะสามารถ ทำให้ตัวลอยจนเหาะข้ามพนักกำแพงคุกไปได้ อาตมาบอกเขาว่ามันเป็นไปได้ แต่ก็เฉพาะกับนักปฏิบัติบางคนที่เกิดเป็นพิเศษเท่านั้น แถมยังต้องฝึกฝนเป็น เวลาหลายปีด้วย เมื่ออาตมามีโอกาสกลับไปเทศน์ที่คุกนั้นอีกครั้ง จำนวน นักโทษที่เข้ามาฟังก็เหลืออยู่เพียงสี่คนเท่านั้น

อาตมาสอนนักโทษในเรือนจำอยู่หลายปีและมีโอกาสคุ้นเคยเป็น อย่างมากกับนักโทษหลายคน อาตมาได้ประจักษ์แก่ใจว่า อาชญากรทุกคน รู้สึกผิดกับสิ่งที่เขาได้ทำลงไป ความรู้สึกผิดนั้นหยั่งลึกลงไปในหัวใจของเขาทั้ง วันทั้งคืน เขาจะเปิดเผยความรู้สึกนี้เฉพาะกับเพื่อนสนิทที่เขาวางใจได้เท่านั้น หากเมื่ออยู่ต่อหน้าสาธารณชน เขาจะสวมหน้ากากของนักโทษที่ดูไม่ยี่หระ

และไม่หวั่นกลัว แต่เมื่อเราสามารถทำให้เขาไว้วางใจเราได้ และเมื่อเขา
ยอมรับเราเป็นผู้ช่วยฟื้นฟูจิตใจของเขาสักกระยะหนึ่ง เขาจะกล้าเปิดเผยความ
รู้สึกผิดที่แสนปวดร้าวของเขา อาตมาได้ช่วยเขาหลาย ๆ ครั้งโดยใช้เรื่องที่จะ
เล่าลำดับต่อไป คือ เรื่องเกี่ยวกับเด็กนักเรียนห้อง ข

เด็กนักเรียนห้อง ข

เมื่อหลายปีก่อนมีการทดลองอย่างลับ ๆ เกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่งในประเทศอังกฤษ ที่โรงเรียนนี้เขาแบ่งนักเรียนที่อยู่ชั้นเดียวกันออกเป็นสองห้องเรียน มีการสอบประจำปีตอนปลายภาคการศึกษาเพื่อแบ่งกลุ่มนักเรียนสำหรับปีการศึกษาหน้าโดยจะไม่มีการประกาศผลสอบให้ผู้ใดทราบ เฉพาะคุณครูใหญ่และนักจิตวิทยาเท่านั้นจึงจะทราบความจริง เด็กที่สอบได้ที่หนึ่งได้ถูกจัดให้อยู่ห้องเดียวกับเด็กที่สอบได้ที่สี่และห้า แปด และเก้า สิบสองและสิบสาม ตามลำดับ ส่วนเด็กที่ได้ที่สองและสามถูกจัดให้อยู่ห้องเดียวกับเด็กที่สอบได้ที่หกและเจ็ด สิบและสิบเอ็ดตามลำดับ สามารถกล่าวได้ว่าด้วยวิธีการแบ่งเช่นนี้ เด็ก ๆ ทั้งสองห้องมีความเท่าเทียมกันในด้านความสามารถ คุณครูผู้สอนเด็ก ๆ ในปีการศึกษาหน้าถูกคัดเลือกอย่างพิถีพิถันเพื่อให้มีความสามารถทัดเทียมกัน แม้แต่อุปกรณ์การเรียนในห้องเรียนทั้งสองก็เหมือนกัน ทุกสิ่งทุกอย่างเท่าเทียมกันที่สุดยกเว้นสิ่งเดียวคือ ห้องเรียนหนึ่งถูกเรียกว่า ‘ห้อง ก’ ส่วนอีกห้องหนึ่งได้ชื่อว่า ‘ห้อง ข’

ความจริงห้องเรียนทั้งสองมีนักเรียนที่มีความสามารถทัดเทียมกัน แต่ตามความรู้สึกของทุกคน นักเรียนห้อง ก เป็นเด็กฉลาด ส่วนนักเรียนห้อง ข ก็ไม่ค่อยจะฉลาดนัก ผู้ปกครองบางคนของนักเรียนห้อง ก ทั้งประหลาดใจและพอใจที่ลูก ๆ ของตนสอบได้ดีมาก เลยอดบแทนด้วยการให้รางวัลและคำชมเชยยกย่องในขณะที่ผู้ปกครองบางคนของนักเรียนห้อง ข ดูว่าลูกของตนว่าขี้เกียจ ทำงานหนักไม่พอ แล้วตัดสินใจประโชนต่าง ๆ ที่เคยให้ลูกเสีย แม้แต่คุณครูห้อง ข ก็สอนนักเรียนห้อง ข ด้วยวิธีการที่แตกต่างจากห้อง ก คือ ไม่คาดหวังอะไรนักหนาจากนักเรียนของตัวเอง ภาพลวงตานี้ถูกรักษาไว้อย่างเป็นความลับตลอดปีการศึกษาจนกระทั่งถึงการสอบปลายภาค

ผลสอบที่ปรากฏทำให้รู้สึกหนาวได้ที่เดียว แต่ไม่น่าประหลาดใจนัก

นักเรียนห้อง ก ทำสอบได้ดีกว่านักเรียนห้อง ข มาก รวากับว่านักเรียนห้อง ก ในป็นนี้เป็นักเรียนที่ได้คะแนนสูงครั้งแรกของชั้นเรียนในการสอบประจำปี การศึกษาที่แล้ว เขาได้กลายเป็นเด็กนักเรียนห้อง ก ไปจริง ๆ ส่วนนักเรียน อีกรกลุ่มหนึ่งนั้น แม้ว่าจะมีความสามารถทัดเทียมกับนักเรียนห้อง ก ในปีที่แล้ว บัดนี้ก็ได้กลายเป็นนักเรียนห้อง ข ไปจริง ๆ ตามคำบอกย้าตลอดหนึ่ง ปีที่ผ่านมา ด้วยวิธีปฏิบัติที่ได้รับจากคนรอบข้าง และด้วยความเชื่อที่เขาคิดว่าเขาเป็น จึงกลายมาเป็นสิ่งที่เขาเป็นจริง ๆ

เด็กน้อยในซูปเปอร์마켓

อาตมาบอก ‘สหายนักโทษคนคุก’ ของอาตมาว่า จงอย่าได้คิดว่าตัวเองเป็นอาชญากร แต่เป็นเพียงคน ๆ หนึ่งที่ได้เคยก่ออาชญากรรมเท่านั้น นั่นเพราะถ้าเขาถูกย่ำว่าเขาเป็นอาชญากรถูกปฏิบัติด้วยเยี่ยงอาชญากร และถ้าเขาเชื่อว่าเขาเป็นอาชญากรเขาก็จะกลายเป็นอาชญากรไปจริง ๆ เรื่องมันเป็นอย่างนั้น

เด็กน้อยคนหนึ่งทำกล่องนมหล่นบริเวณช่องทางเดินในซูปเปอร์마켓 กล่องนมแตกและนมหกกระจายไปทั่วพื้น แม่ของเขาพูดว่า “เจ้าเด็กโง่”

ที่ช่องทางเดินถัดไป เด็กอีกคนหนึ่งก็ได้ทำกล่องน้ำผึ้งหล่นแตกจนน้ำผึ้งหกไปทั่วพื้นเช่นกัน แม่ของเขาบอกว่า “ลูกช่างทำอะไรโง่ ๆ เช่นนั้นนะ”

เด็กคนแรกถูกตราหน้าว่าเขาเป็นคนโง่ ส่วนเด็กอีกคนหนึ่งเพียงถูกชี้ให้เห็นถึงการกระทำที่ผิดพลาดอย่างหนึ่งของเขาเท่านั้นเด็กคนแรกอาจจะกลายเป็นคนโง่ไปจริง ๆ ขณะที่เด็กก็รู้ว่าจะหยุดการกระทำที่ผิดพลาดได้

อาตมาถามสหายคนคุกของอาตมาว่า เขาได้ทำอะไรอื่น ๆ บ้างในวันที่เขาก่ออาชญากรรม? เขาได้ทำอะไรบ้างในวันอื่น ๆ ในปีนั้น? เขาได้ทำอะไรบ้างในปีอื่น ๆ ในชีวิตของเขา? แล้วอาตมาก็ได้เล่าเรื่องกำแพงอิฐของอาตมาให้เขาฟัง มีอิฐก้อนอื่น ๆ ในกำแพงที่เป็นตัวแทนของชีวิตเรานอกเหนือจากส่วนที่ผิดพลาดตามความเป็นจริงแล้ว อิฐก้อนดี ๆ มักจะมีมากกว่าอิฐก้อนไม่ดีหลายเท่าตัว ดังนั้น เขาเป็นกำแพงที่น่าเกลียดจนน่าจะถูบทับทิ้งหรือเปล่า? หรือเขาเป็นกำแพงที่ดีใช้ได้ซึ่งมีอิฐวางไม่เข้าที่เข้าทางเพียงสองก้อนเท่านั้น เช่นเดียวกับพวกเราทั้งหลายนี้แหละ?

สองสามเดือนหลังจากที่อาตมาต้องรับหน้าที่เจ้าอาวาสจนต้องหยุดการไปเยี่ยมเยียนคุกต่าง ๆ อาตมาได้รับโทรศัพท์จากผู้คุมนักโทษคนหนึ่ง เขาอยากให้อาตมากลับไปอีก คำชมเชยของเขาทำให้อาตมาประทับใจไม่มีวัน

ลิม เขาบอกว่า เหล่าสหายคนคุณลูกศิษย์ทั้งหลายของอาตมานั้น เมื่อครบกำหนดการจงจำแล้วไม่เคยหวนกลับมาเข้าคุกอีกเลย

ผิดกันถ้วนหน้า

เรื่องที่แล้วเอาตามได้เล่าเกี่ยวกับลูกศิษย์ของเอาตามในคูกแต่เนื้อหา
ของเรื่องสามารถประยุกต์ใช้กับใคร ๆ ก็ได้ที่กำลังถูกจองจำอยู่ในเรือนจำแห่ง
ความรู้สึกผิด ความผิดที่เราารู้สึกอยู่ สิ่งอื่น ๆ ที่เราได้ทำในวันนั้น ปีนั้น และ
ในชีวิตนี้ เรามองเห็นอิฐก้อนอื่น ๆ ในกำแพงหรือเปล่า? เราสามารถมองเห็น
อะไร ๆ นอกเหนือจากการกระทำผิดพลาดที่เป็นเหตุให้เราารู้สึกผิดนี้หรือไม่?
ถ้าเรายึดมั่นอยู่กับการกระทำแบบ ‘นักเรียนห้อง ข’ นานเกินไป ในที่สุดเรา
ก็อาจกลายเป็น ‘นักเรียนห้อง ข’ ไปจริง ๆ ซึ่งจะเป็นเหตุให้เราทำผิดซ้ำแล้ว
ซ้ำเล่าและสะสมความรู้สึกผิดมากขึ้น ๆ แต่เมื่อใดที่เราได้เห็นภาคอื่น ๆ ของ
ชีวิตเรา เห็นอิฐก้อนอื่น ๆ ในกำแพง เมื่อนั้นเราจะได้มุมมองที่ตรงตามความ
เป็นจริง เกิดปัญญาเข้าใจซึ่งราวกับดอกไม้บานในใจ เราทุกคนควรได้รับการ
ให้อภัย

จงปล่อยวางความรู้สึกผิดตลอดกาล

ขั้นตอนที่ยากที่สุดของการเดินทางออกจากความรู้สึกผิดคือ การที่จะทำให้ตนเองเชื่อมั่นว่า เราสมควรจะได้รับการให้อภัยเรื่องที่เล่าๆ มาทั้งหมดนั้นสามารถช่วยเราได้ แต่ขั้นตอนสุดท้ายที่จะหลุดจากเรือนจำนั้นต้องทำด้วยตนเองแต่เพียงผู้เดียวเพื่อนคนหนึ่งของอาตมา เมื่อครั้งที่เขายังเด็ก กำลังเล่นอยู่กับเพื่อนที่เขาสนิทที่สุดบนสะพานยาวที่ยื่นไปในน้ำ ด้วยความคึกคะนอง เขาผลักเพื่อนของเขาตกลงไปในน้ำ เพื่อนจมน้ำตายตั้งแต่นั้นมาเขาก็มีชีวิตอยู่ด้วยความรู้สึกผิดซึ่งกัดกร่อนจิตใจเขา พ่อแม่ของเพื่อนที่จมน้ำตายอาศัยอยู่ข้างบ้าน เขาเติบโตขึ้นมาด้วยความสำนึกว่า เขาเป็นผู้พรากชีวิตลูกชายของท่านทั้งสองไป และแล้ว เช้าวันหนึ่งเมื่อเขาได้เล่าเรื่องนี้ให้อาตมาฟังเขาจึงได้เข้าใจว่า เขาไม่จำเป็นจะต้องรู้สึกผิดอีกต่อไปแล้ว เขาได้เดินออกจากเรือนจำที่เขาสร้างขึ้นมาเองไปสู่อิสรภาพอันแสนจะอบอุ่นในที่สุด

ความรักและการอุทิศตน ความรักที่ไม่มีเงื่อนไข

เมื่ออาตมาอายุราว ๆ สิบสามปี พ่อพาอาตมาออกไปข้างนอกและได้พูดอะไรบางอย่างที่สามารถเปลี่ยนชีวิตของอาตมาที่เดียวเราสองคนอยู่กันตามลำพังบนรถคันเก่าบุโรทั่งของพ่อบนถนนสายหนึ่งในเขตชานเมืองจวน ๆ ของกรุงลอนดอน ท่านหันมาทางอาตมาแล้วพูดว่า “ลูกเอ๋ย จงรู้ไว้ล่ะว่า ไม่ว่าลูกจะทำอะไรในชีวิตของลูกประตูบ้านของพ่อจะเปิดรับลูกเสมอ”

ขณะนั้นอาตมายังเป็นเพียงวัยรุ่นเด็ก ๆ อยู่ อาตมาจึงไม่ค่อยเข้าใจว่าท่านหมายความว่าอย่างไร แต่อาตมารู้ว่ามันเป็นเรื่องสำคัญ อาตมาจึงจดจำไว้ อีกสามปีต่อมาพ่อของอาตมาก็ถึงแก่กรรม

เมื่ออาตมามาบวชเป็นพระอยู่ทางภาคอีสานของประเทศไทย อาตมาคิดทบทวนถึงคำพูดของพ่อ จริง ๆ แล้วท่านไม่ได้พูดถึงบ้านหรือ เพราะบ้านของเราในสมัยนั้น ก็เป็นแค่แฟลตเล็ก ๆ ของรัฐในเขตจวน ๆ ของเมืองลอนดอน ไม่ใช่อะไรนักหนา สิ่งที่ท่านตั้งใจจะบอกให้อาตมารับรู้นั้น เปรียบเสมือนเพชรพลอยอันมีค่าที่ถูกห่อหุ้มไว้ด้วยผืนผ้า มันเป็นการแสดงความรักที่แจ่มชัดมากที่สุดเท่าที่อาตมาเคยได้ยินได้ฟังมา “ลูกเอ๋ย จงรู้ไว้ล่ะว่า ไม่ว่าลูกจะทำอะไรในชีวิตของลูก ประตูใจของพ่อจะเปิดรับลูกเสมอ”

พ่อของอาตมาได้มอบความรักที่ไม่มีเงื่อนไขแก่อาตมาอย่างไม่มีปวงร้อยรัด อาตมาเป็นลูกชายของท่าน เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว มันเป็นเรื่องที่งดงามเป็นความรักแท้ และท่านก็รู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ

มันต้องใช้ความกล้าหาญและสติปัญญาที่จะกล้าเอ่ยเอื้อนคำพูดนี้กับใครสักคน ที่จะเปิดประตูรับผู้อื่นเข้ามาอยู่ในใจของเราโดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ บางทีเราอาจจะกลัวว่าผู้อื่นจะมาเอาเปรียบหรือหาผลประโยชน์จากเรา แต่จากประสบการณ์ของอาตมา มันไม่เป็นเช่นนั้นหรอก ถ้าเราได้รับความรัก

ชนิดนั้นจากใครสักคน มันเปรียบเสมือนการได้รับของขวัญที่ล้ำค่าที่สุด เรา
จะรู้คุณค่า รักษามันไว้ด้วยใจของเราเอง เพื่อที่จะไม่มีวันสูญเสียมันไป แม้ว่า
ในครั้งนั้นอาจมาเข้าใจคำพูดของพ่อได้เพียงแค่บางส่วน ถึงกระนั้นอาจมาก็
ยังไม่กล้าที่จะทำร้ายคนเช่นท่าน ถ้าโยมได้เอ่ยคำพูดนี้กับคนใกล้ชิดของโยม
และโยมรู้สึกอย่างที่พูดจริงๆ คำพูดเหล่านั้นจะออกมาจากใจของโยม คนๆ นั้น
จะก้าวสูงขึ้น ไม่ใช่ต่ำลง เพื่อให้สมกับความรักที่โยมมีให้เขา

เปิดประตูใจไว้

เมื่อหลายร้อยปีก่อน มีพระเจ้ารูปอาศัยอยู่ในถ้ำในป่าแห่งหนึ่งในทวีปเอเชีย ปฏิบัติเมตตามาวนาให้มีความรักที่ไม่มีเงื่อนไขดังที่อาตมาเล่าในเรื่องที่แล้ว มีพระอาจารย์เป็นประธานสงฆ์พร้อมทั้งพระน้องชาย และพระที่เป็นเพื่อนสนิทของท่าน องค์ที่สี่เป็นคู่อริของพระอาจารย์เพราะนิสัยใจคอเข้ากันไม่ได้เลย องค์ที่ห้าเป็นพระที่ชราภาพมากจนคาดหวังได้ว่าท่านจะมรณภาพได้ทุกเมื่อองค์ที่หกเป็นพระที่กำลังอาพาธหนักพร้อมจะมรณภาพได้ทุกขณะส่วนพระองค์สุดท้ายเป็นพระที่ไม่เอาไหนเลย เวลาทำสมาธิภาวนา ท่านก็กรนเป็นประจำ ที่องบทสวดมนต์ก็ไม่ได้ แถมเวลาสวดก็ยังสวดเสียงหลงอีกด้วย ไม่เคยสวมจีวรได้เรียบร้อย แต่พระองค์อื่น ๆ ก็ไม่ได้รังเกียจท่าน แถมยังเห็นคุณค่าที่ท่านมีส่วนช่วยให้พระทุก ๆ องค์ฝึกความอดทน

วันหนึ่งโจรกลุ่มหนึ่งได้ค้นพบถ้ำแห่งนี้ มันอยู่ไกลพ้นเหมาะจะเป็นที่หลบซ่อนได้ดีมาก โจรจึงต้องการจะยึดถ้ำนี้ไว้เป็นฐานที่มั่นและตกลงใจจะฆ่าพระทั้งหมดทิ้ง เพราะหัดดีที่พระอาจารย์เป็นนักเทศน์ สามารถโน้มน้าวจิตใจคนได้เก่งมาก ท่านจึงสามารถจัดการ..... อย่ถามอาตมานะว่า ท่านพูดอย่างไร.... โน้มน้าวใจให้ปล่อยพระไปเสียโดยเหลือพระไว้เพียงองค์เดียวที่โจรจะฆ่า เพื่อข่มขวัญพระองค์อื่น ๆ ไม่ให้เปิดเผยแหล่งถ้ำนี้ให้ผู้ใดทราบ นั่นเป็นข้อตกลงดีที่สุดเท่าที่พระอาจารย์จะสามารถต่อรองได้

โจรปล่อยให้พระอาจารย์อยู่ตามลำพังราวสองสามนาที่ เพื่อจะได้ตัดสินใจเรื่องทีแสนยากยิ่งนี้ว่า ผู้ใดสมควรจะเสียสละชีวิตเพื่อให้อาตมาองค์อื่น ๆ รอดไปได้

เวลาอาตมาเล่าเรื่องนี้ให้ผู้คนฟัง อาตมาจะหยุดถามผู้ฟังว่า “เอาล่ะ พวกโยมคิดว่าพระอาจารย์เลือกใคร เป็นการช่วยให้ผู้ฟังหายจากอาการง่วงนอนขณะฟังเทศน์ และช่วยปลุกผู้ฟังที่ได้หลับไปแล้วด้วย อาตมาทบทวนให้

เขาฟังว่า มีพระอาจารย์ น้องชาย เพื่อนสนิทที่สุด คู่อริ พระแก่และพระอาพาธ (ซึ่งทั้งคู่เสียชีวิตความตายอยู่แล้ว) และพระที่ไม่เอาไหน โยมคิดว่าท่านเลือกใคร ?

บางคนเสนอว่า “คู่อริ” อาตมาตอบว่า “ไม่ใช่”

“น้องชายหรือ?”

“ผิด”

พระที่ไม่เอาไหนและไม่เป็นประโยชน์ถูกเอ่ยนามอยู่เสมอพวกเราช่างไร้ความเมตตาปราณีเสียจริง! เมื่ออาตมาสนุกกับการทนายพอสมควรแล้ว อาตมาจึงเฉลยคำตอบว่า พระอาจารย์ไม่สามารถเลือกใครได้

ความรักที่ท่านมีต่อน้องชายของท่าน เท่าเทียมไม่มากไม่น้อยไปกว่าความรักที่ท่านมีต่อเพื่อนสนิทที่สุดของท่าน และทัดเทียมเช่นเดียวกันกับความรักที่ท่านมีต่อคู่อริของท่าน ต่อพระแก่ พระอาพาธ และแม้แต่พระผู้ไม่เอาไหนไร้ประโยชน์องค์นั้นด้วยท่านเป็นผู้ที่ทำให้ความหมายของคำพูดเหล่านี้สมบูรณ์จริง ๆ “ประตูลิขของฉันจะเปิดรับเธอเสมอ ไม่ว่าเธอจะทำอะไร และไม่ว่าเธอจะเป็นใคร”

ประตูลิขของพระอาจารย์เปิดกว้างสำหรับทุก ๆ คนโดยไม่มีเงื่อนไข ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เป็นความรักที่ไม่มีที่สุดไม่มีประมาณและที่สุด ๆ ไปเลย นั่น ความรักที่ท่านมีต่อผู้อื่นเท่าเทียมกับความรักที่ท่านมีต่อตนเอง ประตูลิขของท่านเปิดกว้างสำหรับตนเองด้วยท่านจึงไม่สามารถเลือกกระหว่างตัวท่านเองกับพระองค์อื่น ๆ ได้

อาตมาเตือนความจำเพื่อนชาวยิวชาวคริสต์ที่อยู่ในกลุ่มผู้ฟังว่า คัมภีร์ของเขากล่าวว่า “จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง” ไม่มากกว่าตนเองและไม่น้อยกว่าตนเอง แต่เท่ากับตนเอง มันหมายถึงการมองผู้อื่นเหมือนกับมองตัวเอง และมองตัวเองเหมือนกับมองผู้อื่น

ทำไมผู้ฟังส่วนใหญ่ของอาตมาจึงคิดว่าพระอาจารย์น่าจะเลือกเสียสละตนเอง? ในสังคมเรานี้ทำไมคนเราจึงมักจะยอมเสียสละตนเองเพื่อผู้อื่น

อยู่เสมอ ๆ และทำไมการกระทำเช่นนี้ได้รับการยกย่องว่าดี? ทำไมพวกเราจึงเรียกร้องวิพากษ์วิจารณ์ และทำโทษตนเองมากกว่าที่ทำต่อผู้อื่น? มันก็เพราะเหตุผลหนึ่งเดียวนี้แหละเพราะเรายังไม่เคยเรียนรู้ที่จะรักตนเอง ถ้าโยมพบว่ามันช่างยากนักที่จะกล่าวกับผู้อื่นว่า “ประตูดใจของฉันเปิดรับคุณเสมอ ไม่ว่าคุณจะทำอะไร” ความยากที่ว่านั้นเทียบไม่ได้เลยกับความยากที่โยมจะต้องเผชิญเมื่อจะกล่าวกับตนเองว่า “ตัวฉัน ผู้ที่ฉันอยู่ใกล้ชิดที่สุดมานานแสนนานตั้งแต่จำความได้ ตัวฉันเอง ประตูดใจของฉันเปิดรับตัวฉันเองด้วย ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นฉัน ไม่ว่าฉันจะเคยทำอะไรมา จงเข้ามาได้เลย”

นั่นคือการรักตนเองที่อาตมาหมายถึง มันคือการให้อภัยเป็นการปลดปล่อยตนเองออกจากเงื่อนไขแห่งความรู้สึกผิด มันเป็นการอยู่กับตนเองอย่างสงบสุข และถ้าโยมมีความกล้าหาญที่จะกล่าวคำเหล่านี้ต่อตนเอง อย่างซื่อสัตย์และจริงใจ มันคงภายในใจของโยมเอง เมื่อนั้นโยมจะเจริญขึ้น มิใช่เสื่อมลง เพื่อให้สมกับความรักที่สูงส่งนั้น วันใดวันหนึ่ง เราทุกคนจะต้องกล่าวคำเหล่านั้นกับตนเองหรือคำที่คล้าย ๆ กัน อย่างซื่อสัตย์จริงใจ ไม่ใช่ด้วยกลเม็ดใด ๆ เมื่อใดที่เราได้ทำแล้ว เราจะรู้สึกประหนึ่งว่าบางส่วนของตัวตนที่เคยถูกปฏิเสธไม่ยอมรับ กลายเป็นส่วนนอกที่หนาวเหน็บมานาน ได้กลับคืนสู่บ้านแล้ว เราจะรู้สึกถึงความสมบูรณ์พร้อม สอดคล้องกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว และความเป็นอิสระพร้อมที่จะเป็นสุข เมื่อเรารักตนเองได้เช่นนั้น เราจึงจะเข้าถึงความรักแท้ที่มีต่อผู้อื่น ไม่มากไม่น้อยไปกว่าการรักตนเอง

และโปรดอย่าลืมว่า โยมไม่จำเป็นจะต้องดีเลิศ ไร้ที่ติ ไร้ความผิดพลาดใด ๆ จึงจะให้ความรักชนิดนั้นแก่ตนเองได้ ถ้าโยมรอคอยความดีสมบูรณ์แบบ โยมจะต้องคอยแก้ เราจะต้องเปิดประตูใจของเราให้ตัวเราเอง ไม่ว่าเราได้เคยทำอะไรมาบ้าง เมื่อเราก้าวเข้ามาแล้วนั้นแหละ เราจึงจะสมบูรณ์เพียบพร้อม

ผู้คนมักจะถามอาตมาว่าเกิดอะไรขึ้นกับพระทั้งเจ็ดองค์เมื่อพระอาจารย์บอกพวกใจว่าท่านไม่สามารถเลือกได้

เรื่องที่อาตมาได้ฟังเมื่อหลายปีก่อนนั้นไม่ได้กล่าวถึง มันจบลงเท่าที่อาตมาได้เล่าไปแล้ว^๒ แต่อาตมารู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไปอาตมาคิดเอาว่าอะไรจะเกิดขึ้น เมื่อพระอาจารย์อธิบายให้พวกโจรฟังถึงเหตุผลที่ท่านไม่สามารถเลือกระหว่างตัวท่านเองและพระองค์อื่น ๆ ได้ อธิบายความหมายของความรักและเมตตา ตลอดจนการให้อภัย เช่นที่อาตมาเพิ่งชี้แจงให้โยมฟัง พวกโจรฟังแล้วรู้สึกประทับใจและซาบซึ้งใจมาก จนไม่เพียงแต่จะปล่อยพระทั้งหมดให้มีชีวิตอยู่ต่อไปแล้ว โจรทั้งหลายยังกลับใจ ขอบวชเป็นพระสงฆ์อีกด้วย!

การอุทิศตน

ทักษะของอาตมาเกี่ยวกับความสัมพันธ์และการแต่งงานมีดังนี้ เมื่อคนคู่หนึ่งเริ่มคบหากัน เขาก็มีความเกี่ยวพันกันเท่านั้นเมื่อเขาหมั้นหมายกัน เขาก็ยังคงเพียงแค่อุทิศตนอยู่ ทว่าอาจจะลึกซึ้งขึ้น แต่เมื่อเขาได้ประกาศการแต่งงานของเขาต่อสาธารณชน นั่นแหละเป็นการอุทิศตนต่อกัน

สาระสำคัญของพิธีแต่งงาน คือ การอุทิศตนต่อกัน ในระหว่างการประกอบพิธีนั้น เพื่อย้ำความหมายของความแตกต่างระหว่างความเกี่ยวพันกับการอุทิศตนต่อกันให้คู่แต่งงานจดจำได้ไปตลอดชีวิต อาตมาจึงเปรียบเทียบกับความแตกต่างระหว่างเบคอนกับไข่

เมื่อถึงจุดนี้ บรรดาพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูงเริ่มตั้งใจฟัง พวกเขาเริ่มสงสัย ‘เบคอนกับไข่จะมาเกี่ยวอะไรกับการแต่งงานนะ?’ อาตมาจึงดำเนินเรื่องต่อไป

“สำหรับเบคอนกับไข่ ไข่เพียงแค่เกี่ยวพันกับไข่นั้น ส่วนหมู่นะถึงกับต้องอุทิศชีวิตไปเลยทีเดียว ขอให้การแต่งงานนี้เป็นการแต่งงานแบบหมูเถิด”

ไต่กับเปิด

หลวงพ่อบา ท่านอาจารย์ของอาตมาชอบเล่านิทานเรื่องไต่กับเปิด อาตมาจะเล่าให้ฟังในสำนวนของอาตมานะ

สามีภรรยาข่าวใหม่ปลามันคู่หนึ่งไปเดินเล่นด้วยกันในป่าในคำคืนที่ สดใสมากฤดูร้อน ทั้งคู่กำลังมีความสุขมากที่ได้ใช้เวลาอยู่ด้วยกันตามลำพัง จนกระทั่งได้ยินเสียงแว่ว ๆ มาแต่ไกล “แคว้ว! แคว้ว!”

ภรรยาบอกว่า “ฟังสิ ดูเหมือนจะเป็นไต่กันนะ”

สามีบอกว่า “ไม่ใช่หรอก เป็นเปิดต่างหากเล่า”

ภรรยาก็ว่า “ไม่ใช่ ฉันมั่นใจว่าเป็นไต่แน่นอน”

สามีชักจะเริ่มรำคาญ เขาบอกว่า “เป็นไปไม่ได้ ไต่ก็ต้องร้องว่า ‘เอ้อ กอ้อ เอ้อก้อ’ สิ เปิดถึงจะร้องว่า ‘แคว้ว! แคว้ว!’ มันเป็นเปิดจะที่รัก”

“แคว้ว! แคว้ว!” เสียงแว่วมาอีก

สามีบอกว่า “เห็นไหม! นั่นเสียงเปิด”

ภรรยายังคงยืนยันกรานว่า “ไม่ใช่ะที่รัก ฉันแน่ใจว่าเป็นไต่ แน่” พร้อมกับอาการกระแทกศีรษะตัวเอง

สามีพูดอย่างออกอาการโกรธว่า “ฟังนะจะคุณเมีย มัน...เป็น...เปิด... ปอ...เอะ...ดอ...เปิด! เข้าใจไหม?”

ภรรยาก็ยังคงค้านว่า “มันเป็นไต่”

“ปัดใจ! บอกว่าเปิดก็เปิดสิ เธอ.....เธอ.....”

เสียง “แคว้ว! แคว้ว!” ดังขึ้นอีกก่อนที่สามีจะกล่าวคำอะไร ที่ไม่สมควร ออกมา

ภรรยาผู้โกล้งจะร้องให้เต็มแก้มก็ยังค้านว่า “แต่มันเป็นไต่กันนะ”

สามีสังเกตเห็นน้ำตาคลอหน่วยในดวงตาภรรยาของเขาและในที่สุด เขาก็รำลึกได้ว่าเหตุใดเขาจึงแต่งงานกับเธอ สีหน้าของเขาอ่อนละมุนลง และ

เขาก็พูดอย่างอ่อนโยนกับเธอว่า “ขอโทษนะที่รัก ผมคิดว่าคุณถูก มันเป็นไก่
จริงๆ แหละ”

“ขอบคุณค่ะที่รัก” เธอกล่าวพร้อมกับกระชับมือเธอเข้ากับ
มือเขา

เสียง “แคว๊ก! แคว๊ก!” ยังคงแว่วออกมาจากป่า ขณะที่เขาทั้งสองเดิน
คลอเคลียกันต่อไปด้วยความรัก

ประเด็นของเรื่องอยู่ตรงที่ ในที่สุดสามีก็ได้ ‘ตื่น’ ขึ้นมาตระหนักว่า
จะต้องสนใจไปทำไมว่ามันเป็นไก่หรือเป็นเป็ด สิ่งที่สำคัญมากกว่า คือความ
กลมเกลียวปรองดองระหว่างเขาทั้งสองที่จะทำให้เขามีความสุขกับการเดิน
ชมป่าในคำคืนอันงดงามของฤดูร้อนนั้น อย่างไรก็ตาม มีก็ครั้งที่หนที่เรามั่นใจ
เต็มร้อยว่าเราถูกเพื่อจะพบว่าเราผิดในเวลาต่อมา ใครจะรู้ได้? มันอาจจะ
เป็นไก่ชนิดใหม่ที่กลายพันธุ์จนร้องเหมือนเป็ดก็ได้

(เพื่อเห็นแก่ความเสมอภาคทางเพศและชีวิตสงบสุขของสมณะ ทุก
ครั้งที่อาตมาเล่าเรื่องนี้ อาตมามักจะสลับกันเสมอๆ ว่าใครบอกว่าไก่และใคร
บอกว่าเป็ด)

ขอบคุณข้อบกพร่อง

ในประเทศสิงคโปร์เมื่อสองสามปีก่อน หลังจากพิธีแต่งงานพ่อของเจ้าสาวดึงตัวลูกเขยคนใหม่ออกมาเพื่อให้คำแนะนำในการครองชีวิตสมรสให้ยืนยาวและเป็นสุข เขาบอกพ่อหนุ่มว่า “เธอคงจะรักลูกสาวของฉันมากนะ”

“มากครับ” พ่อหนุ่มตอบ

ผู้อาวุโสกล่าวต่อว่า “แล้วเธอก็คงคิดว่าเจ้าสาวของเธอยอดเยี่ยมที่สุดในโลก”

พ่อหนุ่มกระซิบเบาๆ ว่า “เธอยอดเยี่ยมสมบูรณ์แบบในทุกๆ ด้านครับ”

ผู้อาวุโสกล่าวว่า “มันก็เป็นเช่นนี้แหละในวันที่เธอแต่งงานแต่เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะ เธอจะเริ่มเห็นข้อบกพร่องในตัวลูกสาวของฉัน เมื่อใดที่เธอเริ่มจะสังเกตเห็นข้อบกพร่องของเมียเธอนะฉันอยากจะให้เธอจดจำไว้ว่า ถ้าลูกสาวของฉันไม่ได้มีข้อบกพร่องเหล่านี้มาตั้งแต่เริ่มแรกล่ะก็... พ่อลูกเขยเอ๊ย... เขาก็คงได้ผัดทิดว่าเธอเยอะไปซะแล้วล่ะ!”

ดังนั้น เราจึงควรจะขอบคุณข้อบกพร่องต่างๆ ในตัวคู่ชีวิตของเรา เพราะถ้าเขาไม่ได้มีข้อบกพร่องเหล่านี้มาตั้งแต่ต้น เขาก็คงจะสามารถเลือกแต่งงานไปกับใครสักคนที่ดีกว่าเรามากเป็นแน่

เรื่องรัก ๆ ใคร ๆ

เมื่อเรารักใครสักคน เราจะมองเห็นแต่อิฐก้อนสวย ๆ ในกำแพงคูชีวิตของเรา เพราะเราอยากเห็นแค่นั้น เราจึงเห็นแค่นั้นเราไม่ยอมรับความจริง ต่อมาเมื่อเราไปหาทนายความเพื่อดำเนินเรื่องหย่าร้าง เราก็จะเห็นแต่อิฐก้อนน่าเกลียด ๆ ในกำแพงคูชีวิตของเรา เรามีคอบอดต่อความดีได้ ๆ ทั้งสิ้น เราไม่ต้องงการที่จะเห็นมัน เราจึงไม่เห็นมัน เป็นการไม่ยอมรับความจริงอีกครั้ง

ทำไมความรู้สึกรัก ๆ ใคร ๆ มักจะเกิดขึ้นในไนท์คลับที่มีดิสโก้ หรือระหว่างอาหารค่ำที่ได้นั่งอิงแอบกันกลางแสงเทียน หรือในคำคินกลางแสงจันทร์? นั่นเป็นเพราะว่าในสถานการณ์และบรรยากาศเช่นนั้น เราจะมองไม่เห็นสิวนบนใบหน้าของเธอหรือเห็นฟันปลอมของเขาคนนั้น ท่ามกลางความสลัวของแสงเทียนจินตนาการของเราจะไร้ขอบเขตจนฝันเห็นว่าหญิงที่นั่งตรงข้ามนั้นงามราวกับนางแบบแนวหน้าหรือหนุ่มคนนี้รูปร่างงามราวกับดาราดาวภาพยนตร์ คนเรารักที่จะเพื่อฝัน และเราก็มักจะเพื่อฝันถึงความรักอย่างน้อยเราก็ควรรู้ตัวนะว่าเรากำลังทำอะไรอยู่

พระไม่ใช่ผู้ที่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องรัก ๆ ใคร ๆ กลางแสงเทียนแต่เป็นผู้ที่จะส่องแสงสว่างแห่งความเป็นจริงให้ปรากฏ ถ้าโยมต้องการที่จะฝัน โยมก็ยังไม่ต้องเข้าวัดหรอก ในปีแรกที่อาตมาบวชเป็นพระที่ภาคอีสานของไทย อาตมากำลังนั่งอยู่ในตอนหลังของรถคันหนึ่งกับพระฝรั่งอีกสององค์ หลวงพ่อชาท่านอาจารย์ของอาตมานั่งที่เบาะหน้า ลู ๆ หลวงพ่อก็หันหน้ามาข้างหลังและจ้องดูพระหนุ่มชาวอเมริกันซึ่งเพิ่งบวชใหม่ ๆ ที่นั่งอยู่ข้างอาตมา แล้วท่านก็พูดอะไรบางอย่างเป็นภาษาไทย พระฝรั่งองค์ที่สามที่นั่งอยู่ในรถพูดภาษาไทยได้คล่อง ท่านจึงแปลให้เราฟัง “หลวงพ่อบอกว่าคุณกำลังคิดถึงแฟนของคุณที่อยู่ทีแอลเอนู่น”

พระบวชใหม่ชาวอเมริกันถึงกับอ้าปากค้างด้วยความงงัน

หลวงพ่อรู้วาระจิตของท่าน รู้ว่าท่านกำลังคิดอะไรอยู่ แกรมยังแม่นยำเสียด้วย หลวงพ่อยิ้มแล้วพูดต่อว่า “ไม่ต้องห่วง เรื่องนี้จัดการได้ ให้เขียนจดหมายไปหาเธอ ขอให้เธอส่งของขวัญส่วนตัวบางอย่างมาให้คุณ เอาสิ่งที่ใกล้ชิดกับตัวเธอมากที่สุด ที่คุณจะสามารถเอาออกมาชื่นชมได้เมื่อคุณคิดถึงเธอ เพื่อจะเตือนคุณให้ระลึกถึงเธอ”

พระบวชใหม่ถามด้วยความประหลาดใจว่า “โอ้ ! พระเราทำได้หรือครับ”

หลวงพ่อตอบว่า “ทำได้”

เห็นทีพระท่านก็เข้าอกเข้าใจในเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ กระมัง

สิ่งที่หลวงพ่อกำลังจะไปนั้นต้องใช้เวลาอยู่หลายนาทีกว่าจะแปลออกมาได้ ล่ามของเราถึงกับต้องกลั้นหัวเราะให้อยู่และรวบรวมสมาธิเสียก่อน

“หลวงพ่อบอกว่า.....” ท่านพยายามที่จะเอ่ยคำออกมา ปาดน้ำตาที่เล็ดจากการหัวเราะทิ้ง “หลวงพ่อบอกว่าคุณควรจะขอให้เธอส่งของขวัญมาให้ แล้วเมื่อไหร่ที่คุณคิดถึงเธอ คุณจะ得以ขิของขวัญของเธอออกมาสูดดม!”

นี่แหละของเฉพาะตัวของเธอ เมื่อเราเปล่งวาจาว่าเรารักคู่ชีวิตของเรา เรามิได้หมายความว่าเรารักทุกสิ่งทุกอย่างในตัวเขาหรือ? คำแนะนำอย่างเดียวกันนี้สามารถใช้ได้กับแม่ชีที่กำลังถวิลหาแฟนหนุ่มของเธอ

อย่างที่อาตมาบอกแล้ว ถ้าโยมยังพอใจจะเพ้อฝันถึงเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ โยมก็อยู่ห่าง ๆ วัดของเราไปก่อนเถอะ

รักแท้

ความยุ่งยากของเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ นั้นก็คือ เมื่อฝันสลายความผิดหวัง จะสามารถสร้างความเจ็บปวดใจให้เราได้อย่างแสนสาหัส ในความรักใคร่นั้น เราไม่ได้รักคู่ชีวิตของเราอะไรหนักหนาเราเพียงแค่ว่ารักความรู้สึกที่เขาทำให้มันเกิดขึ้น เราชักเจ้าความรู้สึกซาบซ่านที่เกิดขึ้นเมื่อเขาอยู่กับเรา จึงเป็นเหตุให้เราคิดถึงเขาเมื่อเขาอยู่ห่างไกล จนต้องขอให้เขาส่งขวดบรรจุ..... (ตามทีเล่าในเรื่องที่แล้ว) มาให้ เช่นเดียวกับความซาบซ่านทั้งหลาย ลักกระยะหนึ่งมันก็จะซาไปเอง

รักแท้คือรักที่ไม่เห็นแก่ตัว เราจะเป็นห่วงเป็นใยเขา เราจะบอกเขาว่า “ประตุใจของฉันเปิดรับเธอเสมอ ไม่ว่าเธอจะทำอะไรเป็นอย่างไร” และเราก็รู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ เราต้องการเพียงให้เขาเป็นสุข รักแท้ค้นหาได้ยากยิ่ง

พวกเราหลายคนมักคิดว่าความสัมพันธ์พิเศษที่เรามีเป็นความรักแท้ ไม่ใช่เพียงความรักความใคร่ที่หิวหว่า ลองทดสอบดูสิว่าความรักที่เรามีเป็นความรักชนิดไหนกันแน่

จงคิดถึงคู่ชีวิตของเรา วาดภาพเขาไว้ในใจ ระลึกถึงวันที่เราพบเขา และวันเวลาอันแสนสุขที่ได้อยู่ร่วมกันตั้งแต่นั้นมา เอาล่ะทีนี้ลองวาดภาพว่า เราได้รับจดหมายฉบับหนึ่งจากคู่ชีวิตของเราเขาเขียนมาสารภาพว่าเขาเกิดหลงรักเพื่อนสนิทที่สุดของเราอย่างลึกซึ้ง และขณะนี้คนทั้งสองกำลังหนีไปอยู่ด้วยกัน เราารู้สึกอย่างไร?

ถ้าเป็นรักแท้ เราจะต้องรู้สึกตื่นเต้นที่คู่ชีวิตของเราได้พบคนที่ดีกว่าเรา และมีความสุขมากขึ้นกว่าเดิม เราจะสุขใจที่คู่ชีวิตดีและเพื่อนสนิทที่สุดของเรากำลังมีวันเวลาอันแสนสุขด้วยกัน เราจะปลอบปล้ำมยินดีที่เขาได้รักกัน ก็ความสุขของคนที่เรารักเป็นสิ่งสำคัญที่สุดใดในรักแท้มิใช่หรือ?

รักแท้ค้นหาได้ยากยิ่ง

มเหสีของกษัตริย์กำลังเฝ้ามองพระพุทธเจ้าขณะที่พระองค์ทรงออก
 บิณฑบาตอยู่ในเมือง จากบานหน้าต่างในพระราชวังกษัตริย์ทรงเฝ้ามองมเหสี
 และเกิดความริษยาในความเลื่อมใสบูชาที่นางมีต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 พระองค์ทรงปรารถนาที่จะรู้ว่าพระนางรักผู้ใดมากที่สุด พระพุทธเจ้าหรือพระ
 สวามี? พระนางเป็นศิษย์ผู้เลื่อมใสในพระพุทธองค์เป็นที่สุด หากในสมัยนั้น
 คุณจะต้องมัดระวงษ์มากโดยเฉพาะเมื่อมีสามีเป็นถึงกษัตริย์ เพราะหากขาด
 สติย่อมหัวขาดได้ พระนางดำรงสติไว้ได้ ทรงตอบพระสวามีอย่างจริงใจที่สุด
 ว่า “หม่อนฉันรักตัวเองมากกว่ารักท่านทั้งสองเพคะ”^๓

ความหวาดกลัวและความเจ็บปวด อิสระจากความหวาดกลัว

ถ้าความรู้สึกผิดเป็นเหมือนการมองกำแพงอิฐที่เราก่อไว้ในอดีต และเห็นแต่ก้อนอิฐน่าเกลียดสองก้อน ความหวาดกลัวก็น่าจะเป็นการเพ่งมองกำแพงอิฐที่เราจะก่อในอนาคต โดยนึกถึงแต่ความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นได้ หากเรามีตบอดเพราะความกลัวเราก็จะไม่สามารถเห็นส่วนอื่นของกำแพงที่อาจจะถูกก่อขึ้นอย่างสวยงามไร้ที่ติได้ เราจะต้องเอาชนะความกลัวให้ได้ด้วยการมองเห็นกำแพงทั้งหมด อย่างเรื่องต่อไปที่อาตมาได้มาจากการไปเทศน์ที่ประเทศสิงคโปร์เมื่อไม่นานมานี้

ได้มีการเตรียมการล่วงหน้าเป็นเวลาหลายเดือนให้อาตมาไปเทศน์ให้สาธารณชนฟัง ๔ คืนติดต่อกัน มีการจองห้องประชุมที่ชั้นเทศน์ใต้ในสิงคโปร์ที่ทั้งใหญ่และแพงสามารถจุผู้ฟังได้ถึง ๒,๕๐๐ ที่นั่งไว้เรียบร้อยแล้ว และมีการปิดประกาศบอกตามป้ายรถเมล์ แต่แล้วก็เกิดวิกฤตการณ์เรื่องโรคซาร์ขึ้น เมื่ออาตมาเดินทางไปถึงประเทศสิงคโปร์นั้น รัฐบาลสั่งปิดโรงเรียนทุกแห่งแล้ว ผู้คนที่อาศัยอยู่ในอาคารหลายแห่งถูกกักบริเวณเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค รัฐบาลแนะนำให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการชุมนุมกัน ในขณะที่ความหวาดกลัวแผ่ขยายไปทั่วนั้น มีคนถามอาตมาว่า “เราควรจะยกเลิกไหม?”

เข้าวันนั้น ชาวพาดหัวด้วยตัวอักษรดำใหญ่บนหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน เตือนประชาชนว่า บัดนี้มีชาวสิงคโปร์ป่วยด้วยโรคซาร์ถึง ๙๙ คน อาตมาถามว่าปัจจุบันสิงคโปร์มีประชากรจำนวนเท่าใด คำตอบคือราว ๆ ๔ ล้านคน อาตมาจึงให้ข้อสังเกตว่า “นั่นก็ย่อมหมายความว่า ยังมีชาวสิงคโปร์ถึง ๓,๙๙๙,๙๐๑ คน ที่ไม่ได้ติดโรคซาร์! เราจงเดินหน้ากันต่อไปเถิด!”

ความหวาดกลัวถามขึ้นทันใดว่า “แล้วถ้าเมื่อมีใครติดเชื้อโรคซาร์มาแล้วล่ะ?”

ตัวปัญญา ก็ตอบว่า “แล้วถ้าเขาไม่ติดล่ะ?” และฝ่ายปัญญา ก็มีตัวเลข
โอกาสที่น่าจะเป็นไปได้’ สนับสนุนอยู่

ดังนั้นการเทศน์จึงได้ดำเนินต่อไป คินแรกมีผู้มาร่วมฟัง ๑,๕๐๐ คน
และจำนวนผู้ฟังก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเต็มห้องบรรยายในคืนสุดท้าย ผู้คน
ประมาณ ๘,๐๐๐ คนได้มาฟังเทศน์ พวกเขาได้เรียนรู้ที่จะฝ่าความหวาดกลัว
ที่ไร้เหตุผล ซึ่งทำให้ความกล้าหาญของเขามั่นคงหนักแน่นขึ้นในกายภาคน้ำ
เขาเพลิดเพลินกับการฟังเทศน์และพบความสุขกลับไป ซึ่งย่อมจะ
หมายความว่าระบบภูมิคุ้มกันในตัวเขาที่จะใช้ต่อสู้กับเชื้อโรคได้รับการเสริม
ให้แข็งแรงขึ้น และที่อาตมาได้เน้นในตอนท้ายของการเทศน์ทุกครั้งคือ การ
ได้หัวเราะเมื่อฟังเรื่องสนุก ๆ ที่อาตมาเล่าเป็นการออกกำลังปอด ซึ่งจะทำให้
ระบบการหายใจแข็งแรงขึ้นด้วย แน่แน่นอนว่าไม่มีผู้ฟังแม้แต่คนเดียวติดโรคซาร์

ความเป็นไปได้ต่าง ๆ สำหรับอนาคตนั้นไม่มีขอบเขตไม่มีที่สิ้นสุด ถ้า
เราเพ่งมองเฉพาะความเป็นไปได้ในทางลบ นั้นเรียกว่าความกลัว แต่ถ้าเรา
สามารถระลึกได้ถึงความเป็นไปได้อื่น ๆ ต่าง ๆ ซึ่งมักจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้
มากกว่าเสียด้วยซ้ำ นั้นแหละจึงจะเรียกว่า ความเป็นอิสระจากความกลัว

ทำนายทายทักอนาคต

มีคนจำนวนมากที่ต้องการจะหยั่งรู้อนาคต บ้างก็ไม่สามารถจะอดทนรอจนสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นเองได้ ดังนั้นพวกเขาจึงต้องเสาะแสวงหาการบริการจากบรรดาร่างทรงและหมอดูหมอดูเดาทั้งหลาย อาตมาขอเตือนโยมเรื่องร่างทรงนะว่า จงอย่าได้เชื่อใจหมอดูกระจะจอก ๆ เหล่านั้นเป็นอันขาด

พระปฏิบัติมักจะได้รับกรยกย่องว่าเป็นหมอดูชั้นยอด แต่ท่านก็ไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือกับใครง่าย ๆ หรือ

วันหนึ่งลูกศิษย์เก่าแก่ของหลวงพ่อบุชา ได้กราบขอให้หลวงพ่อบุชานายอนาคตของเขา หลวงพ่อบุชานายพระทีดีจะไม่ทำนายโชคชะตาหรือ แต่ลูกศิษย์คนนั้นมีความมุ่งมั่นมาก เขาทบทวนให้หลวงพ่อบุชานายพระทีดีว่าก็ครั้งก็หนแล้วที่เขาถวายอาหารท่าน เงินจำนวนเท่าไรล่ะที่เขาเคยถวายวัด เขาขับรถพาหลวงพ่อบุชานายไปไหนมาไหนโดยควักกระเป๋าตัวเอง แถมยังต้องทิ้งการทิ้งงานและครอบครัวไป หลวงพ่อบุชานายเห็นความมุ่งมั่นของชายคนนั้นที่จะได้ฟังคำทำนายท่านจึงบอกเขาว่า ท่านจะยอมสืบทอดกฎที่ไม่ทำนายอนาคตใครนั้นสักครั้งหนึ่ง “เอามือมาซิ ให้อาตมาดูลายมือโยมหน่อย”

ลูกศิษย์คนนั้นตื่นเต้นมาก หลวงพ่อบุชานายไม่เคยดูลายมือให้ลูกศิษย์คนไหนมาก่อนเลย นี่เป็นกรณีพิเศษจริง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น ใคร ๆ ก็นับถือหลวงพ่อบุชานายเป็นพระอรหันต์ผู้มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ อะไร ๆ ที่ท่านว่าจะเกิดขึ้นมันก็ต้องเกิด แน่แน่นอนเลยว่ามันจะต้องเป็นจริงอย่างท่านว่า หลวงพ่อบุชานายใช้นิ้วชี้ของท่านไล่ไปตามลายมือบนฝ่ามือของลูกศิษย์ แล้วท่านก็พึมพำกับตัวท่านเองว่า “อู๋... น่าสนใจจริง... อือ ๆ ... แปลกจริง...” ลูกศิษย์ผู้น่าสงสารคนนั้นตื่นเต้นสุด ๆ ด้วยความคาดหวัง

เมื่อหลวงพ่อบุชานายดูลายมือเรียบร้อยแล้ว ท่านปล่อยมือลูกศิษย์และกล่าวกับเขาว่า “อนาคตของโยมจะเป็นดั่งนี้นะ”

“ครับ... ครับ” ลูกศิษย์รีบสนอง

หลวงพ่อบอกว่า “อาตมาก็ไม่เคยทายผิดเสียด้วย”

“โยมทราบ โยมทราบดี เอ้อ! ตกกลางอากาศโยมจะเป็นยังไงครับหลวงพ่อบอก?” ลูกศิษย์ถามอย่างตื่นเต้นสุด ๆ

หลวงพ่อบอกว่า “อนาคตของโยมนะรี ก็ไม่แน่นอนนะซี” และท่านก็ไม่ผิดจริงๆ เสียด้วย!

การพนัน

การจะทำให้เงินทองเพิ่มพูนขึ้นเป็นเรื่องยาก แต่การสูญเสียมันไปนั้น กลับง่าย และหนทางที่จะสูญเสียเงินทองได้ง่ายที่สุดคือการพนัน นักพนันทุกคนคือผู้แพ้ในที่สุด ถึงกระนั้นผู้คนก็ยังชอบที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าว่า เขาจะสามารถทำเงินได้มากมาจากการพนัน อาจมาจะเล่าเรื่องสองเรื่องเพื่อแสดงว่า มันอันตรายเพียงใดที่จะทำนายอนาคตแม้จะมีสัญญาณบอกเหตุก็ตาม

เพื่อนคนหนึ่งตื่นขึ้นมาจากความฝันที่แจ่มชัดราวกับเป็นเรื่องจริงในเช้าวันหนึ่ง เขาฝันว่านางฟ้าห่าองค์ได้มอบให้ห้าใบบรรจุกองคำมูลค่ามหาศาลแก่เขา เมื่อเขาลืมตาขึ้นในห้องนอนของเขาก็ไม่มีนางฟ้าสักองค์ และเฮ้อ! ไม่มีใบบรรจุกองคำด้วย แต่มันช่างเป็นฝันที่ประหลาดแท้ ๆ

เมื่อเขาเข้าไปในครัว เขาพบว่าภรรยาได้เตรียมไข่ต้มห้าฟอง และขนมปังปิ้งห้าแผ่นไว้เป็นอาหารเช้าให้เขา เขาเห็นจากหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับเช้าว่า วันนี้เป็นวันที่ห้าเดือนพฤษภาคม (ซึ่งก็คือเดือนห้า) มันมีอะไรแปลก ๆ ซอบกล เขาพลิกหนังสือพิมพ์ไปที่หน้าม้าแข่ง แล้วเขาก็ถึงกับอึ้งเมื่อเห็นว่าที่สนาม ASCOT (ห้าตัวอักษร) การแข่งรอบที่ห้า ม้าเลขที่ห้ามีชื่อว่า... นางฟ้าทั้งห้า (FiveAngles)! ความฝันนั้นเป็นกลางดี

เขาลางานในบ่ายวันนั้นไปถอนเงินห้าพันเหรียญแล้วไปสนามแข่งม้า เขาไปที่เจ้ามือรับแทงม้าของที่ห้า เพื่อแทงม้าเลขที่ห้า ในรอบที่ห้า ชื่อนางฟ้าทั้งห้า ด้วยวงเงินห้าพันเหรียญเพื่อจะชนะ ความฝันของเขาต้องไม่พลาดแน่ เลขห้านำโชคต้องไม่พลาดและความฝันของเขาก็ไม่พลาดจริง ๆ ม้าตัวนั้นเข้าเส้นชัยเป็นตัวที่ห้า

เรื่องที่สองเกิดขึ้นที่ประเทศสิงคโปร์เมื่อสองสามปีก่อน ชายชาวออสเตรเลียเดินทางไปทำงานกับหญิงชาวจีนจากสิงคโปร์ ครั้งหนึ่งเมื่อทั้งสองกลับไปเยี่ยมครอบครัวที่สิงคโปร์ บรรดาพี่เมียน้องเมียของเขากำลังจะไปสนามแข่ง

ม้าในตอนบ่าย จึงได้ชวนเขาไปด้วย เขาตกลง ก่อนที่พวกเขาจะไปสนามแข่งม้า เขาต้องแวะที่วัดพุทธที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง เพื่อจตุรปูชาและสวดมนต์ อ่อนนวยนขอให้มีโชค เมื่อเขาไปถึงวัดเล็กๆ นั้น เขาเห็นว่ามันสกปรก เลอะเทอะไปหมด พวกเขาจึงคว้าไม้กวาด ไม้ถูพื้น ถังน้ำ จัดการทำ ความสะอาดวัดจนเรียบร้อย แล้วจึงจตุรปูชาสวดมนต์อ่อนนวยนขอให้โชคดีเสร็จ แล้วจึงตรงไปยังสนามแข่งม้า พวกเขาหมดตัวกันย่อยยับ

คืนนั้นเขยชาวออสเตรเลียฝันถึงการแข่งม้า เมื่อเขาตื่นขึ้น เขายังจำ ชื่อม้าที่ชนะได้แจ่มชัด เมื่อเขาอ่านหนังสือพิมพ์สเตรทไทมส์ เขาเห็นมีชื่อ ม้านั้นเข้าแข่งในบ่ายวันนั้น จึงโทรศัพท์แจ้งข่าวดีนี้แก่บรรดาพี่เมีย น้องเมียของเขา ทุกคนปฏิเสธที่จะยอมเชื่อว่าดวงวิญญาณจีนที่ดูแลรักษาวัดในสิงคโปร์ จะให้ชื่อม้าตัวที่จะชนะกับคนผิวขาว พวกเขาจึงไม่สนใจใฝ่ดีกับความฝันนั้น เขยชาวออสเตรเลียได้ไปที่สนามแข่งม้า เขาแทงม้าตัวนั้นด้วยเงินก้อนโต แล้วม้าตัวนั้นก็เข้าวิน

ดวงวิญญาณที่วัดจีนต้องชอบฝรั่งออสเตรเลียเป็นแน่บรรดาพี่เมีย น้องเมียของเขา รู้สึกพลุ่งพล่านด้วยความโกรธ

ความกลัวคืออะไร?

ความกลัว คือ การคิดถึงข้อผิดพลาดที่ยังไม่เกิด ถ้าเพียงแต่เราจะพึงระลึกไว้เสมอว่า อนาคตของเราเป็นสิ่งไม่แน่นอน เราก็จะไม่พยายามคาดเดาถึงสิ่งที่อาจจะผิดพลาดได้ ความกลัวก็สิ้นสุดลงตรงนั้นแหละ

ครั้งหนึ่งเมื่ออาตมายังเล็ก ๆ การไปหาหมอฟันเป็นเรื่องน่าสยของสำหรับอาตมา เมื่อถึงคราวนัด อาตมาไม่อยากจะไปเลยจริง ๆ อาตมากังวลจนแทบบ้า เมื่ออาตมาไปถึงคลินิกทำฟัน เขาบอกอาตมาว่า คุณหมอขอขยเล็กน้อยครั้งนี้ อาตมาจึงได้เรียนรู้ว่าเจ้าความกลัวนี้ทำให้อาตมาเสียเวลาอันมีค่าไปเปล่า ๆ ปลื้ ๆ

ความกลัวจะถูกลบล้างไปด้วยความไม่แน่นอนของอนาคตแต่ถ้าเราไม่รู้จักใช้ปัญญา ความกลัวจะสามารถเล่นงานเราได้ความกลัวเกือบจะดับชื่อเณรน้อยที่เพิ่งบวชใหม่ ๆ ‘ท่านตักแตนน้อย’ ในหนังกังฟูที่ฉายเป็นตอน ๆ ทางโทรทัศน์นานมาแล้ว ปีสุดท้ายที่อาตมาเป็นครูสอนหนังสือก่อนที่จะบวชเป็นพระ อาตมาติดหนังเรื่องนี้มาก

วันหนึ่งท่านอาจารย์ตบอดของท่านตักแตนน้อยพาลูกศิษย์คนนี้เข้าไปในห้อง ๆ หนึ่งที่ท้ายวัด ซึ่งปกติจะปิดล็อกไว้ภายในห้องมีบ่อน้ำกว้างประมาณหกเมตร มีแผ่นกระดานพาดเป็นสะพานทอดจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง อาจารย์เตือนให้ท่านตักแตนน้อยอยู่ห่าง ๆ ขอบบ่อ เพราะของเหลวในบ่อไม่ใช่ น้ำแต่เป็นน้ำกรดที่แรงมาก

ท่านอาจารย์บอกตักแตนน้อยว่า “ภายในเจ็ดวัน เธอจะถูกทดสอบ เธอต้องเดินข้ามบ่อน้ำกรดโดยจะต้องทรงตัวให้ตีบนแผ่นไม้ นั้น แต่จงระมัดระวังให้มากนะ! เธอเห็นกระดุกเกลื่อนกลาดที่ก้นบ่อน้ำกรदनัน้มัย?”

ท่านตักแตนน้อยชะงักดูในบ่ออย่างระมัดระวัง และท่านก็เห็นกระดุกเต็มไปหมด

“กระดุกพวกนี้เป็นของเนรน้อยอย่างเธอแน่แหละ”

ท่านอาจารย์พาดักแต่น้อยออกจากห้องที่น้ำกั้วนั้นไปสู่แสงสว่างที่ลานวัด ที่นั่นพระผู้ใหญ่ได้ตั้งไม้กระดานที่มีขนาดเดียวกันเดียวกับแผ่นที่พาดอยู่เหนือบ่อน้ำกรดไว้บนอิฐ ๒ ก้อนตลอดเจ็ดวันถัดมา ท่านดักแต่น้อยไม่มีหน้าที่จะต้องทำอะไรอย่างอื่นนอกจากซ่อมเดินทรงตัวบนไม้กระดานแผ่นนั้น

เพราะมันง่าย เพียงสองสามวันท่านก็สามารถเดินทรงตัวข้ามไม้กระดานในลานวัดได้คล่องแคล่ว ขนาดมีผ้าผูกตาไว้ก็ไม่เป็นปัญหา และแล้วการทดสอบก็เริ่มขึ้น

ท่านอาจารย์พาดักแต่น้อยเข้าไปในห้องบ่อน้ำกรดกระดุกของบรรดาเนรน้อยที่เคยตกลงไปราวกับส่งประกายขึ้นมาจากก้นบ่อ ท่านดักแต่น้อยขึ้นไปยืนบนปลายด้านหนึ่งของไม้กระดานและหันมามองอาจารย์ ท่านสั่งว่า “เดิน”

แผ่นกระดานที่อยู่เหนือน้ำกรดช่างดูแคบกว่าแผ่นกระดานที่ลานวัดมากทั้ง ๆ ที่มันมีขนาดเดียวกันเป๊ะ ท่านดักแต่น้อยเริ่มเดินแต่ด้วยอย่างก้าวที่ไม่มั่นคงเอาเสียเลย ท่านเริ่มจะเสียการทรงตัว ท่านยังข้ามไปไม่ถึงครึ่งทางเสียด้วยซ้ำ ท่านก็โง่งนมากขึ้น ๆ ดูท่าว่าท่านกำลังจะตกลงไปในน้ำกรด และแล้วหนึ่งก็ต้องหยุดชะงักไว้ก่อนเพราะมีโฆษณาสินค้ามาคั่นรายการ

อาตมาต้องอดทนต่อเจ้าโฆษณาที่น่าเบื่อเหล่านั้น ขณะที่เป็นห่วงว่าท่านดักแต่น้อยที่นำสงสารจะเอาตัวรอดได้อย่างไรพอหมดโฆษณา พวกเราก็ได้กลับเข้าไปอยู่ในห้องบ่อน้ำกรดอีกครั้งกับท่านดักแต่น้อยผู้กำลังสูญเสียความเชื่อมั่นในตัวเอง อาตมาเห็นท่านอย่างเท้าแบบไม่มั่นคงเอาเสียเลย แล้วก็โยกหน้าโยกหลัง แล้วพลัดตกตุ้มลงไปเลย!

ท่านอาจารย์ชราตาบอดหัวเราะเมื่อได้ยินเสียงตุ้มนั้น มันไม่ใช่ น้ำกรดหรือก มันก็แค่ น้ำธรรมดา กระดุกเก่า ๆ เหล่านั้นถูกโยนลงไปเพื่อสร้างสเปเชียลเอฟเฟ็ค มันสามารถหลอกท่านดักแต่น้อยได้ เช่นเดียวกับที่มันหลอกอาตมาสำเร็จ

“อะไรทำให้เจ้าตกลงไป?” ท่านอาจารย์ถามอย่างเป็นทางการ
“ความกลัวทำให้เจ้าตกลงไป เจ้าตึกแตนน้อยเอ๋ย เพราะความกลัวแท้ๆ”

ประหม่าหน้าคน

มีคนบอกอาตมาว่าเรื่องที่น่ากลัวที่สุดเรื่องหนึ่งของมนุษย์คือ การพูดต่อหน้าคนเยอะ ๆ อาตมาต้องบรรยายธรรมให้ผู้คนฟังอยู่บ่อย ๆ ทั้งตามวัดต่าง ๆ ในการประชุม ในงานแต่งงานและงานศพ ในรายการพูดคุยทางวิทยุ และแม้แต่ออกรายการสดทางโทรทัศน์ มันเป็นงานส่วนหนึ่งของอาตมา

ครั้งหนึ่ง อาตมาจำได้ว่า อีกห้าหน้าที่ก่อนที่อาตมาจะขึ้นบรรยายธรรม ความกลัวก็เข้ามาครอบงำอาตมา อาตมาไม่ได้เตรียมการบรรยายไว้ล่วงหน้า และยิ่งนึกไม่ออกว่าจะพูดเรื่องอะไรดี ผู้ฟังกว่าสามร้อยคนที่นั่งรออยู่ในห้องประชุมล้วนคาดหวังว่าจะได้รับแรงบันดาลใจ พวกเขาอุตส่าห์สละเวลาช่วงเย็นมาฟังอาตมาบรรยายธรรม อาตมาเริ่มคิดงุนงงใจว่า ‘แล้วถ้าเราคิดไม่ออกว่าจะพูดอะไรเล่า? แล้วถ้าเราพูดผิดพลาดเล่า? แล้วถ้าเราแสดงอะไรไม่เข้าท่าออกไปล่ะ?’

ความกลัวทั้งหมดเริ่มจากความคิดว่า ‘แล้วถ้า...’ ก่อนที่จะต่อด้วยอะไร ๆ ที่จะส่งผลร้าย อาตมากำลังคาดการณ์อนาคต แถมยังเป็นไปในทางลบ อาตมาช่างคิดผิดไปแท้ ๆ อาตมารู้ตัวที่กำลังคิดผิด อาตมารู้ทฤษฎีทุกอย่างแต่มันใช้การไม่ได้ในเวลานี้ ความกลัวแล่นพล่าน อาตมากำลังตกที่นั่งลำบาก

เย็นนั้นอาตมาได้ใช้กลยุทธ์ที่พระเจ้าเรียกว่า ‘กุศโลบาย’ ทำให้อาตมาเอาชนะความกลัวได้ และใช้ได้ผลเสมอตั้งแต่นั้นมาอาตมาตกลงใจว่า มันไม่สำคัญว่าผู้ฟังจะเพลิดเพลินพอใจกับการบรรยายธรรมของอาตมาหรือไม่ ขอแต่อาตมามีความสุขในการบรรยายก็พอแล้ว อาตมาจึงตกลงใจที่จะสนุกกับมัน

เดี๋ยวนี้เมื่อใดก็ตามที่อาตมาแสดงธรรม อาตมาจะรู้สึกสนุกทุกครั้ง อาตมามีความสุขและเพลิดเพลินในการแสดงธรรมอาตมาเล่าเรื่องขบขัน

ต่าง ๆ หลาย ๆ ครั้งที่ เป็นเรื่อง ของเอาตมาเองแล้ว ก็หัวเราะ ไปกับ ผู้ฟัง ใน รายการถ่ายทอดสดทางวิทยุ เอาตมาเล่า เรื่อง หลวงพ่อชา พยากรณ์ เกี่ยวกับ ระบบเงินตราในอนาคต (ชาวสิงคโปร์ มักสนใจอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับ เศรษฐกิจจีน แหะละ)

หลวงพ่อยากรณ์ว่า วันใดวันหนึ่ง โลกจะประสบปัญหาขาดแคลน กระดาษพิมพ์ธนบัตร และโลหะผลิตเหรียญกษาปณ์ มนุษย์จึงจำเป็นต้องหา อะไรอย่างอื่น มาใช้ในการซื้อ ๆ ขาย ๆ ในแต่ละวัน ท่านพยากรณ์ว่า พวกเขา จะใช้ ชี้ไก่เม็ดเล็ก ๆ แทนเงินตรา ทุกคนต้องหอบชี้ไก่ไปไหนมาไหน เต็มกระเป๋า ทีเดียว ธนาคารจะเต็มไปด้วยชี้ไก่ และบรรดาใจรักก็อาจจะชื้อชี้ไก่ด้วย คนรวย จะภูมิใจที่เขามีชี้ไก่มากมาย ในครอบครอง ส่วนคนจนจะฝันถึงการถูกลอตเตอรี่ เพื่อจะได้ชี้ไก่เยอะ ๆ รัฐบาลต่าง ๆ จะให้ความสนใจมากเกินควร กับ สถานการณ์ชี้ไก่ ในประเทศของตน และเก็บปัญหาสิ่งแวดล้อม และสังคมไว้ พิจารณาภายหลัง เมื่อมีชี้ไก่เพียงพอแล้ว

อะไรคือข้อแตกต่างสำคัญระหว่างธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และชี้ไก่? ... ไม่มีเลย... เอาตมา รู้สึกเป็นสุขที่ได้เล่าเรื่องนี้ ในวันนั้น มันบ่งบอกอะไรบางอย่าง ที่น่าสลดสังเวชของสภาพสังคมเราในปัจจุบัน แล้วมันก็สนุกด้วย ถูกใจ ผู้ฟังชาวสิงคโปร์มาก

เอาตมา คิดออกในบัดนั้นว่า ถ้าเราตกลงใจที่จะสนุกกับการแสดงธรรม ให้คนฟัง เมื่อนั้น เราจะรู้สึก ผ่อนคลาย มันเป็นไปไม่ได้เลย ในทางจิตวิทยาที่ คนเราจะ ทั้งกลัว และ ทั้งสนุก ในเวลาเดียวกัน เมื่อเอาตมา รู้สึก ผ่อนคลาย ความคิดทั้งหลาย ก็ไหลเข้ามา ในหัวของเอาตมา โดยไม่ติดขัด ขณะที่ บรรยาย และ คำ บรรยาย ก็พุ่งพรู่ออกจากปากของเอาตมา อย่างราบรื่น มีรสชาติจับใจ ผู้ฟัง นอกจากนั้น ผู้ฟังทั้งหลาย ก็ไม่เบื่อ เพราะมันสนุก

พระทีเบตองค์หนึ่ง เคยอธิบายถึงความสำคัญของการทำให้ผู้ฟัง หัวเราะขณะฟังเทศน์

ท่านบอกว่า “เมื่อใดก็ตามที่พวกเขาอ้าปาก เมื่อนั้นเราจะสามารถ

โยนเม็ดยาแห่งปัญญาใส่เข้าปากเขาได้ ”

อาตมาไม่เคยเตรียมการเทศน์ แต่อาตมาเตรียมหัวใจและจิตใจของอาตมาแทน พระสงฆ์สายวัดหนองป่าพงได้รับการฝึกอบรมไม่ให้เตรียมการเทศน์ แต่ให้เตรียมพร้อมที่จะเทศน์ได้ทุกเมื่อโดยไม่มีภาระแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ในวันมาฆบูชาซึ่งเป็นวันสำคัญลำดับที่สองทางพุทธศาสนาอาตมาอยู่ที่วัดหนองป่าพงของหลวงพ่อบุชาที่ภาคอีสาน พร้อมกับพระสงฆ์อีกกว่าสองร้อยรูปและญาติโยมหลายพันคน หลวงพ่อท่านเป็นที่นับถือของคนจำนวนมาก ปีนั้นเป็นปีที่ห้าที่อาตมาบวชเป็นพระ

หลังจากทำวัตรเย็นแล้ว ก็ถึงเวลาสำหรับการเทศน์กัณฑ์ใหญ่ ปกติหลวงพ่อบุชามักจะเทศน์เองในวันสำคัญเช่นนี้ แต่นั่นก็ไม่แน่เสมอไป บางครั้งท่านจะกวาดตามองที่แถวของพระสงฆ์ที่นั่งอยู่ ถ้าสายตาของท่านหยุดที่ใครสักคน อดคิดนั้นโดนแน่ หลวงพ่อจะนิมนต์ให้ท่านเทศน์ แม้ว่าอาตมาจะเป็นพระที่มีพรรษาน้อยเมื่อเทียบกับองค์อื่น ๆ ที่นั่งอยู่หน้าอาตมา ผู้ใดจะประมาทไม่ได้เลยในอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับหลวงพ่อบุช

หลวงพ่อบุชกวาดตามองแถวของพระสงฆ์ สายตาของท่านมาถึงอาตมา แล้วก็ผ่านไป อาตมาแอบถอนใจเบา ๆ อย่างโล่งอกและแล้วสายตาของท่านก็กวาดกลับมาอีกครั้ง โยมเดาศิว่าสายตาท่านหยุดที่ใคร?

“พรหมวงโล” เสียงหลวงพ่อบุชสั่ง “นิมนต์เทศน์”

ไม่มีทางเป็นอย่างอื่น อาตมาต้องเทศน์ภาษาไทยโดยไม่มีเตรียมตัวมาก่อนเป็นเวลาหนึ่งชั่วโมง ต่อหน้าอาจารย์ของอาตมา คณะสงฆ์และญาติโยมหลายพันคน มันไม่สำคัญหรือว่าการเทศน์ในคืนนั้นจะดีหรือไม่ ความสำคัญมันอยู่ที่ว่าอาตมาจะได้ทำหน้าที่ที่หลวงพ่อบุชมอบหมายให้ต่างหาก

หลวงพ่อบุชไม่เคยบอกว่าที่เราเทศน์นั้นดีหรือไม่ดี เพราะนั่นไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ครั้งหนึ่งท่านขอให้พระฝรั่งองค์หนึ่งผู้มีความเชี่ยวชาญขึ้นเทศน์ให้พ่อออกแม่ออกที่มาจำศีลที่วัดในวันพระฟังเมื่อเทศน์ครบหนึ่งชั่วโมง พระท่านเริ่มสรุปเพื่อจะจบกัณฑ์เทศน์ที่เป็นภาษาไทยนั้น หากหลวงพ่อบุชขัด

ขึ้น และขอให้ท่านเทศน์ต่ออีกหนึ่งชั่วโมง มันยากอยู่น่า แต่ท่านก็เทศน์ต่อ พอท่านเตรียมจะสรุปจบหลังจากที่อุตส่าห์กัดฟันเทศน์เป็นภาษาไทยด้วยความยากลำบากในชั่วโมงที่สอง หลวงพ่อก็สั่งให้ท่านเทศน์ต่ออีกหนึ่งชั่วโมง มันเป็นไปได้จริง ๆ ฝรั่งที่รู้ภาษาไทยอยู่แค่นั้นอย่างท่านก็ต้องลงเอยด้วยการพูดซ้ำไปซ้ำมาจนผู้ฟังเบื่อ แต่ท่านไม่มีทางเลือก เมื่อสิ้นชั่วโมงที่สาม คนส่วนใหญ่ได้หนีกลับไปแล้ว คนที่เหลืออยู่ที่คุยกันเอง แม้แต่ยุ่งหรือจิ้งจกตุ๊กแกยังหลบไปนอนกันหมดแล้ว พระฝรั่งองค์นั้นท่านเชื่อฟังอาจารย์ ท่านเล่าว่า หลังจากประสบการณ์ครั้งนั้น (ซึ่งการเทศน์จบลงเมื่อเวลาสี่ชั่วโมงผ่านไป) ที่ท่านได้เจอและเรียนรู้ปฏิกิริยาของผู้ฟังทุกรูปแบบอย่างลึกซึ้งที่ท่านไม่เคยกลัวที่จะเทศน์ให้ชุมชนฟังอีกต่อไป

นั่นแหละเป็นวิธีการฝึกอบรมที่พวกพระเจ้าเราได้รับจากหลวงพ่อบาอาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่

กลัวความเจ็บปวด

ความกลัวเป็นส่วนประกอบสำคัญของความเจ็บปวด มันทำให้ความเจ็บปวดเป็นทุกข์ยิ่งขึ้น ถ้าตัดความกลัวออกเสีย ก็จะไม่เหลือแต่ความรู้สึกเจ็บจริง ๆ เท่านั้น เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่วัดป่าที่แสนจะยากจนและอยู่ห่างไกลชุมชนในภาคอีสานของไทย อาตมาเกิดปวดฟันอย่างหนัก ที่นั่นไม่มีหมอฟันที่จะไปให้รักษา ไม่มีโทรทัศน์และไม่มีไฟฟ้า ไม่มียาแอสไพริน ยาพารา หรือยาแก้ปวดใด ๆ ในตู้ยา พระป่าต้องอดทน

เช่นที่เกิดเสมอ ๆ กับอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ในช่วงหัวค่ำอาการปวดฟันของอาตมาก็กำเริบหนักขึ้นเรื่อย ๆ อาตมาเห็นว่าตนเองเป็นพระที่ค่อนข้างจะอดทนองค์หนึ่ง แต่อาการปวดฟันนี้มันช่างทดสอบความเข้มแข็งของอาตมาเสียจริง ๆ ปากข้างหนึ่งของอาตมาอัดแน่นไปด้วยความปวด มันเป็นการปวดฟันที่หนักหนาสาครรจ์ที่สุดเท่าที่อาตมาเคยประสบมาในชีวิต อาตมาพยายามจะหนีจากความเจ็บปวดด้วยการภาวนา อาตมาเคยเรียนรู้ที่จะกำหนดอยู่กับลมหายใจขณะที่กำลังถูกยุงรุมกัด บางครั้งอาตมานับได้ถึงสี่สิบตัวบนร่างของอาตมา และอาตมาก็เคยเอาชนะอารมณ์หนึ่งด้วยการจดจ่ออยู่ที่สิ่งอื่น แต่ความเจ็บปวดครั้งนี้มันเหลือเชื่อจริง ๆ อาตมาสามารถจดจ่ออยู่กับลมหายใจได้เพียงสองสามวินาทีเท่านั้น เจ้าความปวดก็เตะประตูดิจที่อาตมาพยายามปิดไว้เข้ามาอาละวาดอย่างรุนแรงทีเดียว

อาตมาลุกขึ้นออกไปพยายามเดินจงกรมข้างนอก ในไม่ช้าก็ต้องยกเลิกการเดินจงกรมเช่นกัน อาตมาไม่ได้ 'เดินจงกรม' แต่อาตมากำลัง 'วิ่งจงกรม' อาตมาไม่สามารถเดินช้า ๆ อย่างมีสติเจ้าความเจ็บปวดมันบังคับอาตมาให้วิ่ง แต่ก็ไม่รู้จะวิ่งไปไหนอาตมากำลังทุกข์ทรมานอย่างหนัก และกำลังจะเป็นบ้า

อาตมาวิ่งกลับมาที่กุฏิ นั่งลงและเริ่มสวดมนต์ ใคร ๆ เข่าว่าบทสวด

มนต์ของพุทธศาสนามีพลังศักดิ์สิทธิ์ สามารถนำมาซึ่งความโชคดีและทรัพย์สินสมบัติ ขับไล่สัตว์ร้าย และรักษาโรคภัยตลอดจนความเจ็บปวด อาตมาไม่เชื่อหรอก เพราะอาตมาถูกฝึกมาให้เป็นนักวิทยาศาสตร์ คาถาเวทมนตร์เป็นเรื่องหลอกลวงใช้ได้กับคนที่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ ได้เท่านั้น แต่อาตมาตั้งต้นสวดมนต์ด้วยความหวังเหนือเหตุผลใด ๆ ว่าสิ่งนี้จะช่วยอาตมาได้อาตมากำลังเข้าตาจน แต่ในที่สุดอาตมาก็ต้องหยุดสวดมนต์อีกอาตมากำลังตะโกนและกรีดเสียงต่างหาก ตอนนั้นเป็นเวลาดึกแล้ว และอาตมากลัวว่าเสียงของอาตมา จะปลุกพระองค์อื่น ๆ วิธิตะโกนท่องบทสวดแบบนั้นจะสามารถปลุกคนทั้งหมู่บ้านที่อยู่ห่างออกไปสองสามกิโลเมตรได้ทีเดียว อำนาจของความเจ็บปวดทำให้อาตมาไม่สามารถสวดมนต์แบบปกติได้

อาตมาอยู่คนเดียวเป็นพัน ๆ ไมล์จากบ้านเกิดของอาตมาในป่าที่ไกลโพ้นปราศจากเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกใด ๆ อยู่กับความเจ็บปวดที่สุดจะทนทานและหนีไม่พ้น อาตมาทดลองทุกวิถีทางเท่าที่อาตมาจะนึกได้ ทุกอย่างจริง ๆ อาตมาไม่ไหวแล้ว มันเป็นเช่นนั้นนะ

นาทีแห่งภาวะสิ้นหวังสุด ๆ เช่นนี้กลับช่วยเปิดประตูแห่งปัญญา ประตูที่เราจะไม่เคยเห็นมาก่อนในชีวิตปกติของเรา เมื่อประตูบานนั้นเปิดอ้าต้อนรับอาตมา อาตมาจึงได้ผ่านเข้าไป ขอบอกตรง ๆ ว่า มันไม่มีทางเลือกอื่นจริง ๆ

อาตมาจำคำสองคำสั้น ๆ ได้อย่างไม่มีวันลืม ‘ปล่อยวาง’ ก่อนหน้านี้อาตมาเคยได้ยินคำ ๆ นี้มาหลายครั้งหลายหน อาตมาเคยชี้แจงความหมายของมันให้เพื่อน ๆ ฟังเสียด้วยซ้ำ อาตมาคิดว่าเข้าใจความหมายของมัน แต่กลับเป็นความเข้าใจผิด อาตมาเต็มใจที่จะลองทุกสิ่งทุกอย่าง ฉะนั้นอาตมาจึงพยายามปล่อยวางปล่อยวางชนิดร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นครั้งแรกในชีวิตเลยทีเดียวกว่าที่อาตมาสามารถปล่อยวางได้โดยแท้จริง

สิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาทำให้อาตมาถึงกับสะดุ้ง ความเจ็บปวดสุดจะทนทานนั้นอันตรธานไปในทันที มันถูกแทนที่ด้วยปิติสุดจะดีมีค่า ซึ่งรวบรวมในกายของอาตมาระลอกแล้วระลอกเล่า จิตของอาตมาเข้าสู่ภาวะแห่งความ

สงบปล้ำลึก นิ่ง และเป็นสุขยิ่งนัก บัดนี้อาตมาเข้าสมาธิได้ง่าย ๆ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามอะไรเลยเมื่อออกจากสมาธิตอนเช้ามีดี อาตมาล้มตัวลงนอนพักผ่อนอาตมาก็หลับสนิทอย่างสงบสุข และเมื่อตื่นขึ้นมาเพื่อทำกิจวัตรประจำวัน อาตมายังรู้สึกปวดฟันอยู่ แต่ไม่มีอะไรจะเทียบเท่ากับคำคืนที่ผ่านมาได้เลย

ปล่อยวางความเจ็บปวด

ในเรื่องที่แล้ว สิ่งที่อาตมาได้ปล่อยวาง คือ ความกลัวความเจ็บปวด จากการปวดฟัน เมื่ออาตมายินดีต้อนรับความเจ็บปวดยอมรับมัน และยินยอมให้มันอยู่โดยไม่พยายามขับไล่ไสส่ง นั่นเป็นเหตุให้มันผ่านพ้นไป

เพื่อนหลายคนของอาตมาที่เคยเจ็บปวดอย่างหนักได้ทดลองวิธีการของอาตมาและพบว่ามันไม่ได้ผล เขาจึงมาต่อว่าและบอกว่าที่อาตมาปวดฟันนั้นน่าจะเทียบกันไม่ได้เลยกับความเจ็บปวดของเขา นั่นยอมไม่ถูกต้อง ความเจ็บปวดเป็นเรื่องเฉพาะตนและวัดไม่ได้ อาตมาได้อธิบายให้เพื่อน ๆ ฟังว่าทำไมการปล่อยวางจึงไม่ได้ผลสำหรับเขา โดยเล่าเรื่องลูกศิษย์สามคนของอาตมาให้เขาฟัง

ลูกศิษย์คนแรกกำลังเจ็บปวดมากและพยายามจะปล่อยวาง

“ปล่อยวาง” เสียงแนะนำเบา ๆ และร่อ

“ปล่อยวาง!” เสียงบอกซ้ำเมื่อยังไม่มียอะไรเปลี่ยนแปลง

“ปล่อยวางแค่นั้นแหละ!”

“น่า...ปล่อยวางซะ”

“ฉันบอกให้ปล่อยวางไป!” “ปล่อยวาง!”

เราอาจเห็นว่ามันตลก แต่นั่นแหละเป็นสิ่งที่พวกเราทุกคนทำอยู่เกือบตลอดเวลา เราปล่อยวางผิดเรื่อง เราควรจะปล่อยวางตัวตนที่บอกให้เรา ‘ปล่อยวาง’ ต่างหาก เราควรที่จะปล่อยวาง ‘ตัวบงการ’ ที่มันอยู่ในตัวเรา ซึ่งเราทุกคนก็รู้ว่ามันเป็นใคร การปล่อยวางหมายถึงการไม่มี ‘ตัวบงการ’

ลูกศิษย์คนที่สองกำลังเจ็บปวดรุนแรง เขาจำคำสอนของอาตมาได้ และจะปล่อยวางตัวบงการนั้น เขานั่งอยู่กับความเจ็บปวด เข้าใจว่ากำลังปล่อยวาง อีกสิบนาทิต่อมาความเจ็บปวดก็ยังคงอยู่เช่นเดิม เขาเริ่มบ่นว่าการปล่อยวางไม่ได้ผล อาตมาจึงอธิบายว่าการปล่อยวางไม่ใช่วิธีการกำจัดความเจ็บ

ปวด มันเป็นวิธีการที่จะเป็นอิสระจากความเจ็บปวดต่างหาก ศิษย์คนที่สอง
นี้

พยายามที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทำนองว่า “ฉันจะปล่อยวางสักสิบนาที
แล้ว แก... เจ้าความเจ็บปวดจะต้องหายไป ตกลงมั๊ย?”

นั่นไม่ใช่การปล่อยวางความเจ็บปวด แต่เป็นความพยายามที่จะกำจัด
ความเจ็บปวดต่างหาก

ลูกศิษย์คนที่สามกำลังเจ็บปวดอย่างหนัก เขาพูดกับเจ้าความเจ็บปวด
ประมาณว่า “เจ้าความเจ็บปวดเอ๋ย ประตูดใจของฉันเปิดรับเจ้า ไม่ว่าเจ้าจะทำ
ฉันเจ็บปวดขนาดไหนก็ตาม จงเข้ามาเถอะ”

ลูกศิษย์คนที่สามเต็มใจยินยอมให้ความเจ็บปวดคงอยู่ต่อไปนานเท่า
ที่มันต้องการแม้จนตลอดชีวิตก็ตาม แม้จะต้องเจ็บยิ่งขึ้นเขาก็ยอม เขาให้อิสระ
แก่ความเจ็บปวด ล้มเลิกความพยายามที่จะควบคุมมัน นั่นแหละคือการ
ปล่อยวาง บัดนี้ไม่ว่าความเจ็บปวดจะอยู่หรือไป มันก็มีค่าเท่ากันสำหรับเขา
เมื่อนั้นแหละความทุกข์จากความเจ็บปวดจะหายไป

เจ็บบิต ๆ ไม่นาน ดีกว่าใช้ยาชาช่วยถอนฟัน

พระองค์หนึ่งทีวัดของเรามีปัญหาเรื่องฟันมาก ท่านจะต้องถูกถอนฟันหลายซี่ แต่ท่านไม่อยากจะใช้ยาชา ในที่สุดท่านก็ได้หมอฟันคนหนึ่งในเมืองเพิร์ธที่จะถอนฟันให้ท่านได้โดยไม่ใช้ยาชาช่วย ท่านไปหาหมอฟันหลายครั้งและพบว่ามันไม่มีปัญหาใด ๆ เลย

การที่จะให้หมอฟันถอนฟันสักซี่โดยไม่พึ่งยาคานั้นก็น่าประทับใจพอดู แต่ท่านยังพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่ง คราวนี้ท่านถอนฟันของท่านเอง โดยไม่ใช้ยาชาช่วย

เราเห็นท่านที่ด้านนอกโรงงานของวัด ยืนถือคิมธรรมดา ๆ คู่หนึ่งที่ยังคิบบนเป็อนเลือดที่เพิ่งถูกถอนออกมาสด ๆ ร้อน ๆ สบาย ๆ ไม่มีปัญหา ท่านล้างคิมคู่นั้นก่อนจะนำมันกลับไปคืนที่ในโรงเก็บเครื่องมือ

อาตมาถามท่านว่าท่านสามารถทำเรื่องเช่นนี้ได้อย่างไร สิ่งที่ท่านพูดเป็นอุทาหรณ์ว่าทำไมความกลัวจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญของความเจ็บปวด

ท่านบอกว่า “เมื่อผมตัดสินใจจะถอนฟันตัวเองเพราะการเดินทางไปหาหมอฟันนั้นมันเป็นเรื่องยุ่งยาก มันก็ยังไม่เจ็บ เมื่อผมเดินเข้าไปในโรงงาน นั้นก็ยังไม่เจ็บ เมื่อผมหยิบคิมขึ้นมา มันก็ยังไม่เจ็บ เมื่อผมเอาคิมหนีบฟันไว้ มันก็ยังไม่เจ็บอีกนั่นแหละเมื่อผมขยับคิมแล้วดึง นั่นแหละที่มันเจ็บ แต่ก็เพียงแค่อสองสามวินาทีเท่านั้นเอง พอฟันโดนถอนออกมาแล้วนั้น มันก็ไม่ได้เจ็บอะไรนักหนา ตกลงมันก็เจ็บแค่ห้าวินาทีเท่านั้น มันก็แค่นั้นเอง”

โยมผู้อ่านอาจจะทำหน้าเหยเกเมื่ออ่านเรื่องจริงเรื่องนี้เพราะความหวาดกลัว โยมอาจจะรู้สึกถึงความเจ็บปวดมากกว่าที่ท่านเจ็บเสียอีก ถ้าโยมจะลองทำตามอย่างท่าน โยมอาจจะรู้สึกเจ็บอย่างแรง ยิ่งไปกว่านั้นโยมอาจจะเริ่มเจ็บตั้งแต่วันที่เดินถึงโรงงานเพื่อจะไปหยิบคิมเสียด้วยซ้ำ ความคาดหมาย-ความกลัว-เป็นส่วนประกอบสำคัญของความเจ็บปวด

ไม่มีกังวล

การปล่อยวาง ‘ตัวบงการ’ การอยู่กับปัจจุบันให้มากขึ้นและการยอมรับความไม่แน่นอนของอนาคตของเรา จะช่วยปลดปล่อยเราจากเงื่อนไขแห่งความกลัว เราจะสามารถสนองตอบต่อสิ่งท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตเราได้ ด้วยสติปัญญาของเราเองซึ่งมีมาแต่ดั้งเดิมและช่วยเราให้รอดพ้นอย่างปลอดภัยจากสถานการณ์ที่น่าลำบากใจหลาย ๆ กรณี

อาตมากำลังยื่นเข้าคิวแถวหนึ่งในจำนวนหกแถวตรงด้านตรวจคนเข้าเมืองที่สนามบินเมืองเพิร์ธ ขากลับจากการเดินทางไปศรีลังกา ผ่านประเทศสิงคโปร์ คิวทั้งหลายเคลื่อนไปอย่างช้า ๆ แสดงว่าเจ้าพนักงานทำการตรวจเช็คอย่างละเอียด เจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้หนึ่งปรากฏตัวขึ้นที่ประตูด้านข้างของลิอบบี้ มีสุนัขดมกลิ่นตัวเล็ก ๆ ที่ถูกฝึกให้ค้นหายาเสพติดมาด้วย ผู้เดินทางขาเข้าทั้งหลายยิ้มอย่างหวาด ๆ เมื่อเจ้าสุนัขเดินตรวจขึ้นลงแต่ละแถวแม้ว่าเขาทั้งหลายไม่ได้ขนยาเสพติด แต่เราจะสังเกตเห็นอาการผ่อนคลายจากความตึงเครียด หลังจากที่เจ้าหมาดมเขาแล้วก็ถูกพาไปหาผู้อื่นต่อ

เมื่อเจ้าหมาตัวเล็กน่ารักนั้นมาถึงตัวอาตมาและเริ่มดม มันหยุดนิ่งฟังจุกเล็ก ๆ ของมันลงในจิรวของอาตมา แล้วก็กระดิกหางอย่างรวดเร็วเป็นวงกว้าง เจ้าหน้าที่ศุลกากรคนนั้นต้องกระตุกสายจูงดึงมันไป คนเดินทางที่อยู่เบื้องหน้าอาตมา ซึ่งก่อนหน้านี้อย่างดูเป็นมิตรกับอาตมาดี บัดนี้ได้เขยิบห่างจากอาตมาออกไป และอาตมาก็ยังแน่ใจด้วยว่า คนคู่ที่อยู่เบื้องหลังก็ได้ถอยหลังให้ห่างอาตมาออกไปด้วย

หลังจากนั้นห้านาที อาตมาเขยิบเข้าไปใกล้เคาน์เตอร์มากขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่นำหมาออกมาดมกลิ่นอีกรอบ เจ้าหมานั้นเดินขึ้นลงตลอดทุกแถว ดมคนเดินทางทุกคนคนละนิดแล้วก็เคลื่อนต่อไปเมื่อมาถึงอาตมา มันก็หยุดอีก แล้วมันก็มุดหัวของมันเข้ามาในจิรวอาตมา ส่วนหางก็กวัดไกวน่าดู เจ้าหน้าที่

ศุลกากรต้องออกแรงดึงมันออกไปอีก อาตมาารู้สึกว่าทุก ๆ สายตาจับจ้องที่อาตมา ณ จุดนี้แม้ว่าหลาย ๆ คนอาจจะเริ่มเป็นกังวล แต่อาตมาน่าจะรู้สึกผ่อนคลายเต็มที่ ถ้าอาตมาจะต้องเข้าคุกล่ะก็... อืม! อาตมามีเพื่อนอยู่ในนั้นตั้งหลายคนและอาหารในคุกก็ดี อุดมสมบูรณ์กว่าที่วัดมากเสียด้วย!

เมื่ออาตมาไปถึงจุดตรวจของศุลกากร เขาตรวจอาตมาอย่างละเอียด อาตมาไม่มียาเสพติด พระเราไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เสียด้วยซ้ำ เขาไม่ถึงกับให้อาตมาถอดผ้าเพื่อจะตรวจหรือ อาตมาคิดว่านั่นคงเป็นเพราะอาตมาไม่ได้แสดงอาการหวาดกลัวแต่อย่างใด เขาเพียงแต่ถามอาตมาว่าอาตมาคิดว่าทำไมเจ้าหมาดมกลืนตัวนั้นจึงจำเพาะเจาะจงหยุดที่อาตมา อาตมาบอกว่า พวกพระเรามีความเมตตาสูงต่อสัตว์ทั้งหลายและนั่นอาจจะเป็นสิ่งที่ยำหร่าน้อยสุดม หรือเจ้าหมานั้นอาจจะเคยเป็นพระในอดีตชาติของมันก็ได้อ แล้วเขาก็ปล่อยตัวอาตมาไป

ครั้งหนึ่งอาตมาหวุดหวิดจะโดนชาวออสเตรเลียร้ายใหญ่ซึ่งกำลังโกรธและใกล้จะเม้าต้อย การปราศจากความกลัวช่วยให้อาตมารอดตัวไปได้ในวันนั้น และช่วยปกป้องจุมูกของอาตมาไว้ด้วย

เราเพิ่งไปเปิดศูนย์ใหม่ที่ในเมือง ค่อยไปทางตอนเหนือของเพิร์ธและกำลังจะมีพิธีฉลองศูนย์ใหม่ เราทั้งประหลาดใจและยินดีที่ท่านผู้ว่าการประจำออสเตรเลียตะวันตก ท่านเซอร์กอร์ดอน รีดและภรรยา ตอบรับเชิญจะมาร่วมงาน อาตมาได้รับมอบหมายให้จัดตั้งกระโจมที่ลานหน้าศูนย์ และเตรียมเก้าอี้สำหรับแขกทั้งหมดรวมทั้งวีไอพีด้วย เหริญญิกสมาคมพุทธขอให้อาตมาจัดให้ดีที่สุดเราอยากให้ภาพออกมาดีมาก ๆ

หลังจากใช้เวลาค้นหาสักเล็กน้อย อาตมาก็ได้ซื้อบริษัทให้เช่าที่แพงมากซึ่งตั้งอยู่ในย่านเศรษฐกิจที่ชานเมืองด้านตะวันตกของเพิร์ธ มีกระโจมสำหรับจัดงานในสวนของบรรดามหาเศรษฐีให้เช่าอาตมาอธิบายกับเขาว่าอาตมาต้องการเช่าอะไรบ้าง และเหตุผลที่จะต้องเช่าของที่ดีที่สุด ผู้หญิงคนที่อาตมาพูดด้วยบอกว่าเธอเข้าใจอาตมาจึงตกลงสั่งจองของที่ต้องการ

เมื่อกระโຈิมและแก้อี้มาถึงในตอนบ่ายวันศุกร์ซึ่งช้ากว่าเวลานัดหมาย อาตมากำลังช่วยงานอยู่ที่หลังศูนย์ รถบรรทุกและคนส่งของได้หายตัวไปแล้ว เมื่ออาตมาออกมาตรวจของ อาตมาไม่อยากเชื่อเลยเมื่อเห็นสภาพของ กระโຈิมที่เขาส่งมา มันเลอะเทอะไปด้วยฝุ่นสีแดง อาตมารู้สึกผิดหวัง แต่ปัญหานี้แก้ได้ พวกเราเริ่มฉีดน้ำล้างกระโຈิม แล้วอาตมาก็ตรวจดูแก้อี้สำหรับ แขนก มันสกปรกพอ ๆ กัน บรรดาอาสาสมัครชั้นยอดของอาตมาขนผ้าชีวรี่ ออกมาแล้วเริ่มลงมือทำความสะอาดแก้อี้ทุก ๆ ตัว หายที่สุดอาตมาก็เห็น แก้อี้พิเศษสำหรับแขนกีไอพี มันช่างพิเศษจริง ๆ ไม่มีตัวไหนที่มีขาแก้อี้ยาว เท่ากันเลย! ทุก ๆ ตัวล้วนแต่โยกเยกมาก ๆ

มันเหลือเชื่อจริง ๆ และมันก็มากเกินไปแล้ว อาตมาเริ่มเข้าหาโทรศัพท์ ทันที โทรหาบริษัทให้เช่า และทันได้ตัวผู้หญิงคนนั้นก่อนที่เธอจะออกจากที่ ทำงานเพื่อหยุดสุดสัปดาห์ อาตมาอธิบายสถานการณ์ให้เธอฟัง ย้ำด้วยว่า เราไม่สามารถให้ท่านผู้ว่าการรัฐนั่งโยกเยกอยู่บนแก้อี้ขาไม่เท่ากันแบบนั้นใน ระหว่างพิธีหรอกระนะ แล้วอะไรจะเกิดขึ้นถ้าท่านตกแก้อี้ ผู้หญิงคนนั้นเข้าใจ ขอโทษ และรับรองกับอาตมาว่า เธอจะจัดการเปลี่ยนแก้อี้ให้ภายในหนึ่ง ชั่วโมง

คราวนี้อาตมาตั้งใจอรอดส่งของเลยที่เดียว อาตมาเห็นมันเลี้ยวเข้ามาบนถนนของเรา สักครู่ครึ่งทางประมาณหกสิบเมตรจากศูนย์ ขณะที่รถบรรทุกกำลังวิ่งอยู่ค่อนข้างเร็วชายคนหนึ่งกระโดดลงมา และวิ่งแนวมาหา อาตมาด้วยแววตาดมึงทึง และกำปั้นที่กำไว้แน่น

เขาตะโกนว่า “หัวหน้าอยู่ไหน? อ้าวต้องการพบเจ้าหมอนั่น!” อาตมาได้ทราบภายหลังว่า ของที่ส่งมาให้เราชุดแรกนั้นเป็นชุดสุดท้ายที่เขาส่งในวัน นั้น หลังจากส่งของให้เราแล้ว คนงานพวกนี้ก็แต่งเนื้อแต่งตัวใหม่ แล้วออกไปโรงเหล็กเพื่อฉลองวันหยุดสุดสัปดาห์ เขาคงกำลังเริ่มมีความสุขกับการดื่มฉลองวันหยุดเมื่อผู้จัดการเข้ามาตามถึงในโรงเหล็ก แล้วออกคำสั่งให้กลับไปทำงานต่อ พวกชาวพุทธต้องการให้เปลี่ยนแก้อี้

อาดมาเดินเข้าไปใกล้ชายผู้นั้นแล้วพูดอย่างอ่อนโยนว่า “อาดมาเป็นหัวหน้าเองแหละ อาดมาจะช่วยอะไรได้บ้าง?”

เขาชะงักหน้าเข้ามาใกล้อาดมามากขึ้นจนเกือบจะโดนจุมูกอาดมาทีเดียว มีอชวาของเขายังกำแน่น สายตาราวกับจะแผดเผาอาดมาด้วยความโกรธ อาดมาได้กลิ่นเบียร์อย่างแรงจากปากของเขาซึ่งอยู่ห่างไปเพียงไม่กี่นิ้ว อาดมาไม่รู้สึกลัวหรือหึงยโสอาดมาไม่รู้สึกลัวอ่อนคลายสบาย ๆ

ผู้ที่เรียกตนว่าเป็นเพื่อนของอาดมาทั้งหลายหยุดทำความสะอาดแก้อี้อีเพื่อเหตุการณ์ แต่ไม่ยังมีใครเข้ามาช่วยอาดมาเลยขอบคุณมากครับสหาย!

การเผชิญหน้ากันดำเนินอยู่สักนาที อาดมากำลังฉงนว่าเกิดอะไรขึ้นที่นี่ คนงานผู้ซึ่งโกรธเย็นจั้งจ้งกับปฏิกิริยาของอาดมาสภาวะของเขานั้นคุ้นเคยเฉพาะการเห็นความกลัวหรือการโต้ตอบอย่างก้าวร้าว หัวสมองของเขาไม่รู้จักรวธีการตอบสนองผู้ที่ยังรู้สึกอ่อนคลายอยู่ได้ ขณะที่กำปั้นของเขาแทบจะเสยเข้าไปในรูจุมูกของคน ๆ นั้นอยู่แล้ว อาดมารู้ว่าเขาไม่อาจจะต่ออาดมาหรือยกกำปั้นห่างออกไปได้ การปราศจากความกลัวนั้นทำเอาเขาหงายไปเลย

ในช่วงเวลาไม่กี่นาทีนั้น รถบรรทุกได้เข้ามาจอดและนายของเขาก็เดินเข้ามาหาเรา เขายกมือขึ้นจับบ่าคนงานที่ยังคงยืนแข็งอยู่แล้วพูดว่า “มาเถอะช่วยกันขนแก้อี้อีลงหน่อย” นั่นเป็นการเปิดทางตัน ช่วยให้เราไม่มีทางออก

อาดมาบอกว่า “อาดมาจะช่วยขนด้วย” แล้วเราก็ตกใจกันแก้อี้อีลงร่วมกัน

ความโกรธกับการให้อภัย

ความโกรธ

ความโกรธไม่ได้เป็นการตอบสนองที่ฉลาด ผู้มีปัญญาเป็นผู้มีความสุข และคนที่มีความสุขย่อมไม่โกรธ ประการแรก ความโกรธเป็นเรื่องไร้เหตุผล

วันหนึ่งรถของวัดจอดติดไฟแดงอยู่ข้าง ๆ รถยนต์คันหนึ่งอาตมาสังเกตเห็นว่าคนขับรถคันนั้นกำลังกริ้วกราดสติปัญญาฉวยจรรยาจร “ไอ้ไฟฟ้า! แก่รู้ว่าฉันมีนัดสำคัญ แก่รู้ว่าฉันกำลังจะไปสาย แก่ยังดันปล่อยให้รถคันอื่น ๆ ไปก่อนฉันอยู่ได้ ไอ้สารเลว! แล้วนี่ก็ไม่ใช่ครั้งแรกนะที่ ...”

เขากล่าวโทษไฟจราจร รวากับว่ามันมีทางเลือกอย่างนั้นแหละ เขาคิดว่าเจ้าไฟจราจรแกล้งเขา “อะฮ้า! นายคนนี่มาแล้วฉันรู้ว่าเขากำลังสาย ฉันจะให้รถคันอื่นแล่นไปก่อน แล้วพอลถึงเขา...ไฟแดง!...หยุด!... เสรีจฉัน!” ไฟจราจรอาจจะดูเหมือนมีเจตนาร้าย แต่มันก็เป็นแค่ไฟจราจร แค่นั้นเอง เราจะคาดหวังอะไรกับไฟจราจรล่ะ?

อาตมาคาดการณ์ว่าเขาจะกลับถึงบ้านช้า และเมียของเขาก็จะกริ้วกราดใส่เขา “พี่เฮงซวย! เธอก็รู้ว่าเรามีนัดสำคัญ รู้ว่าจะสายไม่ได้ เธอเห็นเรื่องอื่นสำคัญกว่าฉันรึ เจ้าพี่สารเลว! แล้วนี่ก็ไม่ใช่ครั้งแรกนะที่...”

เธอกล่าวโทษสามีราวกับว่าเขามีทางเลือกมากนัก เธอคิดว่าสามีของเธอแกล้งเธอ “อะฮ้า! ฉันมีนัดกับเมียฉัน ฉันจะไปให้สายเลยละ ฉันจะไปพบคนอื่นก่อน เอาให้สายเลย เสรีจฉัน!” อาจจะดูเหมือนว่าสามีมีเจตนาร้าย แต่เขาก็เป็นเพียงแค่มามี ก็แค่นั้นเราจะคาดหวังอะไรเล่าจากสามีของเรา?

ตัวละครในเรื่องนี้อาจจะเปลี่ยนเป็นอะไรก็ได้ให้เหมาะสมกับทุก ๆ เหตุการณ์ของความโกรธที่เกิดขึ้น

การพิจารณาคดี

เพื่อที่จะแสดงความโกรธ เราจะต้องพยายามหาเหตุผลอันสมควรที่จะโกรธให้กับตัวเองก่อน เราจะต้องทำให้ตัวเองเชื่อว่าความโกรธนั้นสมควรเหมาะสม และถูกต้อง ในขบวนการของจิตใจเพื่อจะไปสู่ความโกรธนั้น มันเป็นเรื่องเหมือนว่ามีการพิจารณาคดีเกิดขึ้นในใจของเรา

ผู้ต้องหาขืนอยู่ในคุกจำเลยในศาลในใจของเรา เราเป็นอัยการ เราอยู่แล้วจำเลยผิด แต่เพื่อความยุติธรรม เราจะต้องพิสูจน์ความผิดนั้นต่อท่านผู้พิพากษา ซึ่งก็คือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของเราก่อน เราเริ่มดำเนินเรื่องด้วยการสร้างภาพความผิดต่าง ๆ ที่เขากระทำต่อเรา พยายามชี้ให้เห็นเจตนาร้ายต่าง ๆ นานาการตีสองหน้า แผนการอันโหดร้ายทารุณเบื้องหลังการกระทำของผู้ต้องหา เราขุดคุ้ยเรื่องราวร้าย ๆ ต่าง ๆ ที่เขาทำต่อเราในอดีตขึ้นมา เพื่อจะทำให้หมโนธรรมของเรามั่นใจว่า ผู้ต้องหาของเราไม่สมควรจะได้รับความเมตตาใด ๆ

ในศาลสถิตยุติธรรมของจริงนั้น ผู้ต้องหาจะมีทนายมาช่วยพูดแก้ต่างให้ แต่ในศาลใจของเรานี้ เรากำลังแสดงเหตุผลอันสมควรแก่ความโกรธของเรา เราไม่ต้องการได้ยินคำแก้ตัวที่ฟังไม่ขึ้น คำชี้แจงอันเหลือเชื่อ หรือคำวิงวอนขออภัย ทนายความฝ่ายจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้พูด ในการให้เหตุผลฝ่ายเดียวนี้ เราสามารถพิสูจน์ว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล เพียงแค่นี้ก็ใช้ได้แล้ว หมโนธรรมของเราทูปค้อนและตัดลึนว่า จำเลยผิด บัดนี้เรารู้สึก 'โอเค' ที่เราโกรธเคืองเขา

หลาย ๆ ปีก่อน อาตมาก็เคยเห็นกระบวนการในใจของอาตมาในเวลาที่อาตมาโกรธ มันดูไม่ยุติธรรมเลย ดังนั้นครั้งต่อไปที่อาตมาต้องการที่จะโกรธใครสักคน อาตมาก็หยุดเพื่อเปิดโอกาสให้ทนายฝ่ายจำเลยได้พูดบ้าง แล้วอาตมาก็ค้นพบคำแก้ตัวที่ดูมีเหตุผล คำอธิบายที่อาจเป็นไปได้ของพฤติกรรม

ของเขา อาตมาให้ความสำคัญกับความงดงามของการให้อภัย อาตมาพบว่า มโนธรรมความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของอาตมาไม่ยินยอมให้มีการตัดสินใครว่า ผิดอีกต่อไป มันเป็นไปไม่ได้เลยที่จะตัดสินพฤติกรรมของผู้อื่น ความโกรธไม่สามารถหาเหตุผลมาสนับสนุนได้ มันจึงขาดอาหารและตายในที่สุด

งานปฏิบัติธรรม

แรงกระตุ้นสำคัญของความโกรธของเรา คือ การคาดหวังที่ไม่ได้ตั้งใจ บางครั้งเราลงทุนลงแรงมากเหลือเกินในโครงการหนึ่งแล้วมันไม่ได้เป็นอย่างที่มันควรจะเป็น เราก็ฉุนเฉียว คำว่า ‘ควรจะ’ บ่งบอกถึงการคาดหวังเสมอ ซึ่งหมายถึงการทำนายอนาคต ณ บัดนี้ เราทุกคนควรจะเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งแล้วว่า อนาคตเป็นเรื่องไม่แน่นอน คาดการณ์ล่วงหน้าไม่ได้ การเชื่อมั่นในความคาดหวังเรื่องของอนาคตมากเกินไป การมีคำว่า ‘ควรจะ’ ย่อมนำไปสู่ปัญหา

ชาวตะวันตกที่นับถือพุทธศาสนาคนหนึ่งที่มาตามารู้จักมานานหลายปี ได้บวชเป็นพระในตะวันออกไกล ท่านได้เข้าไปอยู่ในสำนักสงฆ์ที่เน้นการปฏิบัติอย่างเข้มข้นบนภูเขาห่างไกลชุมชนทุก ๆ ปีจะมีการปฏิบัติเข้มเป็นเวลาหกสัปดาห์ ทั้งยากลำบาก ทั้งเข้มงวด ไม่เหมาะสำหรับผู้ที่มึนจิตอ่อนแอ

ท่านต้องตื่นแต่ตีสาม และเวลาตีสามสิบนาทีท่านต้องเริ่มนั่งขัดสมาธิเพื่อเข้าภาวนา กิจวัตรประจำวันคือนั่งสมาธิ ๕๐ นาที เติมน้ำ ๑๐ นาที นั่งสมาธิอีก ๕๐ นาที เติมน้ำอีก ๑๐ นาที เช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ท่านฉันอาหารในศาลาปฏิบัติธรรมโดยนั่งขัดสมาธิตรงที่ที่ท่านนั่งภาวนา ไม่อนุญาตให้มีการพูด เวลาที่หิวท่านสามารถล้มตัวลงนอนได้ แต่ก็ต้องนอนในศาลาปฏิบัติธรรม ตรงจุดที่ท่านนั่งภาวนานั้นแหละ การตื่นตีสามนั้นเป็นสิ่งที่ท่านเลือกได้ ท่านสามารถตื่นเร็วขึ้นก็ได้ถ้าท่านต้องการ แต่ไม่ช้ากว่านั้นแน่นอน! การหยุดพักมีเพียงเพื่อให้ท่านอาจารย์ที่นำเกรงขามสอบอารมณ์ในแต่ละวัน และเพื่อไปเข้าห้องน้ำโดยใช้เวลานั้น ๆ เท่านั้น

เพียงแค่สามวัน ขาและหลังของพระฝรั่งองค์นั้นก็ทั้งเจ็บทั้งปวด ท่านไม่เคยชินกับการนั่งนาน ๆ ในท่าที่แสนจะไม่สบายเอาเสียเลยสำหรับชาวตะวันตก ยิ่งไปกว่านั้น ท่านจะต้องนั่งอย่างนี้ไปอีกตั้งแปดอาทิตย์ ท่านเริ่ม

สงสัยอย่างหนักว่า ท่านจะสามารถอดทนปฏิบัติไปได้นานขนาดนั้นเชียวหรือ
 อาทิตย์แรกผ่านพ้นไป ยังไม่มีอะไรดีขึ้นสักอย่าง บ่อยครั้งที่ท่านรู้สึก
 ทนทุกข์ทรมานกับการนั่งเช่นนั้น ชั่วโมงแล้วชั่วโมงเล่าผู้ที่เคยผ่านการปฏิบัติ
 ธรรมสิบวันย่อมจะรู้ว่ามันจะสามารถเจ็บปวดได้ขนาดไหน ท่านจะต้อง
 เผชิญกับมันอีกตั้งเจ็ดอาทิตย์ครึ่งพระองค์นี้หัวใจเด็ดเดี่ยว ท่านรวบรวมความ
 ตั้งใจมั่น และกัดฟันอดทน วินาทีต่อวินาที สิ้นสองอาทิตย์แรก ท่านว่ามัน
 เกินพอแล้ว ความเจ็บปวดมันมากเกินไป ร่างกายชาวตะวันตกเช่นท่านไม่ได้
 เกิดมาเพื่อรับการปฏิบัติแบบนี้ นี่ไม่ใช่พุทธศาสนาไม่ใช่ทางสายกลาง แล้ว
 ท่านก็หันไปมองพระชาวเอเชียที่อยู่รอบ ๆ เห็นท่านกำลังขบฟันแน่นเช่นกัน
 แล้วเจ้าความทงทนก็ผลักดันให้ท่านผ่านพ้นไปได้อีกสองอาทิตย์ ตลอด
 เวลาเหล่านี้ ท่านรู้สึกเหมือนร่างกายกำลังถูกไฟแห่งความเจ็บปวดเผาผลาญ
 อยู่สิ่งเดียวที่ช่วยบรรเทาความทุกข์ของท่านคือเสียงฆ้องบอกเวลาที่ทุ่ม ที่ท่าน
 จะได้เหยียดร่างกายที่โดนทรมานนั้นให้ได้รับการผ่อนคลาย แต่มันดูเหมือน
 ว่า ทันทีทันใดที่ท่านหลับนั้น เสียงฆ้องบอกเวลาตีสามก็ดังขึ้น ปลุกท่านขึ้น
 มารับวันใหม่แห่งความเจ็บปวด

สิ้นสุดของวันที่สามสิบ ความหวังเริ่มส่องแสงริบหรี่ ๆ อยู่ห่างไกล
 ท่านผ่านมาได้ครึ่งทางแล้ว ท่านกำลังจะเข้าสู่หลักชัยท่านพยายามทำให้ตัว
 เองเชื่อมั่นว่า 'ใกล้จะจบแล้ว' วันแต่ละวันดูยาวนานขึ้น และความเจ็บปวดที่
 เข้าและหลังก็ทวีคูณขึ้น หลาย ๆ ครั้งที่ท่านคิดอยากร้องไห้ แต่ถึงกระนั้นท่าน
 ก็กัดฟันทน เหลืออีกสองอาทิตย์ เหลืออีกหนึ่งอาทิตย์ ในอาทิตย์สุดท้ายนี้
 เวลาเคลื่อนไปอย่างช้ามากราวกับมดติดแหงกอยู่ในน้ำเชื่อม แม้ว่าบัดนี้ท่าน
 จะเคยชินกับการอดทนต่อความเจ็บปวด แต่มันก็ไม่มีอะไรง่ายเลยที่ท่านคิด
 ว่า ถ้าจะยอมแพ้ตอนนี้ ก็จะเป็นการทรยศต่อความอดทนทั้งหมดที่ท่านได้
 กระทำมา ท่านจะต้องทำให้สำเร็จ แม้ว่าความเจ็บปวดจะถึงกับฆ่าท่านได้ที
 เดียว

ท่านตื่นขึ้นเมื่อเสียงฆ้องบอกเวลาตีสามของวันที่หกสิบท่านเกือบจะ

ถึงจุดหมายปลายทางแล้ว ความเจ็บปวดในวันสุดท้ายนี้เหลือเชื่อจริง ๆ ราวกับว่าความเจ็บปวดที่ผ่าน ๆ มาจนถึงบัดนี้ มันแค่หยอกล้อท่านเล่นเท่านั้น แต่เดี๋ยวนี้มันไม่ยอมหมัดอีกต่อไป แม้ว่าจะเหลือเวลาอีกเพียงไม่กี่ชั่วโมง ท่านยังสงสัยว่าท่านจะทำสำเร็จหรือไม่ และแล้วก็เหลือเวลาห้าสิบนาที่สุดท้าย ท่านเริ่มวาดภาพทุก ๆ สิ่งที่ท่านจะทำนับจากหนึ่งชั่วโมงข้างหน้าทีการปฏิบัติธรรมจะยุติลง แชน้ำร้อนในอ่างนาน ๆ ฉันทอาหาร พุดคุย พักผ่อนหย่อนอารมณ์ตามสบาย แล้วเจ้าความเจ็บปวดก็ขัดจิ้งหะการวางแผนของท่าน ครอบครองจิตใจทั้งหมดของท่าน ท่านแอบลืมตาดูนาฬิกาหลายครั้งในช่วงสุดท้ายนี้ ท่านไม่อยากจะเชื่อเลยว่า เวลามันช่างผ่านไปอย่างช้าแสนช้า อาจจะต้องเปลี่ยนแบตเตอรี่นาฬิกา อาจจะเป็นไปได้ว่า นาฬิกาจะหยุดเดินเมื่อเข็มนาฬิกาบอกเวลาอีกห้านาที่ที่จะถึงเวลาสิ้นสุดการปฏิบัติธรรม ช่วงเวลาห้าสิบนาที่สุดท้ายราวกับเป็นช่วงห้าสิบนาที่ชั่วนิรันดร์ แต่ความเป็นนิรันดร์นั้นย่อมาถึงจุดจบลงสักวัน แล้วมันก็จบลง เสียงฆ้องยุติการปฏิบัติธรรมช่างไพเราะเหลือเกิน

กระแสดิ้นแห่งความยินดีแล่นพล่านทั่วร่างกายท่าน ขับเคลื่อนเจ้าความเจ็บปวดให้หายวับเข้าหลังฉากไปเลย ท่านทำสำเร็จ ท่านจะต้องฉลองให้ตัวเองแล้วละ เอาอ่างอาบน้ำมาเลย! ท่านอาจารย์ตีฆ้องอีกครั้งเรียกความสนใจของทุกคน ท่านมีเรื่องจะประกาศ ท่านพูดว่า “ครั้งนี้เป็นการปฏิบัติธรรมที่ยอดเยี่ยมมาก พระหลาย ๆ องค์ก้าวหน้ามาก และในระหว่างการสอบอารมณ์ หลาย ๆ ท่านได้เสนอขอให้ขยายเวลาปฏิบัติธรรมต่อไปอีกสองอาทิตย์ ผมคิดว่ามันเป็นความคิดที่วิเศษมาก ฉะนั้นการปฏิบัติธรรมจะดำเนินต่อไป เสิญ่หนึ่งต่อเลย”

พระทุก ๆ องค์พบขาของท่านอีกครั้ง และนั่งสมาธิหนึ่งเพื่อการเริ่มต้นต่ออีกสองอาทิตย์ พระฝรั่งท่านเล่าว่า ท่านไม่รู้สึกถึงความเจ็บปวดในร่างกายของท่านอีกต่อไป ท่านกำลังพยายามจะคิดให้ออกว่า พระทุเรศองค์ไหนเป็นผู้เสนอให้ต่อเวลา และคิดว่าเมื่อท่านรู้ว่าเป็นใคร ท่านจะไปทำอะไรพวกท่าน

เหล่านั้นดี! ท่านวางแผนร้าย ๆ ที่ไม่เหมาะกับสมณะ เตรียมจะจัดการบรรดาพระที่ไม่คิดถึงจิตใจผู้อื่น ความโกรธของท่านกลบความเจ็บปวดเสียจมมิด ท่านลุแกโทสะ ท่านโหดเหี้ยม ท่านไม่เคยรู้สึกโกรธมากขนาดนี้มาก่อนเลย และแล้วเสียงฆ้องก็ดังขึ้นอีกครั้ง มันเป็นเวลาสิบห้านาทีที่ผ่านไปเร็วที่สุดในชีวิตของท่านทีเดียว

ท่านอาจารย์พูดว่า “การปฏิบัติธรรมเสร็จสิ้นลงแล้ว มีน้ำปานะเตรียมไว้ให้ท่านที่โรงฉัน เชิญตามสบาย เชิญท่านพูดกันได้แล้ว”

พระฝรั่งเบลออกไปเลยด้วยความสับสน “ผมคิดว่าเราจะต้องภาวนาต่อไปอีกสองอาทิตย์ แล้วเกิดอะไรขึ้นล่ะนี่?” พระผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่พูดภาษาอังกฤษได้เห็นพระฝรั่ง จึงเดินเข้ามาหาด้วยรอยยิ้ม ท่านบอกพระฝรั่งว่า “อย่ากังวลไปเลย ท่านอาจารย์ทำเช่นนี้ทุกปีแหละ!”

ปีศาจกินความโกรธ

ปัญหาของความโกรธอยู่ที่ว่า พวกเรามักพอใจที่จะโกรธมันมีความเพิลิตเพลินยินดีที่น่าหลงติดและมีอำนาจเกี่ยวข้องกับการแสดงอาการโกรธแล้วเราก็ไม่อยากจะละสิ่งที่เราชอบนั้นอย่างไรก็ตามความโกรธก็มีโทษด้วยเช่นกัน และผลที่ตามมาจะมีน้ำหนักมากกว่าความพอใจใด ๆ เพียงถ้าเราตระหนักถึงผลพวงของความโกรธ ระวังได้ถึงผลต่อเนื่องจากความโกรธ เมื่อนั้นแหละเราจะรู้สึกเต็มใจที่จะละความโกรธเสีย

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วในอาณาจักรแห่งหนึ่ง มีปีศาจตนหนึ่งเดินเข้ามาในวังขณะที่พระราชินีไม่อยู่ ปีศาจตนนี้น่าเกลียดมากแถมยังเหม็นอย่างร้ายกาจ สิ่งที่มีมันสำรอกออกมาก็น่าขยะแขยงจนทหารยามและเจ้าหน้าที่ในวังทุกคนตัวแข็งที่ด้วยความหวาดกลัว นั่นทำให้ปีศาจเดินผ่านห้องต่าง ๆ ด้านนอกจนเข้าไปถึงห้องพระโรงชั้นในได้อย่างสบาย ๆ แถมยังนั่งลงบนบัลลังก์ของพระราชินีอีกด้วย ทหารยามและคนอื่น ๆ พลันได้สติ เมื่อเห็นปีศาจบนบัลลังก์พระราชินี

เขาตะโกนว่า “ออกไปจากที่นี่ซะ นี่ไม่ใช่ที่ของเจ้านะ! ถ้าเจ้าไม่ย้ายกันของเจ้าออกไปเดี๋ยวนี้ละก็ เราจะแล้เจ้าเป็นชิ้น ๆ ด้วยดาบของเรา” ด้วยคำพูดอย่างโกรธ ๆ ไม่กี่คำนี้ ตัวเจ้าปีศาจก็โตขึ้นอีกสองสามนิ้ว หน้าตาก็น่าเกลียดขึ้น กลิ่นเหม็น ๆ ก็รุนแรงขึ้น และคำพูดก็ลามกยิ่งขึ้น

ดาบถูกชักออกกวัดแกว่งไปมา กริชถูกดึงออกมา พร้อมกับเสียงข่มขู่ต่าง ๆ ทุก ๆ คำพูดที่ออกอาการโกรธ ทุก ๆ การกระทำด้วยความโกรธ แม้แต่ทุก ๆ ความคิดโกรธ ตัวเจ้าปีศาจก็โตขึ้นทีละนิ้ว ๆ น่าเกลียดยิ่งขึ้น เหม็นยิ่งขึ้น และใช้ภาษาสกปรกยิ่งขึ้น

การเผชิญหน้ากันยังคงดำเนินต่อไปสักพักจนกระทั่งพระราชินีกลับมาถึงวัง ท่านเห็นเจ้าปีศาจร่างยักษ์บนบัลลังก์ของท่านท่านไม่เคยเห็นอะไรที่

น่าเกลียดสุดๆ อย่างนี้มาก่อนเลย แม้แต่ในหนังภาพยนตร์ก็เถอะ กลิ่นเหม็น
จุนที่ออกมาจากกายเจ้าปีศาจนั้นแม้แต่หนอนก็อาจจะคลีนใส่ได้ ภาษาที่ใช้
ก็น่าเกลียดเสียยิ่งกว่าที่จะได้ยินได้ฟังจากบาร์เถื่อนๆ กลางเมืองที่เต็มไปด้วย
คนเมาในคืนวันเสาร์

พระราชาทรงใช้สติปัญญา ก็ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงเป็นถึงพระราช
ท่านทรงทราบว่าท่านจะจัดการอย่างไร

ท่านกล่าวอย่างอบอุ่นว่า “ยินดีต้อนรับท่าน ยินดีต้อนรับผู้หวังของ
ข้าพเจ้า มีผู้ใดนำเครื่องดื่มและอาหารมาให้ท่านหรือยัง?”

ด้วยกิริยาท่าทางที่สุภาพเช่นนี้ ตัวของเจ้าปีศาจก็หดเล็กลงสักสอง
สามนิ้ว น่าเกลียดน้อยลง เหม็นน้อยลง และน่ารังเกียจน้อยลง

เจ้าหน้าที่ประจำวงเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว คนหนึ่งถามปีศาจว่าอยาก
จะดื่มชาสักถ้วยไหม “เรามีชาดาร์จีลิง อิงลิชเบรกฟาสต์หรือเอิร์ลเกรย์ หรือ
ท่านจะชอบชาเปิปเปอร์มินท์ที่แสนอร่อยและมีผลดีต่อสุขภาพ” อีกคน
โทรศัพท์สั่งพิซซ่าขนาดครอบครัวซึ่งเหมาะสำหรับปีศาจร่างยักษ์เช่นนี้ ขณะที่
ที่อีกคนนวดกล้ามเนื้อของมันเจ้าปีศาจคิดในใจว่า “อืม! สบายจัง”

ทุกๆ คำพูดที่สุภาพ การกระทำที่เอื้อเฟื้อ ตลอดจนจนความคิดที่ดี ตัว
เจ้าปีศาจก็ค่อยๆ หดลงๆ น่าเกลียดน้อยลง เหม็นน้อยลง และน่ารังเกียจ
น้อยลง ก่อนที่เด็กส่งพิซซ่าจะมาถึง ร่างของเจ้าปีศาจก็หดลงจนมีขนาด
เท่ากับตอนที่มันนั่งลงบนบัลลังก์ในครั้งแรก แต่เขาก็ยังไม่หยุดที่จะทำดีต่อมัน
ในไม่ช้าเจ้าปีศาจก็เล็กลงๆ จนเกือบจะมองไม่เห็นอยู่แล้ว และหลังจากการ
แสดงน้ำใจอีกเพียงครั้งเดียว เจ้าปีศาจก็หายวับไปเลย

เราเรียกเจ้าสัตว์ประหลาดนี้ว่า ‘ปีศาจกินความโกรธ’^๔

บางเวลาคู่ชีวิตของเราอาจจะเป็น ‘ปีศาจกินความโกรธ’ ได้ถ้าเราโกรธ
เขา เขาก็จะเลวลง น่าเกลียดขึ้น เหม็นขึ้น พุดจน่ารำคาญยิ่งขึ้น ปัญหาจะ
บานปลายขึ้น ทุกครั้งที่เราโกรธเขา แม้แต่คิดโกรธในใจก็เถอะ บางทีตอนนี้
เราจะได้เห็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเรา และรู้เสียทีว่าเราจะทำอะไรต่อไป

ความเจ็บปวดเป็น ‘ปีศาจกินความโกรธ’ ตัวหนึ่ง เมื่อเราคิดโกรธ ‘เจ้าความเจ็บปวด! จงไปให้พ้น! ที่นี่ไม่ใช่ที่ของเจ้า!’ มันกลับจะรุนแรงขึ้น และเลวร้ายลงในหลาย ๆ ด้าน มันยากนักที่จะใจดีต่อสิ่งที่ทั้งน่าเกลียดและน่ารังเกียจเช่นเจ้าความเจ็บปวดนี้ แต่หลาย ๆ ครั้งในชีวิตที่เราไม่มีทางเลือกอื่นใด อย่างเรื่องปวดฟันของอาตมา เมื่อเราสามารถทำใจยอมรับความเจ็บปวดอย่างจริงจังมันกลับจะเจ็บน้อยลง ก่อปัญหาน้อยลง และบางครั้งก็หายวับไปเลย

มะเร็งบางชนิดก็เป็น ‘ปีศาจกินความโกรธ’ เป็นตัวร้ายที่ทั้งน่าเกลียด น่ากลัวอยู่ในตัวเรา บน ‘บัลลังก์’ ของเรา มันเป็นเรื่องธรรมดามากที่เราอยากจะสั่งมันว่า “เจ้าจงออกไปให้พ้น! ที่นี่ไม่ใช่ที่ของเจ้า!” เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างล้มเหลวแล้วหรืออาจจะก่อนหน้านั้นก็ได้ เราอาจจะบอกมันว่า “ยินดีต้อนรับ” มะเร็งบางตัวได้รับการบำรุงเลี้ยงดูจากความเครียด ดังนั้นเราจึงเรียกมันว่า ‘ปีศาจกินความโกรธ’ มะเร็งพวกนั้นตอบสนองเป็นอย่างดีต่อ ‘พระราชเจ้าของวัง’ ที่จะกล่าวกับมันอย่างกล้าหาญว่า “เจ้ามะเร็งเอ๋ย! ประตูดใจของฉันทันเปิดรับเจ้าอย่างเต็มที่ ไม่ว่าเจ้าจะทำอะไรฉันทันก็ตามเจ้าจงเข้ามาเถอะ!”

ไม่ไหวแล้ว! พอกันที! ฉันไม่อยู่แล้ว!

ผลที่ตามมาอีกอย่างหนึ่งของความโกรธที่เราควรระวังไว้ก็คือ มันจะทำลายความสัมพันธ์ของเรา และแยกเราออกจากมิตรของเรา ทำไมเราจึงเลิกคบกับเพื่อนของเราไปเลย ทั้ง ๆ ที่เราเคยคบกับเขาอย่างมีความสุขยิ่งมาเป็นเวลาหลาย ๆ ปี เมื่อเขาทำผิดอะไรสักอย่างหนึ่งที่ทำให้เรารู้สึกเจ็บใจ วันเวลาที่ยอเยียมทั้งหมดที่เคยมีร่วมกันมา (อิฐก้อนสวย ๙๙๘ ก้อน) กลับไม่มีความหมายใด ๆ เรามองเห็นแต่เจ้าความผิดที่ดูมหันต์นั้น (อิฐก้อนน่าเกลียดเพียง ๒ ก้อน) และทำลายทุกสิ่งทุกอย่างให้สิ้นไป มันดูไม่ค่อยจะยุติธรรมเท่าไร ถ้าโยมอยากที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวละก็จงเพาะเลี้ยงความโกรธเอาไว้เถอะ

สามีภรรยาหนุ่มสาวชาวแคนาดาที่อาศัยมาอยู่อีกคู่หนึ่งกำลังจะหมดสัญญาการทำงานที่เมืองเพิร์ธ ขณะกำลังวางแผนการเดินทางกลับบ้านเกิดที่โตรอนโต เขาเกิดความคิดเจ็บแสบแหมมที่จะล่องเรือกลับประเทศแคนาดา เขาจึงวางแผนที่จะซื้อเรือยอชท์ลำไม่ใหญ่นัก และแล่นเรือข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกไปสู่เมืองแวนคูเวอร์โดยช่วยกันกับสามีภรรยาหนุ่มสาวอีกคู่หนึ่ง เมื่อถึงเมืองแวนคูเวอร์พวกเขาก็จะขายเรือยอชท์ ได้เงินลงทุนคืน แถมยังเหลือเป็นค่ามัดจำบ้านหลังใหม่ของเขาอีกด้วย นี่ไม่ใช่เพียงแค่การลงทุนที่คุ้มค่าเท่านั้น แต่ยังเป็นการผจญภัยที่น่าตื่นเต้นในชีวิตของหนุ่มสาวทั้งสองคู่ทีเดียว

เมื่อพวกเขาเดินทางถึงแคนาดาโดยสวัสดิภาพแล้ว เขาได้ส่งจดหมายมาที่วัดของอาตมา พรรณนาถึงการเดินทางที่แสนวิเศษนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขาได้เล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนเราจะสามารถโง่เขลาได้ขนาดไหนเมื่อเราโกรธ และเหตุผลที่เราสมควรจะแก้ปัญหาเรื่องความโกรธของเรา

ในช่วงกลาง ๆ ของการเดินทางของพวกเขาสักแห่งในมหาสมุทร

แบซึฟัก แผ่นดินที่ใกล้ที่สุดห่างออกไปหลายกิโลเมตรเครื่องยนต์เรือยอซท์ของเขาเกิดเสีย หนุ่มทั้งสองคนเปลี่ยนเสื้อผ้าไปใส่ชุดช่าง ลงไปที่ห้องเครื่องเล็ก ๆ พยายามที่จะแก้ ภรรยาสาวทั้งสองคนนั่งอยู่บนดาดฟ้าเรือ มีความสุขกับการอ่านหนังสือนิตยสารกลางแสงแดดอันอบอุ่น

ห้องเครื่องนั้นทั้งร้อนและทั้งแคบ สองหนุ่มรู้สึกราวกับว่าเจ้าเครื่องยนต์นั้นมันพยศมาก และไม่ยินดีรับการซ่อมแซมใดๆ น็อตเหล็กตัวโตก็ไม่ยอมเข้าล็อกกับประแจเลื่อน ตะปูควงตัวเล็กแต่สำคัญก็ดันลื่นตกลงไปอยู่ในซอกเล็ก ๆ เหนียว ๆ ที่เข้าไม่ถึงอะไร ๆ ที่ร่วอยู่ดูจะไม่ยอมหยุดร่ว ความหงุดหงิดนำไปสู่ความขุ่นเคืองรำคาญ เริ่มที่เครื่องยนต์ก่อนแล้วก็มาสู่งันและกัน ความขุ่นเคืองรำคาญเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วไปสู่ความโกรธ แล้วความโกรธก็ระเบิดเป็นความบ้าคลั่งด้วยแรงโทสะ หนึ่งในนั้นรีบไม่ไหวอีกต่อไปเขาเหวี่ยงกุญแจปากตายทิ้ง ปากก็ตะโกนว่า “ไม่ไหวแล้ว! พอกันที! ฉันทไม่อยู่แล้ว”

ด้วยอาการสติแตกเพราะความโกรธ เขากลับไปที่ห้องเคบินของเขา ล้างมือล้างไม้เปลี่ยนเสื้อผ้า เก็บของลงกระเป๋ากลับขึ้นไปบนดาดฟ้าเรือ โดยใส่เสื้อแจ็กเก็ตตัวที่ดีที่สุด พร้อมกระเป๋าดูแลในมือทั้งสองของเขาด้วยอาการคว้นออกหู หญิงสาวทั้งสองเล่าว่า พวกเขาหวั่นระงอนเกือบจะหงายหลังตกเรือไปที่เดียว ชายผู้นำสงสารเหลียวมองไปรอบตัวเห็นแต่มหาสมุทรจรดขอบฟ้า ไม่ว่าจะมองไปทางไหน มันไม่มีที่ไหนที่จะให้เขาไปเลยจริงๆ

ชายหนุ่มนั้นรู้สึกว่าเขากลายเป็นตัวตลกไปเสียแล้ว เขาหน้าแดงด้วยความอับอาย หมุนตัวกลับไปขึ้นที่เคบิน เอาของออกจากกระเป๋าดูแลเดินทางเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวใหม่ แล้วก็กลับลงไปที่ห้องเครื่องเพื่อช่วยเพื่อน เขาต้องทำเพราะไม่รู้จะไปไหนได้แล้วในตอนนั้น

วิธีการที่จะระงับการต่อต้านการปกครอง

เมื่อเราตระหนักว่าไม่มีที่หนีให้ไปอีกแล้ว เราก็จะหันหน้ามาเผชิญกับปัญหาแทนที่จะวิ่งหนีมัน ปัญหาส่วนมากมักมีทางออกที่เราไม่สามารถจะมองเห็นได้หากเรากำลังวิ่งไปในทิศทางอื่นในเรื่องที่แล้ว เครื่องยนต์ของเรือยอซท์ได้รับการแก้ไขจนสำเร็จชายทั้งสองยังคงเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดต่อกัน แล้วเขาก็ได้ใช้เวลาที่เหลือกับการล่องเรืออย่างวิเศษสุดด้วยกัน

เมื่อมนุษย์ในโลกของเรานี้ต้องอยู่ใกล้กันกับผู้อื่นเข้าไปทุกที ๆ เราจึงจำเป็นจะต้องหาวิธีแก้ปัญหให้กับปัญหาต่าง ๆ ของเรา เพราะไม่มีที่ที่จะให้เราหนีปัญหาไปได้ พุดง่าย ๆ เราไม่สามารถรับความขัดแย้งหนัก ๆ ได้อีกต่อไป

เมื่อเกือบสามสิบปีก่อน อาตมามีประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับวิธีการที่รัฐบาลของประเทศหนึ่งใช้เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตการณ์สำคัญที่คุกคามระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของชาติ

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๘ ประเทศเวียดนามใต้ ลาว และเขมร ตกเป็นของคอมมิวนิสต์ภายในเวลาห่างกันไม่กี่วัน มหาอำนาจตะวันตกคาดการณ์ตาม ‘ทฤษฎีโดมิโน’ ว่าไทยคงต้องตกเป็นของคอมมิวนิสต์ด้วยในไม่ช้า ในช่วงเวลานั้น อาตมายังเป็นพระผู้น้อยอยู่ทางภาคอีสานของไทย วัดที่อาตมาอาศัยอยู่เป็นประจำอยู่ใกล้เมืองฮานอยมากกว่าใกล้กรุงเทพฯ สักสองเท่าได้ พวกเราได้รับแจ้งให้ลงทะเบียนชื่อไว้ที่สถานทูตของเรา และแผนการอพยพก็ได้รับการเตรียม รัฐบาลตะวันตกส่วนใหญ่รู้สึกประหลาดใจที่ประเทศไทยไม่ได้ถูกโค่นลงไปด้วย

หลวงพ่อชาในขณะนั้นเป็นพระที่มีชื่อเสียง บรรดานายทหารระดับสูง ตลอดจนข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของรัฐบาล พวกกันเดินทางมาราบท่านที่วัดเพื่อขอกำลังใจและคำแนะนำจากท่านภาษาไทยของอาตมาตอนนั้นคล่องแล้ว

แถมภาษาลาวก็พอไหวอาตมาจึงได้รับทราบข้อมูลวงในถึงความร้ายแรงของสถานการณ์ทหารและฝ่ายปกครองไม่ได้วิตกกังวลเรื่องกองทัพแดงนอกเขตชายแดนเท่ากับที่วิตกกังวลเรื่องนักเคลื่อนไหวและผู้ฝึกไฟล์ทริคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ

นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยชาวไทยที่ฉลาดปราดเปรื่องหลายคน ได้หนีเข้าไปอยู่ในป่าทางภาคอีสานของไทย เพื่อให้การสนับสนุนกองโจรคอมมิวนิสต์ไทยภายในประเทศ อารุญชโทปกรณ์ถูกจัดส่งเข้ามาจากนอกชายแดนรวมถึงการฝึกอบรมด้วย อีกทั้งบรรดาหมู่บ้านในเขต ‘สีชมพู’ ในภูมิภาคนั้น ก็ยังยินดีจัดส่งอาหารตลอดจนถึงจำเป็นอื่น ๆ ให้ พวกเขาได้รับการสนับสนุนจากคนท้องถิ่น นับเป็นการคุกคามที่ดูน่าวิตกยิ่ง

ทั้งทหารและฝ่ายปกครองหาทางแก้ไขปัญหาโดยใช้กลยุทธ์๓ อย่างดังต่อไปนี้

๑. การอดดกิ้น

ฝ่ายทหารไม่ได้โจมตีฐานที่มั่นของพวกคอมมิวนิสต์แม้ว่าทหารทุกคนจะรู้ว่ามันตั้งอยู่ที่ไหนบ้าง ขณะที่อาตมากำลังใช้ชีวิตเป็นพระธุดงค์ ระหว่าง พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๓ แสวงหาที่วิเวกตามภูเขาและป่าเพื่อปฏิบัติภาวนา อาตมาได้พบหน่วยลาดตระเวนของกองทัพไทยโดยบังเอิญ พวกเขาได้ให้คำแนะนำอาตมา เขาชี้ไปที่ภูเขาลูกหนึ่งแล้วบอกอาตมาว่า จงอย่าได้ไปที่นั่นมีพวกคอมมิวนิสต์อยู่ตรงนั้น แล้วเขาก็ชี้ไปที่ภูเขาอีกลูกหนึ่งและบอกอาตมาว่า บริเวณนั้นนะเป็นที่ที่เหมาะสมสำหรับการภาวนา ไม่มีคอมมิวนิสต์อยู่ที่นี่ อาตมาต้องสนใจฟังคำแนะนำของพวกเขาเพราะได้ยินมาว่าในปีนั้นพวกคอมมิวนิสต์ได้จับพระธุดงค์ที่กำลังปฏิบัติภาวนาอยู่ในป่าทรมานแล้วก็ฆ่าเสียหลายองค์

๒. การให้อภัย

ได้มีการนิรโทษกรรมอย่างไม่มีเงื่อนไขตลอดช่วงเวลาดังกล่าวนี้ เมื่อใดก็ตามที่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์คนใดคนหนึ่งต้องการกลับใจ เขาก็สามารถปลดอาวุธของเขาแล้วกลับเข้าไปในหมู่บ้าน หรือในมหาวิทยาลัยได้สบาย ๆ เขาอาจจะต้องถูกควบคุมดูแลบ้าง แต่จะไม่ได้รับการลงโทษใด ๆ เลย อาตมาไปถึงหมู่บ้านหนึ่งในเขตตำบลเขาวง เพียงสองสามเดือนหลังจากที่พวกคอมมิวนิสต์ได้ข่มขู่โจมตีรถจักรยานใหญ่ที่นอกหมู่บ้านและฆ่าทหารไทยที่นั่นมาเต็มคันรถทั้ง พวกหนุ่ม ๆ ในหมู่บ้านส่วนใหญ่รู้เห็นเป็นใจกับทหารคอมมิวนิสต์ เพียงแต่ไม่ได้ลงมือกระทำการต่อสู้อันนั้น เขาบอกอาตมาว่าเขาเพียงแค่อินข่มขู่และรบกวน แต่ก็ได้รับอนุญาตให้ไปไหนมาไหนได้โดยเสรี

๓. การแก้ที่รากเหง้าของปัญหา

ในช่วงปีเหล่านี้ อาตมาเห็นการตัดถนนสายใหม่ ๆ ในภูมิภาคนี้ และถนนสายเก่าก็ได้รับการลาดยางซ่อมบำรุงชาวบ้านสามารถนำผลผลิตเข้าไปขายในเมือง พระเจ้าแผ่นดินไทยทรงให้คำแนะนำและทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สร้างอ่างเก็บน้ำรองรับระบบชลประทานหลายร้อยแห่ง เพื่อให้ชาวนายากจนในภาคอีสานสามารถปลูกข้าวได้สองครั้งในแต่ละปี ไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างไกลที่สุดพร้อมด้วยโรงเรียนและสถานีอนามัย ภูมิภาคที่ยากจนที่สุดในประเทศไทยได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากรัฐบาลในกรุงเทพฯ และชาวชนบททั้งหลายก็อยู่ดีกินดีขึ้นกว่าแต่ก่อน

ครั้งหนึ่งทหารพรานของรัฐบาลไทยที่ลาดตระเวนในป่าบอกอาตมาว่า

“เราไม่มีความจำเป็นต้องยิงพวกคอมมิวนิสต์หรอก พวกเขาก็เป็นคน

ไทยด้วยกันนี่แหละ เวลาเราเจอเขาลงมาจากภูเขาหรือเข้าไปในหมู่บ้าน เพื่อจะไปเอาของกินของใช้ แล้วเราทุกคนก็รู้ว่าเขาเป็นใคร ผมก็แค่อดนาฬิกาข้อมือใหม่ หรือไม่ก็ให้เขาฟังเพลงไทยจากวิทยุใหม่ของผม เพียงแค่นั้นเขาก็เลิกเป็นคอมมิวนิสต์แล้วละ”

นั่นเป็นประสบการณ์ของเขา และเพื่อน ๆ ทหารของเขาด้วยพวกคอมมิวนิสต์ไทยเริ่มต่อต้านการปกครองด้วยความโกรธเคืองรัฐบาลไทย ถึงขนาดที่พร้อมจะสละชีวิตที่ยังเยาว์วัยของเขา แต่ความอดทนอดกลั้นของฝ่ายรัฐบาลได้ช่วยป้องกันไม่ให้ความโกรธของเขาหนักหนาสาหัสขึ้น การให้อภัยด้วยการนิรโทษกรรมทำให้เขามีทางออกที่ทั้งปลอดภัยและไม่เสียศักดิ์ศรี การแก้ไขปัญหาด้วยการพัฒนาต่าง ๆ ทำให้ชาวชนบทผู้ยากจนกินดีอยู่ดีขึ้น ชาวชนบทไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องให้การสนับสนุนพวกคอมมิวนิสต์อีกต่อไป พวกเขาพอใจในรัฐบาลที่มีอยู่ และพวกคอมมิวนิสต์เองก็ซบเซาเริ่มลงเลลงเสียว่า พวกเขามาตรกะกำลำบากอยู่ในป่าที่บบนภูเขาทำไม

คนแล้วคนเล่าที่ทิ้งอาวุธปืนแล้วกลับไปหาครอบครัว บ้างกลับเข้าหมู่บ้าน บ้างกลับเข้ามหาวิทยาลัย ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ.๒๕๒๓ เป็นต้นมา แทบจะไม่มีผู้ต่อต้านการปกครองเหลืออยู่ เมื่อนั้นบรรดานายพลของกองทหารในป่าซึ่งเป็นผู้นำคอมมิวนิสต์จึงยอมแพ้ อาตมายังจำได้ว่าเคยเห็นบทความสารคดีในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ เรื่องนักธุรกิจหัวใสคนหนึ่งพานักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าไปในป่าเพื่อเยี่ยมชมถ้ำร้างต่าง ๆ ที่ครั้งหนึ่งพวกคอมมิวนิสต์เคยอาศัยในระหว่างคุกคามชาติบ้านเมืองของตน

เกิดอะไรขึ้นกับเหล่าหัวหน้าผู้ก่อการต่อต้านการปกครองพวกนั้น? มีการใช้มาตรการนิรโทษกรรมอย่างไม่มีเงื่อนไขกับพวกเขาหรือไม่? ไม่ใช่เพียงเท่านั้นหรอก พวกเขาไม่ได้ถูกลงโทษหรือถูกเนรเทศ หากยังได้รับข้อเสนอให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในราชการที่ต้องมีความรับผิดชอบ เป็นการยอมรับคุณสมบัติในการเป็นผู้นำของเขา ตลอดจนความสามารถในการปฏิบัติภารกิจที่ยากลำบาก และความหวังใฝ่ฝันที่เขามีต่อผู้คนทั้งหลาย ช่างเป็นการกระทำ

ที่ฉลาดหลักแหลมอะไรเช่นนั้น เรื่องอะไรจะไม่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่
กล้าหาญและอุทิศตนเช่นหนุ่ม ๆ เหล่านั้นเล่า

นี่เป็นเรื่องจริงที่อาตมาได้ยินโดยตรงจากเหล่าทหารและชาวบ้านที่
ภาคอีสานของไทยในเวลานั้น แล้วยังได้พบเห็นด้วยตาของอาตมาเอง นำ
ศรัทธาที่แทบจะไม่ได้มีการบอกเล่าเรื่องเหล่านี้ให้คนทั่วไปทราบ

ขณะที่อาตมากำลังเขียนหนังสือเล่มนี้ อดีตผู้นำคอมมิวนิสต์ในครั้ง
กระโน้นสองคนกำลังรับใช้ชาติอยู่ ด้วยการเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลไทย
ชุดปัจจุบัน

สงบลงด้วยการให้อภัย

เมื่อใครคนหนึ่งทำร้ายเรา เราไม่จำเป็นต้องเป็นคนที่จะลงโทษเขา ถ้าเราเป็นชาวคริสต์ มุสลิม หรือยิว เราน่าจะเชื่อว่าพระเจ้าเป็นเจ้าจะลงโทษเขาอย่างสาสม? ถ้าเราเป็นชาวพุทธ ฮินดูหรือซิกข์ เราย่อมเชื่อว่าผู้ที่ทำร้ายเรา จะโดนกรรมที่เขาก่อไว้สนองเอง และถ้าคุณเป็นพวกลัทธิสมัยใหม่ประเภทนิยมการบำบัดทางจิต คุณก็เชื่อว่าผู้ที่ทำร้ายคุณจะต้องเข้ารับการบำบัดทางจิตที่แสนจะแพงเป็นเวลาหลายปีด้วยความรู้สึกผิด! ดังนั้น ทำไมเราจึงจะต้องเป็นผู้ 'ให้บทเรียน' แก่เขา? หากพิจารณาด้วยปัญญาแล้ว เราก็พบว่า เราไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ลงมือสำเร็จโทษเขา เรายังคงทำหน้าที่ต่อสังคมของเราได้ เมื่อเราปล่อยวางความโกรธและสงบลงด้วยการให้อภัย

พระฝรั่งเพื่อนอาตมาสององค์ กำลังมีเรื่องโต้เถียงกันพระองค์หนึ่ง ท่านเป็นอดีตนาวิกโยธินอเมริกันที่เคยผ่านการรบแนวหน้าในสงครามเวียดนาม และเคยบาดเจ็บอย่างหนัก ส่วนอีกองค์ท่านเคยเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จสูง ทำเงินมหาศาล จนสามารถ 'ปลดเกษียณ' ตัวเองได้เมื่ออายุเพียงยี่สิบกว่าปี ทั้งสองท่านฉลาด เข้มแข็งและแกร่งสุด ๆ

พระเราไม่สมควรจะโต้เถียงกัน แต่ท่านก็กำลังทำอยู่ พระไม่สมควรจะดวลหมัดกัน แต่ท่านก็เกือบ ๆ อยู่รวมร่อ ท่านกำลังถ่มมึงตาใส่กัน จมูกเกือบจะชนจมูก และพ่นความโกรธใส่กันขณะที่กำลังเจรจาโต้ตอบกันด้วยถ้อยคำเผ็ดร้อนสุดขีด จู่ ๆ อดีตนาวิกโยธินก็คุกเข่าลงกราบอย่างงดงามต่อหน้าพระอดีตนักธุรกิจผู้ที่กำลังตกใจสุดขีด ท่านแหงนหน้าขึ้น และกล่าวว่า "ผมเสียใจให้อภัยผมด้วยเถิด"

มันเป็นการกระทำออกมาจากใจที่พิเศษ และหาได้ยาก ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเองจากแรงบันดาลใจมากกว่าจะเกิดจากการวางแผนมันเป็นสิ่งที่รับรู้ได้เพราะอยู่ ๆ มันก็เกิดขึ้นอย่างที่ไม่ทันจะหักห้ามใจหรือต่อต้านได้

พระอดีตนักธุรกิจถึงกับน้ำตาซึม

ไม่กี่นาทีต่อมา ผู้คนก็ได้เห็นท่านเดินไปด้วยกันฉันเพื่อนนั้นแหละคือ
สิ่งที่พระเราสมควรจะกระทำ

การให้อภัยเชิงสร้างสรรค์

อาตมาได้ยินโยมพุดณะว่า การให้อภัยจะได้ผลก็แต่ในวัดเท่านั้น ในชีวิตจริงหากเราให้อภัยกันแบบนั้น เราก็มืดจะโดนเอาเปรียบ คนอื่น ๆ จะกระที่บเรา พวกเขาจะคิดแต่ว่าเราน่ะอ่อนแอ

อาตมาเห็นด้วย การให้อภัยเช่นนั้นยากที่จะได้ผล ดังคำกล่าวที่ว่า ‘ผู้ที่หันแก้มอีกข้าง (ให้เขาตบ - ผู้แปล) จะต้องลงเอยด้วยการไปหาหมอฟันถึงสองครั้งแทนที่จะไปแค่ครั้งเดียว!’

ในเรื่องที่แล้ว รัฐบาลไทยทำมากกว่าการให้อภัยด้วยการนิรโทษกรรม โดยไม่มีเงื่อนไข โดยได้แก้ไขที่รากเหง้าของปัญหา คือความยากจน และได้รับมือกับมันอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นเป็นเหตุให้การนิรโทษกรรมได้ผล

อาตมาเรียกการให้อภัยเช่นนั้นว่า ‘การให้อภัยเชิงสร้างสรรค์’ ‘สร้างสรรค์’ หมายถึงการเสริมสร้างสิ่งที่ดีงามที่เราต้องการให้มีให้เป็น ‘การให้อภัย’ หมายถึงการละสิ่งไม่ดีที่เป็นส่วนของปัญหาทิ้งไปเสีย ไม่ยึดมั่นไว้แล้วก้าวต่อไป ยกตัวอย่างเรื่องในสวน การรดน้ำเฉพาะวัชพืชเปรียบเสมือนการเพาะเลี้ยงปัญหาให้เจริญเติบโต การไม่รดน้ำเลย เปรียบเสมือนการให้อภัยเฉย ๆ ส่วนการรดน้ำเฉพาะดอกไม้โดยไม่รดน้ำวัชพืช เป็นสัญลักษณ์ของ ‘การให้อภัยเชิงสร้างสรรค์’

เมื่อประมาณสิบปีที่แล้ว หลังจากที่อาตมาเทศน์จบลงในคืนวันศุกร์หนึ่งที่เมืองเพิร์ธ ผู้หญิงคนหนึ่งเข้ามาคุยกับอาตมา เธอผู้นี้มาฟังอาตมาเทศน์ประจำอาทิตย์อย่างสม่ำเสมอเป็นเวลานานมากเท่าที่อาตมาจะสามารถจำได้ แต่นี่เป็นครั้งแรกที่เธอเข้ามาพูดกับอาตมา เธอบอกว่า เธอต้องการจะขอบคุณอย่างมาก ๆ ไม่เฉพาะแต่อาตมาเท่านั้น แต่กับพระทุก ๆ องค์ที่เคยเทศน์ที่ศูนย์ของเรา แล้วเธอก็อธิบายว่าเพราะเหตุใด เธอเริ่มมาที่ศูนย์ของเราเมื่อ เจ็ดปีที่แล้ว เธอสารภาพว่า ในตอนนั้นเธอไม่ได้สนใจอะไรนักใน

พระพุทธรูป หรือแม้แต่การปฏิบัติภาวนา เหตุผลสำคัญที่เธอเข้ามาพร้อมกับเรานั้น เพียงเพื่อใช้เป็นข้ออ้างที่เธอจะได้ออกจากบ้านเท่านั้น

สามีของเธอชอบใช้กำลังรุนแรง และเธอก็ตกเป็นเหยื่อการประทุษร้ายภายในครอบครัวที่นั่น ในสมัยนั้นยังไม่มียศกัณฑ์ใดๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายเหล่านี้ ในสภาวะเช่นกาดม่น้ำที่กำลังเดือดพล่านไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก เธอไม่สามารถจะเห็นชัดพอที่จะเดินออกไปจากสภาพที่เป็นอยู่ตลอดกาล เธอจึงได้แต่มาที่ศูนย์พุทธของเราด้วยความคิดแค่ว่า เวลาสองชั่วโมงที่ศูนย์นี้ คือ เวลาสองชั่วโมงที่เธอจะรอดพ้นจากการถูกทุบตี

สิ่งที่เธอได้ฟังจากศูนย์ของเราได้เปลี่ยนชีวิตของเธอ เธอฟังพระท่านบรรยายเรื่องกรรให้อภัยเชิงสร้างสรรค์ เธอจึงตัดสินใจที่จะทดลองกับสามีของเธอ เธอเล่าให้อาตมาฟังว่า ทุกๆ ครั้งที่เขาตีเธอ เธอได้ให้อภัยเขาและปล่อยวาง เธอทำเช่นนั้นได้อย่างไร มีแต่เธอเองเท่านั้นที่จะรู้ และเมื่อใดที่สามีของเธอทำอะไรหรือพูดอะไรที่แสดงน้ำใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยแค่ไหนก็ตาม เธอจะกอดเขาหรือจูบเขา หรือแสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เขาได้รู้ว่าความมีน้ำใจนั้นมีความหมายต่อเธอมากเพียงใด เธอสำนึกในคุณค่าของมันเสมอ

เธอถอนใจแล้วจึงเล่าต่อ เธอต้องใช้เวลายาวนานถึงเจ็ดปีเมื่อพูดถึงตรงนี้ ดวงตาของเธอก็เปียกชุ่มไปด้วยน้ำตา เช่นเดียวกับดวงตาของอาตมา เธอบอกว่า “เจ็ดปีที่แสนยาวนาน บัดนี้ท่านจะจำชายคนนั้นไม่ได้เลย เขาได้เปลี่ยนไปแล้วจริงๆ เดียวนี้เรามีความรักความผูกพันที่มีค่ายิ่งต่อกัน และมีลูกที่น่ารักมากสองคน” สีหน้าของเธอแวววาวด้วยประกายสดใสของผู้มีใจบริสุทธิ์ อาตมารู้สึกอยากจะคุกเข่าคารวะเธอ เธอหยุดอาตมาไว้ด้วยการพูดต่อว่า “ท่านเห็นม้านั่งตัวนั้นไหมคะ? อาทิตยน์นี้เขาต่อเก้าอี้ไม้ตัวนั้นไว้ให้ดิฉันใช้นั่งสมาธิเพื่อจะ ‘เซอร์ไพรซ์’ ดิฉัน นี่ถ้าเป็นเมื่อเจ็ดปีก่อนล่ะก็ เขาก็คงได้แต่ใช้มันทุ้มใส่ดิฉันเท่านั้นเอง” ก่อนจะอินในลำคอของอาตมาถูกกลืนหายไปเมื่ออาตมาหัวเราะไปกับเธอผู้นั้น

อาตมาชื่นชมผู้หญิงคนนั้น เธอหาความสุขได้ด้วยตัวเอง ซึ่งอาตมาสามารถบอกได้จากความสดใสบนใบหน้าของเธอว่าความสุขนั้นมากมายทีเดียว และเธอก็ได้เปลี่ยนคนร้ายๆ ที่น่ากลัวมาเป็นชายที่มีเมตตาริใจ เธอได้ช่วยคนๆ หนึ่งด้วยความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง

นี่เป็นตัวอย่างสุดโต่งเรื่องหนึ่งของการให้อภัยเชิงสร้างสรรค์ซึ่งขอแนะนำเฉพาะผู้ที่จะมีมุ่งหน้าสู่ความเป็นอรหันต์ อย่างไรก็ตามมันแสดงให้เห็นถึงผลที่จะได้รับจากการให้อภัยที่ทำพร้อมกับการให้กำลังใจในความถูกต้องดีงาม

สร้างความสุข

การยกย่องชมเชยพาเราไปได้ทุกแห่ง

พวกเราทุกคนชอบที่จะได้รับการยกย่องสรรเสริญ แต่มักจะโชคไม่ค่อยดีนักที่ส่วนใหญ่แล้ว เราจะได้ยินได้ฟังแต่เรื่องข้อบกพร่องของเรา อาตมาคิดว่ามันก็ยุติธรรมดี เพราะส่วนใหญ่แล้วเราเองก็มักจะพูดถึงแต่ข้อบกพร่องของผู้อื่น ยกนักที่เราจะกล่าวยกย่องสรรเสริญผู้ใด โยมลองฟังตัวเองพูดดูซิ

เมื่อไม่ได้รับการยกย่องชมเชย และเมื่อไม่มีแรงเสริมด้านบวกให้กับนิสัยที่ดีงามทั้งหลาย นิสัยดี ๆ เหล่านั้นก็จะเหี่ยวเฉาและสลายไปในที่สุด หากการยกย่องชมเชยแค่เพียงเล็กน้อยจะสามารถเป็นกำลังใจอันยิ่งใหญ่ได้ เราทุกคนต้องการที่จะได้ยินคนยกย่องสรรเสริญเรา เราแค่ต้องการที่จะรู้ให้แน่ชัดว่าทำอะไรบ้างเพื่อจะได้ยินคำยกย่องนั้น

อาตมาเคยอ่านพบในนิตยสารฉบับหนึ่ง เกี่ยวกับกลุ่มจิตบำบัดที่ใช้แรงเสริมด้านบวกกับเด็กเล็ก ๆ ที่มีอาการผิดปกติเกี่ยวกับการกินยาก เมื่อใดก็ตามที่เด็กพวกนี้กินอาหารแข็ง ๆ เขาจะอาเจียนออกมาแทบจะทันทีทันใด เพียงแค่เด็กคนใดคนหนึ่งสามารถกลืนอาหารได้สักคำ สักหนึ่งนาทิจึงหรือนานกว่านั้นโดยไม่อาเจียน พวกเขาถึงกับจับปาร์ตี้ให้ทีเดียว บรรดาพ่อแม่จะสวมหมวกกระดาษยีนบนเก้าอี้ กู้อรง และตบมือ นางพยาบาลจะเต้นระบำและโบกสายสี ๆ ให้ปลิวสะบัด ใครสักคนจะเล่นดนตรีเพลงโปรดของเด็ก ๆ เป็นการจัดงานฉลองครั้งใหญ่ให้ทันที โดยให้เด็กที่กินอาหารได้คนนั้นเป็นพระเอกนางเอกของการฉลองนั้น

เด็ก ๆ เริ่มที่จะกินอาหารได้มากขึ้น ๆ ความดีอกดีใจอย่างแท้จริงที่ตัวเองเป็นต้นเหตุให้เกิดความสุขเช่นนั้น ทำให้การทำงานของระบบประสาทของเขาเปลี่ยนแปลงไป เด็ก ๆ เหล่านั้นต้องการการยกย่องชมเชยมากขึ้น นั่น พวกเราก็เช่นเดียวกัน

๙๖ ชวนม่วนขึ้น

ใครก็ตามที่พูดว่า ‘การยกย่องชมเชยไม่สามารถพาเราไปไหนได้’ เป็นคน..... แต่อัตมาคิดว่าเราสมควรจะยกโทษให้เขาละ สหายทั้งหลาย การยกย่องชมเชยพาเราไปได้ทุกหนทุกแห่งเชียวนะ!

วีไอพี เป็นได้อย่างไร

อาตมาต้องเรียนรู้เรื่องการก่อสร้างในปีแรกที่วัดของเราก่อสร้างขึ้นสำคัญขึ้นแรก คือ บ่อบำบัดน้ำเสียของห้องส้วมหกห้อง และห้องอาบน้ำหกห้อง อาตมาจึงต้องหาความรู้เรื่องงานประปา วิธีการเรียนรู้ของอาตมาคือ การหอบแปลนไปที่ร้านขายวัสดุอุปกรณ์การประปา ทางแปลนบนเคาน์เตอร์แล้วบอกเขาว่า “ช่วยด้วย!”

เราต้องสั่งซื้อของเยอะ ฉะนั้น เฟรด คนขายที่เคาน์เตอร์ จึงไม่ติดออดที่จะให้เวลากับอาตมามากกว่าปกติสักเล็กน้อยเพื่อจะอธิบายว่าต้องใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง ทำไมจึงต้องใช้อุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ และจะประกอบมันเข้าด้วยกันอย่างไร ในที่สุด ด้วยความอดทนเพียรพยายาม ด้วยสามัญสำนึก และด้วยคำแนะนำจากเฟรด ระบบบำบัดน้ำเสียของอาตมาจึงเสร็จสมบูรณ์ เจ้าหน้าที่อนามัยประจำเขตมาตรวจอย่างละเอียด และเราก็สอบผ่าน ทำให้อาตมาตื่นเต้นทีเดียว

สองสามวันถัดมา เราก็ได้รับบิลเรียกเก็บเงินค่าชิ้นส่วนงานประปาต่างๆ อาตมาขอเช็คจากเหรียญกวด และส่งไปรษณีย์ไปพร้อมจดหมายขอบคุณ โดยขอบคุณเฟรดเป็นพิเศษที่ได้ช่วยเราให้เริ่มการสร้างวัดของเราด้วยดี

ในเวลานั้น อาตมาไม่ได้รู้ว่าบริษัทขายอุปกรณ์ประปาใหญ่ๆ เช่น บริษัทนี้ ซึ่งมีสาขามากมายรอบๆ เมืองเพิร์ธ มีแผนกบัญชีแยกต่างหาก เมื่อเสมียนในแผนกบัญชีเปิดจดหมายของอาตมาอ่าน เขาถึงกับอึ้งไปเลยที่ได้รับจดหมายชมเชยจากลูกค้าเขาจึงรีบนำจดหมายไปให้ผู้จัดการแผนกบัญชี เป็นเรื่องปกติที่เมื่อฝ่ายบัญชีได้รับจดหมายแนบมากับเช็ค มันมักจะเป็นเรื่องต่อว่าเสมอ ผู้จัดการแผนกบัญชีเกิดอาการประหลาดใจเช่นกัน เขารีบนำจดหมายของอาตมาไปให้กรรมการผู้จัดการใหญ่ของบริษัทเมื่อกรรมการผู้จัดการใหญ่

ได้อ่านจดหมาย เขาก็ปลื้มมากถึงขนาดยกหูโทรศัพท์บนโต๊ะทำงานต่อหาเฟรดที่เคาน์เตอร์ขายที่สาขาหนึ่งในจำนวนมากมายของบริษัท เพื่อบอกเฟรดเรื่องจดหมายจากอาตมาที่ขณะนี้อยู่บนโต๊ะทำงานไม้มะฮอกกานีของเขา

“นี่คือสิ่งที่เราต้องการจะให้เกิดขึ้นในบริษัทของเราเขียวนะเฟรด ลูกค้าสัมพันธ์! มันเป็นหนทางที่เราจะมุ่งหน้าไปสู่”

“ครับท่าน”

“คุณทำงานได้ยอดเยี่ยมมากนะเฟรด”

“ครับท่าน”

“ผมหวังว่าเราจะมีพนักงานอย่างคุณให้มาก ๆ”

“ครับท่าน”

“ตอนนี้เงินเดือนคุณเท่าไรนะ เราอาจทำให้มันดีขึ้น”

“ครับ ท่าน!”

“ยอดเยี่ยมมาก เฟรด”

“ขอบคุณครับท่าน”

หลังจากเรื่องนี้เกิดขึ้นแล้วประมาณสองสามชั่วโมง อาตมาได้เดินเข้าไปในร้าน เพื่อจะขอเปลี่ยนอะไหล่ชิ้นหนึ่งสำหรับงานอีกงานหนึ่ง ตอนนั้นมีช่างประปาช่างใหญ่ชาวออสซี่สองคนที่ปากกว้างยังกับถังเซปติคัยนรอรับการบริการอยู่ก่อนหน้าอาตมา แต่เฟรดก็มองเห็นอาตมา

“ท่านพรหม!” เขาพูดพร้อมยิ้มกว้าง “เชิญมาทางนี้”

อาตมาได้รับการบริการเยี่ยมวิโอพี เขาพาอาตมาไปที่หลังร้าน ซึ่งไม่ใช่ที่ ๆ ลูกค้าจะเข้าไปได้ เพื่อให้อาตมาเลือกชิ้นส่วนที่อาตมาต้องการ ผู้ร่วมงานของเฟรดที่เคาน์เตอร์เล่าให้อาตมาฟังเรื่องโทรศัพท์สด ๆ ร้อน ๆ จากกรรมการผู้จัดการ

อาตมาได้ชิ้นส่วนที่ต้องการแล้ว มันใหญ่และแพงกว่าชิ้นส่วนที่นำมาแลก

อาตมาถามว่า “ต้องจ่ายเพิ่มอีกเท่าไร?”

ด้วยรอยยิ้มกว้างจากหูถึงหู เฟรดตอบว่า “ท่านพรหมสำหรับท่านไม่ต้องจ่ายเพิ่มหรอกครับ!”

ฉะนั้นการยกย่องชมเชยก็ให้ผลดีในด้านการเงินอีกด้วยนะ

สองนิ้วช่วยยืม

การยกย่องชมเชยสามารถช่วยประหยัดเงินให้เรา กระชับสัมพันธ์ไมตรี และช่วยสร้างความสุข เป็นสิ่งที่เราจำเป็นจะต้องทำให้มาก ๆ และแผ่ขยายให้กว้างขวางไปโดยรอบ

ผู้ที่เรารู้สึกว่ายากที่สุดที่จะยกย่องสรรเสริญ ก็คือตัวเราเองนั่นแหละ อาตมาได้รับการอบรมสั่งสอนมาให้เชื่อว่า คนที่ยกย่องสรรเสริญตัวเองนั้น เป็นคนอวดตาสงู มันไม่ใช่เช่นนั้นหรอก คนพวกนั้นนะเป็นคนใจกว้างต่างหาก การยกย่องชมเชยคุณลักษณะที่ติงามขของตัวเอง เป็นแรงเสริมด้านบวกให้คุณลักษณะเหล่านั้นแข็งแรงยิ่งขึ้น

เมื่อครั้งที่อาตมายังเป็นนักเรียน ครูผู้สอนเรื่องการปฏิบัติภาวนาคนแรกของอาตมา ให้คำแนะนำที่ใช้ได้ดีมาก ท่านเริ่มด้วยการถามอาตมาถึงสิ่งแรกที่อาตมาทำหลังจากตื่นขึ้นในตอนเช้า

อาตมาบอกว่า “ผมก็เข้าห้องน้ำ”

ครูถามว่า “แล้วในห้องน้ำมีกระจกเงาไหม?”

“ก็ต้องมีสิครับ”

ท่านพูดว่า “ดี ต่อไปนี้ ทุก ๆ เช้านะ เอาตั้งแต่ก่อนเธอแปรงฟันเลย ครูอยากให้เห็นกระจกเงานั้น และจยืมให้ตัวเอง”

อาตมาคิดค่านทันที “คุณครูครับ! ผมเป็นนักเรียนนะครับบางคืนกว่าผมจะเข้านอน ก็ตึกมาก ๆ แล้ว และเมื่อผมตื่นนอนในตอนเช้า ผมก็ไม่ได้รู้สึกดีอะไรขนาดนั้น บางเช้าผมยังกลัวที่จะมองตัวเองในกระจกเลย ลืมเรื่องยืมไปได้เลยครับ!”

ท่านหัวเราะหึ ๆ จ้องเข้าไปในดวงตาของอาตมา แล้วบอกว่า “ถ้าเธอไม่สามารถจะจัดการให้ตัวเองยืมได้โดยธรรมชาติล่ะก็เธอก็เอานิ้วชี้ทั้งสองนิ้วของเธอจิ้มเข้าไปที่มุมปากของเธอแต่ละมุมแล้วออกแรงจิกมันเสียหน่อย

อย่างนั้นนะ!” แล้วท่านก็ทำให้อาตมาดู

ท่าทางท่านดูตลก จนอาตมาถึงกับหัวเราะก๊ิก ท่านสั่งให้ทดลองทำ
ดู อาตมาก็ทำ

เช้าวันรุ่งขึ้น อาตมาลากสังขารลุกจากเตียง เดินโซเซไปเข้าห้องน้ำ
อาตมามองตัวเองในกระจก ‘เอี้ยก!’ มันไม่ใช่ภาพที่น่าดูเลย ยิ้มอย่าง
ธรรมชาติเกิดขึ้นไม่ได้แน่ อาตมาจึงเอานิ้วชี้ทั้งสองสอดเข้าไปที่มุมปากแต่ละ
ด้านแล้วฉีกมันออก อาตมาก็ได้เห็นเด็กนักเรียนอายุน้อยที่ดูโง่ๆ กำลังทำ
หน้าที่ม ๆ อยู่ในกระจก แล้วอาตมาก็อดที่จะยิ้มจนเห็นไรฟันไม่ได้ เมื่อรอย
ยิ้มอย่างธรรมชาติปรากฏขึ้น อาตมามองเห็นเด็กนักเรียนในกระจกเงายิ้มให้
อาตมานั้นทำให้อาตมายิ้มกว้างขึ้นอีก คนในกระจกเองก็ยิ่งยิ้มกว้างขึ้นภายใน
สองสามวินาที มันก็จบลงด้วยการที่เราหัวเราะให้กันและกัน

อาตมาปฏิบัติเช่นนั้นทุกเช้าอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาสองปีทุกเช้าเมื่อ
อาตมาลุกจากเตียง ไม่ว่าจะอาตมาจะรู้สึกอย่างไร ในไม่ช้าอาตมาก็จะได้หัวเราะ
กับตัวเองในกระจกเงา มักจะด้วยการช่วยเหลือจากนิ้วทั้งสองของอาตมา ถึง
เวลานี้ผู้คนเขาพูดกันว่าอาตมานะยิ้มอยู่ตลอดเวลา กล้ามเนื้อรอบๆ ปาก
ของอาตมามันอาจจะค้างอยู่ที่ท่านั้นแล้วก็ได้นะ

เราสามารถพยายามใช้กลเม็ดสองนิ้วได้ทุกเมื่อ มันจะมีประโยชน์เป็น
พิเศษเมื่อเรารู้สึกป่วย เบื่อรำคาญสุดทน หรือซึมเศร้าสุดขีด การหัวเราะได้
รับการพิสูจน์แล้วว่า มันช่วยให้ร่างกายปลดปล่อยสารเอ็นดอร์ฟินเข้าสู่ระบบ
หมุนเวียนของเลือดซึ่งจะช่วยเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันของเรา และทำให้
เรารู้สึกมีความสุข

มันช่วยเราให้มองเห็นอิฐก้อนสวย ๆ ๙๙๙ ก้อนในกำแพงของเรา
ไม่ใช่เห็นเฉพาะแต่ก้อนไม่สวยสองก้อนนั้น นอกจากนี้การหัวเราะก็ทำให้เรา
ดูงดงามด้วย

นี่เป็นเหตุให้ในบางครั้งบางครั้ง อาตมาเรียกวัดพุทธของเราที่เมือง
เพิร์ธว่า ‘สถานเสริมสวยของอาจารย์พรหม’

คำสอนที่ล้ำค่า

มีคนเล่าให้อาตมาฟังว่าอาการเหงาหงอยซึมเศร้าส่งผลให้เกิด อุตสาหกรรมขนาดหลายพันล้านดอลลาร์ ฟังแล้วรู้สึกหดหู่จริงๆ! มันช่างไม่ถูกต้องเอาเสียเลยที่ใครจะร่ำรวยขึ้นมาจากความทุกข์ทรมานของเพื่อนมนุษย์ ตามข้อวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดของเราพระไม่ได้รับอนุญาตให้รับเงิน และเราก็ไม่เคยคิดเงินสำหรับการเทศน์ การให้คำแนะนำ ตลอดจนงานบริการอื่นใดทั้งสิ้น

หญิงชาวอเมริกันคนหนึ่งโทรศัพท์มาถึงพระองค์หนึ่งซึ่งเป็นอาจารย์ สอนสมาธิที่มีชื่อเสียง เพื่อจะไต่ถามเรื่องการฝึกสมาธิ

เธอลากเสียงถามมาตามสายว่า “ดิฉันทราบที่ท่านสอนสมาธิ”

ท่านตอบอย่างสุภาพว่า “ใช่แล้วโยม”

เธอก็ถามตรงๆ ว่า “ท่านคิดคำสอนเท่าไร?”

“ไม่คิดหรือโยม”

“ถ้าอย่างนั้นท่านก็สอนไม่เก่งนะซี!” เธอก้าวแล้วก็วางหูโทรศัพท์ไป

เลย

อาตมาเองก็เคยได้รับโทรศัพท์คล้ายๆ กันเมื่อสองสามปีก่อนจากผู้หญิงลูกครึ่งโปลิซ-ออสเตรเลียน

เธอกถามว่า “คืนนี้จะมีเทศน์ที่ศูนย์ของท่านหรือเปล่า?”

อาตมาตอบ “มีซิโยม เริ่มเวลา ๒ ทุ่มนะ”

เธอกถามต่อว่า “แล้วจะต้องจ่ายเงินเท่าไรคะ?”

เมื่ออาตมาตอบว่า “ไม่ต้องเสียหรือโยม ไม่มีการคิดเงินใด ๆ ทั้งสิ้น” รู้สึกได้ว่าอีกฝ่ายหยุดชะงักชั่วขณะ

“ท่านไม่เข้าใจที่ดิฉันพูด” เธอก้าวเสียงเข้มๆ “ดิฉันจะต้องเสียค่าเข้าไปฟังท่านเทศน์เท่าไรคะ?”

“โยมไม่ต้องเสียเงินใด ๆ ทั้งสิ้น มันฟรีนะโยม” อาตมาบอกด้วยสัมผัสเสียงที่นุ่มนวลเท่าที่จะสามารถทำได้ เธอกลับตะโกนใส่อาตมาตามสาย “กีดอลลาร์ ก็เซนต์ เท่าไทร์กันแน่ที่ฉันจะต้องจ่ายเพื่อจะได้เข้าไปฟัง?”

“โยม โยมไม่ต้องจ่ายอะไรทั้งสิ้น โยมเพียงแต่เดินเข้ามานั่งทางด้านหลัง แล้วจะลุกออกไปเมื่อไหร่ก็ได้ที่โยมพอใจ จะไม่มีใครถามชื่อที่อยู่ของโยม หรือส่งใบปลิวตามไปให้โยม และไม่มีการขอให้บริจาคเงินที่หน้าประตูด้วย มันฟรีจริงๆ”

คราวนี้มีอาการหยุดชะงักพักใหญ่

แล้วเธอก็ถามขึ้นด้วยความอยากรู้อย่างจริงจังว่า “ถ้าอย่างนั้นพวกท่านได้อะไรจากการนี้ล่ะ?”

“ความสุขใจใจละโยม” อาตมาตอบ “ความสุข”

เดี๋ยวนี้เวลาใครถามว่าเราคิดเงินค่าสอนเท่าไทร์ อาตมาไม่เคยตอบว่าฟรีอีกแล้ว อาตมาบอกว่ามันล้ำค่าจนไม่สามารถประเมินเป็นราคาได้

แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน

หนึ่งในบรรดาคำสอนล้ำค่าที่จะช่วยอาการซึมเศร้าได้ เป็นคำสอนที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา ทว่าคำสอนที่ดูเหมือนง่ายนี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่ายๆ ด้วย เฉพาะเมื่อเราอยู่ในภาวะที่ปราศจากอาการซึมเศร้าอย่างแท้จริง เราจึงจะสามารถยืนยันได้ว่าเราเข้าใจเรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้จริงๆ

นักโทษคนใหม่กำลังรู้สึกกลัวและซึมเศร้าอย่างหนักกำแพงหินในห้องขังดูตบ้ความอบอุ่นทั้งหมดไปสิ้น ลูกกรงเหล็กแข็งๆ กางกั้นความเห็นอกเห็นใจทั้งหมดออกไป เสียงกระแทกของเหล็กเมื่อประตูหลายๆ บานปิดลงปิดกั้นความหวังให้ไกลเกินเอื้อม ใจของเขาจมดิ่งลงลึกเท่ากับโทษจำคุกที่ยาวนาน บนกำแพงใกล้ๆ หัวเตียง เขาเห็นรอยชูดบนหินเป็นคำต่อไปนี้ **แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน**

คำเหล่านี้ทำให้เขาผ่านพ้นไปได้ เช่นเดียวกับที่มันคงได้ช่วยคำจูนนักโทษคนก่อนหน้าเขา ไม่ว่าจะมันจะยากเย็นแสนเข็ญอย่างไรเขาจะมองดูคำจารึกนั้นและจดจำไว้ ‘แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน’ วันที่เขาได้รับการปล่อยตัว เขาตระหนักถึงสังขรณ์ของคำเหล่านี้เวลาจองจำของเขาสิ้นสุดลงแล้ว คุณได้ผ่านพ้นไปแล้วเช่นกัน

เมื่อเขาได้ชีวิตคืนกลับมา เขายังพิจารณาตรึกตรองถึงข้อความนั้นอยู่เสมอ เขียนมันไว้บนเศษกระดาษต่าง ๆ ทิ้งไว้ข้างเตียง ในรถ และที่ทำงาน แม้ในเวลาอย่าแยะ เขาก็ไม่เคยท้อแท้ เขาเพียงแค่ระลึกว่า ‘แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน’ แล้วยืนหยัดสู้ต่อไป ช่วงเวลาที่อย่าแยะเหล่านั้นไม่เคยที่จะยาวนานเกินทน และแล้วเมื่อเวลาดี ๆ มาถึง เขาจะมีความสุขกับมัน แต่ไม่เคยประมาทเกินไป เขายังคงระลึกอยู่ว่า ‘แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน’ เขาดำเนินชีวิตโดยไม่ประมาท ดูเหมือนว่าช่วงเวลาดี ๆ ของเขาจะยาวนานเป็นพิเศษ

แม้เมื่อเขาเป็นมะเร็ง ข้อความ ‘แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน’ ให้ความ

หวังแก่เขา ความหวังก่อให้เกิดความเข้มแข็งและทัศนคติที่ดีงาม ซึ่งสามารถเอาชนะโรคได้ วันหนึ่งแพทย์ผู้เชี่ยวชาญยืนยันว่า เจ้ามะเร็งได้ผ่านพ้นไปแล้วเช่นกัน

วันสุดท้ายในชีวิตของเขา บนเตียงที่เขากำลังจะตาย เขาระลึกบอกทุก ๆ คนที่เขาเรียกว่า “แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน” แล้วเขาก็จากไปอย่างสงบ คำพูดของเขาเป็นของขวัญแทนความรักครั้งสุดท้ายที่เขาได้มอบให้แก่ครอบครัวและเพื่อน ๆ ของเขาทุก ๆ คนได้เรียนรู้จากเขาว่า ‘แล้วความเศร้าโศกจะผ่านพ้นไปเช่นกัน’ ^๕

ความซึมเศร้าเป็นเงื่อนไขที่พวกเราหลาย ๆ คนจะต้องผ่านเข้าไป ‘แล้วมันจะผ่านพ้นไปเช่นกัน’ จะช่วยให้เราผ่านพ้นมันไปได้ นอกจากนี้มันยังช่วยให้เราหลีกเลี่ยงสาเหตุสำคัญของการซึมเศร้าที่เกิดจากความประมาทในช่วงดี ๆ ของชีวิตอีกด้วย

การเสียสละเยี่ยงวีรบุรุษ

เมื่อครั้งที่อาตมาเป็นครูในโรงเรียน อาตมารู้สึกเป็นห่วงนักเรียนคนหนึ่ง ในชั้นที่สอบได้ที่โหล่ตอนปลายปี อาตมาเห็นเขาซึมเศร้ากับผลสอบ อาตมาจึงดึงตัวเขามาข้าง ๆ

อาตมาบอกเขาว่า “ใครสักคนจะต้องได้ที่สามสิบในชั้นเรียนที่มีนักเรียนสามสิบคน ปีนี้ถึงคราวเธอที่จะเป็นผู้เสียสละเยี่ยงวีรบุรุษ ที่ได้ช่วยให้เพื่อนเธอคนอื่น ๆ ไม่ต้องอับอายในการเป็นที่โหล่ของชั้น เธอใจดีมากและมีเมตตาด้วย เธอสมควรได้รับเหรียญรางวัลเชียวนะ”

เราทั้งสองต่างรู้ว่าที่อาตมาพูดนะมันตลกน่าหัวเราะ แต่เขาก็ยิ้มกว้าง และเลิกทำราวกับว่าโลกกำลังจะแตกดับอีกต่อไปปีต่อมาเขาสอบได้ดีขึ้นมาก ถึงคราวที่ใครคนอื่นจะต้องเสียสละเยี่ยงวีรบุรุษบ้างแล้ว

ชีวิตเต็มคันรถบรรทุก

สิ่งที่ไม่พึงปรารถนาเช่นการเป็นที่โหล่งของชั้น เกิดขึ้นได้ในชีวิต มันเกิดขึ้นได้กับทุกคน ความแตกต่างเพียงอย่างเดียวระหว่างผู้มีความสุขกับผู้ที่ไม่มีความสุขคือเราอยู่ที่ว่าเขาตอบสนองต่อสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิตอย่างไร

ลองนึกวาดภาพสิว่า เราเพิ่งสนุกสนานกับเพื่อนที่ชายหาดในบ่ายวันหนึ่ง เมื่อกลับถึงบ้าน เราพบชีวิตของมเหสีมาเต็มคันรถบรรทุกถูกเทไว้ตรงหน้าบ้านของเรา ที่ต้องรู้สามอย่างเกี่ยวกับชีวิตของมเหสีมาเต็มคันรถบรรทุกนี้คือ

๑. เราไม่ได้สั่งซื้อชีวิต มันไม่ใช่เรื่องผิดพลาดของเราแน่
๒. ชีวิตของนี้เป็นเรื่องของเราแล้ว ไม่มีใครเห็นว่าใครเอาชีวิตมาทิ้งไว้

ที่นี้

เราไม่สามารถจะไปเรียกใครมารับผิดชอบเก็บมันไปทิ้งได้

๓. มันสกปรกและน่ารังเกียจ กลิ่นเหม็นฉุนของมันกระจายเข้าไปทั่ว

บ้าน

แทบจะทนไม่ไหวเอาทีเดียว

อุปมาอุปไมยชีวิตของมเหสีมาเต็มคันรถบรรทุกนี้กับประสบการณ์อันแสนเจ็บปวดที่เข้ามาในชีวิต และเช่นเดียวกับชีวิตเต็มคันรถบรรทุกของนั้น สามเรื่องที่เราต้องรู้เกี่ยวกับโคกนาฏกรรมในชีวิตของเราคือ

๑. เราไม่ได้เรียกหา มัน เรามักจะว่า “ทำไมต้องเป็นฉัน?”
๒. มันเป็นเรื่องของเรา ไม่มีใครสักคนแม้แต่เพื่อนรักที่สุดของเราก็จะสามารถเอามันไปจากเราได้ (แม้ว่าพวกเขาอาจจะพยายามก็ตาม)
๓. มันน่ากลัวมาก มันทำลายความสุขของเรา และความปวดร้าวใจ

นั้น

ฝังลึกเข้าไปในชีวิตของเราทั้งชีวิต มันแทบจะทนไม่ไหวเอาทีเดียว การตอบสนองต่อเรื่องชีวิตนี้มีอยู่สองทางด้วยกัน ทางแรกคือการ

หอบขี้วัวไปไหนมาไหนกับเรา เราเอาขี้วัวบางส่วนใส่ไว้ในกระเป่าบ้าง ใส่ไว้ในถุงบ้าง และใส่ไว้ในเสื้อบ้าง เรายังเอาขี้วัวใส่ไว้ในกางเกงของเราด้วย เมื่อเราหอบหิ้วขี้วัวไปไหนมาไหนกับเราเราพบว่า เราเสียเพื่อนไปมากมายทีเดียว แม้แต่เพื่อนที่สนิทกับเรามากที่สุดยังหายหน้าหายตาไปจากเรา ไม่ได้พบกันบ่อยเหมือนเคย

การหอบหิ้วขี้วัวไปไหนต่อไหนกับเรา อุปมาเปรียบเทียบได้กับการจมอยู่ในความซึมเศร้า การมอมในเชิงลบ และโทษะ มันเป็นการตอบสนองต่อความโชคร้ายที่แสนจะธรรมดาและย่อมเป็นที่เข้าใจได้ แต่เราต้องสูญเสียเพื่อนไปเยอะทีเดียว เพราะมันก็เป็นเรื่องธรรมดาและเข้าใจได้เช่นกันกับเพื่อน ๆ ของเราย่อมไม่ชอบที่จะอยู่ใกล้ ๆ เราขณะที่เราซึมเศร้าเช่นนั้น ยิ่งไปกว่านั้น กองขี้วัวไม่ได้ลดขนาดลงแต่กลิ่นของมันนานวันเข้ากลับยิ่งเหม็นขึ้นเรื่อย ๆ

โชคยังดีที่มีทางที่สอง เมื่อเราโดนขี้วัวเต็มคันรถบรรทุกเทใส่เราก็ถอนใจตึกเฮือกและเริ่มลงมือทำงาน เราขนรถเข็น ส้อมง่ามและพลั่วออกมา เราโกยขี้วัวใส่รถเข็น เข็นรถไปหลังบ้าน ฝังมันไว้ในสวน มันเป็นงานที่แสนยากและน่าเหน็ดเหนื่อย แต่เรารู้ว่ามันไม่มีทางเลือกอื่นใด บางครั้งบางครั้งเราทำที่เราสามารถจัดการได้ในวัน ๆ หนึ่งอาจจะเพียงแค่ครึ่งรถเข็นเท่านั้น เรากำลังจัดการอะไรสักอย่างกับปัญหาแทนที่จะเอาแต่บ่นว่าจมนำไปสู่ความซึมเศร้าวันแล้ววันเล่าที่เราโกยขี้วัว วันแล้ววันเล่าที่กองขี้วัวเล็กกลง ๆ บางครั้งอาจจะกินเวลาหลายปีทีเดียว แต่เข้าวันหนึ่งจะมาถึง เมื่อเราพบว่าขี้วัวหน้าบ้านเราได้หายไปหมดแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ปากุฬารีย์ได้เกิดขึ้นที่อีกด้านหนึ่งของบ้าน ดอกไม้ในสวนบานสะพรั่งสวยงาม สีสันสดใสป่าทั้งสวน กลิ่นหอมของดอกไม้ชยไปถึงถนนทำให้เพื่อนบ้านและแม้แต่ผู้คนที่เดินผ่านไปมายิ้มอย่างสุขใจ ต้นผลไม้ที่มุ่มสวนเกือบจะโค่นลงอยู่แล้วด้วยความหนักของผลไม้แล้วผลไม้ก็หวานอร่อยชนิดที่เราจะหาซื้อที่ไหนไม่ได้ แถมมันยังมากมายเหลือเฟือจนเราสามารถแบ่งปันให้แก่เพื่อนบ้าน หรือแม้แต่ผู้คนที่เดินผ่านมาก็ได้ลิ้ม

รสนั้นแสนอร่อยของเจ้าผลไม้ที่นำพิศวงนี้ด้วย

การโกยข้าวนี้อุปมาได้กับการยินดีต้อนรับโศกนาฏกรรมให้เป็นปุ๋ยสำหรับชีวิต เรื่องมันมีอยู่ว่า เราต้องทำด้วยตนเองเท่านั้นไม่มีใครช่วยเราได้ ในเรื่องนี้ แต่หากเราหมั่นโกยมันทุกวัน ๆ ไปลงในสวนแห่งใจของเรา เจ้ากองความทุกข์ทรมานจะเล็กลง ๆ สำหรับคนบางคนอาจกินเวลาหลายปี แต่เข้าวันหนึ่งจะมาถึง เมื่อเราพบว่าไม่มีความเจ็บปวดรวดร้าวใด ๆ เหลืออยู่แล้วในชีวิต และสิ่งมหัศจรรย์ก็ได้เกิดขึ้นในใจของเราด้วย ดอกไม้แห่งความเมตตา กรุณาเบ่งบานไปทั่ว กลิ่นหอมของความรักอวลไปถึงท้องถนน ถึงเพื่อนบ้าน ถึงญาติพี่น้อง และถึงแม้กระทั่งคนที่ผ่านไปผ่านมาในชีวิตของเรา จากนั้น ต้นไม้แห่งปัญญาก็นำผลมาสู่เรา เต็มไปด้วยรสหวานแห่งความเข้าใจอันลึกซึ้งในธรรมชาติของชีวิต ให้เราได้แบ่งปันผลที่แสนอร่อยโดยเสรี แม้แต่กับคนที่เพียงแค่ผ่านมาโดยเราไม่ทันได้วางแผนไว้ด้วยซ้ำ

เมื่อเราได้รู้จักความเจ็บปวดที่น่าเศร้านี้ได้เรียนรู้บทเรียนจากมัน และได้บำรุงสวนของเราให้เจริญงอกงาม เมื่อนั้นเราจะสามารถโอบผู้ที่กำลังจมดิ่งอยู่ในความทุกข์มหันต์ไว้ในวงแขนของเรา และกล่าวอย่างนุ่มนวลว่า “เราเข้าใจ” เขาเหล่านั้นจะตระหนักว่าเราเข้าใจเขาจริง ๆ ความกรุณาอยากช่วยให้เขาพ้นทุกข์จะเกิดขึ้น เราจะชี้แนะรถเข็น ส้อมง่ามและพลั่วแก่เขา พร้อมทั้งให้กำลังใจอย่างไม่มีขีดจำกัด ถ้าเราไม่ได้บำรุงสวนของเราให้เจริญงอกงามแล้วไซ้ เราย่อมไม่สามารถจะทำเช่นนี้ได้

อาตมารู้จักพระหลายรูปที่เชี่ยวชาญในการทำสมาธิภาวนาท่านเป็นสุข สงบ และสำรวมได้ในเวลาเคราะห์หามยามร้าย แต่น้อยองค์นักที่จะเป็นอาจารย์ผู้สอนที่เก่งมาก อาตมามักจะสงสัยอยู่บ่อย ๆ ว่าทำไม

บัดนี้อาตมาเข้าใจแล้วว่าบรรดาพระผู้ที่ค่อนข้างจะผ่านสิ่งต่าง ๆ มาอย่างสะดวกสบายไร้กังวล ผู้ที่มีข้าวให้ต้องโกยน้อยกว่าองค์อื่น ๆ มักจะไม่ได้เป็นพระนักสอน แต่พระผู้ที่เคยผ่านความยากลำบากนานาประการ ค่อย ๆ โกย และบำรุงจนกระทั่งสวนของท่านอุดมสมบูรณ์ ท่านมักจะได้เป็นพระนัก

สอนที่ได้รับความนับถือมากพระปฏิบัติทุก ๆ องค์มีทั้งปัญญา ความสงบ และเมตตากรุณาหากองค์ที่มีชีวิตมากกว่าให้ต้องโง่ มักมีอะไรที่จะแบ่งปันให้โลกมากกว่าด้วย หลวงพ่อชา ท่านอาจารย์ของอาตมา ผู้ซึ่งสำหรับอาตมาแล้วเป็นอาจารย์ผู้สอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ท่านคงจะต้องมีถาวรทุกชนชีวิตเต็มคันเป็นขบวนเข้าคิวอยู่หน้าประตูในช่วงต้น ๆ ของชีวิตท่านเป็นแน่

นิทานเรื่องนี้สอนว่า ถ้าท่านต้องการที่จะให้บริการกับโลกถ้าท่านปรารถนาที่จะปฏิบัติเมตตาภาวนาแล้วไซ้ร้ ครั้งหน้าเมื่อเกิดเรื่องร้าย ๆ ในชีวิตของท่าน ท่านจงกล่าวว่า “ไชโย! ได้ปู้ยสำหรับสวนของฉันอีกแล้ว!!”

มากเกินไปที่จะหวัง

มันมากเกินไปนะที่จะปรารถนาชีวิตที่ไร้ความเจ็บปวด
มันไม่ถูกต้องหรอกนะที่จะคาดหวังชีวิตที่ไร้ความเจ็บปวด
เพราะความเจ็บปวดเป็นสัญญาณเตือนภัยของร่างกาย
ไม่ว่าเราจะไม่ชอบมันขนาดไหนก็ตาม
ไม่มีใครชอบความเจ็บปวด
ความเจ็บปวดมันมีความสำคัญ
และ
เราควรจะขอบคุณความเจ็บปวดนั้น!

เราจะรู้ได้ด้วยวิธีอื่นได้อีกเล่า
ที่จะเอามือเราออกจากไฟ?
ที่จะเอานิ้วเราออกจากใบมีด?
ที่จะเอาเท้าเราออกจากหนามแหลม?
ดังนั้นความเจ็บปวดจึงสำคัญนัก
และเราควรจะขอบคุณความเจ็บปวดนั้น!

อย่างไรก็ตาม
ยังมีความเจ็บปวดชนิดหนึ่งที่เราประโยชน์ใด ๆ
มันคือความเจ็บปวดเรื้อรัง
มันไม่ได้เป็นไปเพื่อการเตือนภัย
มันเป็นหน่วยจู่โจมทำลายล้าง
เป็นตัวโจมตีจากภายใน
เป็นตัวทำลายความสุขส่วนตัว

๑๑๒ ขวนม่วนขึ้น

เป็นตัวทำร้ายความสามารถส่วนตัวอย่างรุนแรง
เป็นตัวรุกรานความสุขสงบส่วนตัวอย่างไม่หยุดหย่อน
และเป็นตัววังควานชีวิตอย่างต่อเนื่อง!

ความเจ็บปวดเรื้อรังเป็นสิ่งที่ขวางที่ยากที่สุด
ที่ใจจะต้องกระโดดข้าม
บางครั้งมันเกือบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะกระโดด
ถึงกระนั้น เราก็จะต้องพยายาม
และพยายาม
และพยายาม
เพราะถ้าเราไม่พยายาม มันจะทำลายเรา

และ

ความสำเร็จนี้จะนำมาซึ่งสิ่งที่ดี
ความพึงพอใจที่สามารถเอาชนะความเจ็บปวดได้
การได้มาซึ่งความสุข ความสงบของชีวิต
แม้ความเจ็บปวดจะยังคงอยู่
นับได้ว่าเป็นความสำเร็จพอสมควร
ความสำเร็จที่แสนพิเศษและเฉพาะตัวมาก ๆ
ความรู้สึกเข้มแข็ง
ของความเข้มแข็งแห่งจิตใจ
ซึ่งจำเป็นต้องผ่านประสบการณ์เสียก่อนจึงจะเข้าใจได้

ดังนั้นเราทุกคนต้องยอมรับความเจ็บปวด
แม้กระทั่งความเจ็บปวดที่เป็นอันตรายในบางครั้ง
ด้วยว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ

เมื่อจิตสามารถจัดการมันได้
จิตจะเข้มแข็งขึ้นควรแก่การปฏิบัติ

โจนาธาน วิลสัน - ฟุลเลอร์

เหตุผลที่ได้นำคำประพันธ์นี้มารวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ โดยผู้ประพันธ์
ได้เมตตาอนุญาตแล้ว ก็เพราะว่า คุณโจนาธานได้เขียนคำประพันธ์นี้เมื่ออายุ
เพียงเก้าขวบเท่านั้น! ๖

ถึงขยะกันร้ว

งานส่วนหนึ่งของอาตมาคือการรับฟังปัญหาของเพื่อนมนุษย์ บริการของพระมักจะมีค่าคุ้มราคาเสมอ เพราะพระไม่เคยคิดค่าบริการใด ๆ ป่อยครั้งเมื่ออาตมาได้ฟังเรื่องราวความสับสนวุ่นวายที่สลับซับซ้อนและน่าลำบากใจที่มีผลต่อคนเราบางคน ความสงสารและเห็นใจที่อาตมามีให้พวกเขาพลอยทำให้อาตมาเศร้าหมองไปด้วย การช่วยดึงคนออกจากหลุมนั้น บางครั้งอาตมาก็จำต้องลงไปในหลุมด้วยตนเองเพื่อจะไปให้ถึงมือเขา แต่อาตมาจะไม่ลืมหนีบั้นได้ไปด้วยเสมอ เมื่อการให้ความช่วยเหลือเสร็จสิ้นลง อาตมาจะสวดใส่รำเรียงเช่นเดิม งานให้คำแนะนำของอาตมาไม่เคยทิ้งเสียงสะท้อนใด ๆ ไปได้เลย ทั้งนี้เพราะอาตมาได้รับการฝึกฝนมาเช่นนั้น

หลวงพ่อกษา ท่านอาจารย์ของอาตมาในเมืองไทย สอนไว้ว่าพระเราต้องทำตนเป็นถึงขยะ พระสงฆ์โดยเฉพาะพระผู้ใหญ่จำเป็นต้องนั่งอยู่ในวัดของท่าน รับฟังปัญหานานาประการของโยม และยอมรับขยะทั้งหมดของเขา ปัญหาการแต่งงาน ความยุ่งยากของเด็กวัยรุ่น เรื่องทะเลาะกับเครือญาติ ปัญหาการเงิน เราฟังมาเยอะ อาตมาก็ไม่รู้ว่าจะทำไม พระผู้ประพฤติพรหมจรรย์จะไปรู้อะไรเกี่ยวกับชีวิตคู่? เราละจากโลกฆราวาสเพื่อจะออกจากขยะพวกนั้น แต่ด้วยความเมตตา เราได้นั่งฟัง แบ่งปันความสงบสุขของเรา และรับขยะทั้งหมดมา

ยังมีคำแนะนำเพิ่มเติมที่จะขาดเสียมิได้ที่หลวงพ่อกษาได้สอนไว้ ท่านบอกให้เราทำตนเป็นถึงขยะที่มีรูอยู่ที่ก้นถึง! เราจะรับขยะทั้งหมดไว้ได้ แต่เราจะไม่เก็บมันไว้เลย

ดังนั้นเพื่อนหรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำที่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นเช่นถึงขยะกันร้วที่ไม่เคยเต็ม พร้อมจะรับฟังปัญหาอื่น ๆ ต่อไปเสมอ

มันอาจจะยุติธรรมก็ได้!

บ่อยครั้งเวลาเศร้าซึมหรือมีปัญหา เรามักคิดว่า ‘มันไม่ยุติธรรมเลย! ทำไมต้องเป็นฉันด้วย?’ ความยุ่งยากจะพ่วนคลายลงสักหน่อย ถ้าชีวิตมันจะเป็นธรรมกว่านี้

นักโทษวัยกลางคนคนหนึ่งในกลุ่มฝึกสมาธิภาวนาของอาตมาในเรือนจำขอพบอาตมาหลังเวลาเลิก เขาเข้ามาร่วมกลุ่มเป็นเวลาหลายเดือนแล้ว และอาตมาก็รู้จักคุ้นเคยกับเขาค่อนข้างดี

เขาพูดว่า “ท่านพรหม ผมอยากจะเรียนท่านว่า ผมไม่ได้ก่อเรื่องที่ทำให้ผมต้องติดคุกนี้หรือคะครับ ผมเป็นผู้บริสุทธิ์ ผมรู้ว่านักโทษหลายๆ คนคงพูดเหมือนผม และเขาโกหก แต่ผมพูดจริงๆ นะครับ ผมไม่โกหกท่านหรือ ท่านพรหม ไม่กับท่านแน่ๆ” อาตมาเชื่อเขา พฤติกรรมและลักษณะท่าทางของเขาทำให้อาตมามั่นใจว่าเขาพูดความจริง อาตมาเริ่มคิดว่ามันช่างไม่ยุติธรรมเลย และสงสัยว่าอาตมาจะช่วยแก้ไขความอยุติธรรมที่แย่มากๆ นี้ได้อย่างไร แต่เขาได้ขัดจังหวะความคิดของอาตมา

ด้วยรอยยิ้มกว้างที่ดูทวนๆ เขากล่าวต่อว่า “แต่ท่านพรหมครับ ผมได้เคยก่ออาชญากรรมอีกหลายครั้งหลายหนที่ผมไม่เคยถูกจับได้ ผมจึงเชื่อว่ามันก็ยุติธรรมดีแล้วล่ะ!”

อาตมาเลยต้องหัวเราะออกมดั่งๆ อันธพาลเก่าๆ คนนี้เข้าใจกฎแห่งกรรมดี อาจจะดีกว่าพระบางองค์ที่อาตมารู้จักเสียด้วยซ้ำ

บ่อยครั้งแค่นั้นที่เราเคยก่อ ‘อาชญากรรม’ การกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดโดยมีเจตนาร้าย และเราก็ไม่เคยได้รับผลจากการกระทำนั้นๆ เคยหรือไม่ที่เราจะพูดว่า “มันช่างไม่ยุติธรรมเลย ทำไมฉันถึงไม่โดนจับนะ?”

เมื่อเราต้องทนทุกข์โดยไม่มีเหตุผลชัดเจน เราจะคร่ำครวญว่า “มันไม่ยุติธรรมเลย! ทำไมต้องเป็นฉันด้วย?” บางทีมันอาจจะยุติธรรมก็ได้ เช่นเดียว

๑๑๖ ขวนม่วนขึ้น

กับนักโทษในเรือนจำของอาตมา บางทีมันอาจจะมี ‘อาชญากรรม’ อื่นๆ อีกหลายเรื่องที่เราได้ก่อไว้และไม่เคยถูกจับได้ ที่ทำให้ชีวิตยุติธรรมในที่สุด

ปัญหาวิกฤติและการแก้ไขด้วยเมตตา

กฎแห่งกรรม

ชาวตะวันตกส่วนใหญ่เข้าใจผิดในเรื่องกฎแห่งกรรม เขาเข้าใจผิดว่ามันเป็นเรื่องของพรหมลิขิตที่คนจะถูกกำหนดให้ทนทุกข์ทรมานด้วยความผิดซึ่งเขาไม่รู้จักอดีตชาติที่เขาลืมไปแล้วมันไม่ใช่เช่นนั้นทีเดียวหรอก ดังเรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้

หญิงสองคนต่างกำลังทำขนมเค้ก

หญิงคนแรกมีส่วนผสมที่แย่มาก ๆ แป้งสาลีเก่า ๆ ที่ต้องเก็บเศษเชื้อราเขียว ๆ ออกเสียก่อน เนยที่อุดมไปด้วยไขมันเกือบ ๆ จะเหม็นหืน เธอต้องหยิบก้อน ๆ สีนํ้าตาลออกจากนํ้าตาลทรายขาว(เพราะใครบางคนเคยเอาช้อนเปียก ๆ เปื้อนกาแฟลงไปตักมาแล้ว) ผลไม้บางอย่างที่มีคือองุ่นเก่า ๆ ที่แห้งราวกับแร่ยูเรเนียม แถมครัวของเธอยังเป็นรุ่นที่เราเรียกว่า ‘ก่อนสงครามโลก’ แต่จะเป็นสงครามโลกไหนเป็นเรื่องที่จะต้องถกเถียงกัน

หญิงคนที่สองมีส่วนผสมคุณภาพเยี่ยม แป้งสาลีโฮลวีทปลอดสารเคมี ได้รับการรับรองว่าปราศจากการตัดแต่งพันธุกรรมเธอมีเนยมาร์การีนไร้ไขมัน น้ำตาลดิบ และผลไม้สดฉ่ำจากสวนของเธอเอง และครัวของเธอที่สวยราวกับงานศิลปะก็เต็มไปด้วยอุปกรณ์ทันสมัยครบครัน

หญิงคนไหนจะทำขนมเค้กได้อร่อยกว่ากัน

บ่อยครั้งนักที่คนที่พร้อมด้วยส่วนผสมชั้นยอดกลับไม่ใช่คนที่ทำขนมเค้กได้อร่อยกว่าคนอื่น มันมีอะไรมากกว่านั้นในการทำขนมเค้ก ไม่ใช่แค่ส่วนผสมเท่านั้น บางครั้งคนที่มีส่วนผสมแย่ ๆ นั้นได้ทุ่มเทความพยายาม ความเอาใจใส่ และความรัก ลงไปในการทำขนมเค้ก ทำให้ขนมเค้กของเขาอร่อยมากที่สุด ในบรรดาเค้กทั้งหมด วิธีการที่เราทำกับส่วนผสมต่าง ๆ นั้นแหละที่มีคุณค่า

อาตมามีเพื่อนบางคนที่มีส่วนผสมแยะๆ ที่จะใช้การได้ในชีวิตนี้ พวกเขาเกิดมาจน อาจจะโดนทารุณเมื่อเขายังเป็นเด็ก ไม่ค่อยฉลาดในการเรียน อาจจะพิการ ไม่สามารถเล่นกีฬาได้ แต่คุณภาพอันน้อยนิดที่เขา มีนั้น เขาได้เอามันมารวมกันไว้อย่างดีมากจนเขาสามารถทำขนมเค้กออกมาได้ยอดเยี่ยม น่าประทับใจอาตมาขึ้นชมพวกเขาเป็นที่สุด โยมเคยรู้จักคนเช่นนั้นบ้างไหม?

และอาตมาก็มีเพื่อนอีกประเภทหนึ่ง ที่มีส่วนผสมยอดเยี่ยมที่จะใช้การได้ในชีวิต ครอบครัวของเขาร่ำรวยและให้ความรักแก่เขา เขาเรียนหนังสือเก่ง มีพรสวรรค์ด้านกีฬา หน้าตาดี และป๊อบปูล่า แต่พวกเขากลับทำชีวิตหนุ่มสาวของเขาให้สูญเปล่าด้วยยาเสพติดและแอลกอฮอล์ โยมเคยรู้จักคนเช่นนั้นบ้างหรือไม่?

ครึ่งหนึ่งของกรรมคือส่วนผสมที่เรา มีอยู่ที่จะใช้การได้ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญยิ่ง คือ การเอาส่วนผสมเหล่านั้นไปทำอะไรในชีวิต

ดื่มชาเมื่อไม่มีทางออก

มักจะมီးอะไรให้เราทำเสมอกับส่วนผสมต่าง ๆ ในแต่ละวันของเรา แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นเพียงการนั่งลง มีความสุขกับชาถ้วยสุดท้ายของเรา เรื่องต่อไปนี้อาจมาได้มาจากเพื่อนครูที่โรงเรียนที่เคยเป็นทหารอยู่ในกองทัพอังกฤษเมื่อสงครามโลกครั้งที่สอง

ขณะกำลังลาดตระเวนอยู่ในป่าทึบของพม่า เขายังหนุ่มอยู่ไกลจากบ้านเกิดเมืองนอน และกำลังขวัญเสีย ทหารพรานจากหน่วยลาดตระเวนกลับมาแจ้งข่าวร้ายแก่ผู้บัญชาการ หน่วยลาดตระเวนเล็ก ๆ นี้ได้พบกองทหารญี่ปุ่นมากมายหลายกองโดยบังเอิญ ทหารญี่ปุ่นมีจำนวนเยอะกว่ามากและโอบล้อมไว้ทุกสารทิศนายทหารอังกฤษหนุ่มผู้นี้เตรียมตัวที่จะตาย

เขาเชื่อว่าหัวหน้าของเขาจะต้องออกคำสั่งให้สู้เพื่อตีฝ่าออกไป นั่นเป็นสิ่งที่ลูกผู้ชายจะต้องทำ บางทีบางคนอาจจะรอด แต่ถ้าไม่รอด เขาก็จะได้ปลิดชีวิตเข้าศึกบางคนให้ตายไปกับเขาด้วยนั่นเป็นสิ่งที่ทหารควรจะทำ

แต่ไม่ใช่นายทหารผู้บังคับบัญชาของเขา เขากลับสั่งให้ทหารอยู่เฉย ๆ นั่งลง และชงชา ก็เป็นกองทัพอังกฤษนี่!

ทหารหนุ่มคิดว่าผู้บัญชาการของเขาน่าจะบ้าไปซะแล้ว ใครล่ะจะสามารถนึกถึงชาสักถ้วยในขณะที่กำลังถูกศัตรูล้อมอยู่โดยไม่มีทางออกและใกล้จะต้องตาย ในกองทัพ โดยเฉพาะเวลาสงคราม ทหารจะต้องทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ทหารทุกคนจึงชงชาที่พวกเขาคิดว่าคงจะเป็นชาถ้วยสุดท้ายในชีวิต ก่อนที่จะดื่มชาเสร็จ ทหารพรานก็กลับมาและกระซิบกับผู้บัญชาการ จากนั้นผู้บัญชาการจึงประกาศกับทุกคนว่า “เข้าศึกได้เคลือบยื่นย้ายไปแล้วตอนนี้เรามีทางออกแล้ว จงเก็บของโดยเร็วอย่างเงียบ ๆ ไปกันเถอะ!”

ทุกคนรอดกลับออกมาโดยปลอดภัย นั่นเป็นเหตุให้เขาสามารถเล่าเรื่องนี้ให้อาตมาฟังเมื่อหลายปีต่อมา เขาบอกอาตมาว่าเขาเป็นหนี้ชีวิตแก่สติ

ปัญญาของผู้บัญชาการคนนั้น ไม่ใช่เฉพาะในสงครามที่พม่าเท่านั้น แต่อีกหลาย ๆ ครั้งนับแต่นั้นมาหลายครั้งหลายคราในชีวิตของเขา เสมือนกับว่าเขาตกอยู่ในวงล้อมของศัตรูที่มีจำนวนมากมายัก เขาไม่มีทางออกและกำลังจะตาย ศัตรูที่เขาหมายถึงคือ การเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างหนักอุปสรรคที่น่ากลัวและความวิบัติ ท่ามกลางสิ่งเหล่านั้น ดูเหมือนว่ามันไม่มีทางออกจริงๆ ถ้าเขาไม่เคยผ่านประสบการณ์ที่พม่า เขาคงต้องพยายามต่อสู้เพื่อหาทางออกจากปัญหาเหล่านั้น แล้วไม่ต้องสงสัยเลยว่า มันจะทำให้ทุกอย่างเลวร้ายลง แต่แทนที่จะทำเช่นนั้น เมื่อความตายหรือปัญหาปางตายรุมล้อมตัวเขาในทุก ๆ ด้าน เขาจะแค่นั่งลงและดื่มชา

โลกเราเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับครรลองของชีวิต เขาดื่มชา ประหยัดพลังของเขาไว้ และรอเวลาซึ่งย่อมจะมาถึงเสมอ เวลาที่เขาสามารถจะทำอะไรสักอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การหนีให้รอด

สำหรับผู้ที่ไม่ชอบดื่มชา โปรดจำคำกล่าวนี้ไว้ ‘เมื่อใดที่ไม่มีอะไรให้ทำ เมื่อนั้นก็ไม่ต้องทำอะไร’

อาจจะเป็นที่รู้ ๆ กันอยู่ แต่มันอาจจะถึงกับช่วยรักษาชีวิตเราไว้ได้ด้วย

ไปตามกระแส

พระผู้ทรงปัญญาท่านหนึ่งที่อาตมารู้จักมาหลายปีกำลังเดินรูดงค์กับเพื่อนเก่าของท่านในป่าที่ออสเตรเลีย ตอนบ่ายแก่ๆที่แสนจะอบอุ่นวันหนึ่งท่านเดินไปถึงชายหาดที่สวยงามยาวเหยียดและโดดเดี่ยวท่ามกลางแม้มันจะเป็นการฝันขอวัตรของพระที่จะว่ายน้ำเพื่อความสนุกสนาน น้ำทะเลสีฟ้าข้างตึงดูดีใจนัก และท่านจำเป็นจะต้องคลายร้อนจากการเดินทางไกลนั้น ท่านจึงลงว่ายน้ำ

เมื่อครั้งที่ท่านยังเป็นฆราวาสตอนหนุ่มๆ ท่านว่ายน้ำแข่งมาก แต่บัดนี้เมื่อได้บวชเป็นพระมานาน ครั้งสุดท้ายที่ท่านได้ว่ายน้ำก็เมื่อหลายปีมาแล้ว ดังนั้นหลังจากการไต่คลื่นเพียงสองสามนาที ท่านก็ถูกดูดเข้าไปในกระแสน้ำที่เริ่มพัดพาท่านออกไปสู่ท้องทะเลด้านนอก มีคนบอกท่านภายหลังว่าชายหาดนี้อันตรายยิ่งนักเพราะกระแสน้ำดูร้ายมาก

ในตอนแรกท่านพยายามจะว่ายทวนกระแสน้ำ ในไม่ช้าท่านก็พบว่าแรงของกระแสน้ำเชี่ยวเกินกำลังของท่านมาก การปฏิบัติของท่านช่วยท่านได้ในเวลานั้น ท่านผ่อนคลาย ปล่อยวางและปล่อยกายไปตามกระแสน้ำ

มันเป็นการกระทำที่กล้าหาญมากที่จะสามารถผ่อนคลายได้ในสถานการณ์เช่นนั้น เมื่อท่านเห็นแนวฝั่งอยู่ไกลออกไปๆ ท่านถูกพัดออกไปห่างจากฝั่งหลายร้อยเมตรกว่ากระแสน้ำจะอ่อนแรงลง เมื่อนั้นท่านจึงได้เริ่มว่ายน้ำพ้นจากกระแสน้ำ และกลับเข้าฝั่ง

ท่านบอกอาตมาว่าการว่ายกลับเข้าฝั่งนั้น ท่านต้องใช้พลังงานที่สะสมไว้จนหยาดหยดสุดท้ายเลยทีเดียว เมื่อถึงฝั่งท่านก็หมดกำลังอย่างสิ้นเชิง ท่านแน่ใจว่าถ้าท่านได้พยายามฝืนสู้กระแสน้ำ มันต้องชนะท่านอย่างแน่นอน ท่านคงต้องถูกพัดไกลออกไปสู่ทะเลด้านนอกเช่นกัน แต่ก็คงหมดเรี่ยวหมดแรงจนไม่สามารถว่ายกลับเข้าฝั่งได้ ถ้าท่านไม่ได้ปล่อยวางและลอยไปตามกระแส

ท่านเชื่อว่าท่านต้องจมน้ำอย่างแน่นอน

เรื่องเล่านี้พิสูจน์คำกล่าวที่ว่า ‘เมื่อใดที่ไม่มีอะไรให้ทำ เมื่อนั้นก็ไม่ต้องทำอะไร’ มันไม่ใช่ทฤษฎีเพื่อฝัน ในทางตรงข้าม มันอาจจะเป็นสุภาสิตเพื่อการรักษาชีวิต เมื่อใดก็ตามที่กระแสมีกำลังรุนแรงเกินกำลังของเรามากนัก เมื่อนั้นเป็นเวลาที่เราต้องไปตามกระแส เมื่อใดที่เราสามารถทำสิ่งใดให้เกิดผล เมื่อนั้นเป็นเวลาที่เราจะผลักดันความพยายามของเรา

ติดกับระหว่างเสือและงู

มีตำนานพุทธเก่าแก่คล้าย ๆ กับเรื่องก่อนที่แสดงว่าคนเราจะทำอย่างไรเมื่อประสบวิกฤตการณ์ที่เกี่ยวกับความเป็นความตายของชีวิต

ชายคนหนึ่งกำลังถูกเสือวิ่งไล่อยู่ในป่า เสือนะวิ่งเร็วกว่าคนมากนัก แถมยังกินคนอีกด้วย เสือกำลังหิว และชายคนนั้นกำลังตกที่นั่งลำบาก

เมื่อเสือจวนเจียนจะถึงตัว ชายคนนั้นเหลือบเห็นหลุมลึกอยู่ข้างทาง ในภาวะสิ้นหวังเขากระโจนลงไปในหลุม ทันใดนั้นเขาก็รู้ตัวว่าเขาทำผิดมหันต์ หลุมนั้นแห้งและเขาเห็นงูดำตัวใหญ่ยักษ์ขดอยู่ที่ก้นหลุม

ด้วยสัญชาตญาณ เขนของเขาสัมผัสผ้าสาดข้างของบ่อและมือเกาะรากต้นไม้ไว้ได้ รากไม้นั้นช่วยไม่ให้เขาร่วงลงไป เมื่อรวบรวมสติได้ เขาก็ลงไปมองด้านล่าง เห็นเจ้างูดำตัวนั้นชูหัวขึ้นมาเต็มที่พยายามจะฉกเขาที่เท้า แต่เท้าของเขาอยู่สูงเกินไปสักกระเบียดเดียว เขาแหงนหน้าขึ้นไปมองข้างบน เห็นเจ้าเสือตัวนั้นกำลังชะโงกลงมาในบ่อพยายามจะตะปบเขาจากเบื้องบน แต่มือของเขาก็ยึดรากไม้ไว้อยู่ต่ำลงมาแค่กระเบียดเดียว ขณะที่เขากำลังพิจารณาสถานการณ์ที่สุดแสนจะอันตรายนี้ เขาเห็นหนูสองตัว ตัวหนึ่งสีขาว ตัวหนึ่งสีดำ ไผล่ออกมาจากรูเล็ก ๆ แล้วเริ่มต้นแทะรากไม้นั้น

ขณะที่เสือพยายามจะตะปบชายคนนั้น ลำตัวของมันไปเสียดสีต้นไม้เล็ก ๆ ต้นหนึ่งจนมันสะเทือน มีรังผึ้งติดอยู่บนกิ่งไม้ซึ่งโน้มอยู่เหนือปากหลุม น้ำผึ้งเริ่มหยดลงมาในหลุม ชายผู้นั้นแลบลิ้นออกมารองรับน้ำผึ้งไว้

“อืม! อร่อยจัง” เขากล่าวกับตัวเองแล้วก็ยิ้ม

นิทานเรื่องนี้เท่าที่เล่ากันมาแต่ดั้งเดิมก็จบลงตรงนี้ มันจึงเหมือนเรื่องจริงในชีวิต ชีวิตก็เป็นเช่นเดียวกับละครทีวีเรื่องยาว ๆ ที่ไม่เคยจบลงอย่างสมบูรณ์ ชีวิตมีแต่จะอยู่ในกระบวนการดำเนินไปสู่การสิ้นสุดเสมอ แต่ยังไม่สิ้นสุดสักที

ยิ่งไปกว่านั้น บ่อยครั้งที่ชีวิตของเราดูประหนึ่งว่ากำลังติดกับอยู่ระหว่างเสือหิวกับงูดำตัวยักษ์ ระหว่างความตายและอะไรที่เลวร้ายยิ่งกว่า โดยมีวันและคืน (เจ้าหนูสองตัว) คอยกัดกินเครื่องยึดเหนี่ยวของชีวิตที่ปราศจากความมั่นคงใดๆ แม้จะอยู่ในสถานการณ์ลำบากแสนสาหัส มันก็ย่อมจะมีน้ำผึ้งหยดลงมาจากไหนสักแห่งเสมอ ถ้าเรามีปัญญา เราจะแลบลิ้นออกมาลิ้มรสน้ำผึ้งอันโอชะ ทำไมจะไม่ล่ะ? เมื่อใดที่ไม่มีอะไรให้ทำ เมื่อนั้นก็ต้องทำอะไร และจงมีความสุขกับน้ำผึ้งในชีวิตเท่าที่มี

อย่างที่อาตมาบอก นิทานเรื่องนี้จบลงตรงนั้นเอง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เห็นชัดเจน อาตมามักจะเล่าตอนจบจริงๆ ให้ผู้ฟังของอาตมาได้รู้ไว้

ขณะที่ชายผู้นั้นกำลังลิ้มรสน้ำผึ้งอย่างมีความสุข หนูก็ทะรอกต้นไม้จนมันกร่อนลงๆ เจ้างูดำตัวใหญ่ก็ยึดลำตัวใกล้เท้าของชายผู้นั้นเข้าไปทุกที ส่วนเจ้าเสือเล่าก็นำตัวลงมาจนอุ้งตีนของมันเกือบจะถึงมือชายคนนี้อยู่แล้ว และแล้วมันก็จะโงกลงมามากินไป มันเลยตกลงไปในหลุม เจียดชายผู้นั้นไป หล่นลงไปทับเจ้างูตาย และตัวมันเองก็ตายด้วยเช่นกัน

มันสามารถเกิดขึ้นได้! และอะไรๆ ที่ไม่ได้คาดไว้ก็มักจะเกิดขึ้นได้ นั่นแหละชีวิตของเราล่ะ ฉะนั้นทำไมเราจึงจะยอมสูญเสียเวลาที่จะลิ้มรสน้ำผึ้งไปเสียเล่า แม้ในยามที่ย่ำแย่และเกือบจะไม่มีหวังใด ๆ เหลือแล้ว อนาคตเป็นเรื่องไม่แน่นอน เราไม่เคยจะมั่นใจได้หรือว่าเรื่องอะไรกำลังจะเกิดขึ้นต่อไป

คำแนะนำเพื่อชีวิต

ในเรื่องที่แล้วเมื่อทั้งเสียและงูตาย ก็ถึงเวลาที่ชายผู้นั้นจะทำอะไรได้ แล้ว เขาหยุดลิ้มรสน้ำผึ้ง และพยายามปีนขึ้นจากบ่อแล้วเดินออกจากป่าไปสู่ที่ปลอดภัย ชีวิตไม่ใช่เพียงแค่ไม่ทำอะไรนอกเหนือจากการลิ้มรสน้ำผึ้ง

ชายหนุ่มผู้หนึ่งจากเมืองชิตินีย์เล่าให้อาตมาฟังว่า เขาเคยพบหลวงพ่อบุชาท่านอาจารย์ของอาตมาในเมืองไทยครั้งหนึ่ง และได้รับคำแนะนำที่ดีที่สุดในชีวิตจากท่าน

หนุ่มสาวชาวตะวันตกหลายคนที่สนใจพระพุทธศาสนาได้ยินชื่อเสียงหลวงพ่อบุชาเมื่อยี่สิบกว่าปีมาแล้ว พ่อหนุ่มคนนี้ตัดสินใจเดินทางไกลมาเมืองไทยด้วยเหตุผลเพียงเพื่อจะไปพบพระผู้มีชื่อเสียงองค์นี้เพื่อถามปัญหา

นับเป็นการเดินทางไกลซึ่งใช้เวลาถึงแปดชั่วโมงจากชิตินีย์ เมื่อถึงเมืองไทยแล้ว เขาจับรถไฟเที่ยวค่ำ ใช้เวลาเดินทางอีกสิบชั่วโมงจึงถึงอุบลราชธานี ที่สถานีรถไฟอุบลเขาต่อรถราคาให้แท็กซี่พาเขาไปวัดหนองป่าพงซึ่งเป็นวัดของหลวงพ่อบุชา ในที่สุดเขาก็มาถึงกุฏิของหลวงพ่อบุชาด้วยความเหน็ดเหนื่อยและตื่นเต้น

หลวงพ่อบุชามีผู้คนนับถือมาก ท่านนั่งอยู่ใต้ถุนกุฏิของท่านแวดล้อมด้วยคนหมู่ใหญ่ทั้งพระและฆราวาส ชาวนายนกจนและพ่อค้าร่ำรวย หญิงชาวบ้านแต่งตัวปอน ๆ และหญิงชาวกรุงแต่งตัวฟูฟ่า ทั้งหมดล้วนนั่งอยู่เคียงข้างกัน ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะที่ได้ถือนุญหลวงพ่อบุชา

หนุ่มออสเตรเลียที่นั่งลงตรงริม ๆ ผุงชนกลุ่มใหญ่นั้น สองชั่วโมงผ่านไปแล้วหลวงพ่อบุชาก็ยังไม่สังเกตเห็นเขา ยังมีคนอีกมากมายอยู่ก่อนหน้าเขา เขาลุกขึ้นแล้วเดินออกไปอย่างสิ้นหวัง

ขณะที่เดินผ่านวัดเพื่อจะไปที่ประตูใหญ่ เขาเห็นพระกำลังกวาดใบไม้ อยู่แถว ๆ หอระฆัง ยังเหลือเวลาอีกหนึ่งชั่วโมงกว่าแท็กซี่จะกลับมารับเขาที่

ประตูใหญ่ตามที่นัดกันได้ เขาจึงหยิบไม้กวาดขึ้นมา คิดว่าจะสร้างกรรมดีซักหน่อย

ประมาณสามสิบนาทีถัดมา ขณะที่เขากำลังง่วนอยู่กับการกวาด เขารู้สึกว่ามีใครสักคนวางมือลงบนบ่าของเขา เขาหันกลับมามอง ทั้งซ็อกและยินดี ยิ่งที่พบว่ามือนั้นเป็นมือของหลวงพ่อบุญซึ่งกำลังยืนยิ้มอยู่ตรงหน้าเขา หลวงพ่อบุญเห็นหนุ่มชาวตะวันตกคนนี้แต่ไม่มีโอกาสจะพูดกับเขา ท่านกำลังจะออกไปธุระนอกวัด ท่านจึงหยุดแหวะที่ชายหนุ่มจากชนิดนี้เพื่อให้อะไรแก่เขา หลวงพ่อบุญกล่าวอะไรบางอย่างเร็วๆ เป็นภาษาไทยแล้วเดินจากไป

พระผู้เป็นล่อมบอกเขาว่า “หลวงพ่อบอกว่า ถ้าคุณจะทำมาจนให้ถึงที่สุด” แล้วล่อมก็ตามหลวงพ่อบุญไปพ่อบุญครุ่นคิดถึงคำสอนสั้น ๆ นั้น ระหว่างการเดินทางที่แสนไกลกลับออสเตรเลีย แน่แน่นอนว่าเขาตระหนักดีว่า หลวงพ่อบุญได้สอนเขามากกว่าเรื่องการกวาดไปไม้สัก ความหมายของท่านกระจ่างชัดแก่เขา

‘ไม่ว่าเราจะทำอะไร จงทำมันให้ถึงที่สุด’

เขาเล่าให้เอาตมาฟังที่ออสเตรเลียหลังจากนั้นหลายปีว่า ‘คำแนะนำเพื่อชีวิต’ นี้คุ้มค่ามาก ๆ แม้จะต้องเดินทางไกลเช่นนั้นเป็นร้อยครั้งก็ตาม มันเป็นหลักชีวิตของเขา และมันได้นำมาซึ่งความสุขและความสำเร็จแก่เขา เมื่อเขาทำงาน เขาก็ทำให้ถึงที่สุดเมื่อเขาพักผ่อน เขาก็ทำให้ถึงที่สุด เมื่อเขาเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เขาก็ทำให้ถึงที่สุดเช่นกัน มันเป็นสูตรแห่งความสำเร็จ และเมื่อเขาไม่ได้ทำอะไร เขาก็ไม่ทำอะไรให้ถึงที่สุดด้วยเช่นกัน

มีปัญหاری?

นักปรัชญาและนักคณิตศาสตร์ชาวฝรั่งเศส เบลส ปาสคาล (พ.ศ. ๒๑๖๖-๒๒๐๕) กล่าวไว้ว่า “ความยุ่งยากของมนุษย์เกิดจากการที่เขาไม่รู้จักรว่าการนั่งนิ่งๆ เป็นอย่างไร”

อาตมาอยากจะได้เติมว่า “และไม่รู้จักรว่าเมื่อใดควรจะนั่งนิ่งๆ”

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ อิศราเอลกำลังทำสงครามกับอียิปต์ ซีเรียและจอร์แดน ระหว่างช่วงเวลาที่เรียกกันภายหลังว่าสงครามหกวัน ผู้สื่อข่าวคนหนึ่งได้สัมภาษณ์อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษ ฮาโรลด์แมคมิแลนว่า เขาคิดอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาในตะวันออกกลาง

โดยไม่มีกรรือร ท่านรัฐบุรุษอาวุโสตอบว่า “ไม่เห็นมีปัญหอะไรในตะวันออกกลางเลยนี่” ผู้สื่อข่าวคนนั้นถึงกับงอไปเลย

ผู้สื่อข่าวต้องการที่จะขอทราบความเห็นของท่าน “ท่านหมายความว่าอย่างไรครับว่าไม่มีปัญหาในตะวันออกกลาง ท่านไม่ทราบหรือครับว่าขณะที่เรากำลังพูดกันอยู่นี้ ลูกระเบิดกำลังร่วงจากท้องฟ้า รถถังกำลังยิงใส่กันอยู่ ทหารกำลังถูกเจาะจนพรุนหลายคนกำลังจะตายหรือบาดเจ็บ ท่านหมายความว่าอย่างไรครับที่ว่า ไม่มีปัญหาในตะวันออกกลาง?”

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสผู้มากด้วยประสบการณ์ชี้แจงอย่างอดทนว่า “นี่คุณ! ปัญหานั้นมันคืออะไรที่จะต้องมีทางแก้ ก็เพราะมันไม่มีทางแก้ในเรื่องตะวันออกกลาง มันก็เลยไม่ใช่ปัญหานั้นสิ”

พวกเราเสียเวลาในชีวิตของเราไปสักเท่าไรกับการกังวลถึงสิ่งทีในเวลา นั้นไม่ถือว่าเป็นปัญหา เพราะมันไม่มีทางแก้ ใช่หรือไม่?

การตัดสินใจ

ปัญหาที่มีทางแก้ย่อมต้องอาศัยการตัดสินใจ แต่เราจะตัดสินใจเรื่องสำคัญในชีวิตได้อย่างไร?

โดยปกติแล้วเราพยายามที่จะฟังคนอื่นให้ตัดสินใจเรื่องยาก ๆ แทนเรา ด้วยวิธีนั้นหากมีสิ่งใดผิดพลาดไป เราจะสามารถกล่าวโทษผู้อื่นได้ เพื่อนของอาตมาบางคน พยายามจะหลอกล้ออาตมาให้ตัดสินใจแทนพวกเขา แต่อาตมาไม่หลงกลหรอก เท่าที่อาตมาจะทำก็เพียงชี้แนะวิธีที่พวกเขาจะสามารถตัดสินใจอย่างฉลาดได้ด้วยตนเอง

เมื่อเรามาถึงสี่แยกและเราไม่แน่ใจว่าเราจะไปทางไหน เราก็สมควรรอที่ข้างทาง หยุดพัก และคอยรถเมล์ ปกติแล้วเมื่อเราไม่ได้คาดหวังอะไรนัก ก็มักจะมีรถเมล์ผ่านมาเสมอ ข้างหน้ารถเมล์มีป้ายเขียนด้วยอักษรตัวใหญ่เด่นชัดบอกว่ารถเมล์นี้จะวิ่งไปไหนบ้าง ถ้าจุดหมายปลายทางนั้นตรงกับที่เราจะไป เราก็ขึ้นรถเมล์คันนั้น ถ้ายังไม่ใช่ เราก็รอต่อไป มักจะมีรถเมล์คันอื่นๆ ตามหลังมาเสมอ

กล่าวอีกนัยหนึ่ง เมื่อเราต้องตัดสินใจและเรายังไม่แน่ใจว่าจะตัดสินใจอย่างไรดี เราจำเป็นจะต้องหยุดที่ข้างทาง หยุดพักและคอย ในไม่ช้าเมื่อเราไม่ได้คาดหวังอะไรนัก คำตอบจะมาเองคำตอบแต่ละคำตอบย่อมนำไปสู่จุดหมายปลายทางของมัน ถ้าจุดหมายปลายทางนั้นเหมาะสมกับเรา เราก็เลือกเส้นทางนั้นถ้าไม่ใช่ เราก็คอยต่อไป มันย่อมจะมีคำตอบอื่นๆ ตามมาเสมอ

นั่นคือวิธีการที่อาตมาใช้ในการตัดสินใจ อาตมารวบรวม ข้อมูลทั้งหมด และรอคอยคำตอบ คำตอบที่ดีย่อมมาถึงเสมอตราบที่อาตมาอดทนรอ มันมักจะมาถึงอย่างฉับพลันในขณะที่อาตมาไม่ได้คิดถึงเรื่องของมันเสียด้วยซ้ำ

การโทษผู้อื่น

เมื่อใดที่โยมพยายามตัดสินใจเรื่องสำคัญ โยมสามารถใช้กลยุทธ์ในการตัดสินใจดังที่อาตมาได้แนะนำไว้ในเรื่องที่แล้ว แต่โยมก็ไม่จำเป็นจะต้องทำตามวิธีนี้หรอก ท้ายที่สุดมันก็ต้องเป็นการตัดสินใจของโยมเอง ดังนั้นถ้ามันไม่ได้ผล อย่าโทษอาตมาก็แล้วกัน

นักศึกษามหาวิทยาลัยคนหนึ่งได้มาพบพระของเราองค์หนึ่ง เธอมีสอบสำคัญในวันรุ่งขึ้นและต้องการให้พระสวดมนต์ให้เธอเพื่อให้เธอโชคดีในการสอบ พระองค์นั้นได้เมตตาช่วยเหลือเธอโดยคิดว่ามันจะทำให้เธอมีความมั่นใจขึ้น ไม่มีการคิดค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น และเธอก็ไม่ได้ทำบุญด้วย

พวกเราไม่เคยเห็นหญิงสาวผู้นั้นอีกเลย แต่อาตมาได้ยินจากเพื่อนของเธอว่า เธอเที่ยวพูดไปทั่วว่าพระวัดนี้ไม่ได้เรื่อง แล้วก็ไม่รู้วิธีสวดมนต์ที่ถูกต้องด้วย เธอเลยสอบตก

เพื่อนของเธอบอกอาตมาว่าที่เธอสอบตกนั้นนะ เป็นเพราะเธอแทบจะไม่ได้ท่องหนังสือเลย เธอเป็นเด็กเที่ยว เธอหวังจะให้พระช่วยดูแลการเรียนซึ่งเป็นภาค 'ที่ไม่ค่อยสำคัญ' ของชีวิตในมหาวิทยาลัยของเธอ

มันอาจจะรู้สึกดีที่จะโทษคนอื่นเมื่อเกิดสิ่งผิดพลาดขึ้นในชีวิตของเรา แต่การโทษคนอื่นมักจะไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาอะไรได้

ชายคนหนึ่งรู้สึกคันที่ก้นของเขา

เขาเกาที่หัวของเขา

อาการคันจึงไม่หาย

นั่นคือวิธีที่หลงพอชาอธิบายเกี่ยวกับการโทษผู้อื่น มันเหมือนกับการคันที่ก้นแล้วไปเกาที่หัวนั่นแหละ

คำถามสามข้อของจักรพรรดิ

อาดมาได้รับเชิญไปเป็นองค์ปาฐกในการสัมมนาด้านการศึกษาที่เมืองเพิร์ธ อัดมาสงสัยว่าทำไม เมื่ออาดมาไปถึงสถานที่สัมมนา หญิงคนหนึ่งที่มีป้ายชื่อแสดงว่าเธอเป็นผู้จัดการสัมมนานี้เข้ามาต้อนรับอาดมา เธอถามว่า “ท่านจำดิฉันได้ไหมคะ?”

นั่นเป็นหนึ่งในคำถามที่อันตรายที่สุดที่จะตอบ อัดมาเลือกตอบชื่อ ๆ ว่า “จำไม่ได้”

เธอยิ้มและเล่าให้อัดมาฟังว่า เมื่อเจ็ดปีที่แล้ว อัดมาไปพูดที่โรงเรียนที่เธอเป็นครูใหญ่ เรื่องที่อาดมาเล่าในวันนั้นได้หันเหทิศทางอาชีพการงานของเธอ เธอลาออกจากตำแหน่งครูใหญ่ แล้วทุ่มเททำงานอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย เพื่อจัดตั้งโครงการสำหรับเด็กที่อยู่นอกระบบ – เด็กข้างถนน โสเภณีที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เด็กติดยา เพื่อให้โอกาสพวกเขาอีกครั้งให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละคน เธอบอกว่าเรื่องที่อาดมาเล่านั้นเป็นหลักพื้นฐานในโปรแกรมของเธอ เรื่องนี้ดัดแปลงมาจากหนังสือรวมเรื่องสั้นที่เขียนโดย ลีโอ ตอลสตอย ซึ่งอาดมาอ่านเมื่อครั้งเป็นนักเรียน ^๗

นานมาแล้ว จักรพรรดิองค์หนึ่งทรงแสวงหาปรัชญาในการดำเนินชีวิต ท่านต้องการปัญญาเพื่อใช้ในการปกครองและควบคุมดูแลตัวท่านเอง ศาสนาและหลักปรัชญาในสมัยนั้นยังไม่เป็นที่พอใจของท่าน ท่านจึงแสวงหาปรัชญาจากประสบการณ์ชีวิต

ในที่สุดท่านตระหนักว่า ท่านต้องการคำตอบสำหรับปัญหาพื้นฐานเพียงสามข้อเท่านั้น ท่านจะได้การนำทางที่ชาญฉลาดทั้งหมดที่ท่านต้องการ จากคำตอบเหล่านั้น คำถามเหล่านั้นคือ

๑. เวลาสำคัญที่สุดคือเวลาใด?
๒. บุคคลสำคัญที่สุดคือใคร?

๓. สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องทำคืออะไร?

หลังจากการค้นหายาวนาน ซึ่งถ้าจะให้เล่าต้องใช้เวลานานมาก ท่านได้คำตอบทั้งสามเมื่อท่านไปเยี่ยมญาติท่านหนึ่ง โยมคิดว่าคำตอบเหล่านั้นคืออะไร? โปรดอ่านทวนปัญหาอีกครั้ง หยุดคิดก่อนที่โยมจะอ่านต่อไป

เราทุกคนรู้คำตอบของปัญหาแรก แต่เรามักจะลืมนั่นเสมอ แน่แน่นอนว่าเวลาสำคัญที่สุดก็คือ “ปัจจุบัน” มันเป็นเวลาเดี๋ยวจริง ๆ ที่เรามีอยู่ ดังนั้นถ้าเราอยากจะบอกพ่อแม่ว่าเรารักท่านเพียงใด เราซึ่งใจเพียงใดเราซึ่งใจเพียงใดที่ได้เป็นลูกของท่าน ก็จงทำเสียบัดนี้ ไม่ใช่พรุ่งนี้ไม่ใช่อีกห้านาทีข้างหน้า แต่เดี๋ยวนี้ มันอาจจะสายเกินไปก็ได้ในอีกห้านาทีข้างหน้า ถ้าโยมอยากจะขอโทษคู่ชีวิตของโยม ก็ไม่ต้องเริ่มคิดหาเหตุผลร้อยแปดว่าไม่น่าจะต้องทำหรือจะจงทำเสียเดี๋ยวนี้เลย โอกาสมันอาจจะไม่หวนกลับมาอีกแล้วก็ได้ จงคว่ำมันไว้เสียเดี๋ยวนี้

คำตอบสำหรับคำถามที่สองนี้ลึกซึ้งยิ่ง น้อยคนนักที่จะเดาคำตอบถูก อาตมาได้อ่านคำตอบนี้เมื่อยังเป็นนักเรียน มันทำเอาอาตมาฝันไปหลายวัน เพราะมันลึกซึ้งเกินกว่าที่อาตมาจะคาดคิดคำตอบเป็นดังนี้ บุคคลสำคัญที่สุดคือ บุคคลที่เรากำลังอยู่ด้วย

อาตมาหวนคิดถึงครั้งที่เคยถามคำถามโปรเฟสเซอร์ที่มหาวิทยาลัย แต่ท่านไม่ตั้งใจฟังเต็มที่ ดูจากภายนอกก็เหมือนท่านฟังเราอยู่ แต่ภายในใจท่านกลับอยากให้เราไป ๆ ะหิ ท่านมีอะไรที่สำคัญกว่าจะต้องทำ นั่นเป็นสิ่งที่อาตมารู้สึก มันเป็นความรู้สึกที่ไม่ดีเลย และอาตมาก็ยังจำได้ถึงครั้งที่ได้รวบรวมความกล้าเข้าไปหาองค์ปาฐกผู้มีชื่อเสียงมากเพื่อจะถามคำถามเป็นการส่วนตัว แล้วอาตมารู้สึกแปลกใจและปลื้มมากที่ท่านตั้งใจฟังอาตมาอย่างเต็มที่ มีโปรเฟสเซอร์คนอื่น ๆ รอที่จะพูดกับท่านอยู่ อาตมาเป็นเพียงนักศึกษาผมยาวคนหนึ่งเท่านั้น แต่ท่านทำให้อาตมารู้สึกว่าอาตมามีความสำคัญ มันแตกต่างกันอย่างมหาศาลทีเดียว

การสื่อสารและความรักจะสามารถแบ่งปันกันได้เมื่อคนที่เราอยู่ด้วย

ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในโลกสำหรับเรา ณ เวลานั้น เขาจะรู้สึกได้ เขาจะเข้าใจได้ และเขาจะตอบสนองเรา

สามีภรรยา มักบ่นว่าคู่ครองของเขาไม่เคยฟังเขาเลย เขาตั้งใจจะบอกว่าคู่ครองของเขาไม่ได้ทำให้เขารู้สึกว่าเขายังมีความหมายใด ๆ เหลืออยู่ ทนายจัดการเรื่องหย่าร้างคงจะต้องหางานใหม่แน่ ถ้าทุก ๆ คนที่มีความสัมพันธ์ต่างรู้สึกได้ถึงคำตอบของคำถามข้อที่สองของจักรพรรดิและนำมาปฏิบัติ เพื่อที่ว่าแม้เราจะเหนื่อยและยุ่งเพียงใดก็ตาม เมื่อเราอยู่กับคู่ครอง เราจะทำให้เขารู้สึกราวกับว่า เขาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในโลก

ในทางธุรกิจ เมื่อบุคคลที่เราอยู่ด้วยในขณะนั้นเป็นผู้ที่มีโอกาสจะเป็นลูกค้าของเรา ถ้าเราปฏิบัติต่อเขาราวกับว่าเขาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดสำหรับเราในขณะนั้น ยอดขายของเราจะพุ่งขึ้นเช่นเดียวกับเงินเดือนของเรา

จักรพรรดิในเรื่องเล่าดั้งเดิมรอดพ้นจากการถูกลอบสังหารเพราะพระองค์ทรงตั้งใจฟังคำแนะนำของเด็กผู้ชายเด็ก ๆ ระหว่างทางที่พระองค์เสด็จไปเยี่ยมทมิฬ เมื่อจักรพรรดิผู้ทรงอำนาจอยู่กับเด็กเล็ก ๆ คนนั้น เด็กชายคนนั้นเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในโลกสำหรับพระองค์ และเขาได้ช่วยชีวิตพระองค์ไว้ เมื่อญาติโยมมาหาอาตมาหลังจากที่อาตมาเหนื่อยมาทั้งวันแล้ว เพื่อจะเล่าปัญหาต่าง ๆ ของเขาให้อาตมาฟัง อาตมาก็ระลึกถึงคำตอบของปัญหาข้อที่สองของจักรพรรดิ แล้วให้ความสำคัญกับเขาอย่างเต็มที่ มันเป็นความไม่เห็นแก่ตัว ความเมตตาเสริมสร้างพลังงาน และมันก็ได้ผลดีเสียด้วย

หญิงผู้จัดสัมมนาทางการศึกษาได้ใช้หลัก ‘บุคคลสำคัญที่สุดคือบุคคลที่เราอยู่ด้วย’ ปฏิบัติกับเด็ก ๆ กลุ่มแรกที่เธอไปสัมภาษณ์เพื่อจะหาทางช่วยเหลือ สำหรับเด็กหลาย ๆ คนในกลุ่มนั้น มันเป็นครั้งแรกที่เขารู้สึกว่าเขามีความสำคัญ โดยเฉพาะกับผู้ใหญ่ผู้มีอิทธิพลต่อเขา ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อให้ความสำคัญกับพวกเขา เด็ก ๆ เธอจึงตั้งใจฟังพวกเขาอย่างเต็มที่ ไม่ใช่ตัดสินตามอำเภอใจเมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ๆ จึงมีการจัดโปรแกรมการช่วยเหลือน้อย่างสอดคล้องเหมาะสม เด็ก ๆ รู้สึกว่าได้รับความเอาใจใส่ และมันก็ได้ผล

การเทศน์ของอาตมาในวันนั้นไม่น่าจะถือว่าเป็นเรื่องเอก เด็กคนหนึ่งได้ขึ้นพูดต่อจากอาตมา เขาเล่าถึงปัญหาครอบครัว ยาเสพติด และอาชญากรรม เล่าว่าโปรแกรมการช่วยเหลือนี้ได้คืนความหวังในชีวิตให้แก่เขาอย่างไร และเขาจะได้เข้ามหาวิทยาลัยในไม่ช้านี้ได้อย่างไร ในตอนท้ายนั้นอาตมาถึงกับน้ำตาไหลเลยทีเดียว นั่นแหละคือการบรรยายสำคัญของงานนี้

เรามักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตอยู่กับตัวเอง ดังนั้นบุคคลที่สำคัญมากที่สุด บุคคลที่เราอยู่ด้วย ก็คือตัวเรานั้นเอง มีเวลามากมายล้นเหลือที่จะให้ความสำคัญแก่ตัวเราเอง ใครเป็นคนแรกที่เรารู้สึกถึงเมื่อเราตื่นนอนในตอนเช้า เรานั้นเอง โยมเคยพูดมัยว่า “อรุณสวัสดิ์ดีตัวฉันเอง ขอให้มีความสุขในวันนี้ละ” อาตมาทำเช่นนั้น ใครเป็นคนสุดท้ายที่เรารู้สึกถึงก่อนเราเข้านอน ก็ตัวเราเองอีกนั่นแหละ อาตมาบอกราตรีสวัสดิ์กับตัวเอง อาตมาให้ความสำคัญกับตัวเองในช่วงเวลาส่วนตัวในแต่ละวัน และมันก็ได้ผลดี

คำตอบของคำถามข้อที่สามของจักรพรรดิ ที่ว่า “สิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องทำคืออะไร?” คือการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความเมตตากรุณา (to care) ในภาษาอังกฤษคำว่า ‘to care’ เป็นที่รวมของคำอีกสองคำคือ ‘careful’ ซึ่งมีความหมายทางด้านสติและการระมัดระวัง กับ ‘caring’ ซึ่งมีความหมายทางด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำตอบนี้แสดงว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดคือสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจเรา ก่อนที่จะขยายความด้วยการเล่านิทานหลายเรื่อง อาตมาขอสรุปคำถามสามข้อของจักรพรรดิพร้อมคำตอบอีกครั้ง

๑. เวลาสำคัญที่สุดคือเวลาใด?	:	ปัจจุบัน
๒. บุคคลสำคัญที่สุดคือใคร?	:	ผู้ที่เราอยู่ด้วย
๓. สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องทำคืออะไร?	:	to care

วัวร์องไห้

อาดตมาไปถึงเรือนจำลหุโทษที่การรักษาความปลอดภัยไม่ค่อยเข้มงวด นักก่อนเวลาที่จะสอนสมาธิสักพัก นักโทษที่อาดตมาไม่เคยพบมาก่อน รอที่จะคุยกับอาดตมาอยู่ เขาเป็นชายร่างยักษ์ ทั้งผมทั้งหนวดเคราดกหนา และมีรอยสักที่แขน รอยแผลเป็นบนใบหน้าบ่งบอกว่าเขาผ่านการต่อสู้ที่ดุเดือดมาโชกโชก เขาดูน่ากลัวจนอาดตมาสงสัยว่าทำไมเขาจึงจะมาฝึกสมาธิ มันไม่น่าจะเข้ากับคนแบบเขา และแน่นอนว่าอาดตมาคิดผิด

เขาเล่าให้ออาดตมาฟังว่ามีบางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นเมื่อสองสามวันก่อน มันทำให้เขาตกใจสุด ๆ พอเขาเริ่มพูด อาดตมาก็รู้ว่าสำเนียงของเขาเป็นสำเนียง 'โอร์แลนด์เหนือ' เพื่อให้อาดตมาได้รู้ภูมิหลังของเขา เขาเล่าว่าเขาเติบโตมาในย่านดุเดือดอันตรายในเมืองเบลฟาสต์ โดนแทงครั้งแรกตั้งแต่อายุเพียงเจ็ดขวบ นักเรียนรุ่นพี่ที่เป็นอันธพาลในโรงเรียนโกงเงินค่าอาหารกลางวันของเขา เขาไม่ให้ เด็กชายที่แก่กว่าคนนั้นจึงดึงมีดเล่มยาวออกมาและขู่เอาเงินจากเขาอีกครั้ง เขาคิดว่าอันธพาลคนนั้นแก้งขู่เขาเล่น ๆ จึงปฏิเสธอีกครั้ง คราวนี้เจ้าอันธพาลนั้นไม่ถามเขาเป็นครั้งที่สามแล้วมันเสียบมีดเข้าที่แขนของเด็กน้อยวัยเจ็ดขวบนี้ ดึงมีดออก แล้วก็เดินจากไปเฉย ๆ

เขาเล่าว่าด้วยความตกใจสุดขีด เขาวิ่งจากสนามของโรงเรียนกลับไปบ้านพ่อของเขาที่อยู่ใกล้ ๆ เลือดไหลอาบแขน พ่อที่กำลังตกงานอยู่ดูบาดแผลของเขาแวบหนึ่ง แล้วดึงลูกชายเข้าไปในครัว แต่ไม่ใช่เพื่อจะทำแผล พ่อเปิดลิ้นชักหยิบมีดทำครัวเล่มใหญ่ออกมาส่งให้ลูกชาย แล้วสั่งให้เขากลับไปที่โรงเรียน ไปทางเจ้าเด็กคนนั้นคั้น นั่นเป็นวิธีที่เขาได้รับการเลี้ยงดูมา ถ้าเขาไม่ได้โตขึ้นแข็งแกร่งและร่างใหญ่เช่นนี้ เขาคงตายไปนานแล้ว

เรือนจำนี้เป็นเรือนจำฟาร์มเพาะปลูกสำหรับนักโทษที่ถูกจำคุกระยะสั้น หรือนักโทษที่โดนจองจำเป็นเวลานานแต่ใกล้กำหนดจะได้รับการปลด

ปล่อย พวกเขาจะได้เตรียมรับชีวิตนอกคุก บ้างก็ได้เรียนรู้เรื่องการค้าในอุตสาหกรรมเพาะปลูก ยิ่งไปกว่านั้นผลผลิตจากเรือนจำนี้ถูกจัดส่งไปยังเรือนจำต่าง ๆ รอบเมืองเพิร์ธเพราะเป็นอาหารที่ไม่แพง เนื่องจากต้นทุนต่ำ ฟาร์มในออสเตรเลียมักเลี้ยงวัว แกะ และหมู นอกเหนือจากการปลูกข้าวสาลี และผักเรือนจำเพาะปลูกแห่งนี้ก็เช่นเดียวกัน ที่ไม่เหมือนฟาร์มอื่น ๆ ก็คือเรือนจำเพาะปลูกนี้มีโรงฆ่าสัตว์ของตนเองอยู่ในบริเวณเรือนจำด้วย

นักโทษทุก ๆ คนมีงานทำในเรือนจำเพาะปลูกนี้ อาตมาได้รับการบอกเล่าจากนักโทษในคุกหลายคนว่า งานที่ชาวคุกอยากทำมากที่สุดก็คืองานในโรงฆ่าสัตว์นี้แหละ งานเหล่านี้เป็นที่นิยมของบรรดานักโทษคดีอุกฉกรรจ์เป็นพิเศษ และหน้าที่สุดท้ายที่คนคุกจะต้องสู้กันเพื่อจะได้ทำก็คือหน้าที่นำขนนั้นเอง ชายชาวไอริชช่างยักษ์ท่าทางน่ากลัวคนนั้นเป็นนักฆ่า

เขาบรรยายถึงโรงฆ่าสัตว์ให้อาตมาฟัง ราวสแตนเลสที่แข็งแรงเป็นพิเศษเปิดกว้างตรงทางเข้าและแคบลงจนเหลือช่องทางเดียวในบริเวณอาคารกว้างพอแค่สัตว์จะเดินผ่านเข้าไปที่ละตัวเท่านั้น ถัดจากช่องทางแคบ ๆ นั้นเป็นแท่นที่ยกขึ้นมาซึ่งเขาจะยืนถือปืนไฟฟ้าคอยอยู่ วัว หมู หรือแกะจะถูกหามาและคนช่วยกันดันเข้ากรวยสแตนเลสนั้น เขาเล่าว่าสัตว์เหล่านั้นจะต้องกรี๊ดร้องเสมอเสียงแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของสัตว์ และทุกตัวพยายามตะเกียกตะกายจะหนี มันคงได้กลิ่นความตาย ได้ยินเสียงความตาย และรู้สึกได้ถึงความตาย เมื่อสัตว์แต่ละตัวเข้าไปใกล้แท่นที่เขายืนอยู่ มันจะดิ้นรนกระเสือกกระสนและร้องโหยหวนสุดเสียงแม้ว่าปืนของเขาจะสามารถล้มวัวตัวผู้ตัวใหญ่ยักษ์ได้โดยการจี้ด้วยไฟฟ้าแรงสูงเพียงครั้งเดียว แต่สัตว์มันจะไม่อยู่นิ่งให้เขาเล็งได้ตรงเป้าเลยสักครั้ง ดังนั้นเขาจึงต้องยิงครั้งแรกให้มันหมดสติ และครั้งต่อไปเพื่อฆ่า ครั้งแรกให้สลบและครั้งต่อไปเพื่อฆ่า สัตว์ตัวแล้วตัวเล่า วันแล้ววันเล่า

ชายชาวไอริชเริ่มออกอาการตื่นเต้นเมื่อเขาเริ่มเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อไม่กี่วันก่อนหน้านี้อันซึ่งมีผลให้เขาเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก เขาเริ่มสบถ

ซ้ำๆ ว่า “ให้ฟ้าผ่าตายเถอะ มันเรื่องจริงนะๆ” เขากลัวว่าอาตมาจะไม่เชื่อ
วันนั้นเรือนจํารอบๆ เมืองเพิร์ธ ต้องการเนื้อวัว พวกเขาจึงกำลัง
ล้มนวัวอยู่ ยิ่งครั้งแรกให้มันหมดสติ ยิ่งครั้งต่อไปให้มันตายเขากำลังทำหน้าที่
ฆ่าอยู่ตามปกติเมื่อวัวตัวหนึ่งเข้ามาถึงในรูปแบบที่เขาไม่เคยเห็นมาก่อนเลย
เจ้าวัวตัวนี้สงบเงียบ ไม่มีแม้กระทั่งเสียงคราง หัวของมันก้มต่ำลงขณะที่มัน
เดินช้าๆ อย่างมาดมัน รวากับสมัครใจเข้าสู่แทนประหาร มันไม่ได้ตื่นรน
กระเสือกกระสน หรือพยายามที่จะหนี

เมื่อเข้าที่แล้ว เจ้าวัวตัวนั้นก็ยกหัวขึ้นจ้องมองเพศฆาตของมัน มัน
สงบนิ่งสุด ๆ

ชายชาวไอริชไม่เคยเห็นอะไรที่แม้แต่จะใกล้เคียงอาการเช่นนี้มาก่อน
เลย เขารู้สึกสับสนจนขาไปหมด เขาไม่สามารถยกปืนขึ้นหรือแม้แต่จะถอน
สายตาจากสายตาของเจ้าวัวตัวนั้น วัวตัวนั้นจ้องมองลึกเข้าไปถึงใจของเขาที่
เดียว

เขาหลุดเข้าไปสู่ช่องว่างแห่งกาลเวลา ซึ่งไม่สามารถบอกอาตมาได้ว่า
มันเป็นเวลานานเท่าใด แต่ขณะที่เจ้าวัวตรึงเขาไว้ด้วยการประสานสายตา เขา
สังเกตเห็นอะไรบางอย่างที่สันสะเทือนเขามากยิ่งขึ้น วัวมีตาที่โตมาก ที่ตา
ซ้ายของเจ้าวัวตัวนั้นเหนือหนึ่งตาล่างเริ่มจะมีน้ำคอลลอยอยู่ จำนวนของน้ำเพิ่ม
ขึ้น ๆ จนสุดท้ายหนึ่งตาจะรองรับไหว มันจึงค่อยๆ ไหลรินลงสู่แก้ม เป็นสายน้ำ
ตาพร่างพราวประตู่หัวใจที่ถูกปิดมาช้านานของเขาค่อยๆ เปิดออก ขณะที่
เขามองอย่างไม่เชื่อนัก ที่หนึ่งตาล่างขวาของเจ้าวัวตัวนั้น เขาเห็นน้ำคอลลอย
คอลลอยอยู่ และค่อยๆ เอ่อขึ้น ๆ จนหนึ่งตาจับไม่ไหว สายน้ำที่สองจึงไหลริน
ลงอาบใบหน้าของวัว ทำให้ชายผู้นั้นสติแตกไปเลย

วัวตัวนั้นกำลังร้องไห้

เขาเล่าว่าเขาโยนปืนทิ้ง สบถสาบานสุดฤทธิ์สุดเดชกับเจ้าหน้าที่เรือน
จําว่า พวกเขาจะฆ่าจะแกง หรือจะทำอะไรเขาได้ทั้งนั้น “แต่วัวตัวนี้ต้องไม่
ตาย”

เขาจบเรื่องเล่าด้วยการบอกอาตมาว่า เดียวนี้เขาเป็นมังสวิรัตแล้ว
เรื่องนั้นเป็นเรื่องจริง นักโทษคนอื่นในเรือนจำเพาะปลูกยืนยันกับ
อาตมา ว่าที่ร้องไห้ตัวนั้นได้สอนชายที่ดูร้ายมากที่สุดคนหนึ่งให้เข้าใจความ
หมายของคำว่า 'care'

เด็กหญิงเล็ก ๆ กับเพื่อนของเธอ

อาตมาเล่าเรื่องว้าวร้องให้ให้ผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งในเมืองชนบทแถบ ตะวันตกเฉียงใต้ของออสเตรเลียตะวันตกฟัง ท่านผู้เฒ่าท่านหนึ่งบอกอาตมา ว่ามีเรื่องคล้าย ๆ กัน สมัยท่านยังเด็กในช่วงต้นศตวรรษที่แล้ว

ลูกสาวของเพื่อนท่านอายุราว ๆ สี่หรือห้าขวบ เข้าวันหนึ่งเธอขออนม ใส่จานรองถ้วยจากแม่ของเธอ แม่ซึ่งกำลังยุ่งอยู่ตั้งใจที่ลูกสาวอยากดื่มนม เลย ไม่ได้คิดอะไรมากกว่าทำไมลูกสาวจึงอยากใส่นมในจานรองถ้วยแทนที่จะใส่นม แก้ว

วันรุ่งขึ้นในช่วงเวลาเดิม เด็กหญิงเล็ก ๆ คนนั้นก็มาขออนมใส่จานรอง ถ้วยอีก แม่ก็ยอมทำให้ด้วยความตั้งใจ เด็ก ๆ มักจะชอบเล่นเกมส์เกี่ยวกับ อาหารของเขา แม่จึงเพียงแต่ตั้งใจที่ลูกสาวอยากดื่มอะไรที่มีประโยชน์

เหตุการณ์เช่นเดิมเกิดขึ้นในเวลาเดิมตลอดสองสามวันถัดมา ผู้เป็น แม่ไม่เคยเห็นลูกสาวดื่มนมจากจานรองถ้วยจริง ๆ สักทีดังนั้นเธอจึงเริ่มสงสัย ว่าเด็กน้อยทำอะไรกันแน่ เธอตัดสินใจแอบติดตามดูเด็กน้อย

ในสมัยนั้น บ้านเกือบทุกหลังยกพื้นสูงจากดิน เด็กหญิงตัวน้อยเดิน ออกไปนอกบ้าน คุกเข่าลงที่ข้าง ๆ บ้าน วางจานใส่นมลงแล้วส่งเสียงร้องเรียก เบา ๆ เข้าไปในใต้ถุนบ้านมืด ๆ นั้น ไม่ช้าไม่นานงูเสือดาวดำใหญ่ยักษ์ก็เลื้อย ออกมา มันเริ่มเลียนนม โดยมีเด็กน้อยนั่งยิ้มอยู่ห่างออกไปไม่กี่นิ้ว คนเป็น แม่ไม่สามารถทำอะไรได้ลูกของเธออยู่ใกล้งูเสือดาวเหลือเกิน ด้วยความสยองขวัญ เธอเฝ้าดูอยู่จนกระทั่งเจ้างูนั้นเลียนนมจนหมดแล้วเลื้อยกลับเข้าใต้ถุน บ้านไปเย็นวันนั้นเมื่อสามีเธอกลับจากงาน เธอได้เล่าเรื่องให้เขาฟัง เขาบอก ภรรยาให้เอานมใส่จานรองถ้วยแก่ลูกสาวเช่นเดิมในวันรุ่งขึ้นแล้วเขาจะจัดการ ทุกอย่างเอง

รุ่งขึ้นเวลาเดิม เด็กน้อยขออนมใส่จานรองถ้วยจากแม่เช่นเคย เธอนำ

มันออกไปนอกบ้าน วางมันไว้ข้างบ้าน และร้องเรียกเพื่อนของเธอ ในไม่ช้า เจ้างูเสียดัวใหญ่ก็ไพล่ออกมาจากความมืดและแล้วเสียงปืนก็ระเบิดขึ้นใกล้ ๆ ความแรงของลูกปืนทำเอาเจ้างูตัวนั้นกระเด็นไปปะทะเสาบ้าน หัวกระจุยต่อหน้าต่อตาเด็กหญิงพ่อของเธอลุกขึ้นจากหลังพุ่มไม้หนึ่งแล้วนำปืนไปเก็บ

ตั้งแต่นั้นมาเด็กหญิงเล็ก ๆ คนนั้นปฏิเสธที่จะกินอาหารซาซซาล่าว่า “เธอเริ่มซุบลง ๆ” ไม่มีหนทางใดที่พ่อแม่จะทำให้เธอกินอาหารได้ เขาพาเธอไปโรงพยาบาลประจำตำบล ไม่มีใครช่วยเธอได้เช่นกัน ในที่สุดเด็กหญิงเล็ก ๆ ก็ตาย

เมื่อพ่อของเด็กน้อยระเบิดเพื่อนของเธอจนตายต่อหน้าต่อตาเธอ คงเหมือนกับว่าเขาได้ยิงลูกสาวของเขาเองไปด้วย

อาตมาถามซาซซาล่าที่เล่าเรื่องให้อาตมาฟังว่า เขาคิดว่างูเสียดัวนั้นจะทำร้ายเด็กหญิงเล็ก ๆ คนนั้นหรือไม่

เขาตอบว่า “งูมันไม่ชั่วขนาดนั้นหรอก”

อาตมาเห็นด้วย แต่คงไม่ใช่ด้วยคำพูดแบบนี้แหละ

งู นายกเทศมนตรี และพระ

อาตมาใช้ชีวิตเป็นพระในเมืองไทยนานกว่าแปดปี และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในวัดป่า อาศัยอยู่ท่ามกลางงูทั้งหลาย เมื่ออาตมามาถึงเมืองไทยใน พ.ศ. ๒๕๑๗ มีคนแก่ลี้ภัยมาให้อาตมาฟังว่า มีงูในเมืองไทยราวร้อยชนิด แก่ ลิบเก้าชนิดมีพิษ มันทัดเราถึงตาย และอีกชนิดหนึ่งนั้นจะรัดเราจนตาย!

ช่วงเวลาเหล่านั้นอาตมาเจองูเกือบทุกวัน ครั้งหนึ่งอาตมาเหยียบลงไปบนงูที่ยาวสักหกฟุตในกุฏิของอาตมา เราต่างกระโดดโหยง เเคราะห์ดีที่ไปคนละทิศคนละทาง อาตมาเคยฉีกรูดตัวหนึ่งตอนเช้าตรู่วันหนึ่งเสียด้วยซ้ำ คิดว่ามันเป็นกิ่งไม้ แน่นอนว่าอาตมาได้ขอโทษมัน (บางทีงูอาจจะคิดว่าอาตมากำลังรดน้ำมนต์ให้มันก็เป็นได้) และครั้งหนึ่งขณะที่อาตมากำลังสวดปาฏิโมกข์ตัวหนึ่งได้เลื้อยขึ้นหลังพระองค์หนึ่งด้วย จนเมื่อมันเลื้อยถึงบ่า ท่านแล้วนั้นแหละ ท่านจึงได้หันมามอง และงูก็ได้หันมามองท่านเช่นกัน อาตมาจึงหยุดสวด ในช่วงสองสามวินาทีพิกล ๆ นั้นทั้งพระและงูต่างก็จ้องตากันไปมา พระท่านค่อย ๆ สะบัดผ้าสังฆาของท่าน งูจึงลื่นหลุดไป จากนั้นพวกเราก็สวดมนต์ต่อ

เราได้รับการฝึกฝนให้เป็นพระป่าผู้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย โดยเฉพาะงู เราปรารถนาให้มันอยู่ดีมีสุขนั้นเป็นเหตุให้ไม่มีพระองค์ไหนโดนงูกัดเลยในสมัยนั้น

ขณะอยู่ที่เมืองไทย อาตมาเคยเห็นงูขนาดยักษ์สองตัว ตัวแรกเป็นงูหลามยาวอย่างน้อยเจ็ดเมตร และลำตัวล่ำขนาดขาอ่อนของอาตมา ถ้าเราเห็นอะไรใหญ่ปานนั้นเราจะหยุดดูอย่างไม่เชื่อสายตา แต่มันเป็นของจริงเลยล่ะ อาตมาได้เห็นมันอีกครั้งสองสามปีให้หลัง และพระหลาย ๆ องค์ในวัดนั้นก็ได้เห็นมันด้วย คนบอกอาตมาว่าตอนนี้มันตายเสียแล้ว ส่วนงูยักษ์อีกตัวเป็นงูจงอาง มันเป็นหนึ่งในสามครั้งที่อาตมาอาศัยอยู่ในป่าในเมืองไทยที่

อาตมารู้สึกว่าบรรยากาศโดยรอบมีประจุไฟฟ้า ขณะที่คอของอาตมาลุกชัน และประสาทสัมผัสทั้งห้ากระตุกโดยไม่สามารถอธิบายได้ อาตมาเดินเลี้ยวหักมุมบนทางเดินในป่า และได้พบจุดคำตัวหนาปีกขวางทางเดินที่กว้างประมาณเมตรครึ่งอยู่ อาตมาไม่สามารถเห็นทั้งหัวและหางของมันเพราะทั้งสองอย่างนี้อยู่ในพุ่มไม้ ภูกำลังเลื้อยอยู่อาตมาตามดูการเลื้อยของมันและคะเนความยาวของงูตัวนั้นจากความกว้างของทางเดิน นับได้สัก ๗ ครั้งกว่าจะเห็นหางของมัน งูตัวนั้นยาวมากกว่า ๑๐ เมตร! อาตมาได้เห็นมันแล้วเล่าให้ชาวบ้านฟัง เขาบอกว่ามันเป็นงูจงอางยักษ์

พระไทยลูกศิษย์หลวงพ่อขององค์หนึ่งซึ่งขณะนี้ เป็นอาจารย์ที่มีคนนับถือมาก ท่านปฏิบัติภาวนาอยู่ในป่ากับพระอีกจำนวนหนึ่ง เสียงของสัตว์ชนิดหนึ่งที่ใกล้เข้ามา ๆ ทำให้พระทุกคนต้องลืมตาขึ้น และเห็นงูจงอางกำลังเลื้อยเข้ามาทางพวกท่าน บางภาคของประเทศไทยให้สมญานามงูจงอางว่า ‘งูก้าวเดียว’ เพราะหากมันฉกใคร คน ๆ นั้นจะมีโอกาสเหลือแค่เพียงก้าวเดียว ก่อนจะขาดใจตาย งูจงอางตัวนั้นตรงมาที่พระผู้ใหญ่ ชูหัวขึ้นในระดับเดียวกับศีรษะของท่าน แม่แม่เบ๊ยแล้วเริ่มต้นพ่นน้ำลาย “ฟู่! ฟู่!”

ถ้าเป็นโยม โยมจะทำอย่างไร? ไม่ต้องไปวิ่งให้เสียเวลาเปล่าหรอก เพราะงูใหญ่ขนาดนั้นสามารถไปเร็วกว่าโยมแน่

สิ่งที่พระไทยองค์นั้นทำคือ ยิ้ม แล้วค่อย ๆ ยกมือขวาของท่านขึ้นตบเบา ๆ ที่หัวของเจ้างูจงอางตัวนั้นพร้อมกับกล่าวว่า “ขอบใจมากนะที่เจ้าอุตส่าห์มาเยี่ยมอาตมา” พระทุกคนเห็นเหตุการณ์นั้น

ท่านเป็นพระผู้มีเมตตาตกกรุณาเป็นอย่างยิ่ง งูจงอางหยุดส่งเสียง ฟู่ ๆ ฟ่อ ๆ หุบแม่เบ๊ย ลดหัวลงมาระดับพื้น แล้วก็เลื้อยไปหาพระอีกองค์หนึ่ง “ฟู่! ฟู่!”

พระองค์นั้นมาเล่าภายหลังว่าท่านไม่มีวันที่จะพยายามตบเบา ๆ ที่หัวงูจงอางเด็ดขาด! ท่านแข็งเป็นหินไปเลย ท่านกลัวมากหวังอยู่ในใจว่าเจ้างูจงอางจะไปจากท่านเสียเร็ว ๆ และไปเยี่ยมพระองค์อื่นแทน

พระองค์ที่ตบหัวงูจางเบา ๆ นั้น ท่านเคยมาพักที่วัดของเราใน
ออสเตรเลียเป็นเวลาหลายเดือน เรากำลังสร้างศาลาใหญ่และยังมีแผน
ก่อสร้างอีกหลายโครงการที่รอใบอนุญาตจากเทศบาลอยู่ นายกเทศมนตรีได้
มาเยี่ยมวัดเราเพื่อจะดูว่าเรากำลังทำอะไรกันอยู่

แน่นอนว่านายกเทศมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในมณฑลนั้น ท่าน
เติบโตมาในถิ่นนี้ และเป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จแล้วท่านก็เป็นเพื่อน
บ้านของเราด้วย ท่านมาในชุดสากลก็เหมาะกับตำแหน่งนายกเทศมนตรี
กระดุมเสื้อนอกไม่ได้ติด เปิดให้เห็นฟุงไซส์ออสเตรเลียขนาดใหญ่มากซึ่งรั้ง
กระดุมเสื้อเชิ้ตและยื่นออกมาเหนือกางเกงตัวที่ดีที่สุดของท่าน พระไทยองค์
นี้ท่านพูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลย แต่พอเห็นฟุงของนายกเทศมนตรี ก่อนที่
อาตมาจะทันห้าม ท่านก็ตรงเข้าไปหานายกเทศมนตรี และเริ่มต้นตบเบา ๆ
ที่ฟุงนั้น อาตมาคิดในใจว่า ‘อูยย... แย่แล้ว เราจะไปตบฟุงท่านนายก
เทศมนตรีแบบนี้ไม่ได้ คราวนี้การขออนุญาตก่อสร้างทั้งหลายต้องไม่ได้รับ
อนุญาตแน่ เสรีจกัน! วัดเราจบเห่ซะแล้ว’

ยิ่งพระไทยตบเบา ๆ และลูบฟุงโต ๆ ของท่านนายกเทศมนตรีด้วย
รอยยิ้มที่อ่อนโยนมากขึ้นเท่าใด ท่านนายกเทศมนตรีก็ยิ้มและหัวเราะร่วน
มากขึ้นเท่านั้น ในไม่กี่วินาที ท่านนายกเทศมนตรีผู้ทรงเกียรติก็ส่งเสียงหัว
เราะเอิ๊กเอิ๊ก รวากับเด็กทารก เห็นชัดว่าท่านรักทุก ๆ วินาทีที่ฟุงของท่านได้
รับการตบและลูบเบา ๆ จากพระไทยที่ไม่ธรรมดาองค์นี้

แผนการก่อสร้างทั้งหมดได้รับการอนุมัติ และท่านนายกเทศมนตรี
ก็ได้กลายเป็นเพื่อนและผู้ช่วยที่ยอดเยี่ยมที่สุดของเรา

สาระสำคัญของการแสดงความเมตตากรูณาอยู่ที่ภูมิธรรมของผู้
กระทำ พระไทยองค์นั้นทำด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ขนาดสามารถตบเบา ๆ ที่หัว
ของงูจางและที่ฟุงของนายกเทศมนตรีได้ แล้วทั้งสองก็ชอบมากด้วย
อาตมาไม่แนะนำให้โยมทำตามหรือกระนั้นนอกจากว่าภูมิธรรมของโยมจะอยู่
ในระดับเดียวกันกับภูมิธรรมของท่าน

งูตัวร้าย

เรื่องเล่าเกี่ยวกับงูเรื่องสุดท้ายนี้ได้รับการดัดแปลงมาจากนิทานชาดกเก่าแก่ มันแสดงให้เห็นว่า การอนุเคราะห์นั้น ไม่ได้หมายถึงการที่จะต้องโอนอ่อนผ่อนตาม ไม่นุ๋น และไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบใด ๆ อยู่ตลอดเวลา

มีงูตัวร้ายอาศัยอยู่ในป่านอกหมู่บ้าน มันมีพิษภัยมุ่งร้าย และเห็นแก่ตัว มันกัดคนแค่เพราะนึกสนุกและเพื่อความเพลิดเพลิน เมื่อเจ้างูร้ายตัวนี้อายุมากขึ้น ๆ ตามอายุขัยของมัน มันเริ่มสงสัยว่างูตายแล้วไปไหน ตลอดชีวิตที่ขู่ฟ้อ ๆ ของมัน มันถูกเหยียดหยามศาสนา และบรรดาผู้ที่ในความเห็นของมันมงมายหลงเชื่อเรื่องไร้สาระเช่นศาสนา แต่บัดนี้มันเองก็ชักจะสนใจขึ้นมาแล้ว

บนยอดเขาไม่ไกลจากหลุมที่พักของเจ้างูร้าย เป็นที่อาศัยของงูศักดิ์สิทธิ์ ผู้ถือศีลภาวนามากอาศัยอยู่บนยอดเนินเขาหรือภูเขา แม้แต่นักบวชก็เช่นเดียวกัน มันเป็นธรรมเนียนะ ยังไม่เคยมีใครได้ยินว่าผู้ถือศีลภาวนาอาศัยอยู่ในปลัดถมนี่นะ

วันหนึ่ง เจ้างูร้ายตัดสินใจจะไปเยี่ยมงูศักดิ์สิทธิ์ มันใส่เสื้อฝน แวนตาดำ และหมวกเพื่อพรางตัวไม่ให้เพื่อนจำมันได้ แล้วมันก็เลื้อยขึ้นไปที่วัดของงูศักดิ์สิทธิ์ มันไปถึงขณะที่งูบาอาจารย์กำลังสั่งสอนอยู่ ท่านขออยู่บนก้อนหิน และงูอีกหลายร้อยตัวกำลังฟังอยู่อย่างใจจดใจจ่อ เจ้างูร้ายเลื้อยเข้าไปบริเวณริม ๆ กลุ่มงูที่ชุมนุมกันอยู่ใกล้กับทางออกและเริ่มฟังบ้าง

ยิ่งฟังมากขึ้นเท่าใด มันก็ยิ่งรู้สึกว่าสมเหตุสมผลมากขึ้นเท่านั้น มันเริ่มเชื่อ และเกิดแรงบันดาลใจ ในที่สุดก็เปลี่ยนความเชื่อที่เคยมี เมื่อการบรรยายเสร็จสิ้นลง มันเข้าไปหางูศักดิ์สิทธิ์ด้วยน้ำตา สารภาพบาปทั้งหมดที่เคยทำมาในชีวิต และสัญญาว่าจากนี้ไปมันจะเป็นงูตัวใหม่ มันสวาบันต่อหน้างูศักดิ์สิทธิ์ว่า มันจะไม่กัดมนุษย์อีกต่อไป มันจะเมตตากรรณา และมีความรัก

ความห่วงใยมันจะสอนงูอื่น ๆ ให้เป็นงูที่ดี แต่มันยังบริจาดเงินลงในกล่องตรงทางออกอีกด้วย (แน่นอนว่าเมื่องูทุก ๆ ตัวกำลังมองอยู่)

แม้ว่างูสามารถพูดกับงูได้ แต่มันก็จะออกมาเป็นเสียงอย่างเดียวกัน เหมือนเสียงขู่ฟ่อที่มันทำกับมนุษย์เรา เจ้างูร้ายหรืออดีตเจ้างูร้ายไม่สามารถจะสื่อสารให้มนุษย์รู้ว่า บัดนี้มันเป็นงูที่รักสันติแล้ว ชาวบ้านทั้งหลายยังหลบหลีกมัน แม้ว่าพวกเขาจะเริ่มแปลกใจที่มันติดเหรียญนิรโทษกรรมสากลไว้อย่างเด่นชัดบนอกของมัน แล้ววันหนึ่งเมื่อชาวบ้านคนหนึ่งที่กำลังตั้งใจฟังเพลงจากเครื่องวอล์คแมน เดินจำผ่านเจ้างูตัวร้ายนั้น เขาจึงได้เห็นว่า เจ้างูร้ายไม่ได้จกกัดเขา แต่มันยังยิ้มอย่างผู้ปฏิบัติธรรมเสียด้วย

ตั้งแต่นั้นมา ชาวบ้านทั้งหลายก็ได้ประจักษ์ว่า เจ้างูร้ายตัวนั้นไม่น่ากลัวอีกต่อไป พวกเขาสามารถเดินผ่านมันไปมา ขณะที่มันขดสมาธิอยู่นอกหลุมของมัน แล้ววันหนึ่งเด็กเกเรกลุ่มหนึ่งจากในหมู่บ้านก็ได้มาแหยมัน

“เฮ้ย! ไล่ตัวเลื้อยตั้ง ๆ!” พวกเขาส่งเสียงเยาะเย้ยมาจากกระยะที่ปลอดภัย “ถ้าแกยังมีเขี้ยวอยู่ละก็อ โข่วให้เราดูหน่อยซิไว้ย้ไล่หนอนอ้วน แกมันก็ไอ้ขี้ลาด ตู๊ดซี่ เลื่อมเสียดสายพันธุ์หมด!”

มันไม่ชอบที่จะถูกเรียกว่าไอ้ตัวเลื้อยตั้ง ๆ แม้ว่ามันจะเป็นความจริงอยู่บ้างหากจะต้องบรรยายลักษณะของมัน และมันก็ไม่ชอบถูกเรียกว่าไอ้หนอนอ้วนด้วย แต่มันจะป้องกันตัวเองได้อย่างไร? มันได้สาบานไปแล้วว่ามันจะไม่กัดใคร

เมื่อเห็นว่าเจ้างูตัวนั้นไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบใดๆ พวกเด็ก ๆ ก็ยิ่งเหิมเกริมขึ้น ถึงกับปาก่อนหินก่อนดินใส่แล้วหัวเราะชอบใจเมื่อปาถูก เจ้างูรู้ว่ามันเร็วพอที่จะจกกัดเจ้าเด็กคนใดคนหนึ่ง ก่อนที่ใครสักคนจะเอ่ยคำว่า “กองทุนเพื่อสัตว์ป่าโลก” จบเสียด้วยซ้ำแต่คำสาบานห้ามมันไว้ ดังนั้นเด็ก ๆ จึงเข้ามาใกล้ขึ้น ๆ และเริ่มเอาไม้ตีมันที่หลัง เจ้างูที่น่าสงสารยอมรับการตีที่เจ็บปวดนั้น แต่มันเริ่มตระหนักว่าในโลกแห่งความเป็นจริง เราจะต้องมีความร้ายกาจบ้าง เราจึงจะสามารถปกป้องตนเองได้ ศาสนาเป็นเรื่องเหลวไหลไร้

สาระในที่สุด ดังนั้นมันจึงเลื้อยขึ้นไปบนเขาด้วยความเจ็บปวดเพื่อไปหาขุนนัก
ตมตุนตัวนั้น และเพื่อจะไปถอนคำสาบานของมันด้วย

งูศักดิ์สิทธิ์เห็นมันขึ้นมาอย่างสะบักสะบอมและพุกเข้าไปทั่วตัว จึงถาม
ว่า “เกิดอะไรขึ้นรี?”

เจ้างูร้ายคร่ำครวญด้วยความขมขื่นว่า “ทั้งหมดเป็นความผิดของท่าน
แท้ๆ”

งูศักดิ์สิทธิ์ค้านว่า “เจ้าหมายความว่าอย่างไร ทั้งหมดเป็น
ความผิดของข้างูรี?”

“ก็ท่านบอกว่าไม่ให้ผมกัดใคร ดูซิว่าเกิดอะไรขึ้นกับผมล่ะ! ศาสนานะ
ใช้ได้แต่ในวัดเท่านั้นหรอก แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงนะ..”

“เจ้างูโง่เอ๊ย!” งูศักดิ์สิทธิ์ขัดขึ้น “เจ้าช่างเป็นงูที่เง้านัก! ถูกต้องแล้ว
ที่ข้าสอนไม่ให้เจ้ากัดใคร แต่ข้าไม่เคยห้ามเจ้าไม่ให้ขู่ ฟ่อๆ นะ ไซ้มัยเล่า?”

บางครั้งในชีวิตแม้แต่ผู้มีใจบริสุทธิ์ก็ต้องแสดงท่าขู่ให้เกรงใจ แต่ไม่
ต้องกัด

ปัญญาและความสงบภายใน ปัญญานำ น้ำใจตาม

หากความเมตตากรุณาเปรียบได้กับนกเขาที่สวयงาม สติปัญญาจะเปรียบได้ดั่งปีกของนก ความเมตตากรุณาที่ขาดปัญญาย่อมไม่สามารถจะไปได้ด้วยดี

ลูกเสือคนหนึ่งกำลังทำหน้าที่พลเมืองดีในวันหนึ่ง ด้วยการพาหญิงชราข้ามถนนที่มีรถพลุกพล่าน ความยุ่งยากอยู่ที่ว่าเธอไม่ได้อยากจะข้ามถนน แต่เธอรู้สึกเกรงใจเกินกว่าจะบอกหนุ่มน้อยผู้นั้น

น่าเสียดายว่าเรื่องนี้แสดงได้ชัดเจนถึงสิ่งที่เรียกว่าความกรุณาในโลกเรานี้ เรามักจะทักท้ออยู่บ่อย ๆ ว่าเรารู้และเข้าใจว่าคนอื่นต้องการอะไร

ชายหนุ่มผู้หนึ่งหุนหวกมาแต่กำเนิด พ่อแม่พาเขาไปหาหมอเพื่อตรวจร่างกายตามปกติ หมอได้เล่าให้พ่อแม่ฟังอย่างตื่นตื่นถึงขบวนการรักษาแผนใหม่ที่หมอเพิ่งอ่านพบในนิตยสารการแพทย์ รวดลีบเปอร์เซ็นต์ของผู้ที่เกิดมาหุนหวกมีโอกาสจะได้ยินเต็มร้อยด้วยการผ่าตัดที่ไม่ยากและไม่แพง หมอถามพ่อแม่ว่าอยากจะให้ลูกชายได้รับการผ่าตัดหรือไม่ พ่อแม่รีบตกลงทันที

พ่อหนุ่มคนนั้นเป็นหนึ่งในลีบเปอร์เซ็นต์ที่การผ่าตัดได้ผลและบัดนี้เขาสามารถได้ยินชัดเจน แต่เขากลับโกรธและไม่พอใจทั้งพ่อแม่และหมอ เขาไม่ได้ยินที่พ่อแม่ของเขาปรึกษากับหมอในวันตรวจร่างกาย ไม่มีใครสักคนถามเขาว่าเขาต้องการจะได้ยินหรือไม่บัดนี้เขาค่ำครวญว่าเขาต้องอดทนต่อเสียงที่รบกวนเขาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสำหรับเขา มันแทบจะไม่มีจุดหมายใด ๆ เลย เขาไม่เคยอยากจะได้ยินมาตั้งแต่ต้นแล้ว ทั้งพ่อแม่ หมอ และตัวเขาเอง ก่อนที่จะอ่านเรื่องนี้ล้วนทักท้อว่า ทุก ๆ คนย่อมอยากที่จะได้ยิน เรารู้ดีที่สุดความกรุณาที่ตั้งอยู่บนสมมติฐานเช่นนั้นเป็นเรื่องโง่เขลาและอันตราย มันก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานเป็นอย่างมากในโลกเรานี้

ความหวังโยต่อลูกชาย

ปัญหาของพ่อแม่มีอยู่ว่า พวกเขาคิดอยู่เสมอว่าเขารู้ดีที่สุดว่าลูก ๆ ของเขาต้องการอะไร และบ่อยครั้งที่มันไม่ใช่อย่างที่เขาคิดบางครั้งเขาก็เข้าใจได้ถูกต้อง ดังเช่นที่กวีชาวจีน ชู ตุง โฟ (พ.ศ.๑๕๗๙-๑๖๔๕) ได้ประพันธ์ ร้อยกรองไว้เมื่อเกือบพันปีมาแล้ว

เมื่อลูกเกิด

ครอบครัวมักหวังให้ฉลาดเฉลียว

ส่วนฉันผู้ทำลายชีวิตตนเองด้วยความเฉลียวฉลาด

กลับหวังให้ลูกเง่าเบาปัญญา

เขาจะได้มีชีวิตที่สงบ

และจบลงด้วยการเป็นเสนาบดีในที่สุด

ปัญญาคืออะไร?

เมื่อครั้งยังเป็นนักศึกษา อาตมาใช้เวลาส่วนใหญ่ตอนปิดภาคฤดูร้อน ไปเดินและตั้งแคมป์บริเวณภูเขาในสก็อตแลนด์อาตมามีความสุขกับความสันโดษ ความงาม และความสงบของภูเขาในสก็อตแลนด์

ในบ่ายที่น้ำจืดจำวันหนึ่ง อาตมากำลังเดินทอดน่องบนถนนแคบ ๆ สายหนึ่งริมมหาสมุทร ซึ่งคิดเคี้ยวไปตามหัวแหลมและอ่าวเล็กเหนือสุดของ สก็อตแลนด์ พระอาทิตย์อบอุ่นเจิดจ้าราวกับสปอตไลท์ส่องความงามที่แสน พิเศษรอบ ๆ ตัวอาตมา หญ้าสีเขียวสดใสมายมดูไปไม่ผลิในทุ่งโล่งกว้างดู อ่อนนุ่มราวกับกำมะหยี่พลิ้วไหวไปมาสุดลูกหูลูกตา หน้าผาถูกแกะสลัก เหมือนโบสถ์ที่ตั้งงามสูงตระหง่านอยู่เหนือท้องทะเลที่หมุนวน มหาสมุทรเป็น สีฟ้าในยามเย็น ส่องประกายระยิบระยับ เกะหินสีน้ำตาลและเขียวเกาะเล็ก เกาะน้อยราวกับกำลังไต่คลื่นอยู่จนสุดขอบฟ้า แม้แต่พนักงานเวลก็ร่อนถลา บินฉวัดเฉวียนไปมาอย่างมีความสุขสุด ๆ อาตมาแน่ใจเช่นนั้น มันเป็น ธรรมชาติที่งดงามที่สุดในภูมิประเทศส่วนที่สวยงามยิ่งของโลกในวันที่แดด เป็นใจยิ่ง

อาตมากำลังเดินอย่างสบายอารมณ์ แม้ว่าเป้ที่สะพายหลังไว้จะหนัก อึ้ง อาตมากำลังมีความสุขสนุกสนานไร้กังวลใด ๆ เต็มไปด้วยแรงบันดาลใจ จากธรรมชาติรอบตัว เบื้องหน้าอาตมามีรถยนต์เล็ก ๆ คันหนึ่งจอดอยู่ข้าง ทางไถ่ ๆ หน้าผา อาตมาวาดภาพในใจโดยทันทีว่าคนขับรถคันนั้นคงต้อง มนต์เสน่ห์ความงามที่นี่ และคงหยุดรถเพื่อจะดื่มด่ำความวิเศษนี้ แต่เมื่อ อาตมาเข้าไปใกล้รถยนต์คันนั้นพอที่จะเห็นได้ผ่านกระจกหลัง อาตมาก็รู้สึก ผิดหวัง ผู้ที่นั่งอยู่ในรถเพียงคนเดียววนั้นเป็นชายกลางคน เขากำลังอ่าน หนังสือพิมพ์

ขนาดของหนังสือพิมพ์นั้นใหญ่มาก มันจึงบดบังทิวทัศน์ทั้งโลกรอบตัว

เขา แทนที่เขาจะเห็นมหาสมุทร หน้าผา เกาะ และทุ่งหญ้า เขากลับเห็นแต่สงคราม การเมือง เรื่องอื้อฉาว และกีฬาหนังสือพิมพ์นั้นกว้างมากแต่ก็บางมาก ๆ ด้วย เพียงแค่นี้ก็มีลิเมตรอีกด้านหนึ่งของกระดาษหนังสือพิมพ์ที่น่าเบื่อนั้น มีความงามบริสุทธิ์ของธรรมชาติสวยงามดังสีของสายรุ้ง อาตมาคิดอยากจะได้กรรไกรออกมาจากเป้ จะได้เจาะรูเล็ก ๆ บนหนังสือพิมพ์ของเขา เพื่อเขาจะได้เห็นว่ามီးอะไรบ้างที่อีกด้านหนึ่งของบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เขากำลังอ่านอยู่ แต่เขาเป็นชายชาวสก๊อตร่างใหญ่ขนาดก ส่วนอาตมาก็เป็นเพียงนักศึกษาตัวผอมแห้งที่กินอาหารไม่เพียงพอ อาตมาจึงทิ้งเขาไว้กับการอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับโลก ในขณะที่อาตมาก้าวอยู่ในโลกที่เป็นจริงอย่างมีชีวิตชีวา

จิตของพวกเราส่วนใหญ่แล้วถูกครอบครองด้วยสิ่งต่าง ๆ ประเภทที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ การปะทะต่อสู้กันระหว่างญาติมิตร การเมืองภายในครอบครัว และที่ทำงาน เรื่องอื้อฉาวส่วนตัวที่ทำให้เราว่าวุ่นใจ และความสนุกสนานเพลิดเพลินที่เต็มไปด้วยกามตัณหา ถ้าเราไม่รู้จักวิธีที่จะปล่อยวาง ‘หนังสือพิมพ์ในจิตใจของเรา’ ลงเป็นครั้งเป็นคราว ถ้ามันเป็นสิ่งที่เราหมกมุ่นและถ้ามันเป็นทั้งหมดที่เรารู้จักคุ้นเคย เมื่อนั้นเราจะไม่มีวันได้ประสบกับความปีติเบิกบานใจที่ไร้มลพิษ และความสงบสุขของธรรมชาติที่สวยงามที่สุด เราจะไม่มีความรู้จัก ‘ปัญญา’

กินอย่างฉลาด

ลูกศิษย์ของอาตมาบางคนชอบออกไปกินอาหารนอกบ้านบางคำคืน เขาพากันออกไปที่ร้านอาหารที่หรูและแพงมาก ๆ ที่ที่เขาพร้อมจะจ่ายเงินก้อนใหญ่เพื่ออาหารที่วิจิตรประณีต อย่างไรก็ตาม พวกเขา มักจะทำให้ประสบการณ์นั้นเสียเปล่า เพราะเขาละเลยรสชาติของอาหารแพง ๆ นั้นโดยจดจ่ออยู่กับการสนทนากับเพื่อนร่วมโต๊ะของเขา

ใครเล่าจะพูดคุยระหว่างฟังคอนเสิร์ตจากวงออเคสตราชั้นเยี่ยม? การพูดคุยไร้สาระย่อมเป็นอุปสรรคต่อความเพลิดเพลินในเสียงดนตรีที่ไพเราะ และอาจเป็นเหตุให้ถูกโยนออกไปข้างนอกอีกด้วย แม้เวลาดูหนังเรื่องดี ๆ เราจะไม่พอใจเมื่อมีเสียงรบกวนดังนั้นทำไมคนเราจึงชอบพูดคุยซุบซิบนินทาเวลาออกไปกินข้าวนอกบ้าน?

ถ้าร้านอาหารนั้นไม่อร่อย มันอาจจะเป็นความคิดเข้าท่าที่จะเริ่มพูดคุยกันเพื่อไม่ต้องใส่ใจอาหารที่ไร้รสชาติ แต่เมื่ออาหารนั้นอร่อยมาก ๆ แล้ว ยิ่งแพงมากอีกด้วย การที่เราจะบอกเพื่อนร่วมโต๊ะให้หยุดพูด เพื่อเราจะได้ลิ้มรสความอร่อยให้คุ้มค่าเงินของเรานั้น ถือได้ว่าเป็นการกินที่ชาญฉลาด

แม้ขณะที่เรากินอยู่ในความสงบ เรายังมักจะพลาดการลิ้มรสในขณะหนึ่ง ๆ ขณะที่เรากำลังเคี้ยวอาหารชิ้นหนึ่งอยู่การพิจารณารสชาติของเราอาจจะวอกแวกไป เมื่อเรามองดูจานอาหารของเราเพื่อเลือกว่าจะเอาส้อมจิ้มชิ้นไหนต่อไป บางคนอาจจะคิดเลยไปถึงขั้นที่สองและสามข้างหน้าด้วยซ้ำ หนึ่งคำในปากอีกหนึ่งคำส้อมจิ้มรอไว้แล้ว และอีกหนึ่งคำกองรออยู่บนจาน ขณะที่จิตของเรามุ่งไปสู่อาหารที่ส้อมจะจิ้มเป็นลำดับที่สามแล้ว

เพื่อจะได้รู้สึกเอร็ดอร่อยในรสชาติอาหารของเรา และเข้าใจชีวิตอย่างสมบูรณ์ เราต้องรู้จักการอยู่ในปัจจุบัน ในการกินอาหารเราก็รู้อยู่กับรสของอาหารทีละคำ ๆ ในชีวิตประจำวัน เรารู้จักรสชาติของปัจจุบันทีละขณะ ๆ

ปัญญาและความสงบภายใน ๑๕๑

เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจึงจะได้ใช้เงินอย่างคุ้มค่าทุกบาททุกสตางค์ในภัตตาการ
ห้ำดาวที่เรียกว่า ชีวิต

การแก้ปัญหา

ในฐานะพระสงฆ์ในพุทธศาสนา อาตมามักจะต้องไปพูดออกบรรยายการ สดทางวิทยุ อาตมาน่าจะรอบคอบกว่านี้ในการที่จะตอบรับเชิญไปพูดที่สถานี วิทยุหนึ่ง ในคืนวันหนึ่งเมื่อเร็ว ๆ นี้หลังจากที่อาตมาเข้าไปในสตูดิโอ เจ้า หน้าทีบอกอาตมาว่ารายการนี้เป็นรายการของผู้ใหญ่ และอาตมาจะถูกถาม สด ๆ พร้อมกับผู้เชี่ยวชาญมีอาชีพด้านพฤติกรรมทางเพศที่มีชื่อเสียงลือ ลั่น!

เมื่อเราได้แก้ปัญหาเรื่องการออกเสียงชื่อของอาตมาทางวิทยุแล้ว (เราตกลงกันว่า อาตมาจะถูกเรียกว่ามิสเตอร์ มังค์) การตอบคำถามของ อาตมาผ่านไปได้อย่างดี ในฐานะพระผู้ประพฤติพรหมจรรย์ อาตมารู้ราย ละเอียดของความสัมพันธ์ทางเพศน้อยมาก แต่ปัญหาพื้นฐานที่คนโทรเข้ามา ถามนั้น อาตมาเข้าใจได้ง่าย ๆ ในไม่ช้าทุกคำถามที่มีคนโทรเข้ามา ก็ถูกส่งมา ให้อาตมาแล้วมันก็ลงเอยด้วยการที่อาตมาต้องทำงานเกือบทั้งหมดตลอด เวลาออกอากาศสองชั่วโมง แต่คนที่รับเช็คเป็นจำนวนเงินก้อนโตกลับเป็นผู้ เชี่ยวชาญมีอาชีพด้านพฤติกรรมทางเพศคนนั้น ส่วนอาตมาผู้เป็นพระซึ่งไม่ สามารถรับเงินได้ จึงได้รับเพียงแค่ออกโกแล็ตแท่งเดียวเท่านั้น ปัญหาแนว พุทธแก้ปัญหาพื้นฐานได้อีกครั้ง เรากินเช็คไม่ได้ และชื่อออกโกแล็ตแท่งนั้นก็ อร่อยเสียด้วย หมุดปัญหา อิม! ในรายการถามตอบทางวิทยุอีกรายการหนึ่ง มีคนโทรเข้ามาถามอาตมาดังนี้ “ผมแต่งงานแล้ว แต่ผมกำลังมีความสัมพันธ์ กับผู้หญิงอีกคนหนึ่ง เมียของผมไม่รู้เรื่องนี้ มันถูกต้องไหม?”

โยมจะตอบว่าอย่างไรล่ะ?

อาตมาตอบว่า “ถ้ามันถูกต้องแล้วล่ะก็ โยมก็คงจะไม่โทรมาถาม อาตมาหรอก”

คนจำนวนมากชอบถามคำถามเช่นนี้ทั้ง ๆ ที่รู้ตัวว่า สิ่งที่เขากำลังทำ

อยู่นะไม่ถูกต้อง แต่โทรมาด้วยความหวังว่า จะมี 'ผู้เชี่ยวชาญ' บางคนทำให้เขาเชื่อได้ว่ามันถูกต้อง ลึกเข้าไปภายในคนส่วนมากจะรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด เพียงแต่คนบางคนจะไม่ยอมรับเท่านั้น

ฟังผิด

โทรศัพท์ดังขึ้นในเย็นวันหนึ่งที่ศูนย์ชาวพุทธของเรา

“อาจารย์พรหมอยู่ไหม?” คนที่โทรมาถามเสียงเครียด

หญิงชาวเอเชียผู้นอนน้อมซึ่งเป็นคนรับโทรศัพท์ตอบว่า “เสียใจคะ ท่านกำลังพักผ่อนอยู่ในห้อง กรุณาโทรกลับมาอีกครั้งในสามสิบนาทีนะคะ”

คนโทรมาคำรามก่อนที่จะวางหูไปว่า “ฮีย! เขาจะตาย ภายในสามสิบนาทีนี้แหละ!”

ยี่สิบนาทีต่อมา เมื่ออาตมาออกมาจากห้อง หญิงสูงวัยชาวเอเชีย คนนั้นยังคงนั่งสนับอยู่ด้วยความกลัวและใบหน้าที่ซีดเผือด คนอื่นๆ กำลังล้อมเธออยู่ พยายามที่จะหาสาเหตุว่ามีอะไรผิดพลาดเกิดขึ้น แต่เธอก็ตกใจเกินกว่าจะพูดอะไรออกมาได้เมื่ออาตมาปลอบโยนเธอ เธอจึงโพล่งออกมาว่า “มีคนที่กำลังจะมาฆ่าท่าน!”

อาตมาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่หนุ่มชาวออสเตรเลียคนหนึ่ง ตั้งแต่เขาเพิ่งทราบว่าเขาเป็นเอชไอวีบวก อาตมาสอนให้เขานั่งสมาธิและสอน กุศโลบายที่จะช่วยให้เขารับมือกับโรคภัยได้ขณะนี้เขากำลังจะตาย อาตมาไปเยี่ยมเขาเมื่อวานขึ้นและคาดว่าจะได้รับโทรศัพท์จากคู่ขาของเขาเมื่อใดก็ได้ อาตมาจึงเดาได้ว่าโทรศัพท์นั้นความจริงหมายถึงใคร มันไม่ใช่อาตมาที่จะตาย ภายในสามสิบนาที หากแต่เป็นชายหนุ่มผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์ต่างหาก

อาตมารีบไปที่บ้านเขาและทันพบเขาก่อนตาย เคราะห์หัดที่อาตมาได้ อธิบายเรื่องความเข้าใจผิดนี้ให้หญิงชาวเอเชียที่กำลังตกใจกลัวได้รู้ก่อนที่เธอ จะตายไปด้วยจากการช็อก!บ่อยครั้งเพียงใดที่สิ่งที่คนพูดกับสิ่งที่เราฟังไม่ตรง กัน?

ไม่ใช่ปัญญา

เมื่อสองสามปีที่แล้วปรากฏเรื่องอื้อฉาวเกี่ยวกับพระไทยในหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ พระมีข้อวัตรปฏิบัติที่จะต้องรักษาพรหม-จรรย์อย่างเคร่งครัด ในฝ่ายเถรวาท เพื่อให้พระอยู่เหนือข้อสงสัยใดๆ ทั้งสิ้นเกี่ยวกับการประพฤติพรหมจรรย์ พระจะมีการสัมผัสทางกายกับผู้หญิงไม่ได้เลยไม่ว่าในกรณีใด เช่นเดียวกับแม่ชี ซึ่งจะสัมผัสทางกายกับผู้ชายไม่ได้เช่นกัน ในเรื่องอื้อฉาวที่ถูกตีพิมพ์พระบางรูปไม่ปฏิบัติตามพระวินัย ทำตัวเหลวไหล และนักข่าวก็รู้ว่า ความเรียบริ้วของพระดี ๆ น่าเบื่อเมื่อเทียบกับเรื่องอื้อฉาวของพระเหลวไหล

ในช่วงที่เรื่องเหล่านี้เกิดขึ้น อาตมาคิดว่าเป็นโอกาสอันดีที่อาตมาจะสรรภาพเรื่องของอาตมา ดังนั้นเย็นวันศุกร์หนึ่ง ที่วัดของเราในเมืองเพิร์ธ ต่อหน้าผู้ฟังราว ๆ สามร้อยคน หลาย ๆ คนเป็นโยมอุปัฏฐากมานาน อาตมารวบรวมความกล้าที่จะสรรภาพความจริง อาตมาเริ่มว่า “อาตมามีเรื่องจะสรรภาพ มันไม่ถนัดนักหรอกเมื่อหลายปีมาแล้ว...” อาตมารีรอชักพัก

แล้วอาตมาจึงพูดต่อ “เมื่อหลายปีมาแล้ว อาตมาใช้เวลาช่วงที่มีความสุขที่สุดในชีวิต...” แล้วอาตมาก็หยุดชะงักอีกครั้ง

ในที่สุดอาตมาก็สรรภาพออกมาว่า “อาตมาใช้เวลาช่วงที่มีความสุขที่สุดในชีวิต... ในอ้อมแขนที่อุ่นด้วยไอรักของภรรยาชายอื่น”

“เราโอบกอดกัน เราจูบใ้กัน เราจูบกัน” อาตมากล่าวจบพร้อมอาการคอดก และตาก็มต่ำมองพรมเบื้องล่าง

อาตมาสามารถได้ยินเสียงตระหนกตกใจจากญาติโยมบางคนยกมือปิดปากที่อ้าค้างด้วยความช็อค อาตมาได้ยินเสียงกระซิบว่า “โอ้ย..ย..! ท่านอาจารย์พรหมก็เอาจับเค้าด้วยเรอะ” อาตมามองเห็นภาพบรรดาโยมที่อุปัฏฐากวัดมานานพากันเดินออกจากประตูไปโดยที่จะไม่หวนกลับมาอีก

แม้แต่ฆราวาสก็ไม่สมควรทำกับภรรยาของชายอื่น มันเป็นการผิดลูกผิดเมีย เขาอาตมาตั้งศีระขึ้นตรง มองไปยังผู้ฟังอย่างมั่นใจและยิ้ม

“ผู้หญิงคนนั้น” อาตมาอธิบายก่อนที่ใครสักคนจะเดินออกจาก ประตูไป “ผู้หญิงคนนั้นคือแม่ของอาตมาเอง และเมื่อครั้งที่อาตมายังเป็น เบปิ่นนะ” บรรดาผู้ฟังของอาตมาละเปิดหัวเราะออกมาอย่างโล่งใจ

“นี่เรื่องจริงนะ” อาตมาพูดดัง ๆ ใส่ไมโครโฟนสู้กับเสียงหัวเราะนั้น “เธอเป็นเมียของชายอื่น พ่อของอาตมาเอง เรากอดเราจูบได้ เราจูบกัน มัน เป็นช่วงเวลาที่อาตมามีความสุขที่สุดในชีวิตช่วงหนึ่งทีเดียวเชียวล่ะ”

เมื่อบรรดาผู้ฟังปาดน้ำตาทิ้งและหยุดหัวเราะ อาตมาได้ชี้ประเด็นว่า พวกเขาเกือบทุกคนได้ตัดสินใจตัดสินอาตมาอย่างผิดพลาดไปแล้วแม้ว่าพวกเขาจะได้ ฟังเรื่องราวจากปากของอาตมาเอง และความหมายของข้อความเหล่านั้น ชัดเจนมาก แต่พวกเขายังสามารถโดดไปสู่วาทสรุปที่ผิดพลาดได้ โชคดีโดยแท้ ที่ครั้งนี้เป็นแค่เรื่องที่อาตมาตั้งใจล้อเล่น อาตมาจึงสามารถชี้ให้เห็นถึงความ คิดเห็นที่ผิดของพวกเขาได้ อาตมาถามขึ้นว่า “ก็ครั้งก็หนแล้วที่เราไม่ได้โชคดี เช่นนี้ และได้ดวงสรุปจากหลักฐานที่ดูเหมือนว่าแน่นอนนัก เพื่อจะได้พบว่า มันผิด ผิดอย่างมหันต์และให้ผลร้ายเสียด้วย?”

การตัดสินใจปรี๊ดลงไปว่า “สิ่งนี้ถูก สิ่งอื่นผิดหมด” ไม่ใช่ปัญญา

โอบุรุษ

การเปิดใจกว้างเป็นเรื่องที่ดี นักการเมืองเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีชื่อเสียงการเปิดกว้าง เสียตายแต่ว่า ส่วนที่เขาเปิดกว้างนั้นไม่ได้อยู่บริเวณทรวงอก แต่เป็นบริเวณช่วงระหว่างจมูกและคางของเขามากกว่า มันเป็นเช่นนั้นมาหลายร้อยปีแล้ว ดังเช่นที่แสดงไว้ในนิทานชาดกหลายเรื่อง

เมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว พระราชาองค์หนึ่งทรงรำคาญเสนาบดีคนหนึ่งของพระองค์ เพราะไม่ว่าใครจะยกเรื่องอะไรขึ้นมาพิจารณาในราชสำนัก เสนาบดีคนนั้นจะต้องขัดจังหวะขึ้น แล้วเริ่มยึดครองการพูดอยู่คนเดียวโดยไม่มีที่ท่าว่าจะหยุดเลย ไม่มีใครสักคนแม้แต่พระราชาที่จะมีโอกาสพูดบ้าง ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่เสนาบดีคนนั้นพูดก็น่าเบื่อสุด ๆ มันกลวงเสียยิ่งกว่าข้างในของลูกโป่งปองเสียอีก

หลังจากการประชุมอีกครั้งหนึ่งที่ไม่ได้เรื่องได้ราวอะไรพระราชาได้เข้าไปหาความสงบในสวนของพระองค์ ห่างไกลจากความวุ่นวายสับสนของการเมืองในราชสำนัก ในสวนด้านที่เปิดให้ราษฎรเข้ามาเที่ยวเล่นได้ พระองค์ทรงเห็นเด็กกลุ่มเล็ก ๆ กำลังหัวเราะกันอย่างสนุกสนานตื่นเต้น ขณะที่พวกเขาถูกล้อมชายพิการวัยกลางคนที่นั่งอยู่บนพื้น เด็ก ๆ ให้เงินชายผู้นั้นสองสามเหรียญ แล้วชี้ไปที่ต้นไม้ใบดกต้นเล็ก ๆ และบอกว่าอยากได้ไก่ตัวหนึ่ง ชายคนนั้นดึงถุงซึ่งเต็มไปด้วยกรวดก้อนเล็ก ๆ และหลอดเป่าเมล็ดถั่วออกมา แล้วเริ่มยิงกรวดใส่ต้นไม้ นั่น เขาปลิดใบไม้ให้ร่วงลงใบแล้วใบเล่าด้วยการยิงอย่างรวดเร็วจากหลอดเป่าเมล็ดถั่วนั้นในเวลาอันสั้นจนไม่น่าเชื่อ และด้วยการยิงที่แม่นยำไม่พลาดเป้าเขาได้ตกแต่งต้นไม้ให้ป็นรูปไก่ตัวผู้ เด็ก ๆ ให้เงินเขาเพิ่ม แล้วชี้ไปที่พุ่มไม้ใหญ่พร้อมกับขอช่างสักตัว นักเป่าพิการก็สามารถจัดการตกแต่งพุ่มไม้ให้มึรูปลักษณะเป็นช่างได้ด้วยหลอดเป่าเมล็ดถั่วของเขา ขณะที่เด็ก ๆ กำลังปรบมือให้ชายผู้นั้น พระราชาก็เกิดโอเคียบึง

ขึ้นมา

พระราชาราชเข้าไปหาชายพิการนั้น และบอกว่าจะทำให้เขาร่ำรวยเกินกว่าเขาจะนึกฝัน ถ้าเขาสามารถช่วยแก้ปัญหาเล็กๆ ที่ทำให้พระองค์รำคาญใจได้ พระองค์กระซิบอะไรบางอย่างที่หูของเขา ชายผู้นั้นพยักหน้าตกลง ทำให้พระราชาราชยิ้มออกเป็นครั้งแรกในรอบหลายสัปดาห์ที่ผ่านมา

เช้าวันรุ่งขึ้น การประชุมในราชสำนักเริ่มขึ้นตามปกติ ไม่มีใครสังเกตเห็นนักกับผ้าม่านใหม่บนกำแพงด้านหนึ่ง คณะเสนาบดีจะต้องพิจารณาเรื่องการขึ้นภาษี พระราชาแทบจะยังประกาศวาระการประชุมไม่จบเสียด้วยซ้ำ เสนาบดีผู้บ่นน้ำลายสอๆ ก็เริ่มการพูดที่ยื่นเยื่อของเขาทันที เมื่อเขาอ้าปาก เขารู้สึกว่ามีอะไรเล็กๆ นุ่มๆ ปะทะเข้าที่คอ และร่วงหล่นลงไปบนกระเพาะของเขา เขาพูดต่อ แต่แล้วในอีกสองวินาทีถัดมา อะไรที่เล็กๆ นุ่มๆ ก็เข้าปากเขาอีก เขากะเดือกมันลงไประหว่างประโยค แล้วก็พูดต่อ ครั้งแล้วครั้งเล่าที่เขาต้องกลืนอะไรที่ว้างไปขณะที่เขาพูด แต่สิ่งกวนใจเพียงแค่นั้นไม่สามารถทำให้เขาหยุดพูดสิ่งที่เขาต้องพูดได้หรอก หลังจากการสาธยายอย่างเมามันสักครึ่งชั่วโมง กระเดือกอะไรก็ไม่รู้ลงไปทุกๆ สองสามวินาที เขารู้สึกอยากจะทำอาเจียนเต็มแก้ว แต่ด้วยความบ่นน้ำลายสอๆ เช่นกัน เขาก็ยังไม่ยอมหยุดพูดเพียงสองสามนาทีหลังจากนั้น หน้าของเขาก็ซีดเผือดราวกับคนป่วย ท้องของเขาปั่นป่วนด้วยความคลื่นไส้ และในที่สุดเขาจำใจต้องหยุดพูด มือข้างหนึ่งกุมท้องที่ปั่นป่วน ส่วนอีกมือหนึ่งตะบปปากไว้แน่น เพื่อปิดไม่ให้อะไรๆ ที่น่าขยะแขยงหลุดออกมา เขารีบวิ่งจู่เข้าไปเข้าห้องน้ำที่ใกล้ที่สุดอย่างสิ้นหวังเต็มที

พระราชาราชผู้กำลังอินดีปรีดา เดินไปที่ผ้าม่านและรูดมันออกเผยให้เห็นชายพิการที่ซ่อนตัวอยู่หลังผ้าม่านพร้อมด้วยหลอดเป่าแก้วของเขากับถุงใส่กระสุน แล้วพระราชาราชก็ต้องหัวเราะจนตัวสั่นอย่างหยุดไม่ได้เลย เมื่อเห็นถุงกระสุนขนาดใหญ่มาก ซึ่งบัดนี้เกือบจะว่างเปล่า ถุงใส่เม็ดขี้ไก่ ซึ่งถูกเป่าลงคอหอยของเสนาบดีผู้นำสงสารอย่างแม่นยำตรงเป้าที่สุด!

เสนาบดีคนนั้นไม่ได้กลับมาร่วมประชุมในราชสำนักอีกเป็นเวลาหลายสัปดาห์ เห็นได้ชัดเลยว่าการทำงานต่างๆ สำเร็จเสร็จสิ้นลงมากขนาดไหนเมื่อเขาไป เมื่อเขากลับมา เขาแทบจะไม่พูดอะไรเลย และเมื่อเขาพูด เขาจะต้องยกมือขวาของเขาป้องปากไว้เสมอ ~

บางทีในรัฐสภาของเราในปัจจุบัน การมีนักเป่ามืองมั่งอย่างนั้นสักคน คงจะช่วยให้การทำงานเดินรุดหน้ามากขึ้นเป็นแน่!

เต่าพูดมาก

อาจจะเป็นไปได้ว่า ถ้าคนเราได้เรียนรู้ความสงบในช่วงต้น ๆ ของชีวิต มันคงจะช่วยให้เราหลีกเลี่ยงปัญหาได้มากมายในเวลาต่อมา อาตมาเล่าเรื่องต่อไปนี่ ซึ่งเกี่ยวกับความสำคัญเยี่ยงชีวิตของการปิดปากเงียบให้พวกเด็ก ๆ ที่มาเยี่ยมฟัง

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในทะเลสาบบนเทือกเขาแห่งหนึ่ง มีเต่าพูดมากตัวหนึ่งอาศัยอยู่ เมื่อใดก็ตามที่มันเจอสัตว์ตัวอื่น ๆ ที่อาศัยรวมน้ำเดียวกัน มันจะพูด ๆ ๆ ๆ ๆ โดยไม่มีเว้นวรรค จนผู้ฟังทั้งหลายเบื่อและหน่ายแถมยังรำคาญสุด ๆ พวกมันมักจะสงสัยว่าทำไมเจ้าเต่าพูดมากสามารถพูดได้ยาวนานมากโดยไม่มีอาการหยุดหายใจเลย เจ้าเต่าคงหายใจผ่านรูหูกระมัง เพราะไม่เคยเห็นใช้หูฟังใคร มันเป็นเต่าที่น่าเบื่อสุด ๆ ชนิดที่กระต่ายจะรีบมุดเข้ารู นก

จะรีบบินขึ้นยอดไม้ และปลาจะต้องรีบหลบเข้าซอกหินในทันทีที่เห็นเจ้าเต่ากำลังจะเข้ามาใกล้ พวกมันรู้ว่าจะต้องโดนตีดแทงก็อยู่หลายชั่วโมงแน่ ถ้าเจ้าเต่าพูดมากเริ่มต้นพูด

ฉะนั้น จริง ๆ แล้วเจ้าเต่าพูดมากรู้สึกเหงาและเดียวดาย

ในช่วงฤดูร้อนของทุกปี หงส์ขาวที่ส่งางามคู่หนึ่งจะมาพักผ่อนที่ทะเลสาบในภูเขานี้เป็นประจำ มันใจดี เพราะมันปล่อยให้เจ้าเต่าพูดมากพูดไปเรื่อยตามสบาย หรืออาจจะเป็นเพราะมันคิดว่ามันมาอยู่แค่สองสามเดือนเท่านั้นก็ได้ เจ้าเต่าพูดมากชื่นชมพอใจกับการได้เป็นเพื่อนกับหงส์มาก มันจะพูดกับหงส์ใจดีคูนั่นจนกระทั่งดวงดาวหมดประกายแสงระยิบระยับแล้วดับฟ้าไป หงส์ใจดีอดทนฟังมันพูดเสมอ

เมื่อฤดูร้อนกำลังจะผ่านไป และความหนาวเย็นเริ่มมาเยือน หงส์คูนั่นเตรียมตัวกลับบ้าน และเจ้าเต่าพูดมากก็เริ่มร้องไห้มันเกลียดความ

หนาวและการสูญเสียเพื่อน

มันพูดเสียงละห้อยว่า “ถ้าฉันไปกับเธอได้คงจะพิเศษแสบางทีเวลาหิมะปกคลุมเนินเขา และน้ำในทะเลสาบกลายเป็นน้ำแข็ง ฉันหนาวแล้วก็เหงามาก พวกเต่าเราน่ะบินไม่ได้ และถ้าจะต้องเดิน แค่เดินไปได้นิดเดียวก็ถึงเวลาที่จะต้องเดินกลับแล้วเพราะพวกเต่าเราน่ะเดินช้า”

หงส์ผู้มีใจเมตตากรุณาเห็นเต่าเต่าร้านักก็รู้สึกสงสารมันจับใจ เลยยื่นข้อเสนอกับเจ้าเต่าพูดมากกว่า

“เจ้าเต่าที่รัก อย่าร้องไห้ไปเลย เราจะพาเธอไปกับเราด้วย ถ้าเธอสามารถรักษาสัญญาข้อหนึ่งได้”

“ได้! ได้! ฉันสัญญา!” เจ้าเต่าพูดมากกล่าวอย่างตื่นเต้น แม้ว่ามันจะยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามันต้องสัญญาอะไร “พวกเต่าเราน่ะรักษาสัญญาของเราเสมอ ความจริงฉันจำได้ว่าฉันสัญญากับกระต่ายว่า จะพยายามปิดปากเงียบเมื่อสองสามวันก่อน หลังจากที่ฉันได้อธิบายให้พวกเขาฟังถึงกระดองเต่าชนิดต่าง ๆ และ.....”

หนึ่งชั่วโมงผ่านไป เมื่อเต่าพูดมากหยุดการสาธยาย และหงส์ก็ได้โอกาสพูดอีกครั้ง มันพูดว่า “เต่าเอ๋ย เธอต้องสัญญาว่าเธอจะปิดปากของเธอ นะ”

เจ้าเต่าก็ว่า “หมู่มาก! ความจริงนะ พวกเต่าเราน่ะมีชื่อเรื่องปิดปากเงียบนะ พวกเราไม่ค่อยจะพูดหรอก ฉันเพิ่งอธิบายเรื่องนี้ให้ปลาฟังเมื่อไม่กี่วัน .....”

กว่ามันจะพูดจบ อีกหนึ่งชั่วโมงก็ได้ผ่านไปแล้ว หงส์บอกให้เจ้าเต่าพูดมากคาบตรงกลางของไม้ด้ามยาว และกำชับให้มันปิดปากนี่

แล้วหงส์ตัวหนึ่งก็คาบปลายไม้ด้านหนึ่งไว้ในจงอยปากส่วนหงส์อีกตัวก็คาบปลายไม้อีกด้านหนึ่ง มันกระพือปีกของมันแต่... ไม่มีอะไรเกิดขึ้น! เจ้าเต่าพูดมากตัวหนักเกินไป คนที่พูดมากมักจะกินจุ และเจ้าเต่าพูดมากก็อ้วนเสียจนกระทั่งบางครั้งมันยังไม่สามารถจะหดตัวลงไปในกระดองของมัน

พูดได้ฟรี ไม่ต้องจ่ายภาษี

อาตมาแปลกใจที่ภาษายังเป็นของฟรีอยู่ได้ในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ที่ทุกอย่างล้วนแต่เป็นเงินเป็นทองไปหมด คงอีกไม่นานที่รัฐบาลฝืดเงินชุดใดชุดหนึ่ง จะประกาศให้คำพูดเป็นสินค้าอีกชนิดหนึ่ง และจัดเก็บภาษีจากการพูด

หากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว มันอาจจะเป็นความคิดที่ไม่เลวนัก ความเจ็บสงบจะกลับมาเป็นสิ่งสำคัญอีกครั้ง พวกวัยรุ่นจะไม่สามารถยึดครองสายโทรศัพท์ได้นาน ๆ และคิดตรงเคาน์เตอร์คิดเงินในซูเปอร์มาเก็ตก็จะลื่นไหลเร็วขึ้น ชีวิตคู่จะยืนยาวขึ้น เพราะคู่สมรสหมาด ๆ ไม่มีเงินพอจะจ่ายค่าโต้แย้งกันได้ แล้วมันก็เป็นเรื่องดีที่คนที่เรารู้จักบางคนจะได้จ่ายภาษีมากพอที่รัฐบาลจะสามารถแจกเครื่องช่วยในการได้ยินให้แก่คนที่หูหนวกมานานปี มันจะเป็นการเปลี่ยนภาระในการจ่ายภาษี จากผู้ที่ทำงานหนักมาเป็นผู้ที่พูดมากแทน และแน่นอนว่าในระบบภาษีที่น่าชื่นชมนี้ ผู้ที่เสียภาษีมาก ๆ ในอันดับต้น ๆ จะเป็นพวกนักการเมืองนั่นเอง ยิ่งเขาเถียงกันในสภามากเท่าใด ยอดภาษีที่จะมีไว้ใช้จ่ายเพื่อการรักษาพยาบาลและการศึกษาก็ยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น ความคิดนี้ช่างดีเสียนี้กระไร

ประการสุดท้าย สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับระบบภาษีนี้ ใครล่ะจะมีสตางค์พอที่จะโต้แย้งอย่างเอาเป็นเอาตายได้?

จิตกับสังขาร

หมอดี

เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้เป็นเรื่องจริงเกี่ยวกับความมหัศจรรย์ในประเทศไทย ความมหัศจรรย์แห่งปัญญาของหลวงพ่อบุชา

ผู้ใหญ่บ้านและลูกน้องเดินอย่างรีบร้อนมาหาหลวงพ่อบุชาที่กุฏิซึ่งท่านใช้รับแขก ผู้หญิงในหมู่บ้านคนหนึ่งถูกวิญญาณดุและชั่วร้ายเข้าสิงเมื่อคืนวาน เขาช่วยเธอไม่ได้ จึงพาเธอมาหาพระผู้ใหญ่ ขณะที่กำลังพูดกับหลวงพ่อ ได้ยินเสียงหวีดร้องโกล้ำเข้ามา

หลวงพ่อสั่งให้สามเณรสององค์ติดไฟต้มน้ำทันที แล้วสั่งให้สามเณรอีกสององค์ชูดหลุมใหญ่ ๆ โกล้ำ ๆ กุฏิของท่าน ไม่มีสามเณรองค์ใดยู่ว่าท่านให้ทำไปเพื่ออะไร

ชายชาวบ้านร่างกำยำสีนซึ่งล้วนแต่เป็นชาวนาอีสานที่ทรหด พาผู้หญิงที่กำลังตื่นเร่า ๆ เข้ามาอย่างยากเย็น ขณะที่เขาลากเธอเข้ามาในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เธอตะโกนร้องถ้อยคำลามกต่าง ๆ

หลวงพ่อเห็นผู้หญิงคนนั้นแล้ว ท่านตะโกนสั่งลูกศิษย์ว่า “ชูดเร็ว ๆ เข้า! ต้มน้ำให้มันเดือดเร็ว ๆ! ชูดหลุมใหญ่ ๆ เติมน้ำเยอะ ๆ” ทั้งพระและชาวบ้านที่อยู่ใต้ถุนกุฏิหลวงพ่อก็ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าท่านกำลังจะทำอะไร

ขณะที่เขาชูดหญิงที่กำลังกรีดร้องคนนั้นเข้ามาที่ใต้ถุนกุฏิ น้ำลายเธอก็ฟุ้งปากแล้ว ตาแดงกำรากับเลือดเบิ่งไหลลงด้วยความบ้า หน้าตาบิดเบี้ยว ขณะที่เธอพนคำลามกหยาบคายใส่หลวงพ่อ ผู้ชายอีกหลายคนต้องเข้าไปช่วยจับเธอไว้

“หลุมชูดเสร็จหรือยัง? เร็ว ๆ เข้า น้ำเดือดหรือยัง เร่งไฟหน่อย!” หลวงพ่อตะโกนกลบเสียงแผดร้องของหญิงคนนั้น

“เราจะจับตัวโยนลงหลุม เอน้ำร้อนราด แล้วฝังไว้เลย เราจึงจะได้
ผีมันได้”

“เอ้า! ชุดเร็ว ๆ ต้มน้ำอีก!”

พวกเราเคยเรียนรู้จากประสบการณ์ว่า ไม่มีใครจะแน่ใจได้หรอกว่า
หลวงพ่อกจะทำอะไร ท่านเป็นพระที่ยึดหลักความไม่แน่นอนแน่นอนว่าชาว
บ้านต้องคิดว่าหลวงพ่อกจะโยนหญิงที่ถูกผีสิงลงในหลุมเต็น้ำเดือดจนท่วมร่าง
เธอ และฝังเธอเสีย แล้วเขาก็ยอมให้ท่านทำเสียด้วย ตัวเธอเองคงคิดเช่น
เดียวกัน เพราะเธอเริ่มสงบลง ก่อนที่หลุมจะขุดเสร็จและน้ำจะเดือด เธอก็
นั่งสำรวมอยู่ในความสงบอย่างหมดเรี่ยวแรงตรงหน้าหลวงพ่อก หมอบรับพร
อย่างสงบเรียบร้อยก่อนที่เขาจะค่อย ๆ พาเธอกลับบ้าน ช่างหลักแหลมเสีย
จริง ๆ

หลวงพ่อกษาทราบ ว่าไม่ว่าจะเป็นคนที่ถูกระงับหรือคนบ้า
ล้วนแต่มีพลังภายในตัวเองที่เราเรียกว่า พลังแห่งการรักษาตัวรอด อยู่ด้วยกัน
ทั้งสิ้น อาศัยฝีมือและการเล่นละครที่ดูสมจริงท่านก็สามารถกดปุ่มในตัวผู้หญิง
คนนั้น ให้ความรักตัวกลัวตายและการกลัวความเจ็บของเธอเอง ชับไล่เจ้าผี
ร้ายที่เข้าสิงเธอออกไปได้

นี่คือปัญญา การหยั่งรู้โดยไม่ต้องคิดล่วงหน้า ไม่มีการวางแผน รู้
เฉพาะกาล

อะไรใหญ่ที่สุดในโลก

ลูกสาวของเพื่อนสมัยอาตมาเป็นนักศึกษาเรียนอยู่ชั้นประถมหนึ่ง ครูถามเด็กนักเรียนในชั้นซึ่งอายุประมาณห้าขวบว่า “อะไรใหญ่ที่สุดในโลก?”

เด็กหญิงเล็ก ๆ คนหนึ่งตอบว่า “คุณพ่อของหนูค่ะ”

เด็กชายคนหนึ่งที่เพิ่งไปเที่ยวสวนสัตว์มาเมื่อไม่นานนี้ ตอบว่า “ช้าง”

เด็กอีกคนบอกว่า “ภูเขาค่ะ”

ลูกสาวของเพื่อนอาตมาตอบว่า “ตาของหนูใหญ่ที่สุดในโลกค่ะ”

ทั้งชั้นเงียบกริบ พยายามที่จะทำความเข้าใจกับคำตอบของเธอ

ครูซึ่งกึ่งงงกึ่งพ้อ ๆ กับเด็กคนอื่น ๆ ถามว่า “หนูหมายความว่าอย่างไรจ๊ะ”

“ก็อย่างนั้นะคะ” นักปรัชญารุ่นจิ๋วเริ่มอธิบาย “ตาของหนูเห็นพ่อของเพื่อน เห็นช้าง เห็นภูเขา แล้วก็เห็นอะไร ๆ อีกตั้งเยอะก็ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างมาอยู่ในตาของหนูได้ ตาของหนูก็ต้องใหญ่ที่สุดในโลกสิคะ”

ปัญญาไม่ใช่การเรียนรู้ แต่เป็นการรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่สอนกันไม่ได้

ลูกสาวเพื่อนตอบได้ดีมาก แต่อาตมาจะขอเสริมว่า จิตของเราใหญ่กว่าดวงตาเสียอีก ฉะนั้นสิ่งที่ใหญ่ที่สุดในโลก คือ จิต

จิตสามารถเห็นทุกสิ่งที่ดวงตาเราได้เห็น แล้วยังเห็นมากไปกว่านั้นอีก โดยอาศัยจินตนาการของเรา มันสามารถรับรู้เสียงซึ่งดวงตาเราไม่เคยได้เห็น และรับรู้สัมผัสทั้งของจริงและสิ่งที่ฝันถึงนอกจากนี้จิตยังสามารถรับรู้สิ่งที่อยู่นอกเหนือสัมผัสทั้งห้า เพราะเหตุว่าจิตสามารถรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างเท่าที่จรรู้จะเห็นได้ จิตจึงเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก จิตของเราครอบคลุมทุกสิ่ง

การค้นหาจิต

นักวิทยาศาสตร์หลายคน และบรรดาผู้สนับสนุนเขาเหล่านั้น ยืนยันว่า จิต เป็นผลข้างเคียงของการทำงานของสมอง ดังนั้นในช่วงเวลาถามตอบหลังการเทศน์ มักจะมีคนถามอาตมาเสมอว่า “จิตนี้มีจริงหรือไม่? ถ้ามี มันอยู่ตรงไหน? ในร่างกายเรา? หรือว่านอกร่างกายเรา? หรือมันอยู่ทุกหนทุกแห่งทั่วไปหมด? จิตอยู่ตรงไหน?”

ในการตอบคำถามเหล่านี้ อาตมาแสดงให้เห็นได้อย่างง่าย ๆ

อาตมาถามผู้ฟังว่า “ถ้าใครกำลังมีความสุข โปรดยกมือขวาขึ้น แต่ถ้าใครมีความทุกข์ แม้จะเล็กน้อยก็ตาม โปรดยกมือซ้ายขึ้น” คนส่วนใหญ่ยกมือขวาขึ้น บางคนก็คงสุขจริง บางคนก็ยกเพราะกลัวเสียหน้า

อาตมาพูดต่อว่า “เอาละที่นี่ ผู้ที่กำลังมีความสุข กรุณาชี้ความสุขของโยมด้วยนิ้วชี้มือขวา ส่วนคนที่มีความทุกข์ โปรดใช้นิ้วชี้มือซ้าย ชี้ไปที่ตัว ความทุกข์ ชี้ให้อาตมาดูหน่อย ว่ามันอยู่ตรงไหน”

ผู้ฟังของอาตมาเริ่มจะชี้นิ้วสะเปะสะปะขึ้น ๆ ลง ๆ แล้วก็เริ่มหันไปหันมาเพื่อดูคนข้าง ๆ ซึ่งก็ล้วนแต่สับสนพอ ๆ กัน เมื่อเขาเข้าใจสิ่งที่อาตมาต้องการจะสื่อให้เขารู้แล้ว ก็พากันหัวเราะ

ความสุขนั้นะมีจริง และความทุกข์ก็มีจริงด้วยโดยไม่ต้องสงสัย ทว่าเราไม่สามารถระบุได้ว่าสิ่งที่มีจริง ๆ เหล่านี้อยู่ตรงไหนในร่างกายของเรา หรืออยู่ตรงไหนนอกร่างกายเรา หรือแม้แต่ที่ไหน ๆ ก็ตาม

นั่นเป็นเพราะความสุขและความทุกข์เป็นเรื่องของจิตโดยเฉพาะ เช่นเดียวกับที่ดอกไม้และวัชพืชเป็นสิ่งที่อยู่ในสวน ความจริงที่ว่าดอกไม้และวัชพืชมีอยู่ แสดงว่าสวนมีอยู่ ในทำนองเดียวกัน การปรากฏของความสุข ความทุกข์ย่อมพิสูจน์ว่า จิตมีอยู่จริง

การค้นหาพบว่าเราไม่สามารถชี้ว่าความสุขและความทุกข์อยู่ตรงไหน ก็

๑๖๘ ขวนม่วนขึ้น

แสดงว่าเราไม่สามารถชี้ได้ว่าจิตอยู่ตรงไหนในอวกาศสามมิตินี้ จำได้ใช่ไหมว่า จิตเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก ดังนั้นจิตจึงไม่สามารถจะอยู่ในอวกาศสามมิติได้ แต่อวกาศสามมิตินั้นแหละที่อยู่ในจิต จิตเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก มันครอบคลุมทั้งจักรวาลเลยทีเดียวนะ

วิทยาศาสตร์

ก่อนที่จะมาบวชเป็นพระ อาตมาเคยเป็นนักวิทยาศาสตร์อาตมาศึกษาโลกแห่งฟิสิกส์ภาคทฤษฎีที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ในประเทศอังกฤษ อาตมาพบว่าวิทยาศาสตร์และศาสนามีอะไรเหมือน ๆ กันหลายอย่าง เช่น การยึดมั่นถือมั่นในคำสอน มีคำพูดที่คมคาย ซึ่งอาตมาจำได้ตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษา “ความยิ่งใหญ่ของนักวิทยาศาสตร์ วัดได้จากช่วงเวลาที่เขาหรือเธอผู้นั้นสามารถชะลอการยอมรับทฤษฎีใหม่ที่จะลบล้างทฤษฎีของตนได้”

เมื่อเร็ว ๆ นี้มีการอภิปรายที่ประเทศออสเตรเลียเรื่องวิทยาศาสตร์และศาสนา ซึ่งอาตมาเป็นวิทยากรคนหนึ่งด้วย เหงิงคาธอลิกผู้เคร่งศาสนาคนหนึ่งกล่าวอย่างน่าคิดว่า

“เมื่อดิฉันมองผ่านกล้องส่องทางไกลเพื่อดูความงามของดวงดาว ดิฉันมักจะรู้สึกว่คำสอนในศาสนาของดิฉันถูกคุกคาม”

อาตมาตอบเธอว่า “ถ้านักวิทยาศาสตร์ยอมดูตัวเอง ผู้ดูดาว เสมือนมองจากปลายกล้องส่องทางไกลด้านใหญ่ไปสู่ด้านเล็ก เมื่อนั้น เขาจะรู้สึกว่ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ก็ถูกคุกคามเช่นกัน!”

ศาสตร์แห่งความสงบ

บางทีอะไร ๆ มันจะดีขึ้นถ้าทุกคนหยุดได้เถียงกัน สุภาชิตตะวันออก
ที่โด่งดังกล่าวว่า

ผู้รู้ ไม่พูด

ผู้ที่พูด ไม่รู้

มันอาจจะฟังลึกซึ้งจนกว่าเราจะนึกคิดได้ว่า ถ้าใช่ ผู้กล่าวย่อมเป็นผู้
หนึ่งที่ไม่รู้

ความเชื่ออันงมาย

เมื่อเราเริ่มเฉาะชะแรแก่ชรา สายตาเริ่มมัวหูเริ่มตึง ผมร่วงต้องใส่ ฟันปลอม ขาหมดเรี่ยวแรง มือสั่นเป็นครั้งคราว แต่มีส่วนหนึ่งในร่างกายของเราที่ดูจะแข็งแรงยิ่งขึ้นทุก ๆ ปีที่ผ่านไป นั่นก็คือปากที่แสนจะช่างพูดของเรา ดังนั้น พลเมืองน้ำท่วมทุ่งทั้งหลายจะมีคุณสมบัติเช่นนักการเมืองเมื่ออายุมากขึ้น

หลายศตวรรษมาแล้ว พระราชาองค์หนึ่งประสบปัญหาเรื่องคณะเสนาบดี ที่ชอบเถียงกันมากเสียจนไม่สามารถหาข้อสรุปอะไรได้เลย พวกเขายึดถือธรรมเนียมการเมืองเก่าแก่ดั้งเดิมที่สุดที่แต่ละคนจะยืนยันว่า เขาเท่านั้นที่ถูก ขณะที่คนอื่น ๆ ผิดหมดอย่างไรก็ตาม เมื่อพระราชาผู้เจ้าความคิดจัดงานเฉลิมฉลองในโอกาสพิเศษขึ้น เสนาบดีทุกคนก็พร้อมใจกันหยุดงานเพื่อไปร่วมงานฉลองนั้น

งานเฉลิมฉลองนี้จัดขึ้นอย่างน่าตื่นตาตื่นใจในสนามกีฬาใหญ่ มีทั้งการร้องรำทำเพลง เต้นระบำรำฟ้อน กายกรรม ตัวตลกดนตรีและอื่น ๆ อีกมากมาย ในฉากสุดท้าย ต่อหน้าฝูงชนจำนวนมาก และแน่นอนว่าบรรดาเสนาบดีทั้งหลายย่อมจับจองที่นั่งที่ดีที่สุด องค์พระราชาเองพาช่างหลวงเข้ามาตรงกลางสนาม ตามมาด้วยชายตาบอดเจ็ดคน ซึ่งเป็นที่รู้กันทั้งเมืองว่าตาบอดมาแต่กำเนิด และไม่รู้ว่่าช่างคืออะไร

พระราชาจับมือชายตาบอดคนแรก ช่วยให้เราสัมผัสสังวงช่างและบอกเขาว่านี่คือช่าง แล้วพระองค์ก็ทรงช่วยชายคนที่สองให้ได้สัมผัสสังวงช่าง คนที่สามสัมผัสที่หู คนที่สี่สัมผัสหัว คนที่ห้าสัมผัสลำตัว คนที่หกสัมผัสขาและคนที่เจ็ดสัมผัสหาง โดยบอกทุกคนว่านี่คือช่าง หลังจากนั้นพระองค์ก็กลับมาที่ชายตาบอดคนแรกและขอให้เขาเล่าดัง ๆ ว่า ช่างคืออะไร

ชายตาบอดคนแรกผู้ที่ได้สัมผัสสังวงช่างกล่าวว่า “ผมได้ไต่ร่องอย่าง

รอบคอบแล้ว ผมมั่นใจร้อยเปอร์เซ็นต์ว่า ‘ซ้าง’ เป็นชื่อของงูเหลือมพันธุ์ใดพันธุ์หนึ่ง”

“เหลวไหลสิ้นดี” ชายตาบอดคนที่สองที่ได้สัมผัสงูซ้างร้องอุทานขึ้น “ซ้างนะแข็งเกินกว่าจะเป็นงูได้ ความจริงนะ แล้วผมก็ไม่เคยผิดเสียด้วย มันเป็นคันไถของชาวนา”

“อย่าบ๊องนา!” ชายตาบอดคนที่สามที่ได้สัมผัสงูซ้างส่งเสียงเย้ยขึ้นทันที “ซ้างเป็นพืดที่ทำจากใบตาลต่างหาก”

ชายตาบอดคนที่สี่ที่ได้สัมผัสส่วนหัว หัวเราะเยาะขึ้นมาแล้วกล่าวว่า “เจ้าพวกปัญญาอ่อนไร้ความสามารถเอ๋ย! มันซัด ๆ อยู่แล้วว่า ซ้างนะคือตุ่มน้ำใหญ่ ๆ ต่างหาก”

“อิมพอสสิเบิล! เป็นไปไม่ได้เด็ดขาด!” ชายตาบอดคนที่ห้าที่ได้สัมผัสลำตัวส่งเสียงกริ้ววอกออกมาบ้าง “ซ้างนะคือหินก้อนบ้อเริ่มเท็ม”

“ปัดไถ้อ๋เอ๋ย!” ชายตาบอดคนที่หกที่ได้สัมผัสส่วนขา ตะโกนขึ้นมาบ้าง “ซ้างนะคือลำต้นไม้ต่างหาก”

“นี่เจ้าพวกไม่ได้สติทั้งหลาย” ชายตาบอดคนสุดท้ายที่ได้สัมผัสส่วนหางส่งเสียงเหยียดหยามออกมา “เราจะบอกพวกเจ้าให้ว่า ซ้างนะ จริง ๆ แล้วมันคืออะไร มันก็คือไส้ปิดแมลงธรรมดา ๆ นี้เอง จันรู้ จันสัมผัสโดยตรงเลยล่ะ!”

“เหลวไหล! มันเป็นงู” “ไม่ใช่! มันเป็นตุ่ม” “ไม่มีทาง! มันเป็น....” แล้วบรรดาชายตาบอดเหล่านั้นก็เริ่มต้นถกเถียงกันอย่างเผ็ดร้อน จนกลายเป็นการตะโกนแผดเสียงที่ทั้งดังและไม่จบสิ้นเขาพ่นคำสบประมาทต่าง ๆ ไล่กันเท่านั้นยังไม่พอ ยังแถมรัวกว่าป็นใส่กันอีกด้วย แม้ว่าชายตาบอดเหล่านั้นจะไม่ค่อยแน่ใจนักว่าเขากำลังต่อใครอยู่ แต่มันก็ไม่สำคัญหรอก ในสภาวะการทะเลาะเบาะแว้งอย่างดุเดือดนั้น เขากำลังต่อสู้เพื่อหลักการ เพื่อความถูกต้อง และเพื่อบุษาคความจริง เพียงแต่ว่ามันเป็นความจริงของแต่ละบุคคลเท่านั้น

ขณะที่ทหารของพระราชากำลังแยกผู้วิเวกตาบอดที่ฟกช้ำ ดำเขี้ยวไปหมดออกจากกัน ผู้ชมนที่อยู่ในสนามกีฬาต่างพากันหัวเราะเยาะบรรดาเสนาบดีซึ่งบัดนี้เงียบกริบและมีสีหน้าอับอายทุกคนในที่นั่งเข้าใจเป็นอย่างดีว่า พระราชาต้องการที่จะสอนบทเรียนอะไร °°

พวกเราแต่ละคนอาจจะรู้แต่เพียงบางส่วนของเรื่องทั้งหมดที่ประกอบกันเป็นเรื่องจริง หากเรายึดมั่นถือมั่นในความรู้อันจำกัดของเราว่าเป็นความจริงอันสมบูรณ์ เราก็จะเหมือนกับชายตาบอดที่ได้สัมผัสแต่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของช้าง แล้วด่วนสรุปว่าประสบการณ์เพียงแค่นี้ของเขานั้น เป็นความจริงอันสมบูรณ์ส่วนคนอื่น ๆ นอกจากเขาแล้วล้วนผิดหมด

แทนการเชื่ออย่างมีขอบเขตนั้น เราน่าจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ลองนึกถึงผลที่จะเกิดขึ้นหากชายตาบอดทั้งเจ็ดคน แทนที่จะคัดค้านไม่เห็นด้วยกับข้อมูลของผู้อื่นกลับเชื่อมประสบการณ์ของเขาเข้าด้วยกัน เขาก็คงจะสรุปได้ว่า “ช้าง” คืออะไรบางอย่างที่มีลักษณะเหมือนหินก้อนใหญ่ ตั้งอยู่บนลำต้นไม้ที่มั่นคงและแข็งแรงสีดั้น มีลำบิดแมลงอยู่ที่ด้านหลัง ส่วนด้านหน้าเป็นเหมือนตุ่มน้ำขนาดใหญ่ ที่ด้านข้างทั้งสองมีพัดใบตาล มีคันไถอยู่สองด้ามชี้ลงเบื้องล่าง และมีงูหลามตัวยาวอยู่ตรงกลาง! นับได้ว่าเป็นการบรรยายถึงช้างสักตัวที่ไม่เลวนักสำหรับผู้ที่ยังงมงาย ก็จะไม่มีโอกาสได้เห็นช้างตัวจริง

คุณค่าและการปฏิบัติธรรม เสียงที่ไพเราะที่สุด

ชายชราชาวบ้านคนหนึ่งเดินทางเข้ามาในเมืองใหญ่เป็นครั้งแรกในชีวิต เขาเติบโตในหมู่บ้านบนภูเขาไกลโพ้น ทำงานหนักตลอดชีวิตเลี้ยงครอบครัว บัดนี้เขากำลังมีความสุขกับการเดินทางมาเยี่ยมบ้านอันทันสมัยของลูก ๆ เป็นครั้งแรก

วันหนึ่งขณะที่ลูก ๆ พาเขาไปเที่ยวรอบเมือง ชายชราได้ยินเสียง ๆ หนึ่งซึ่งสะดุดหู เขาไม่เคยได้ยินเสียงอะไรที่บาดหูขนาดนี้มาก่อนเลยในหมู่บ้านอันแสนสงบบนภูเขา และเขาก็ยืนกรานที่จะรู้ว่าเสียงนั้นเกิดจากอะไร เขาเดินตามเสียงที่แผ่หูนั่นมาจนถึงต้นตอ เขาเข้ามาถึงห้องหลังบ้านที่เด็กผู้ชายเล็ก ๆ คนหนึ่งกำลังฝึกซ้อมไวโอลิน

“อีแอ อีแอ” เสียงครวญครางจากไวโอลินที่เพี้ยน ๆ จากตัวโน้ต

เมื่อลูกชายบอกเขาว่า สิ่งนั้นเรียกว่า “ไวโอลิน” เขาคิดในใจว่า เขาจะไม่มีวันอยากฟังไวโอลินที่แสนจะแย่นี้อีกแน่นอน

วันรุ่งขึ้นที่อีกด้านหนึ่งของเมือง ชายชราได้ยินเสียง ๆ หนึ่งที่ฟังแล้วแสนจะรื่นหูอันซรามาของเขา เขาไม่เคยได้ยินได้ฟังท่วงทำนองที่ไพเราะมีเสน่ห์เช่นนี้มาก่อนเลยที่หมู่บ้านบนภูเขาเขาจึงต้องการที่จะหาที่มาของเสียง เขาติดตามเสียงที่ทำให้ความสุขใจนั้นไปจนถึงต้นตอของมัน เขาเข้าไปในห้องที่อยู่ด้านหน้าของบ้านแล้วพบสุภาพสตรีชราผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นนักดนตรีผู้เชี่ยวชาญกำลังสีไวโอลินเพลงโซนาต้าอยู่

ทันใดนั้น ชายชราได้ตระหนักถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเขา เสียงแย ๆ ที่เขาได้ยินเมื่อวานไม่ได้เป็นความผิดของไวโอลินหรือแม้กระทั่งเด็กผู้ชายคนนั้น มันก็แค่ว่า หมู่มน้อยคนนั้นจะต้องเรียนรู้ที่จะใช้เครื่องมือของเขาให้ชำนาญขึ้นเท่านั้น

ด้วยปัญญาของชาวบ้านผู้ใช้ชีวิตเรียบง่าย ชายชราพิจารณาว่าเรื่องของศาสนาก็เป็นเช่นเดียวกันนี้แหละ เมื่อเราได้เจอเจอผู้มีศรัทธาในศาสนาที่มีความคิดขัดแย้งเพราะความเชื่อของเขา มันย่อมเป็นการไม่ถูกต้องที่จะกล่าวโทษศาสนา มันก็แค่ว่าเขาผู้นั้นยังจะต้องเรียนรู้อาณาให้เข้าใจอ่องแท้ยิ่งขึ้น และเมื่อเราได้พบผู้มีจิตใจสูงและแตกฉานในศาสนา เราจะรู้สึกว่ามันเป็นประสบการณ์อันแสนพิเศษที่สามารถจรจรใจเราไปได้อีกหลายปีไม่ว่าความเชื่อเหล่านั้นจะเป็นอะไรก็ตาม

แต่เรื่องยังไม่ได้จบเพียงเท่านั้น

ในวันที่สาม ณ อีกด้านหนึ่งของเมือง ชายชราก็ได้ยินเสียงที่ไพเราะจับใจเสียยิ่งกว่าเสียงดนตรีจากนักไวโอลินเอก โยมคิดว่าเสียงนั้นคืออะไร?

มันเป็นเสียงที่ไพเราะยิ่งกว่าเสียงธารน้ำตกในฤดูใบไม้ผลิยิ่งกว่าเสียงลมหวิวผ่านป่าละเมาะในฤดูใบไม้ร่วง หรือยิ่งกว่าเสียงนกยูงเขาร้องเพลงหลังฝนตกหนัก มันไพเราะยิ่งกว่าเสียงแห่งความสงบในหุบเขาในคำคินฤดูหนาวที่นิ่งสนิท เสียงที่ผลัดกันหัวใจของชายชราอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน นั่นคือเสียงอะไร?

มันคือเสียงดนตรีที่วงออเคสตร้าวงใหญ่กำลังบรรเลงอยู่

เหตุบังเอิญที่เสียงนั้นเป็นเสียงที่ไพเราะที่สุดในโลกที่ชายชราเคยได้ยินได้ฟังมานั้น เป็นเพราะประการแรก นักดนตรีทุกคนในวงออเคสตร้ามีความแตกฉานในเครื่องดนตรีที่ตนเล่น และประการที่สอง เขาได้เรียนรู้และฝึกซ้อมที่จะร่วมกันบรรเลงให้ผสมผสานและกลมกลืนกันที่สุดใน

‘ขอให้มันเป็นเช่นเดียวกับเรื่องศาสนาเถอะ!’ ชายชราคิด ‘ขอให้พวกเราแต่ละคนได้เรียนรู้จากบทเรียนแห่งชีวิต ให้มีความเชื่อและจิตใจที่อ่อนโยน ขอให้เราแต่ละคนเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาและความรักตามคำสั่งสอนในศาสนาของตน และเมื่อได้ศึกษาศาสนาของตนให้อ่องแท้แล้ว ก็ขอให้เราทุกคนจงพัฒนาตนเองและเรียนรู้เช่นเดียวกับสมาชิกของวงออเคสตร้า ที่จะดำเนินชีวิตร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ได้อย่างลงรอยและกลมกลืนกันที่สุดในที่สุด!’

อำนาจปรางามิต

ในฤดูร้อน พ.ศ. ๒๕๑๒ หลังวันเกิดอายุ ๑๘ ปีของอาตมาอาตมา กำลังมีความสุขกับประสบการณ์ครั้งแรกในการท่องเที่ยวในเขตร้อนชื้น อาตมา กำลังเดินทางอยู่ในบริเวณแหลมมยุคาเทน ในกัวเตมาลา มุ่งหน้าสู่ปรางามิตเก่า แก่ที่เพิ่งถูกค้นพบได้ไม่นานนักปรางามิตสมัยอารยธรรมมายันที่สูญสิ้นไปนาน แล้ว

ในสมัยนั้น การเดินทางยากลำบากมาก ต้องใช้เวลาสามถึงสี่วันที่เดียว ที่จะเดินทางเพียงสองสามร้อยกิโลเมตรจากกัวเตมาลาซิตีไปยังทีกัล ซึ่งเป็น ซากปรักหักพังของกลุ่มโบสถ์วิหารโบราณอาตมาต้องนั่งเรือหางปลาที่ข่มโชก ไปด้วยน้ำมัน ทวนแม่น้ำสายแคบ ๆ หลายสายในเขตป่าร้อนชื้น นั่งอยู่บน กองสัมภาระบนรถบรรทุกซึ่งชนของเกินพิกัดจนเสียงอันตรายขณะวิ่งลงเขา บนถนนที่แสนจะคดเคี้ยวและฝุ่นคลุ้ง แล้วยังต้องนั่งรถลากที่โยกเยกและส่ง เสียงเอี้ยดอาดไปบนทางเล็ก ๆ ผ่านป่าดงดิบด้วย มันเป็นดินแดนที่ไกลโพ้น ยากจนข้นแค้น และเก่าแก่ยิ่ง

ในที่สุดอาตมาก็ไปถึงโบราณสถานเก่าแก่ ซึ่งเต็มไปด้วยซากปรักหัก พังมากมายของวิหารและปรางามิตที่ถูกทิ้งร้างมานานอาตมาไม่มีมัคคุเทศก์และ แม้แต่หนังสือท่องเที่ยวที่จะบอกอาตมาถึงความหมายของแท่งหินชี้ขึ้นฟ้าที่ ดูน่าประหลาดใจเหล่านั้น อาตมาจึงเริ่มปีนขึ้นไปบนปรางามิตสูง ๆ นั้น

เมื่อขึ้นไปถึงยอดปรางามิต ความหมายและจุดประสงค์ทางศาสนาของ ปรางามิตเหล่านี้ก็ประจักษ์ชัดแก่ใจของอาตมา

สามวันที่ผ่านมานั้น อาตมาเดินทางอยู่แต่ในป่าดงดิบ ทั้งถนน ทาง เดิน และลำน้ำ เหมือนอยู่ในอุโมงค์ที่ปกคลุมด้วยต้นไม้เขียวหนาทึบ แม้จะ เป็นทางสัญจรใหม่ใด ๆ ป่าจะสามารถแผ่ปกคลุมราวกับเพดานอุโมงค์ได้ อย่างรวดเร็ว อาตมาไม่เห็นเส้นขอบฟ้าเลยเป็นเวลาหลายวัน จริง ๆ แล้ว

อาดมาไม่ได้เห็นอะไรไกล ๆ เลย ก็อาดมาอยู่ในป่าที่บั้นนี้ะ

บนยอดปิรามิด ออาดมาอยู่เหนือป่าดงดิบนั้น ไม่เพียงแต่อาดมาจะรู้ว่า ออาดมาอยู่ ณ จุดใดในทัศนียภาพที่ดูราวกับเป็นแผนที่ที่กางอยู่ต่อหน้าอาดมาเท่านั้น ออาดมายังสามารถมองไปจนสุดสายตาในทุกทิศทุกทาง โดยไม่มีสิ่งใดขวางกั้นอยู่แม้แต่น้อย

ยืนอยู่บนนั้นราวกับยืนอยู่เหนือโลกทั้งใบ ออาดมาวาดภาพว่ามันจะเป็นเช่นไร เมื่อหนุ่มสาวชราวมายันผู้ที่เกิดในป่าดงดิบเติบโตและอาศัยอยู่ในป่าที่ปลอดชีวิตของเธอ ในพิธีกรรมทางศาสนา ในวาระที่เขาข้ามพ้นจากความเป็เด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์ ท่านผู้เฒ่า ผู้ทรงศีลและทรงปัญญาจะค่อย ๆ จูงเขาขึ้นไปสู่อยอดสูงสุดของปิรามิดเป็นครั้งแรกในชีวิตของเขาเมื่อพวกเขาผ่านพ้นแนวต้นไม้ขึ้นมา เขาได้เห็นโลกในป่าที่บของเขถูกคลี่ออกมาแล้ววางแผ่อยู่ต่อหน้า และเมื่อเขาจ้องมองออกไปนอกขอบเขตดินแดนป่าที่บไปสู่เส้นขอบฟ้า และที่ไกลไปกว่านั้น เขาจะเห็นความว่างเปล่าที่ยิ่งใหญ่นักโอบล้อมไว้ทั้งจากเบื้องบนและโดยรอบ ยืนอยู่ ณ ยอดปิรามิด ประดูระหว่างสวรรค์และโลก ไม่มีบุคคล ไม่มีสิ่งของ ไม่มีคำพูดใด ๆ ระหว่างกัน และไม่มีขอบเขตไม่มีที่สิ้นสุดในทุกทิศทาง ความหมายที่โดดเด่นจากทัศนียภาพเบื้องหน้าก้องกังวานในจิตใจของเขา ความจริงประจักษ์ชัดและนำไปสู่ปัญญา เขาได้เข้าใจตามความเป็นจริงถึงสถานะของเขาในโลกของเขา และคงจะมองเห็นทะลุถึงความไม่มีขอบเขต ไม่มีประมาณ ความว่างเปล่าอันเป็นอิสระ ซึ่งโอบล้อมทุกสิ่งทุกอย่างไว้ เขาคงจะค้นพบความหมายแห่งชีวิตของเขาด้วยเราทุกคนจำเป็นจะต้องให้เวลาแก่ตัวเราเองที่จะหาความสุขด้วยการปีนขึ้นไปสู่อยอดปิรามิดแห่งจิตวิญญาณภายในตัวของเราแต่ละคนเพื่อจะได้อยู่เหนือป่าที่ลึกลับวุ่นวาย ซึ่งก็คือชีวิตของเรานั้นเอง แม้จะเป็นเวลาสั้น ๆ ก็ยังดี เมื่อนั้นเราอาจจะได้เห็นด้วยตัวของเราเองถึงสถานภาพของเราท่ามกลางสรรพสิ่งทั้งหลายได้พิจารณาการดำเนินชีวิตของเรา และได้เพ่งมองไปจนสุดสายตาในทุกทิศทางโดยไม่มีสิ่งใดขวางกั้นอยู่เลย

หินที่มีค่า

เมื่อหลายปีก่อนที่คณะบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในอเมริกา โปรเฟสเซอร์คนหนึ่งได้แสดงเลคเชอร์พิเศษให้แก่นักศึกษาปริญญาโทในวิชาเศรษฐศาสตร์สังคม โดยไม่มีการอธิบายว่าเขากำลังทำอะไร โปรเฟสเซอร์คนนั้นค่อยๆ วางโถแก้วใบหนึ่งลงบนโต๊ะ และเอาถุงที่เต็มไปด้วยก้อนหินออกมาค่อยๆ ใส่ก้อนหินทีละก้อนลงในโถจนไม่สามารถจะใส่ได้อีกต่อไป เขาถามนักศึกษาว่า “โถนี้เต็มหรือยัง?”

พวกเขาตอบว่า “เต็มแล้ว”

โปรเฟสเซอร์ยิ้ม เขาดึงถุงที่สองออกมาจากใต้โต๊ะ ถุงนี้เต็มไปด้วยกรวด เขาค่อยๆ ใส่กรวดลงไป โถ เขย่าๆ จนกรวดเล็ก ๆ นั้นเข้าไปอยู่ตามซอกต่าง ๆ ระหว่างก้อนหินในโถ เขาถามนักศึกษาเป็นครั้งที่สองว่า “โถนี้เต็มหรือยัง?”

พวกเขาตอบว่า “ยังไม่เต็ม” ซักจะรู้ทางอาจารย์ของเขาแล้ว

แน่นอนว่าพวกเขาตอบถูก โปรเฟสเซอร์ดึงถุงซึ่งใส่ทรายละเอียดออกมา ค่อยๆ จัดการให้ทรายลงไปแทนที่ช่องว่างระหว่างก้อนหินและก้อนกรวดภายในโถ แล้วเขาก็ถามอีกครั้งว่า “โถนี้เต็มหรือยัง?”

ลูกศิษย์ตอบว่า “อาจจะยัง พวกเรา รู้จักท่านอาจารย์ดี”

อาจารย์ยิ้มเมื่อได้ฟังคำตอบ แล้วเขาก็หยิบเหยือกน้ำเล็กๆ ๑ ออกมา ค่อยๆ เทน้ำลงไป โถที่เต็มไปด้วยก้อนหิน ก้อนกรวดและเม็ดทราย เมื่อใส่น้ำลงไปจนไม่สามารถจะใส่ได้อีกต่อไป เขาก็วางเหยือกลงและมองดูลูกศิษย์

เขาถามบรรดานักศึกษาว่า “เอาล่ะ! บทเรียนนี้สอนอะไรแก่พวกเธอ?”

ลูกศิษย์คนหนึ่งตอบว่า “ไม่ว่าตารางของเราจะแน่นและยุ่งขนาดไหนก็ตาม เรายังสามารถเพิ่มบางอย่างเข้าไปได้เสมอ!” นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงโด่งดังก็ต้องตอบอะไรๆ ทำนองนี้แหละ

“ไม่ใช่” โปรเฟสเซอร์บอกด้วยเสียงอันดังและแน่นหนัก “มันแสดงให้เห็น เราเห็นว่า ถ้าเราต้องการที่จะใส่หินก้อนใหญ่ๆ ลงไปละก็เราจะต้องใส่มัน ลงไปก่อนสิ่งอื่นๆ” มันเป็นบทเรียนเรื่องการจัดลำดับความสำคัญ

ดังนั้น อะไรล่ะที่เป็น ‘หินก้อนใหญ่’ ใน ‘โลก’ ของเรา? อะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต จงแน่ใจว่าเราได้ใส่ ‘หินที่มีค่า’ ลงไปในตารางชีวิตก่อน มิฉะนั้นเราอาจจะไม่ได้เข้าใกล้มัน และใส่มันลงไปในชีวิตของเราเลยก็เป็นได้

แล้วฉันจะเป็นสุข

บางทีหिनที่มีค่าที่สุดที่เราสมควรต้องใส่ลงไปใน 'โถ' ของเราก่อนสิ่งอื่น ๆ ดังเช่นที่เล่าในเรื่องที่แล้ว คือ ความสุขภายในหากตัวเราเองยังไม่มีความสุข เราย่อมไม่มีความสุขที่จะมอบให้แก่ผู้อื่น แล้วทำไมพวกเรามากมายจึงให้ความสำคัญกับความสนุขน้อยเหลือเกิน เลื่อนมันไปจนเป็นอันดับท้าย ๆ? (หรือแม้กระทั่งหลังจากอันดับท้ายสุด ดังเรื่องที่จะเล่าต่อไปนี่)

เมื่ออาตมาอายุ ๑๔ ปี อาตมากำลังเตรียมตัวสอบระดับ O-Level (เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาปีที่สี่ของไทย - ผู้แปล) ที่โรงเรียนมัธยมในลอนดอน พ่อ แม่ และครูของอาตมา แนะนำให้อาตมาหยุดเล่นฟุตบอลในตอนเย็นและวันหยุดสุดสัปดาห์ เพื่อจะได้อยู่บ้านและใช้เวลากับการทำกรบ้าน ท่านอธิบายความสำคัญของการสอบ O-Level และบอกว่าถ้าอาตมาสอบได้คะแนนดี อาตมาจะมีความสุข

อาตมาเชื่อฟังคำแนะนำ และอาตมาก็สอบได้ดี แต่มันไม่ได้ทำให้อาตมามีความสุข เพราะความสำเร็จนั้นมีความหมายเพียงแค่ว่า บัดนี้ อาตมาจะต้องเรียนหนักขึ้นไปอีกเป็นเวลาสองปี เพื่อเตรียมตัวสำหรับการสอบ A-Level (เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาปีที่หกของไทย - ผู้แปล) พ่อแม่และครูจึงแนะนำไม่ให้ออกเที่ยวยามค่ำคืนและในวันเสาร์อาทิตย์ และไม่ให้อีจิบผู้หญิงแต่ให้อยู่บ้านเพื่อท่องหนังสือ ท่านอธิบายความสำคัญของการสอบ A-Level และบอกว่าถ้าอาตมาสอบได้คะแนนดี อาตมาจะมีความสุข

ครั้งนี้เช่นกันที่อาตมาเชื่อฟังคำแนะนำ และอาตมาก็สอบได้ดี แล้วอีกอีกครั้งเช่นกันที่มันไม่ได้ทำให้อาตมามีความสุขเท่าไรเพราะบัดนี้อาตมาจะต้องเรียนหนักที่สุดอีกตั้งสามปีที่แสนจะยาวนาน เพื่อจะได้ปริญญาจากมหาวิทยาลัย แม่และอาจารย์ (ถึงเวลานี้พ่อของอาตมาก็ได้จากไปเสียแล้ว) แนะนำอาตมาให้อยู่ไกล ๆ จากบาร์ และงานเลี้ยงต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย จะ

ได้ให้เวลาเต็มที่กับการเรียน ท่านบอกอาตมาว่า ปริญญาจากมหาวิทยาลัยสำคัญมาก และถ้าอาตมาทำได้ดี อาตมาจะมีความสุข

มาถึงจุดนี้ อาตมาชักจะเริ่มสงสัยเสียแล้วล่ะ

อาตมาเห็นเพื่อนรุ่นพี่บางคนที่เรียนหนักมากและได้รับปริญญาแล้ว เดียวนี้พวกเขากำลังทำงานแรกของเขาอย่างหนักยิ่งเพื่อจะได้เก็บหอมรอมริบให้ได้เงินมากพอที่จะซื้อของจำเป็น เช่นรถยนต์ เขาบอกอาตมาว่า “เมื่อพี่มีเงินมากพอที่จะซื้อรถสักคัน พี่จะมีความสุข”

แต่เมื่อเขาหาเงินได้มากพอ และได้ซื้อรถยนต์คันแรกแล้ว เขาก็ยังไม่มีความสุขอยู่นั่นแหละ คราวนี้เขาทำงานหนักเพื่อจะซื้อของอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เขามีความสุข หรือไม่เขาก็กำลังุ่นวายสับสนเรื่องความรัก เสาะแสวงหาคู่ชีวิต เขาบอกอาตมาว่า “ถ้าพี่ได้แต่งงานลงหลักปักฐานแล้ว พี่จะได้มีความสุขซะที”

เมื่อแต่งงานแล้ว เขาก็ยังคงไม่มีความสุข เขาต้องทำงานหนักขึ้นไปกว่าเก่า รับงานพิเศษเพิ่มขึ้น เพื่อเก็บหอมรอมริบไว้เป็นค่ามัดจำสำหรับห้องชุดหรือบ้านเล็ก ๆ สักหลัง เขาบอกอาตมาว่า “ถ้าเรามีบ้านของเราเองเมื่อไหร่ เราจะมีความสุข”

เป็นเรื่องที่น่าเสียใจว่า การที่ต้องผ่อนจ่ายชำระค่าบ้านเป็นรายเดือนนั้นย่อมทำให้พวกเขาไม่ถึงซึ่งความสุข ยิ่งไปกว่านั้นบัดนี้เขาเริ่มตั้งครอบครวัรมีลูกที่ทำให้เขาต้องตื่นกลางดึก กลืนกินเงินทั้งหมดที่เขาเจียดไว้ เพิ่มความวิตกกังวลนานาประการแก่เขาอย่างมหาศาล คราวนี้คงจะเป็นอีกยี่สิบปีข้างหน้าหรือหกที่เขาจะสามารถทำอะไรอย่างที่เขาต้องการได้ เขาจึงบอกอาตมาว่า “เมื่อใดที่ลูก ๆ โตพอที่จะออกจากบ้านไปตั้งตัวเองได้ เมื่อนั้นแหละเราจึงจะมีความสุข”

กว่าลูก ๆ จะโตพอที่จะจากบ้านไป พ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ใกล้ถึงเวลาที่จะปลดเกษียณ ดังนั้นเขาจึงต้องเลื่อนเวลาแห่งความสุขออกไปอีก เขาต้องทำงานหนักเพื่อจะอดออมไว้ใช้ในยามแก่ เขาบอกอาตมาว่า “เกษียณเมื่อ

ไหว้ เราก็จะได้มีความสุขสักที”

แน่นอนว่าเมื่อเขาเกษียณแล้ว หรืออาจจะก่อนด้วยซ้ำ เขาจะเริ่มสนใจศาสนาและเริ่มไปโบสถ์ โยมเคยสังเกตใหม่ว่า มีคนแก่ๆจำนวนเท่าไรที่ครอบครองม้านั่งในโบสถ์นะ? อาตมาถามเขาว่าเขาไปโบสถ์กันทำไม เขาตอบว่า “เพราะว่าตายแล้วเราจะมีความสุข!”

สำหรับผู้ที่เชื่อว่า ‘เมื่อฉันได้สิ่งนี้ๆ แล้ว ฉันจึงจะมีความสุข’ ความสุขของเขาจะเป็นแค่ความฝันในอนาคตเท่านั้น มันจะเป็นเหมือนสายรุ้งที่อยู่เบื้องหน้าเราเพียงไม่กี่ก้าว แต่เราไม่มีวันเอื้อมถึงเขาจะไม่วันเข้าถึงความสุขที่เขาต้องการไม่ว่าชาตินี้หรือชาติหน้า

ชาวประมงเม็กซิกัน

ในหมู่บ้านชาวประมงที่เงียบสงบแห่งหนึ่งในเม็กซิโก ชายชาวอเมริกันคนหนึ่งซึ่งมาพักผ่อนอยู่ที่หมู่บ้านนี้ กำลังเฝ้าดูชาวประมงคนหนึ่งขนปลาที่เขาจับได้ในเช้าวันนั้นลงจากเรือ ชายชาวอเมริกันคนนี้เป็นโปรเฟสเซอร์ที่ประสบความสำเร็จสูง เขาสอนอยู่ที่คณะบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากด้านนี้ตั้งนั้น เขาจึงอดไม่ได้ที่จะให้คำแนะนำเล็กน้อยแก่ชาวประมงเม็กซิกันโดยไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ

“นี่นาย!” ชาวอเมริกันเริ่มบทสนทนา “ทำไมนายถึงเลิกจับปลาแต่เช้าอย่างนี้เล่า?”

“เพราะผมจับปลาได้เพียงพอแล้วครับ ซินยอร์” ชาวเม็กซิกันตอบอย่างอารมณ์ดี “พอเพียงพอที่จะเป็นอาหารของครอบครัวแล้วยังเหลืออีกเล็กน้อยไว้ขายด้วย เดี่ยวผมก็จะไปกินข้าวกลางวันกับเมีย แล้วรีบเข้านอนพักผ่อนหน่อยตอนบ่าย ตื่นมาเล่นกับลูก ๆ หลังอาหารเย็นผมก็จะไปร้านเหล้าดื่มเตกีล่าสักหน่อย เล่นกีตาร์กับเพื่อน ๆ มันพอเพียงสำหรับผมแล้วครับซินยอร์”

“นี่แน่ะ สหาย ฟังผมนะ” ท่านโปรเฟสเซอร์ด้านธุรกิจพูด “ถ้านายอยู่ในทะเลจนถึงบ่ายแก่ ๆ ละก็ นายจะจับปลาได้มากขึ้นซักสองเท่าอย่างสบาย ๆ นายขายปลาที่เหลือจากที่กินในครอบครัวรวบรวมเงินสักหกเดือนหรืออาจจะเก้าเดือน นายก็จะสามารถซื้อเรือที่ใหญ่กว่าและดีกว่าลำนี้ แล้วก็จ้างลูกเรือด้วย ทีนี้นายจะสามารถจับปลาได้มากขึ้นถึงสี่เท่า คิดซิว่านายจะทำเงินได้มากขนาดไหน! ภายในปีหรือสองปี นายจะมีเงินลงทุนซื้อเรือหาปลาลำที่สอง แล้วจ้างลูกเรืออีกทีม ถ้านายทำตามแผนธุรกิจนี้นะภายในหกหรือเจ็ดปีนายจะได้เป็นเจ้าของกองเรือประมงขนาดใหญ่ที่น่าภาคภูมิใจยิ่ง ลองวาดภาพดูซิ จากนั้นนายควรจะย้ายสำนักงานใหญ่ไปอยู่ที่เม็กซิโกที่ดี หรือจะที่แอลเอก็ยังได้ แค่สามหรือสี่ปีในแอลเอ นายเอาบริษัทของนายเข้าตลาดหุ้น

ตั้งตัวนายเองเป็น ซี.อี.โอ. รับเงินเดือนพร้อมผลตอบแทนก้อนงาม หรือจะเลือกเป็นหุ้นจำนวนมากแทนก็ได้ แล้วอีกไม่กี่ปีต่อจากนั้น ฟังให้ดีนะ! นายก็เริ่มแผนการซื้อหุ้นบริษัทคืน ซึ่งจะทำให้นายกลายเป็นอภิมหาเศรษฐี! รับประกันเลยละ! ผมนะเป็นโปรเฟสเซอร์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในมหาวิทยาลัยทางธุรกิจในสหรัฐนะ ผมรู้เรื่องพวกนี้ดี”

ชายชาวประมงเม็กซิกันตั้งอกตั้งใจฟังทุกอย่างที่ชาวอเมริกันพูด เมื่อโปรเฟสเซอร์พูดจบ เขาก็ถามขึ้นว่า “ซินยอร์โปรเฟสเซอร์ครับ แล้วผมจะเอาเงินหลายล้านดอลลาร์นั้นไปทำอะไรเล่าครับ?”

เป็นเรื่องที่น่าแปลกใจยิ่งที่โปรเฟสเซอร์ชาวอเมริกันไม่เคยได้คิดแผนธุรกิจไกลไปถึงขนาดนั้น ดังนั้นเขาจึงเริ่มคิดสะระตะอย่างรวดเร็วกว่า คน ๆ หนึ่งจะทำอะไรกับเงินหลายล้านดอลลาร์

“สหาย! เมื่อมีเงินมากมายขนาดนั้น นายก็เลิกทำงานนะซีใช่แล้ว! เลิกทำงานตลอดชีวิตเลย นายก็ซื้อวิลล่าเล็ก ๆ สักหลัง ในหมู่บ้านที่งามราวกับภาพวาดเช่นหมู่บ้านนี้แหละ แล้วซื้อเรือลำเล็ก ๆ สักลำไว้ออกไปตกปลาในตอนเช้า กลับมากินอาหารกลางวันกับเมียได้ทุกวัน จีบเซียงสตั๊ดสักหน่อยโดยไม่มีอะไรต้องกังวล ตอนบ่ายก็ใช้เวลาอย่างมีคุณภาพกับลูก ๆ ของนาย หลังอาหารเย็นก็ออกไปเล่นกีตาร์กับเพื่อน ๆ ที่ร้านเหล้า ดื่มเตกีล่าเสียหน่อย ไซ้แล้ว ด้วยเงินมากมายขนาดนั้น เพื่อนเอ๋ย นายก็เลิกทำงานแล้วก็ใช้ชีวิตให้สบายไปเลย”

“แต่ซินยอร์โปรเฟสเซอร์ครับ ผมกำลังทำทุกอย่างที่ว่ำนั้นอยู่แล้วนี่ครับ”

ทำไมพวกเราจึงเชื่อกันนักว่ เราจะต้องทำงานหนักให้ร่ำรวยเสียก่อน แล้วจึงจะหาความพอใจได้?

พอ

สายวัดป่าเราจะไม่รับ ไม่จับ ไม่เป็นเจ้าของเงิน

เราอยู่ได้อย่างประหยัดที่สุดจากปัจจัยสี่เท่าที่ญาติโยมทำบุญกับเรา โดยที่เราไม่ได้รับรองขอ อยากรักก็ตาม นาน ๆ ครั้งเราก็อาจจะได้รับของพิเศษ ๆ จากญาติโยม

อาตมาได้ช่วยชายไทยคนหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวของเขา ด้วยความกตัญญู เขาบอกอาตมาว่า “ท่านครับ กระผมอยากถวายของอะไรสักอย่างให้ท่านใช้ส่วนตัว กระผมมีปัจจัยห้าร้อยท่านกรุณาบอกกระผมว่าท่านต้องการอะไร” เมื่ออาตมาไม่สามารถคิดได้ในทันทีว่าอาตมาจำเป็นต้องใช้อะไรบ้าง และเขาจำเป็นต้องรีบไป เราจึงตกลงกันว่า อาตมาจะบอกเขาในวันรุ่งขึ้นเมื่อเขากลับมาที่วัด

ก่อนหน้าที่เรื่องนี้จะเกิดขึ้น อาตมาเป็นพระผู้เฒ่าที่มีความสุข บัดนี้ อาตมาเริ่มไต่ตรองว่า อาตมาต้องการอะไร อาตมาเขียนรายการ แล้วรายการนั้นก็เริ่มยาวขึ้น ในไม่ช้าปัจจัยห้าร้อยบาทก็ไม่เพียงพอเสียแล้ว แต่มันช่างยากเสียเหลือเกินที่จะตัดสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกจากรายการของที่ต้องการ ความต้องการผุดขึ้นมาจากที่ไหนก็ไม่รู้ ไม่นานก็กลายเป็นความจำเป็นสุด ๆ และรายการก็ยังคงยาวขึ้น ๆ จนบัดนี้เงินสักห้าพันบาทก็ไม่เพียงพอซะแล้ว

เมื่อรู้ชัดว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น อาตมาจึงโยนรายการสิ่งของที่ต้องการทิ้งเสีย วันรุ่งขึ้นอาตมาบอกโยมผู้บวราณาว่า ให้ทำบุญเงินห้าร้อยบาทนี้ สำหรับการก่อสร้างของวัดหรืออะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ อาตมาไม่ต้องการอะไร สิ่งที่อาตมาต้องการยิ่งกว่าสิ่งใดคือ ความสันโดษพอใจกับสิ่งที่มีอยู่ของเมื่อวานนี้ เมื่ออาตมาไม่มีเงินและไม่มีโอกาสที่จะได้อะไร เมื่อนั้นแหละเป็นช่วงเวลาที่มีความปรารถนาทั้งหมดของอาตมาเต็มอิม

ความต้องการย่อมไม่มีที่สิ้นสุด เงินสักพันล้านบาทหรือแม้แต่พันล้าน

๑๘๖ ชวนม่วนขึ้น

ดอลลาร์ก็ยังไม่พอ แต่การเป็นอิสระจากความต้อองการนั้นมีจุดสิ้นสุด นั่นคือ
เมื่อเรารู้ตัวว่าเราไม่ขาดอะไรสักอย่าง เมื่อเรามีความพอใจกับสิ่งที่เราได้อยู่
เท่านั้น เราจึงจะรู้จักคำว่า พอ

อิสรภาพและความอ่อนน้อมถ่อมตน

อิสระสองประเภท

ในโลกเรา นี้ เราจะพบว่ามีความเป็นอิสระอยู่สองประเภทคือ อิสระที่จะอยาก และอิสระจากความอยาก

วัฒนธรรมตะวันตกยุคใหม่นี้รู้จักแต่อิสรภาพชนิดแรกนั่นคือ อิสระที่จะอยาก และบูชาความเป็นอิสระนั้นโดยยกมันขึ้นนำหน้าที่เดียวในรัฐธรรมนูญแห่งชาติ ตลอดจนกฎหมายสิทธิมนุษยชน เราสามารถพูดได้ว่าความเชื่อพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยตะวันตกส่วนใหญ่ คือการปกป้องความเป็นอิสระของประชาชนที่จะสนองความอยากของพวกเขาให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนในประเทศเหล่านั้นมักรู้สึกว่าเขาไม่ค่อยจะเป็นอิสระเท่าใดนัก

ความเป็นอิสระชนิดที่สอง คือ อิสระจากความอยาก ซึ่งได้รับการยกย่องเฉพาะในกลุ่มศาสนาซึ่งให้ความสำคัญกับความพอใจในสิ่งที่มีอยู่และความสงบสุขจากความอยาก เป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่า ในชุมชนที่อยู่อย่างเรียบง่ายและประหยัดเหมือนวัดของอาตมา ผู้คนที่อยู่อาศัยรู้สึกถึงความเป็นอิสระอย่างชัดเจน

อิสระชนิดไหนละที่ท่านชอบ?

พระไทยผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสององค์ได้รับนิมนต์ไปฉันอาหารที่บ้านโยมอุปัฏฐากในเช้าวันหนึ่ง ห้องรับแขกที่ท่านนั่งพักอยู่ตกแต่งด้วยตู้ปลาที่มีปลาหลากหลายชนิด พระองค์ที่มีอาวุโสน้อยกว่าบ่นว่า การเอาปลามาเลี้ยงไว้ในตู้เช่นนี้ขัดกับหลักความกรุณาในพุทธศาสนา มันเหมือนกับการเอาปลามาขังไว้ในคุก ปลาพวกนี้ทำอะไรผิดหรือจึงโดนกักขังไว้ในคุกกำแพงกระจกเช่นนี้? มันควรจะได้ว่ายน้ำอย่างอิสระอยู่ในแม่น้ำและทะเลสาบ ไปไหนก็ได้ตามความพอใจ พระองค์ที่สองไม่เห็นด้วย ท่านยอมรับเรื่องที่ปลาเหล่านี้ไม่มีอิสระที่จะว่ายน้ำไปไหนมาไหนตามใจชอบ แต่การที่มันอยู่ในตู้ปลานี้ก็ให้อิสระมันจากภัยอันตรายนานาประการ ท่านได้แจ่มแจ้งความเป็นอิสระของปลาเหล่านั้น ดังนี้

๑. เราเคยเห็นชาวประมงหย่อนสายเบ็ดลงในตู้ปลาที่บ้านใครบ้างไหม? ไม่เคยแน่! ดังนั้นอิสระแรกของปลาในตู้ก็คืออิสระจากการไล่ล่าของชาวประมง

ลองวาดภาพดูว่ามันเป็นเช่นไรสำหรับปลาที่อยู่ตามธรรมชาติ เวลามันเห็นหนอนตัวอวบ ๆ หรือแมลงตัวอ้วนน่ากินมันไม่สามารถจะแน่ใจได้เลยว่ามันปลอดภัยที่จะกินหรือไม่ ไม่ต้องสงสัยเลยว่ามันต้องเคยเห็นเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้องของมันงับกินหนอนที่ดูน่าอร่อยนั้น และในทันทีทันใดนั้น ก็ถูกระตุกวับหายไปทางเบื้องบน อ้อ! พวกมันไปตลอดกาล สำหรับปลานอกตู้ทั้งหลาย การกินนั้นย่อมเต็มไปด้วยภัยอันตราย และบ่อยครั้งที่จบลงด้วยโศกนาฏกรรม จะกินอาหารมีอวัยวะใหญ่เมื่อไหร่ก็ต้องคิดหนักทุกทีบรรดาปลาทั้งหลายน่าจะต้องเป็นโรคกระเพาะไปตาม ๆ กันด้วยความเครียดในการกินแล้วเจ้าตัวที่หวาดระแวงมาก ๆ คงหวัดตายแน่ ๆ ขณะที่ปลาที่อยู่ตามธรรมชาติเป็นโรคจิตกันเป็นแถว ปลาในตู้กลับปลอดภัยจากภัยอันตรายเหล่านั้น

๒. ปลาในธรรมชาติยังต้องกังวลเรื่องจะโดนปลาที่ตัวโตกว่ากินมัน อีกด้วย ปลาว่ายน้ำอยู่ในลำธารเล็ก ๆ ตอนกลางคืนอันตรายเสียยิ่งกว่ามนุษย์ เดินตามตรอกเล็ก ๆ ในยามค่ำคืนในแหล่งเสื่อมโทรม ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ย่อมไม่มีเจ้าของตู้ปลาคนไหนใส่ปลาที่กินกันเองลงไปในตัวเดียวกัน ดังนั้น ปลาที่อยู่ในตู้ย่อมเป็นอิสระ ปราศจากภัยอันตรายจากปลาที่กินปลาด้วยกัน

๓. ในวัฏจักรแห่งธรรมชาติ ปลาในธรรมชาติ บางครั้งก็ไม่สามารถหาอาหารได้ ขณะที่ปลาในตัวนั้นเสมือนมีร้านอาหารอยู่ใกล้ ๆ อาหารดีมีคุณภาพ ถูกจัดส่งมาถึงประตูบ้าน วันละสองมือแถมยังบริการดีเสียยิ่งกว่าพิซซ่าที่ส่งถึงบ้าน เพราะไม่ต้องจ่ายสักสตางค์เดียว ดังนั้นปลาในตัวจึงเป็นอิสระจากอันตรายใด ๆ ที่เกิดจากความหิว

๔. เมื่อฤดูกาลเปลี่ยนแปลง อุณหภูมิของน้ำในแม่น้ำและทะเลสาบ ก็เปลี่ยนแปลงอย่างมหาดลด้วย มันจะหนาวมากในฤดูหนาว จนน้ำอาจจะกลายเป็นน้ำแข็ง ในฤดูร้อนน้ำก็อาจจะอุ่นเกินไปสำหรับปลา หรือถึงกับแห้ง ขอดไปเลย แต่ปลาในตัว เสมือนมีเครื่องปรับอากาศวงจรสลับอัตโนมัติ อุณหภูมิของน้ำในตัวปลาถูกปรับให้คงที่และสบายตลอดวันตลอดปี ดังนั้นปลาในตัวจึงเป็นอิสระจากความเดือดร้อนเรื่องความร้อนความเย็น

๕. ปลาในธรรมชาตินั้น เมื่อมันป่วยก็ไม่มีใครดูแลรักษามันส่วนปลา ในตัวราวกับมีประกันสุขภาพฟรีเลยทีเดียว เจ้าของปลาจะเรียกหมอมารักษา ถึงบ้านทุกครั้งที่มีอาการเจ็บไข้ได้ป่วย พวกมันไม่ต้องไปหาหมอที่คลินิกเสีย ด้วยซ้ำ ดังนั้นปลาในตัวจึงเป็นอิสระจากภัยอันตรายอันเกิดจากการไม่มียารักษาโรค

พระองค์ที่สองผู้อาวุโสกว่าสรุปว่า การเป็นปลาที่อยู่ในตู้หรือในสถานเลี้ยงปลาได้เปรียบกว่าหลายประการ จริงอยู่ที่มันไม่มีอิสระที่จะทำตามความอยากของมัน โดยว่ายน้ำไปนู่นมานี่ตามใจชอบ แต่มันก็เป็นอิสระจากภัยอันตรายและความทุกข์นานาประการ

แล้วพระผู้อาวุโสก็อธิบายต่อไปว่า เช่นเดียวกับมนุษย์ผู้ทรงศีล จริง

๑๙๐ ชวนม่วนขึ้น

อยู่ที่ท่านไม่มีอิสระที่จะทำตามความอยากต่าง ๆ นานาและหลงระเหิงไปทาง
นั่นทีทางนี้ที แต่ท่านก็เป็นอิสระจากภยันตรายและความทุกข์นานาประการ
แล้วโยมละ ต้องการความเป็นอิสระชนิดไหน?

โลกเสรี

พระองค์หนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนของอาตมา ได้ไปสอนการฝึกสมาธิในเรือนจำใหม่แห่งหนึ่งใกล้เมืองเพิร์ธที่มีการควบคุมเข้มงวดรัดกุมที่สุด เป็นเวลาหลายอาทิตย์ นักโทษกลุ่มเล็ก ๆ จึงได้รู้จักท่าน และเคารพท่านมาก ในตอนท้ายของการสอนวันหนึ่ง เขาเริ่มถามถึงกิจวัตรประจำวันของท่านเมื่ออยู่ในวัด

ท่านเล่าว่า “พวกเราต้องตื่นเวลาตีสี่ทุกเช้า บางทีมันก็นานมาก ๆ เลย เพราะห้องเล็ก ๆ ของเราไม่มีเครื่องทำความร้อนเราฉันอาหารวันละมื้อเท่านั้น รวมอาหารทุกอย่างลงในบาตร เราจะไม่ฉันอะไรอีกเลยในตอนบ่ายและตอนกลางคืน และแน่นอนว่าเราไม่มีเพศสัมพันธ์ ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ นอกจากนี้เรายังไม่ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ หรือฟังเพลงอีกด้วย เราไม่เคยดูหนังและไม่เคยเล่นกีฬา เราพูดกันน้อยมาก ทำงานหนัก และใช้เวลาว่างทั้งหมดกับการนั่งขัดสมาธิเฝ้าดูลมหายใจ เรานอนบนพื้นด้วย”

บรรดานักโทษถึงกับอึ้งไปเลย เมื่อได้ฟังเรื่องราวชีวิตในวัดอันเคร่งครัดเข้มงวดของพระ เมื่อเทียบกันแล้ว มันทำให้เรือนจำที่คุมเข้มสุด ๆ ของเขาดูราวกับเป็นโรงแรมระดับห้าดาวเลยทีเดียวทีเดียวขนาดที่ว่า นักโทษคนหนึ่งเกิดความสงสารในสภาพความเป็นอยู่ของเพื่อนพระของเขา จนถึงกับลืมนไปเลยว่าตัวเขาเองนั้นอยู่ในที่ใดเขาเอ่ยขึ้นว่า “ทำไมชีวิตในวัดมันถึงแย่อย่างนั้นล่ะครับ? นิมนต์ท่านย้ายมาอยู่กับเรานี้กับเราอย่างจะดีซะกว่า”

พระท่านเล่าว่า ทุก ๆ คนในห้องนั้นพร้อมใจกันระเบิดเสียงหัวเราะออกมา เช่นเดียวกับอาตมา เมื่อได้ฟังท่านเล่าแล้ว อาตมาก็เริ่มพิจารณาเรื่องนี้ให้ลึกซึ้งขึ้น

จริงอยู่ที่ชีวิตในวัดของเรามีข้อปฏิบัติที่ละเอียด และเข้มงวดยิ่งกว่าในเรือนจำที่เข้มงวดสุด ๆ สำหรับขังนักโทษคดีอุกฉกรรจ์

ของสังคมมากนัก แต่หลาย ๆ คนก็สมัครใจที่จะเข้ามาอยู่ แล้วยังอยู่อย่างมีความสุขเสียด้วย ในขณะที่นักโทษหลาย ๆ คนอยากจะหนีออกจากเรือนจำที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เขาไม่มีความสุขที่จะอยู่ในนั้น นั่นเป็นเพราะอะไร?

นั่นเป็นเพราะว่า ในวัดของอาตมา พระท่านพอใจที่จะอยู่ที่นั่น ส่วนในเรือนจำ นักโทษไม่พอใจที่จะอยู่ นั่นแหละคือข้อแตกต่าง

สถานที่ใดที่เราไม่อยากจะอยู่ ไม่ว่าจะสะดวกสบายขนาดไหนก็ตาม มันก็คือเรือนจำสำหรับเรา นี่คือความหมายแท้ ๆ ของคำว่า “เรือนจำ” สถานที่ใดก็ตามที่เราไม่อยากจะอยู่ ถ้าเรามีตำแหน่งหน้าที่การงานที่เราไม่ชอบ มันก็เหมือนเราอยู่ในเรือนจำถ้าเรามีความสัมพันธ์ใด ๆ ที่เราไม่พอใจ เราก็เหมือนอยู่ในเรือนจำเช่นกัน ถ้าเรามีร่างกายที่เจ็บไข้ได้ป่วยและทนทุกข์ทรมาน ซึ่งเราไม่อยากจะให้มันเป็นเช่นนั้น ร่างกายนั้นก็เหมือนเรือนจำของเราเรือนจำ คือสถานที่ใด ๆ ที่เราไม่อยากจะอยู่ ไม่อยากจะเป็น

ฉะนั้น เราจะหนีจากเรือนจำมากมายทั้งหลายในชีวิตของเราได้อย่างไร? ก็เพียงแค่เปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดของเราเกี่ยวกับสถานที่หรือสถานการณ์นั้น ๆ ให้เป็น “ความอยากหรือความพอใจที่จะอยู่ ณ ที่นั้น” ถึงจะอยู่ในเรือนจำ หากสามารถเปลี่ยนความคิดเสียใหม่ ความรู้สึกว่าคุณขังไว้จะหมดไปได้ เพียงแค่การเปลี่ยนทัศนคติของเราต่อหน้าที่การงาน ต่อความสัมพันธ์ต่อร่างกายที่เจ็บป่วย และการยอมรับสถานการณ์แทนที่จะรังเกียจมัน เมื่อนั้นเราจะไม่รู้สึกว่าเราอยู่ในเรือนจำอีกต่อไป เมื่อเราพอใจที่จะอยู่ที่นั่น เมื่อนั้นเราจะรู้สึกเป็นอิสระ

ความเป็นอิสระ คือ ความพอใจในที่ที่เราอยู่ เรือนจำ คือความอยากจะไปสู่อื่น ๆ โลกเสรี คือ โลกที่จะสัมผัสได้เฉพาะคนสมณะผู้มีความพอใจในสิ่งที่มีที่เป็น ความเป็นอิสระที่แท้จริง คือการเป็นอิสระจากความอยาก ไม่ใช่อิสระที่จะอยาก

อาหารค่ำกับองค์กรนิโรทโทษกรรมสากล

วันหนึ่งอาตมาได้รับนิมนต์ให้ไปร่วมงานเลี้ยงรับประทานอาหารค่ำ ซึ่งองค์กรนิโรทโทษกรรมสากลจัดขึ้น เนื่องในโอกาสครบรอบห้าสิบปีของ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

อาตมาได้ตอบจดหมายไปดังนี้

เรียน คุณจูเลีย

อาตมาได้รับจดหมายของโยม ที่นิมนต์อาตมาไปร่วมรับประทานอาหารค่ำในโอกาสครบรอบห้าสิบปีของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในวันเสาร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ศกนี้ด้วยความขอบคุณ อาตมารู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับเชิญให้ไปร่วมงานนี้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอาตมาเป็นพระสงฆ์สายเถรวาทซึ่งเข้มงวดในเรื่องของวินัย น่าเสียดายว่าวินัยสงฆ์ห้ามพระฉันอาหารตั้งแต่เที่ยงวัน จนกว่าพระอาทิตย์จะเริ่มฉายแสงในวันรุ่งขึ้นเป็นอันว่าการรับประทานอาหารเย็นจึงเป็นไปได้ นอกจากนี้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นสิ่งต้องห้าม รวมถึงไวน์ด้วย หากอาตมาตอบรับคำเชิญของโยม อาตมาก็จำเป็นต้องนั่งอยู่ โดยมีแต่จานเปล่าและแก้วเปล่า ฝ้าดูคนรอบๆ ช่างรับประทานอาหารอย่าง เฮอร์ดอว์อย ซึ่งอาตมาเชื่อแน่ว่าจะต้องมีรสชาติเป็นเลิศมันคงจะเป็นการ ทรมานในรูปแบบหนึ่งสำหรับอาตมาซึ่งองค์กรนิโรทโทษกรรมสากลของโยม คงจะไม่เห็นชอบด้วยเป็นแน่

นอกจากนั้น ในฐานะพระสงฆ์ อาตมาไม่อาจรับเงินทองหรือครอบ ครองเงินทองได้ อาตมาดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขแม้จะอยู่ในกลุ่มจน สุดของประเทศ ดังนั้นถึงจะฉันได้ อาตมาก็ไม่มีเงินจะจ่ายค่าอาหารค่ำมีอันนี้

๑๙๕ ชวนม่วนขึ้น

จริงๆ แล้ว อาตมาสามารถจระไนต่อถึงปัญหาที่พระสงฆ์เช่นอาตมา
จะต้องประสบ เรื่องเครื่องแต่งกาย ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับงาน แต่อาตมา
คิดว่าเท่าที่แจ้งมาก็มากเกินไปแล้วอาตมาจึงต้องขอโทษเป็นอย่างยิ่งที่
อาตมาไม่สามารถไปร่วมรับประทานอาหารค่ำด้วยได้

ด้วยความยากจนอันสุขยิ่ง

พรหม

การแต่งตัวของพระ

พระสงฆ์เราหนุ่มจิ๋วสีกรัก และนั่นคือทั้งหมดที่เรามี เมื่อสองสามปีที่แล้ว อาตมาต้องเข้าโรงพยาบาลในประเทศออสเตรเลียสองสามวัน ในวันเข้าไปรับการรักษา เจ้าหน้าที่ถามอาตมาว่า เอาชุดนอนมาหรือเปล่า อาตมาตอบว่าพระไม่ใส่ชุดนอนหรอก ถ้าไม่ใส่จิ๋ว ก็คือไม่ใส่อะไรเลย! พวกเขาจึงยอมให้อาตมาสวมจิ๋ว

ปัญหาอยู่ที่ว่าเครื่องนุ่งห่มของพระดูคล้ายชุดกระโปรง

บ่ายวันอาทิตย์หนึ่งที่ซานเมืองเฟิร์ธ อาตมากำลังขนวัสดุก่อสร้างขึ้นรถของวัด เด็กหญิงออสเตรเลียสามปีคนหนึ่ง เดินออกมาจากบ้านแถว ๆ นั้นเพื่อจะมาพบกับอาตมา เธอไม่เคยเห็นพระในพุทธศาสนามาก่อน เธอยืนอยู่ตรงหน้าอาตมา มือท้าวสะเอว มองอาตมาขึ้น ๆ ลง ๆ ด้วยสายตาดูหมั่นดูแคลน แล้วเธอก็เริ่มดูว่าอาตมาด้วยสัมผัสเสียงที่เต็มไปด้วยความรังเกียจขยะแขยง “คนอะไร! แต่งตัวยังกะเด็กผู้หญิง น่าทุเรศ แยกค์!”

เธอทำท่าเว่อริมาก ๆ เสียจนอาตมาอดหัวเราะไม่ได้ และอาตมาก็ระลึกถึงท่านอาจารย์ของอาตมา หลวงพ่อชา ที่ได้สอนลูกศิษย์ว่าจะปฏิบัติอย่างไรเมื่อโดนคนด่าว่า “ถ้าใครเขาด่าเราว่าหมา ก็ไม่ต้องโกรธหรอก เพียงแค่หันไปดูที่ก้นของเราเท่านั้นแหละถ้าไม่เห็นหางละก็ มันก็หมายความว่า เราไม่ใช่หมานะสิ หมดปัญหา”

บางครั้ง อาตมาก็ได้รับคำชมเชยเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มของอาตมาในที่สาธารณะ ครั้งหนึ่งอาตมาถึงกับขวยเงินไปเลย

อาตมามีธุระในเมือง คนขับรถของอาตมา (พระขับรถไม่ได้) จอดรถตู้ของวัดไว้ที่อาคารจอดรถซึ่งมีหลายชั้นด้วยกัน เขาบอกว่าเขาจำเป็นจะต้องเข้าห้องน้ำโดยด่วน เพราะเขาคิดว่าห้องน้ำในอาคารจอดรถคงจะสกปรก เขาจึงไปใช้ห้องน้ำที่โรงหนังใกล้ ๆ ขณะที่คนขับรถกำลังปฏิบัติภารกิจตามความ

เรียกร้องของธรรมชาติ อาตมาจึงรอเขาอยู่ที่ด้านนอกของโรงหนัง ยืนอยู่ริมถนนที่จอแจในชุดเครื่องนุ่งห่มพระ

เด็กหนุ่มคนหนึ่งเดินเข้ามาหาอาตมา ยิ้มหวาน แล้วถามว่าอาตมามีเวลามั้ย? (Have you got the time? มีความหมายสองนัย คือ คุณมีเวลามั้ย หรือ คุณรู้เวลามั้ย - ผู้แปล) พระเช่นอาตมาจะไร้เดียงสามาก อาตมาอาศัยอยู่ในวัดเกือบตลอดชีวิตของอาตมาเลยทีเดียวน และเนื่องจากพระเราไม่สวมนาฬิกาข้อมือ อาตมาจึงกล่าวขอโทษเขาอย่างสุภาพว่าอาตมาไม่รู้เวลา เขาทำหน้านิ้วคิ้วขมวด แล้วก็เดินจากไป

เพียงแค่เขาเดินจากไปได้ไม่กี่ก้าว อาตมาจึงถึงบางอ้อว่าผู้ชายคนนั้นตั้งใจจะหมายถึงอะไร ‘คุณมีเวลามั้ย?’ เป็นประโยคทาบทามเก่าแก่ที่สุดในตัวราทีเดียวน อาตมามารู้ในภายหลังว่าที่ที่อาตมาถูกทิ้งให้ยืนอยู่นั้นเป็นย่านนัดพบที่ป๊อบปูล่าสุดของบรรดาเกย์ในเมืองเพิร์ธเชียวล่ะ!

เกย์คนนั้นหันกลับมามองอาตมาอีกครั้ง และพูดขึ้นด้วยเสียงเลียนแบบ มาริลีน มอนโร ว่า “วู้ย! ใส่ชุดแบบนี้ คุณดูสวยสะเด็ดไปเลย!”

อาตมาขอสารภาพว่า อาตมาน่ะเหงื่อแตกเลย พอดีคนขับรถไฟล่อออกมาจากโรงหนังมาช่วยเหลืออาตมาได้ทันการ ตั้งแต่นั้นมาเราจึงใช้แต่ห้องน้ำของอาคารจอดรถเท่านั้น

หัวเราะตัวเอง

คำแนะนำที่ดีที่สุดอันหนึ่งที่อาตมาได้รับเมื่อครั้งอาตมาเริ่มเป็นครูสอนในโรงเรียน คือ เมื่อเราทำอะไรผิด และนักเรียนของเราเริ่มจะหัวเราะ เราจงหัวเราะไปกับเขา ด้วยวิธีการนี้ นักเรียนจะไม่เคยหัวเราะใส่เรา แต่เขาจะหัวเราะไปกับเรา

หลายปีต่อมา เมื่ออาตมาเป็นพระทำหน้าที่สอนในเมืองเพิร์ธ อาตมาได้รับนิมนต์ให้ไปเทศน์ตามโรงเรียนมัธยมต่าง ๆ ในวิชาพุทธศาสนา นักเรียนวัยรุ่นชาวตะวันตก มักจะชอบทดสอบอาตมาด้วยการพยายามแหย่ให้อาตมาเขิน ครั้งหนึ่งเมื่ออาตมาถามชั้นเรียนว่า มีคำถามอะไรไหม หลังจากจบคำบรรยายเรื่องข้อวัตรปฏิบัติทางพุทธศาสนา เด็กนักเรียนหญิงวัยสิบสี่ปีคนหนึ่งยกมือขึ้นและถามว่า “แล้วผู้หญิงทำให้ท่านรู้สึกอะไรมั๊ย?”

โชคดีที่เด็กหญิงคนอื่น ๆ ในชั้นเข้ามาช่วยอาตมาไว้ ด้วยการต่อว่าเด็กหญิงคนนั้นว่า ทำให้พวกเธอทุกคนอับอาย สำหรับอาตมานั้น อาตมาหัวเราะแล้วก็จดเรื่องนี้ไว้ในสมุดนัด เพื่อจะใช้ในการบรรยายครั้งต่อไป

การหัวเราะที่ดังสุดของหมามะกัน

ปีแรกที่อาตมาเป็นพระอยู่ในภาคอีสาน ตรงกับปีสุุดท้ายของสงครามเวียดนาม มีฐานทัพอากาศของอเมริกันตั้งอยู่ใกล้ ๆ วัดของหลวงพ่อบุชา ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ ตัวเมืองอุบล หลวงพ่อบุชาชอบที่จะเล่าเรื่องจริงต่อไปนี้ให้เราฟัง เพื่อแสดงว่าเราควรจะทำอย่างไรเมื่อโดนคนกลั่นแกล้งหรือต่อว่า

ทหารจีไอคนหนึ่ง กำลังนั่งรถสามล้อจากค่ายเข้าเมือง เมื่อรถสามล้อวิ่งผ่านบาร์ข้างถนนแถว ๆ ซานเมืองที่เพื่อน ๆ ของคนที่สามล้อกำลังนั่งดื่ม และเริ่มจะเมาได้ที่แล้ว

พวกเขาตะโกนเป็นภาษาไทยว่า “เฮ้ย! เอ็งจะพาไอ้หมาสกปรกตัวนั้นไปไหนวะ?” พูดแล้วพวกเขาก็หัวเราะกัน ซี้มือซี้ไม้มาที่ทหารอเมริกันคนนั้น

ช่วงหนึ่งคนที่สามล้อตกใจ ทหารอเมริกันตัวใหญ่และถ้าเขารู้ว่ามีคนเรียกเขาว่า ‘ไอ้หมาสกปรก’ ต้องเกิดเรื่องแน่อย่างไรก็ตาม นายทหารคนนี้ยังคงนั่งเงียบ ๆ มองไปรอบ ๆ ทำทางเพลิดเพลิน เห็นได้ชัดว่า เขาไม่เข้าใจภาษาไทย

คนที่สามล้อจึงตกลงใจที่จะร่วมสนุกบนความเสียหายของชาวอเมริกัน เขาจึงตะโกนกลับไปว่า “ข้ากำลังจะพาไอ้หมาสกปรกตัวนี้ไปโยนลงแม่น้ำมูลให้ไอ้หมาพันทางมันได้อาบน้ำชะหน่อย!”

ขณะที่คนที่สามล้อและเพื่อน ๆ ซี้เมาของเขากำลังหัวเราะกัน นายทหารอเมริกันก็ยังคงนั่งเฉย

เมื่อพวกเขามาถึงจุดหมายปลายทาง และคนที่สามล้อแบมือขอรับค่าจ้าง นายทหารอเมริกันก็ก้าวจากไปเงียบ ๆ

คนที่สามล้อตะโกนอย่างตื่นตระหนกไล่หลังเขาไปด้วยภาษาอังกฤษแบบงู ๆ ปลา ๆ แต่ได้ความหมายชัดเจนว่า “นี่! คุณ! อย่าดอลลาริ์มมด้วย!”

อิสรภาพและความอ่อนน้อมถ่อมตน ๑๙๙

ทหารอเมริกันร่างใหญ่หันกลับมาอย่างสงบ และพูดด้วยภาษาไทย
ที่ชัดเจนยชัดเจนคำที่สุดว่า “หมาไม่มีเงิน”

เหม็นลม

อาจารย์สอนสมาธิภาวนาที่มีประสบการณ์จะต้องรับมือกับลูกศิษย์ที่ประกาศตนว่าบรรลุธรรมแล้วอยู่บ่อย ๆ วิธีการทดสอบอย่างหนึ่งที่ใช้กันมานมนานว่า คำประกาศนั้นจริงหรือไม่ คือ การดำทอลูกศิษย์อย่างรุนแรง จนลูกศิษย์ออกอาการโกรธในที่สุดนักบวชทุกรูปในพุทธศาสนาย่อมทราบดีว่า พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า ผู้ใดยังมีความโกรธ ผู้นั้นยังไม่บรรลุแน่

พระหนุ่มชาวญี่ปุ่นองค์หนึ่งมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงพระนิพพานในชาตินี้ ท่านปลื้มใจมากเพื่อภาวนาอยู่บนเกาะกลางทะเลสาบใกล้ ๆ วัดที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง ท่านต้องการที่จะบรรลุธรรมโดยเร็วเพื่อจะได้ใช้เวลาที่เหลือในชีวิตไปทำอย่างอื่น

เมื่อผู้ดูแลวัดพายเรือลำเล็ก ๆ ไปหาท่านเพื่อจะส่งของประจำอาทิตย์ พระหนุ่มก็เขียนโน้ตขอแผ่นหนังอย่างดี ปากกาขนนก และหมึกคุณภาพเยี่ยม ท่านกำลังจะครบกำหนดการปลื้มใจเป็นเวลาสามปี และต้องการที่จะรายงานให้ท่านเจ้าอาวาสได้ทราบว่าท่านปฏิบัติได้ผลดีไปถึงไหน

แผ่นหนัง ปากกาขนนก และหมึก มาถึงมือท่านในอาทิตย์ถัดมา สองสามวันถัดมาหลังจากที่ท่านได้ทำสมาธิและคิดพิจารณาท่านได้บรรจงเขียนคำประพันธ์สั้น ๆ บนแผ่นหนังคุณภาพดี ด้วยลายมือประณีตสวยงามที่สุดว่า

พระหนุ่มผู้ไม่ประมาท

ปฏิบัติสมาธิภาวนาตามลำพังถึงสามปี

ไม่เคยอ่อนไหวอีกแล้ว

เพราะลมทั้งสี่แห่งโลก*

ท่านมั่นใจว่า ท่านเจ้าอาวาสผู้ทรงปัญญา เมื่อได้อ่านคำประพันธ์ที่เขียนด้วยลายมืออันประณีตบรรจงนี้ย่อมจะรู้ว่า บัดนี้ลูกศิษย์ของท่านบรรลุ

ธรรมแล้ว พระหนุ่มบรรจงม้วนแผ่นหนังนั้น มัดอย่างระมัดระวังด้วยริบบิ้น แล้วรอเวลาที่สารจะถึงมือท่านอาจารย์ วันเวลาหลังจากนั้น ท่านวาดภาพว่า ท่านเจ้าอาวาสจะยินดีปรีดาเมื่ออ่านคำประพันธ์อันแสนจะอัจฉริยะที่ถูกเขียนขึ้นอย่างสุดประณีตนั้น ท่านเห็นภาพมันถูกใส่กรอบราคาแพงแขวนไว้ที่ศาลาใหญ่ของวัด ไม่ต้องสงสัยเลยว่าท่านจะต้องถูกกดดันให้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดในทันที หรือมิฉะนั้นก็อาจจะเป็นวัดมีชื่อเสียงในเมือง มันช่างเป็นความรู้สึกดีจริง ๆ ที่ในที่สุดท่านก็ทำสำเร็จ!

เมื่อผู้ดูแลวัดพายเรือเล็ก ๆ มาถึงเกาะเพื่อส่งของใช้ประจำอาทิตย์ พระหนุ่มก็รอเขาอยู่แล้ว ผู้ดูแลวัดมอบม้วนแผ่นหนังคล้าย ๆ ที่ท่านได้ส่งออกไป เพียงแค่ผู้กริบบิ้นคนละสี่เท่านั้นให้แก่ท่าน เขาเรียนท่านสั้น ๆ ว่า “จากเจ้าอาวาส”

ด้วยความตื่นเต้น พระหนุ่มแกะริบบิ้นที่ผูกออก แล้วคลี่ม้วนแผ่นหนังนั้นทันที ดวงตาท่านจดจ้องอยู่ที่แผ่นหนัง แล้วมันก็เบิกกว้างขึ้นเท่าไข่มุก และหน้าของท่านก็เหือดขาว มันเป็นแผ่นหนังของท่านเอง แต่ที่ทำยประโยคแรก ซึ่งท่านบรรจงเขียนไว้อย่างประณีตงดงามนั้น ท่านเจ้าอาวาสได้ต่อเติมคำว่า ‘ตด!’ ลงไปโดยใช้ปากกาหมึกแดงด้วยลายมือหวัด ๆ อย่างซู่ ๆ และหยาบที่สุดทางด้านขวาของบรรทัดที่สองก็มีรอยเปื้อนน่าเกลียดเขียนคำว่า ‘ตด!’ ด้วยหมึกแดง บรรทัดที่สาม ก็มีคำว่า ‘ตด!’ ด้วยลายมือเขี่ย ๆ อย่างขาดความเคารพเป็นที่สุด เช่นเดียวกับบรรทัดสุดท้ายของบทประพันธ์นั้น

นี่มันมากเกินไปซะแล้ว! ไม่เพียงแต่เจ้าอาวาสผู้แก่ชราจะโง่งงไม่สามารถตระหนักได้ถึงการบรรลุนิยามที่อยู่ตรงหน้าจุมูกอ้วน ๆ ของท่านแล้ว ท่านยังสุดจะไ้มารยาทและป่าเถื่อนที่มาทำลายงานศิลปะด้วยการเขียนคำหยาบ ๆ ลงไปอีกด้วย ท่านเจ้าอาวาสช่างประพฤติดนเยี่ยงนักเลง ไม่ใช่พระเป็นการสบประมาททั้งงานศิลปะ ขนบธรรมเนียม และความจริง

ดวงตาของพระหนุ่มหรือลงด้วยความโกรธเคือง หน้าของท่านแดงก่ำด้วยแรงมานะและโทสะ แล้วท่านก็เค้นเสียงออกมาสั่งคนดูแลวัดว่า “พา

อาตมาไปหาเจ้าอาวาส เดียวนี้”

นี่เป็นครั้งแรกในเวลาสามปีที่พระหนุ่มได้ออกจากอาคารมณเฑาะ
ด้วยความเดือดดาล ท่านบุกเข้าไปถึงห้องของท่านเจ้าอาวาส โยนม้วนแผ่น
หนังโครมลงบนโต๊ะ และเรียกร้องขอคำอธิบาย

ท่านเจ้าอาวาสผู้เปี่ยมไปด้วยประสบการณ์หยิบแผ่นหนังขึ้นมาอย่าง
ช้า ๆ กระแอมกระไอให้คอโล่ง แล้วจึงอ่านบทกวีนั้น :

พระหนุ่มผู้ไม่ประมาท

ปฏิบัติสมาธิภาวนาตามลำพังถึงสามปี

ไม่เคยอ่อนไหวอีกแล้ว

เพราะลมทั้งสี่แห่งโลก (หมายถึงโลกธรรม แต่โดยปกติแล้วฝ่ายเถรวาท
ถือว่า โลกธรรมมี ๘ คือ มีลาภ ไม่มีลาภ มียศ ไม่มียศ นินทา สรรเสริญ สุข
ทุกข์ ไบราณอาจารย์มักจะเทียบโลกธรรมกับลมเพราะสามารถมากระทบเรา
ได้จากทุกทิศทางและเปลี่ยนทิศอยู่เสมอ - ผู้แปล)

ท่านวางม้วนแผ่นหนังลง จ้องมองพระหนุ่มแล้วกล่าวต่อว่า “อืม!
แล้วไงละพ่อหนุ่ม ลมทั้งสี่แห่งโลกไม่สามารถจะเคลื่อนท่านได้อีกต่อไป แต่
เพียงแค่ลมตดเล็ก ๆ ทั้งสี่นี้ ยังเป่าท่านกระเจิงข้ามทะเลสาบมาจนถึงนี้ได้!”

เมื่ออาตมาบรรลุธรรม?

ในระหว่างพรรษาที่สี่ อาตมากำลังเร่งความเพียรอยู่ในวัดป่าที่กัณดารทางภาคอีสาน กลางดึกคืนวันหนึ่งระหว่างการเดินจงกรมที่ยาวนาน จิตของอาตมาแจ่มใสเป็นพิเศษ ความรู้อันลึกซึ้งไหลรินเข้ามาเป็นระลอก ๆ รวากับน้ำตกที่ไหลลงมาจากยอดเขาอาตมาสามารถเข้าใจสิ่งลึกลับต่าง ๆ ซึ่งไม่เคยเข้าถึงมาก่อน และแล้วสิ่งที่ยิ่งใหญ่ได้บังเกิดขึ้น อาตมาารู้สึกอัศจรรย์ใจเกินกว่าจะพรรณนาได้ ‘ถึงแล้ว! นี่แหละความหลุดพ้น’

ความสุขที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่อาตมาไม่เคยพบมาก่อน ปีติสุขเกิดขึ้นอย่างมากพร้อม ๆ กับความสงบวิเวก อาตมาภาวนาต่อจนดึกดื่น จำวัดเพียงนิคเดียว และยังตื่นก่อนระฆังเรียกเข้าศาลาตอนตีสามอีกด้วย

โดยปกติแล้ว การนั่งสมาธิตั้งแต่ตีสามในป่าซึ่งร้อนและอบอ้าวนี้ อาตมามักจะต้องต่อสู้กับความเซื่องซึมและความง่วงเหงาหาวนอน แต่ไม่ว่าวันนั้น อาตมานั่งตัวตรงโดยไม่ต้องบังคับ สติคมชัดราวกับมีดผ่าตัด และสมาธิสามารถรวมได้อย่างง่ายดาย การบรรลุธรรมนี้ช่างวิเศษเสียเหลือเกิน และช่างน่าเสียดายนักที่การบรรลุธรรมของอาตมาอยู่ได้ไม่นาน

ที่ภาคอีสานในสมัยนั้นอาหารการกิน.... เช่น ครั้งหนึ่งอาหารมือเดียวในวันนั้นของเรามีเพียงข้าวเหนียวหนึ่งปั้นโปะหน้าด้วยกบต้มตัวขนาดกลาง ๆ ไม่มีผัก ไม่มีผลไม้ มีแต่ข้าวหน้ากบแค่นั้นเองสำหรับทั้งวัน อาตมาเริ่มฉันทเนื้อตรงข้ากอนแล้วต่อด้วยเครื่องในกบ พระที่นั่งข้าง ๆ อาตมาก็เริ่มจับที่อวัยวะของกบ โชคไม่ดีนักที่ท่านไปกดเข้าที่กระเพาะปัสสาวะของกบ ซึ่งยังมีน้ำอยู่ภายใน เจ้ากบมันก็เลยเหี่ยวรดข้าวของท่านไปทั่ว ท่านเลยเลิกฉันท

โดยปกติแล้ว อาหารหลักของพวกเราทุกวัน คือ แกงเผ็ดปลาร้า ซึ่งทำมาจากปลาร้า ปลาเล็ก ๆ ที่ถูกจับได้ในช่วงหน้าฝนจะถูกหมักไว้ในไหดินเพื่อจะเก็บไว้กินตลอดปี อาตมาเคยพบไหอย่างนั้นครั้งหนึ่งตอนทำความ

สะอาดครัวของวัด มันมีหนอนคลานย้วยเยี้ยเต็มไปหมด อาตมาก็เลยจะเอามันไปทิ้ง แต่ผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีการศึกษาและมีความประณีตที่สุดในหมู่บ้าน เห็นเข้าเสียก่อน จึงห้ามอาตมาไม่ให้เอาไปปลาร้าไปโยนทิ้ง

อาตมาค้านว่า “แต่มันมีหนอนอยู่ในนั้นนะ!”

เขาตอบอาตมาว่า “ก็ยิ่งอร่อยนะซิ” แล้วก็ดึงเอาไหนดั้นไปจากอาตมา วันรุ่งขึ้นพวกเรากก็ได้ฉันทกแกงเผ็ดปลาร้าเป็นอาหารมื้อเดียวของเรา

ในวันที่อาตมาบรรลุนิกรรมนั้น อาตมาแปลกใจที่เห็นแกงถึงสองหม้อ ที่จะมาช่วยชูรสข้าวเหนียวของเรา หม้อหนึ่งก็เป็นแกงเผ็ดปลาร้าเหมือนๆ เช่นเคย ส่วนอีกหม้อหนึ่งเป็นแกงหมู อาตมาคิดในใจอีกว่า วันนี้แหละ อาตมาจะได้ฉันทกอาหารดี ๆ สักมื้อ ฉลองการบรรลุนิกรรมของอาตมา

ท่านเจ้าอาวาสตักอาหารของท่านก่อนหน้าอาตมา ท่านตักแกงเผ็ดหมูที่ดูน่าอร่อยนั้นสามทัพพีใหญ่ ๆ ‘ตะกละ’ อาตมานึกตำหนิท่านในใจ ยังเหลืออีกเยอะสำหรับอาตมา แต่แล้ว ก่อนที่ท่านจะส่งหม้อต่อให้อาตมา ท่านก็ยกแกงเผ็ดหมูที่ดูน่ากินจนน้ำลายไหลนี้ เทลงไปรวมในหม้อแกงเผ็ดปลาร้า แกมท่านยังคนมันเข้าด้วยกัน และพูดว่า “ยังไงมันก็เหมือน ๆ กัน”

อาตมาพูดอะไรไม่ออกเลย อาตมาโกรธ ถ้าท่านคิดจริงๆ ว่า ‘ยังไงมันก็เหมือน ๆ กัน’ แล้วทำไมท่านจึงตักแกงเผ็ดหมูไปเสียสามช้อนพูน ๆ สำหรับตัวท่านเองก่อนเล่า ก่อนที่จะผสมกันนะ? ปากกับใจไม่ตรงกันนี่ ยิ่งไปกว่านั้น ท่านนะเป็นลูกชาวบ้านที่เติบโตมากับแกงเผ็ดปลาร้าเหมือน ๆ แล้ว ท่านก็น่าจะชอบมันด้วย คนจอมปลอม! ไอ้หมู! ไอ้ขี้โกง!

และแล้ว อาตมาก็คิดถึงขึ้นได้ ผู้ที่บรรลุนิกรรมแล้ว ย่อมไม่เลือกอาหารว่าชอบนั้น ไม่ชอบนี้ ย่อมไม่โกรธ และไม่เรียกเจ้าอาวาสของตน แม้จะเรียกในใจก็ตามว่า หมู! อาตมานะเกิดอาการโกรธแน่ ๆ และนั่นย่อมหมายความว่า... ตายแล้ว! อาตมายังไม่ได้บรรลุนิกรรมจริงนะสิ

ไฟโทสะของอาตมาอดลงทันทีด้วยความเศร้าสลด เมฆหมอกหนา ทึบแห่งความท้อแท้หมดหวังเคลือบเข้าสู่ใจของอาตมาบัดนี้แสงอาทิตย์แห่ง

การบรรลุธรรมเสียจนมีดมิด ด้วยความซึ่มเศร้าทุกข์ระทม อาตมาตักแกงเผ็ด หมูและปลาร้าเหม็น ๆ สองช้อนราดลงไปบนข้าวของอาตมา อาตมาไม่สน แล้วล่ำว่าจะกินอะไร อาตมาหมดกำลังใจจริง ๆ การที่ได้รู้ว่าเรายังไม่ได้บรรลุธรรมสักหน่อยนั้นทำให้อาตมาแข็งไปทั้งวันเลยทีเดียว

หมอหรือหมู

หมอโรคเฉพาะทางที่ร่ำรวยคนหนึ่งเพิ่งซื้อรถสปอร์ตคันใหม่ ซึ่งมีกำลังแรงและแพงมาก แน่แน่นอนว่า คนเราย่อมไม่จ่ายเงินมากมายขนาดนั้นซื้อรถยนต์ซึ่งมีกำลังแรงสูง เพียงเพื่อจะขับซึก ๆ อยู่ในเมืองหรือก ดังนั้นในวันที่อากาศดีวันหนึ่ง คุณหมอจึงขับรถออกจากเมืองมุ่งไปยังชนบทที่มีท้องนาอันแสนสงบ เมื่อเขาขับไปถึงย่านที่ไม่มีกล้องตรวจจับความเร็วแล้ว เขาก็เหยียบคันเร่งจนมิดเพื่อให้รู้สึกถึงกำลังของรถ เสียงเครื่องยนต์คำรามลั่น และรถสปอร์ตคันงามก็วิ่งฉิวไปตามถนนในชนบทนั้น คุณหมอยิ้มอย่างเบิกบานใจด้วยความพอใจในความเร็วสูงนั้น

ผู้ที่ไม่ค่อยจะเป็นสุขนัก คือ ชาวนาผู้ร่ำรวยแต่คนร่ำฝน ผู้ที่ยืนชะงักอยู่เหนือประตูไร่ “หมู!” เขาตะโกนลั่นสุดเสียงเพื่อให้ดังกว่าเสียงกระหึ่มของรถสปอร์ต

คุณหมอนั้นแม้จะรู้ว่ากำลังขับรถอย่างคึกคะนองโดยไม่รู้สิกรู้สมกับความสุขของสภาพแวดล้อม แต่เขาก็คิดว่า ‘ใครจะยังงี้ก็ช่างหัวมัน! ฉันมีสิทธิ์จะหาความสุขใส่ตัวนี่’

ดังนั้นเขาจึงหันมา และแผดเสียงใส่ชาวนาว่า “นายดาใครว่าหมูอี?”

เพียงแค่สองสามวินาทีที่เขาละสายตาไปจากถนน รถสปอร์ตของเขาก็ชนหมูตัวหนึ่งเปรี้ยงกลางถนนนั้น!

รถสปอร์ตใหม่เอี่ยมพังยับ และเพราะหมูนี้แหละ เขาต้องนอนอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลาหลายอาทิตย์ และเสียเงินมากมาย รวมทั้งรถยนต์ของเขาด้วย

หเร กฤษณะ

ในเรื่องที่แล้ว อัดตาดัตตวนของคุณหมอบทำให้เขาประหม่นเสียงร้องเตือนของชวานาผู้ใจดีผิดไปอย่างแรง ในเรื่องที่กำลังจะเล่าต่อไปนี้ อัดตาดัตตวนในความเป็นพระของอาตมาก็ส่งผลให้ อาตมาประหม่นคนใจดีผิดไปอย่างแรงด้วย ทำให้รู้สึกเศร้าใจ

อาตมากำลังจะกลับจากการไปเยี่ยมโยมแม่ของอาตมาที่กรุงลอนดอน โยมแม่กำลังเดินไปส่งเพื่อจะไปช่วยซื้อตั๋วรถไฟให้อาตมาที่สถานีรถไฟอีลลิงบรอดเวย์ ระหว่างทางไปสถานีบนถนนอีลลิงไฮสตรีทที่พลุกพล่านขวักไขว่ อาตมาได้ยินใครบางคนส่งเสียงเย้ยหยันว่า “หเร กฤษณะ! หเร กฤษณะ!”

การเป็นพระสงฆ์ในพุทธศาสนาที่ต้องโกนศีรษะและนุ่งจีวรสีภักนั้น อาตมามักโดนคนเข้าใจผิดอยู่บ่อยๆ ว่าเป็นพวก หเร กฤษณะ (หมายเหตุ หเร กฤษณะ เป็นนิกายหนึ่งของศาสนาฮินดู ซึ่งหนุ่มสาวชาวต่างประเทศ หันมานับถือในยุคฮิปปี มีการร้องคำบริกรรม และการเรียโรในที่สาธารณะ - ผู้แปล) ตอนอยู่ออสเตรเลีย อาตมาเคยโดนกลุ่มวัยรุ่นล้อเลียนด้วยการร้อง ‘หเร กฤษณะ! เฮ้! หเร กฤษณะ!’ เยาะการแต่งตัวของอาตมา ฉะนั้นในครั้งนั้น อาตมาจึงรีบมองหาชายคนที่ตะโกนว่า ‘หเร กฤษณะ!’ และตัดสินใจที่จะเข้าไปจัดการคนที่มาล้อเลียนพระสงฆ์ในพุทธศาสนาในที่สาธารณะเช่นนี้

โยมแม่ยืนอยู่ข้างหลัง เมื่ออาตมาเข้าไปพูดกับชายหนุ่มซึ่งสวมกางเกงยีนส์ เสื้อแจ็กเก็ต และใส่หมวกแก๊ป “นี่พ่อหนุ่ม! อาตมาเป็นพระในพุทธศาสนานะ ไม่ใช่สาวก หเร กฤษณะ คุณน่าจะรู้จักว่านี่นะ ไม่ใช่มาตะโกน หเร กฤษณะ ใส่อาตมาอย่างนี้!”

พ่อหนุ่มคนนั้นยิ้มแล้วก็เปิดหมวกแก๊ปของเขา เผยให้เห็นหางม้ายาวๆ ที่ด้านหลังของศีรษะที่โล้นเตียน “ครับ ผมรู้ครับ!” เขาตอบ “ท่านเป็น

พระในพุทธศาสนา ส่วนผมก็เป็น หเร กฤษณะ หเร กฤษณะ! หเร กฤษณะ!”

เขาไม่ได้ล้อเลียนอาตมาสักหน่อย เขาเพียงแค่ทำกิจของ หเร กฤษณะ เท่านั้น อาตมาหน้าแตกยับเยิน ทำไมเรื่องพรรคนี้จำเพาะเจาะจงจะต้องมาเกิดต่อหน้าแม่ของเราละ?

คือนใคร?

เราทุกคนล้วนทำผิดกันได้ทั้งนั้น ชีวิต คือ การเรียนรู้ที่จะทำผิดให้น้อยลงเรื่อย ๆ เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ วัดของเราจึงมีนโยบายว่า พระทำผิดได้ เมื่อพระไม่ต้องเครียดว่าจะทำความผิดไม่ได้ ท่านก็เลยไม่ค่อยจะทำอะไรผิด

ขณะที่อาตมาเดินผ่านสนามของวัดวันหนึ่ง อาตมาก็พบว่ามึคือนอันหนึ่งวางทิ้งอยู่บนพื้นหญ้า เห็นได้ชัดว่ามันอยู่ตรงนั้นมานาน เพราะสนิมเริ่มขึ้นแล้ว อาตมารู้สึกผิดหวังในความสะเพร่าของพระลูกวัดมาก ทุก ๆ สิ่งที่เราใช้อยู่ในวัดตั้งแต่จิวรจนถึงเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ล้วนได้รับบริจาคมาจากญาติโยมผู้ซึ่งต้องทำงานหนัก ชมราวสขชาวพุทธผู้ยากจนแต่ใญ่บุญอาจจะต้องอดออมเงินเป็นอาทิตย์ ๆ เพื่อจะซื้อคือนอันนี้มาถวายวัด เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะปฏิบัติต่อของที่ญาติโยมถวายอย่างขาดความเกรงใจเช่นนี้ ดังนั้นอาตมาจึงเรียกประชุมสงฆ์

คนมักจะบอกอาตมาว่า ลักษณะนิสัยของอาตมานั้นนุ่มนวลราวกับถั่วและ ๆ แต่ในเย็นวันนั้น อาตมาเฝ้าร้อนราวกับพริกขี้หนูไทยที่เดียว อาตมาเทศน์ดูพระลูกวัดอย่างรุนแรง พวกเขาจะต้องได้รับบทเรียน และเรียนรู้ที่จะดูแลรักษาสิ่งของเพียงไม่กี่อย่างที่เรารอบครอง เมื่ออาตมาเทศน์จบ พระทุก ๆ องค์นั่งตัวตรงเป็นแผ่นกระดาน หน้าซีด และเจียบกริบ อาตมารออยู่สักครู่ คาดหวังว่าคนที่เป็นตัวการจะรับสารภาพ แต่ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น พระทุกองค์ตัวแข็ง เจียบสนิท และรอคอย

อาตมารู้สึกผิดหวังมาก ๆ กับบรรดาพระลูกศิษย์ขณะที่อาตมาลุกขึ้นเดินออกไปจากศาลา อย่างน้อยที่สุด อาตมาก็คิดว่าพระองค์ที่ทิ้งคือนไว้ที่สนามหญ้าจะมีความกล้าพอที่จะสารภาพและขอขมา หรือคำพูดของอาตมา จะรุนแรงเกินไป?

ขณะที่อาตมาเดินออกจากศาลา อาตมาก็ตระหนักในบัดนั้นว่า เหตุใดจึงไม่มีพระองค์ไเหนยอมรับสารภาพ อาตมาหันหลังเดินกลับเข้าไปในศาลาทันที

“ผมรู้แล้วว่าใครเป็นคนลึมค้อนไว้ที่สนามหญ้า ตัวผมเอง!”

อาตมาลึมสนิทไปเลยว่า ตัวอาตมาเองนั่นแหละที่ออกไปทำงานในสนาม และด้วยความเร่งรีบ อาตมาจึงลึมเก็บค้อน แม้ขณะที่กำลังเทศนาอบรมลูกศิษย์อย่างถึงพริกถึงขิง ความทรงจำก็ยิ่งสูญหายไปจากอาตมา จนเมื่อลูกศิษย์เสร็จเรียบร้อยแล้วนั่นแหละ มันจึงหวนกลับมา คนที่ทิ้งค้อนไว้ นั่น คืออาตมาเองน่าขายหน้านัก!

โชคดีที่วัดเราไม่ห้ามใครทำผิด รวมถึงเจ้าอาวาสด้วย

มองเป็นเรื่องตลกดีกว่า

เมื่อเราวางอึดตายตัวตมของเราลง เมื่อนั้นจะไม่มีใครทำให้เราหวั่นไหวได้ ถ้ามีใครสักคนตำเราว่าโง่โง่ เหตุผลเดียวที่จะทำให้เราเสียใจ คือ เราเชื่อว่าเขาอาจจะพุดถูก!

หลายปีก่อน อาตมากำลังนั่งรถอยู่บนถนนไฮเวย์ ในเมืองเพิร์ธ พวกหนุ่ม ๆ ในรถยนต์เก๋า ๆ คันหนึ่งเห็นอาตมาเข้าก็เริ่มส่งเสียงล้อเลียนอาตมาผ่านหน้าต่างรถที่เปิดอยู่ “เฮ้ย! ไอ้หัวล้าน! ไอ้สกินเฮด!!”

ขณะที่เขาพยายามยั่วให้อาตมาโกรธ อาตมาก็หม่นกระจกรถลง แล้วตะโกนกลับไปว่า “ตัดผมชะบังชิคูณ จะได้ไม่ดูเป็นผู้หญิง” ความจริงอาตมาไม่น่าจะทำเช่นนั้นเลย มันเป็นการส่งเสริมยั่วยุคนหนุ่ม ๆ พวกนั้น

คนหนุ่มคึกคะนองขับรถมาเทียบข้างรถของอาตมา แล้วดึงแมกกาซีนออกมามอง อ้าปากกว้างแสดงท่าทางให้อาตมาดูรูปในแมกกาซีนนั้น มันเป็นหนังสือเพลย์บอยอาตมาหัวเราะกับอารมณ์ขันที่ขาดความเคารพนับถือของเขา อาตมาอาจจะทำเช่นเดียวกับเขาเมื่ออาตมาอายุเท่าเขาและกำลังสนุกอยู่กับเพื่อน ๆ เมื่อเขาเห็นอาตมาหัวเราะ เขาก็เร่งเครื่องผ่านไป การหัวเราะให้กับการสบประมาทเช่นนี้เป็นทางเลือกที่ดีกว่าการจะแสดงท่ารังเกียจและอับอาย

ไอ้โง่

หากมีใครมาเรียกเราว่า ไอ้โง่ เราก็เริ่มคิดว่า ‘เค้ามาเรียกเราว่าไอ้โง่ได้ยังไงนะ? เขาไม่มีสิทธิจะมาเรียกเราว่า ไอ้โง่ มันช่างหยาบคายนักที่มาเรียกเราว่าไอ้โง่ แค้นนี้ต้องชำระที่ต้นมาเรียกเราว่าไอ้โง่’ ทันใดนั้นเราก็สำนึกได้ว่า เราได้ปล่อยให้เขาเรียกเราว่าไอ้โง่ อีกตั้งสี่ครั้ง

ทุก ๆ ครั้งที่เราคิดว่า เขาว่าเรา เท่ากับเราได้ปล่อยให้เขาว่าเราว่า ไอ้โง่ ปัญหามันอยู่ตรงนี้แหละ

แต่ถ้าใครว่าเราว่าไอ้โง่ และเราปล่อยวางในทันใด มันก็จะมีอะไรรบกวนเราได้ นี่แหละคือทางออก

เรื่องอะไรเราจะปล่อยให้คนอื่นมาบงการความสุขของเราล่ะ?

ความทุกข์และการปล่อยวาง คิดยากกว่าทำ

ทุกวันนี้คนเราคิดมากเกินไป ถ้าเราคิดให้น้อยลง ชีวิตของ
เราจะราบรื่นขึ้น

ที่วัดของเราในเมืองไทย ทุกวันพระ พระจะอดนอนเพื่อภาวนาตลอด
คืนในศาลาใหญ่ มันเป็นข้อวัตรปฏิบัติข้อหนึ่งของพระป่า ซึ่งก็ไม่ได้หนักหนา
สาหัสเกินไป เพราะเราสามารถพักผ่อนได้ในสายวันรุ่งขึ้น

เช้าหนึ่งหลังวันพระ ขณะที่เรากำลังจะกลับกุฏิ ไปนอนชดเชยที่ไม่
ได้นอนมาทั้งคืน ท่านเจ้าอาวาสก็เรียกพระผู้น้อยชาวออสเตรเลีย และส่ง
ผ้ากองโตให้ท่านนำไปซัก โดยสั่งให้ท่านทำทันที ทำให้พระองค์นั้นรู้สึกท้อใจ
มาก มันเป็นธรรมเนียมของพระเราที่จะต้องอุปัฏฐากดูแลท่านเจ้าอาวาส
โดยซักผ้าให้ท่าน พร้อมการปรนนิบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ อื่น ๆ

ผ้าที่จะต้องซักกองมหึมา ยิ่งไปกว่านั้น การซักผ้าจะต้องเป็นไปตาม
วิธีการดั้งเดิมของพระป่า คือ จะต้องตักน้ำขึ้นมาจากบ่อ ก่อไฟต้มน้ำ ใช้
มีดพร้าฟันท่อนแก่นขนุนออกเป็นแผ่นบาง ๆ แล้วใส่ลงไปใต้น้ำเดือด เพื่อให้
ยางของมันออกมาทำหน้าที่ 'ผงซักฟอก' นำผ้าที่ละผืนวางลงในรางไม้ยาว ๆ
เทน้ำเดือดสีน้ำตาลลงบนผ้าให้ทั่ว และทุบด้วยมือจนกว่าจะสะอาด เสร็จแล้ว
พระจะต้องนำจีวรไปตากกลางแจ้ง ในกรณีผ้าใหม่ก็ต้องพลิกกลับไปมาเป็น
ระยะ เพื่อไม่ให้สีต่าง การซักผ้าเพียงแค่นี้ก็เป็นกระบวนการที่ยาว
และแสนจะเป็นภาระอยู่แล้ว การที่จะต้องซักผ้าตั้งมากมายผืนขนาด
นั้น ย่อมกินเวลาหลายชั่วโมง พระหนุ่มผู้เกิดที่เมืองบริสเบนองค์นี้ อ่อนล้า
จากการไม่ได้หลับนอนมาตลอดคืน อาตมาสงสารท่านจริง ๆ

อาตมาไปที่โรงย้อมเพื่อจะช่วยท่าน เมื่ออาตมาไปถึงตรงนั้น ท่าน
กำลังสบถสาปแช่งตามธรรมเนียมบริสเบนมากกว่าจะเป็นธรรมเนียมพุทธ

ท่านบ่นว่ามันช่างไม่ยุติธรรม และทารุณชะเหลือเกิน “ท่านเจ้าอาวาสจะรอจนถึงพรุ่งนี้ไม่ได้หรือไง? ท่านไม่รู้หรือว่าผมไม่ได้นอนมาทั้งคืน? ผมไม่ได้มาบวชพระเพื่อการนี้ละ!” นี่ไม่ตรงกับที่ท่านพูดเผะหรอกนะ เอาเท่าที่พอพิมพ์ได้เท่านั้น

ตอนที่เรื่องนี้เกิดขึ้น อาตมาได้บวชเป็นพระมาหลายปีแล้วอาตมาเข้าใจว่าท่านกำลังรู้สึกอย่างไร และรู้ทางออกสำหรับปัญหาของท่าน อาตมาบอกท่านว่า “คิดนะมันยากกว่าทำเยอะนะ”

ท่านจึงอาตมาและตกอยู่ในความเงิบช้ำขณะหนึ่ง แล้วท่านก็หันกลับไปทำงานอย่างเงิบ ๆ ส่วนอาตมาก็เดินกลับไปจำวัด ต่อมาในวันนั้น ท่านมาขอบคุณอาตมาที่ช่วยท่านในการซักผ้า ท่านได้พบว่า มันเป็นเรื่องจริงแท้ที่การคิดเป็นส่วนที่ยากลำบากที่สุด เมื่อท่านหยุดบ่น และจดจ่ออยู่แต่การซัก มันก็ไม่มีปัญหาใดๆ เลย

ส่วนที่ยากที่สุดของทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต คือ ความคิดนั่นเอง

ขุนเพราะชน

อาตมาเรียนรู้อันลับล้าค่าว่า ‘ส่วนที่ยากที่สุดของทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต คือ ความคิด’ ในช่วงต้น ๆ ของการบวชเป็นพระในภาคอีสาน หลวงพ่อชากำลังก่อสร้างโบสถ์ใหม่ และพวกพระเราหลายองค์กำลังช่วยท่านทำงาน หลวงพ่อมักจะทดสอบพวกเราโดยกล่าวว่า พระต้องทำงานหนักทั้งวัน เพื่อเปื้อนซีเพียงขวด หรือสองขวดเท่านั้น ซึ่งถูกเสียดีกว่าถูกสำหรับวัด ถ้าเทียบกับการจ้างแรงงานจากในเมือง อาตมาคิดเล่น ๆ ว่าน่าจะตั้งสหภาพแรงงานพระผู้น้อย

เราสร้างโบสถ์บนเนินที่พระช่วยกันถมขึ้น เสร็จแล้วยังมีดินเหลืออยู่บนเนินอีกมาก หลวงพ่อจึงเรียกพระมาพร้อมกันเพื่อสั่งว่าท่านต้องการให้ชนดินที่เหลือไปได้ด้านหลัง สามวันต่อจากนั้นตั้งแต่ตีโมงเช้าจนมืดค่ำ เราต้องตักดินจำนวนมหาศาลใส่รถเข็นไปเทลงตรงที่ ๆ หลวงพ่อกำหนด อาตมารู้สึกดีใจเมื่องานเสร็จสิ้นลง

วันรุ่งขึ้น หลวงพ่อจากไปเยี่ยมวัดอื่นสองสามวัน หลังจากที่ท่านไปแล้ว รองเจ้าอาวาสเรียกพวกพระมาพร้อมกัน และบอกว่าดินไปอยู่ผิดที่ และต้องย้ายใหม่ อาตมารู้สึกไม่พอใจแต่ก็ยังสามารถข่มระบับจิตใจที่กำลังบ่นคร่ำครวญไปได้ ขณะที่พวกเราทำงานอย่างหนักอีกสามวันในความร้อนอบอ้าว

หลวงพ่อกลับมาเมื่อพวกเราเพิ่งจะเสร็จสิ้นการขนย้ายกองดินมหาศาลที่สอง ท่านเรียกพวกพระมาพร้อมกันและถามว่า “ทำไมคุณถึงย้ายดินไปที่นั่นเล่า? ผมบอกให้คุณขนมันไปไว้อีกจุดต่างหาก เอ้า! ไปย้ายมันกลับซะ”

อาตมาโกรธสุด ๆ ‘พระผู้ใหญ่จะตกลงกันเองให้แก่อนไม่ได้หรือไง? พุทธศาสนาน่าจะเป็นศาสนาที่มีระบบ แต่วัดนี้ช่างยุ่งเหยิงซับซ้อนจนยังไม่รู้แม้แต่ว่า จะเอากองดินนี้ไปไว้ที่ไหนแน่พวกท่านไม่น่าจะทำอย่างนี้กับพวก

เราเลย!’

ภาพวันเวลาที่เหนื่อยยากยาวนานอีกสามวันปรากฏอยู่เบื้องหน้า
อาตมา ขณะที่อาตมาเห็นรถเข็นที่หนักอึ้ง อาตมาสวดเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อ
ที่พระไทยจะได้ฟังไม่เข้าใจ มันเกินไปแล้วนะ ไม่รู้ว่าจะต้องทำไปถึงไหนกัน?

และแล้ว อาตมาก็เริ่มสังเกตว่า ยิ่งอาตมาโกรธมากขึ้นเท่าไร รถเข็น
ก็ดูจะหนักมากขึ้นเท่านั้น เพื่อนพระองค์หนึ่งเห็นอาตมาบ่นพึมพำ จึงเข้ามาหา
และบอกอาตมาว่า “ปัญหาท่าน คือคิดมาก!”

ท่านพูดถูก ทันทึที่อาตมาหยุดบ่นคร่ำครวญ อาตมาก็รู้สึกได้ว่า รถ
เข็นเบาลงมาก อาตมาได้บทเรียน การคิดเรื่องขณดินเป็นส่วนที่ยากและหนัก
หนาที่สุด การขณดินจริง ๆ นะมันง่าย

มาถึงวันนี้อาตมาสงสัยว่า หลวงพ่อและผู้ช่วยของท่านวางแผนเรื่อง
นี้มาตั้งแต่ต้นแล้วเป็นแน่

กรรมของเราหนอ บุญของเขาหนอ

เมื่ออาตมาเป็นพระผู้น้อย เคยมองพระผู้ใหญ่ที่ท่านได้เปรียบไม่ว่าในเรื่องอาหารบิณฑบาต เสนาสนะ ตลอดจนหน้าที่การงานทั้งหลาย และมักนึกน้อยใจ ‘กรรมของเราหนอ บุญของท่านหนอ’

แต่พอเรากลายเป็นพระผู้ใหญ่เสียเอง บางทีได้รับอาหารประณีตที่แจกไม่ถึงปลายแถว มีเบาะนุ่ม ๆ พิงหลัง แล้วไม่ต้องทำงานกรรมกรมากเหมือนแต่ก่อน อาตมากลับรู้สึกอิจฉาพระผู้น้อยบ้าง พระผู้น้อยไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยเดินทางไปแสดงธรรมในที่ต่าง ๆ ไม่ต้องนั่งฟังปัญหาชาวบ้านทั้งวัน และไม่ต้องเสียเวลาวันละหลายชั่วโมงกับงานบริหาร ท่านไม่มีภาระหน้าที่อะไรเลย ท่านมีเวลาทำกิจส่วนตัวมากโข ‘กรรมของเราหนอ บุญของท่านหนอ’

สุดท้ายอาตมาก็จุกคิดได้ว่าอะไรเป็นอะไร พระผู้น้อยก็ ‘ทุกข์แบบพระผู้น้อย’ ส่วนพระผู้ใหญ่ก็ ‘ทุกข์แบบพระผู้ใหญ่’ มันก็แค่การสับเปลี่ยนจากความทุกข์ในรูปแบบหนึ่ง มาเป็นความทุกข์ในอีกรูปแบบหนึ่งเท่านั้น เช่นเดียวกับที่คนโสดบางคนอิจฉาคนมีครอบครัว ส่วนคนมีครอบครัวบางคนก็อิจฉาคนโสด ณ บัดนี้ เราน่าจะรู้แล้วว่าเมื่อเราแต่งงาน เราก็เพียงแค่สับเปลี่ยนจาก ‘ความทุกข์แบบคนโสด’ มาเป็น ‘ความทุกข์แบบคนมีครอบครัว’ และถ้ามีการหย่าร้าง เราก็สับเปลี่ยนจาก ‘ความทุกข์แบบคนมีครอบครัว’ มาเป็น ‘ความทุกข์แบบคนโสด’ อีกครั้ง ถ้าเราไม่เข้าใจว่าความทุกข์มีรูปแบบต่าง ๆ เช่นนี้ เราก็มักจะอิจฉาคนอื่นอยู่ร่ำไป ‘กรรมของเราหนอ บุญของเขาหนอ’

คนจนมักจะอิจฉาคนรวย ส่วนคนรวยก็มักอิจฉาคนจน ที่ไม่ต้องคอยระแวงว่า คนเขารักเราเพราะตัวเราหรือเพราะเงินของเรากันแน่ แถมคนจนยังสบาย ไม่ต้องมีธุรกิจมากมายรัดตัวเขา คนที่ร่ำรวยขึ้นมา ก็เพียงแค่แลก

เปลี่ยน ‘ความทุกข์แบบคนจน’ มาเป็น ‘ความทุกข์แบบคนรวย’ ในทำนองเดียวกัน คนปลดเกษียณและรายได้หดหาย ก็เพียงแค่แลกเปลี่ยน ‘ความทุกข์แบบคนรวย’ มาเป็น ‘ความทุกข์แบบคนจน’ เป็นเช่นนี้เรื่อยไป ‘กรรมของเราหนอบุญของเราหนอ’

ความคิดที่ว่าเราจะมีความสุขหากเราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้เป็นความเข้าใจผิดโดยแท้ เมื่อเราได้เป็นอะไรอย่างอื่น เราก็เพียงแค่แลกเปลี่ยนความทุกข์ในรูปแบบหนึ่ง เป็นความทุกข์ในอีกรูปแบบหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อใดที่เราพอใจกับสถานะที่เราเป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็พระเจ้าผู้่น้อยหรือพระเจ้าผู้ใหญ่ คนมีครอบครัวหรือคนโสดคนรวยหรือคนจน เมื่อนั้น ความทุกข์ในความเป็นอยู่จะไม่เกิดขึ้นจะนับได้ว่าเป็น ‘บุญของเราหนอ’

ไม่ปลอบก็เหมือนปลอบ

ในพรรษาที่สอง อาตมาป่วยด้วยโรคไข้รากลดใหญ่ ไข้ขึ้นสูงมากจนต้องเข้ารับการรักษาที่ตึกสงฆ์ของโรงพยาบาลในเมืองอุบล เมื่อสามสิบปีที่แล้ว จังหวัดอุบลราชธานียังล้าหลังและยากจนมาก ขณะที่นอนอ่อนเพลียรับน้ำเกลืออยู่ อาตมาสังเกตเห็นบุรุษพยาบาลออกเวรตอนหกโมงเย็น ครึ่งชั่วโมงต่อมา ผู้ที่ควรจะมาสับเปลี่ยนก็ยังไม่ถึง อาตมาจึงถามพระบนเตียงถัดไปว่าเราควรแจ้งใครดีไหมว่า บุรุษพยาบาลผลัดกลางคืนยังไม่มา ท่านตอบทันทีว่า ไม่มาเพราะไม่เคยมี หากเราเกิดอาการทรุดตอนกลางคืนล่ะก็ ต้องถือว่าเป็นกรรมของเราเอง ลำพังการป่วยหนักก็แย่อยู่แล้ว หากบัดนี้อาตมายังมีอาการหวาดกลัวแถมเข้ามาด้วย!

ตลอดสี่อาทิตย์ถัดมา ทุก ๆ เช้าและบ่าย บุรุษพยาบาลตัวล่ำบึก จะเข้ามาฉีดยาแก้ชักเสบที่สะโพกของอาตมา โรงพยาบาลแห่งนี้เป็นโรงพยาบาลรัฐในต่างจังหวัด ซึ่งมีงบประมาณน้อยมากเข็มฉีดยาจึงต้องหมุนเวียนใช้ครั้งแล้วครั้งเล่าจนทุ่แสนทุ่ บุรุษพยาบาลผู้มีแขนแข็งปึกนี้ยังต้องออกแรงอย่างหนักที่จะทิ่มเข็มลงไปใ้เนื้อ ถึงเขาจะคิดกันว่า พระต้องอดทนเก่ง แต่สะโพกของอาตมาน่ะไม่ไหวแล้ว มันเจ็บสุด ๆ เลย ในเวลานั้นอาตมารู้สึกเกลียดบุรุษพยาบาลคนนั้นจับใจ

อาตมารู้สึกทุกข์ทรมาน อ่อนเพลีย และไม่เคยรู้สึกแย่งเท่านี้มาก่อนในชีวิต จนกระทั่งบ่ายวันหนึ่ง หลวงพ่อชาได้มาที่ตึกสงฆ์เพื่อมาเยี่ยมอาตมา ท่านมาเยี่ยมอาตมา! อาตมารู้สึกปลื้มและประทับใจมากจนตัวลอย อาตมารู้สึกดีมาก ๆ จนกระทั่งหลวงพ่อย่อยปากขึ้น สิ่งที่ท่านพูดนั้น ซึ่งอาตมาได้รู้ในภายหลังว่า ท่านพูดกับพระอาพาธมาหลายองค์แล้ว ท่านบอกอาตมา “ไม่หายก็ตาย” ว่าแล้วท่านก็กลับไป

ความอึดอ้อมอึดใจของอาตมาแตกกระเจิง ความปีติยินดีที่ท่านมา

๒๒๐ ชวนม่วนขึ้น

เยี่ยมอันตรธานไปสิ้น แต่เราจะว่าท่านก็ไม่ได้ เพราะสิ่งที่ท่านพูดนั้นเป็น
สัจธรรมโดยแท้ ถ้าอาตมาไม่หาย อาตมาก็ตาย ไม่ว่าจะเป็ทางไหน ความ
ทุกข์ทรมานจะไม่คงอยู่ตลอดไป แปลกเหมือนกัน ที่คำพูดอย่างนี้สามารถ
ปลอบใจเราได้ดี และอาตมาก็รู้สึกดีขึ้น ๆ และสุดท้ายอาตมาก็หาย ไม่ตาย
หลวงพ่อช่างเป็นครูที่ล้ำเลิศนัก

การเจ็บป่วยเป็นเรื่องผิดปกติ?

เมื่ออาดมาเทศน์ อาตมามักจะขอให้ผู้ฟังยกมือขึ้น ถ้าเขาเคยเจ็บไข้ได้ป่วย เกือบจะทุกคนยกมือ (พวกที่ไม่ได้ยก อาจจะหลับหรือไม่ก็เพลिनอยู่ในจินตนาการ!) นี่พิสูจน์ว่าการเจ็บป่วยถือเป็นเรื่องปกติ จริง ๆ แล้วมันจะเป็นเรื่องแปลกมาก หากเราจะไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นครั้งเป็นคราว อาตมาจึงถามว่า แล้วทำไมเวลาเราไปหาหมอ เราจึงมักจะพูดกับหมอเหมือนกับว่ามีอะไรผิดปกติเกิดขึ้นกับเรา มันน่าจะผิดปกติก็ต่อเมื่อเราไม่เคยเจ็บป่วยเลยต่างหาก ดังนั้น ผู้ที่มีเหตุผลน่าจะกล่าวว่า “เกิดเรื่องปกติขึ้นอีกแล้วครับคุณหมอ ผมป่วยอีกแล้ว!”

เมื่อใดที่เราเห็นว่า การเจ็บป่วยเป็นเรื่องผิดปกติ เราได้เติมความกดดันที่ไม่จำเป็น แม้กระทั่งความรู้สึกผิดลงบนความทุกข์ในนวนิยายสมัยศตวรรษที่สิบเก้า เรื่อง Erehwon (เอิร์วอน) ผู้แต่งคือ Samuel Butler (แซมมวล บัทเลอร์) ได้วาดภาพสังคมที่โรคร้ายไข้เจ็บถือเป็นอาชญากรรม และคนป่วยต้องโดนลงโทษด้วยการจำคุก ในบทความที่น่าจดจำตอนหนึ่ง ชายผู้เป็นจำเลยสูดน้ำมูกและจามในคอกจำเลย เขาโดนผู้พิพากษาดูด่าราวกับผู้กระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า นี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่เขายืนอยู่ต่อหน้าผู้พิพากษาขณะที่เขาเป็นหวัด มันเป็นเรื่องผิดของเขาทั้งหมดที่เขาไม่รู้จักรักษาสุขภาพตัวเองให้ดี เขาจึงถูกตัดสินให้จำคุกเป็นเวลาหลายปี ในชีวิตจริงมันก็ไม่ใช่เช่นนั้นหรอก แต่คนจำนวนไม่น้อยก็รู้สึกผิดเมื่อเขาเกิดอาการเจ็บไข้ได้ป่วย

พวกเราสักกี่คนที่ถูกชักนำให้รู้สึกผิดเมื่อเราไม่สบาย?

พระองค์หนึ่งอาพาธโดยไม่รู้สาเหตุอยู่หลายปี ท่านใช้เวลาวันแล้ววันเล่า อาทิตย์แล้วอาทิตย์เล่า อยู่บนเตียงตลอดเวลาอ่อนเพลียเกินกว่าจะเดินออกไปนอกห้องได้ ทางวัดพยายามช่วยเหลือท่านทุกวิถีทาง ทั้งรักษาทางการแพทย์สมัยใหม่ รักษาแบบดั้งเดิม หรือทางเลือกอื่น ๆ แต่ทุกวิธีการดูจะไร้ผล

ท่านรู้สึกว่าคุณค่อยยังชั่ว ออกไปเดินโซเซนอกห้องเพียงเล็กน้อย แล้วก็ทรุด
หนักไปอีกหลายอาทิตย์ หลาย ๆ ครั้งที่เราคิดว่าท่านจะตาย

วันหนึ่งท่านเจ้าอาวาสผู้เปี่ยมไปด้วยปัญญามองปัญหาทะเล่ ท่านเดิน
ไปหาพระอาพาธที่ห้อง พระอาพาธซึ่งนอนอยู่บนเตียงเฟ่งมองท่านเจ้าอาวาส
อย่างสิ้นหวังสุด ๆ

ท่านเจ้าอาวาสกล่าวว่า “ผมมาที่นี่ในนามพระ และแม่ชีทุกองค์ใน
วัดนี้ และในนามอุบาสกอุบาสิกาผู้อุปัฏฐากพวกเราด้วย ในนามของทุก ๆ คน
ที่รักและห่วงใยท่าน ผมมาเพื่ออนุญาตให้ท่านละสังขารได้ ท่านไม่ต้อง
พยายามที่จะหายหรือ”

ได้ฟังถ้อยคำเหล่านั้นแล้ว พระผู้อาพาธถึงกับร้องไห้ ท่านพยายาม
อย่างยิ่งยวดที่จะหาย เพื่อน ๆ ของท่านต้องลำบากหนักหนาที่จะพยายาม
ช่วยรักษาร่างกายที่เจ็บไข้ได้ป่วยของท่านจนท่านไม่สามารถจะทำให้พวกเขา
ผิดหวังได้ ท่านรู้สึกว่าคุณล้มเหลว และรู้สึกผิดที่ไม่สามารถจะหายได้ เมื่อ
ได้ฟังคำพูดของท่านเจ้าอาวาส ในทันใดท่านรู้สึกเป็นอิสระที่จะเจ็บป่วย และ
แม้แต่จะตาย ท่านไม่จำเป็นต้องต่อสู้อย่างหนักเพื่อจะพยายามทำให้เพื่อน ๆ
พอใจอีกต่อไปแล้ว ความรู้สึกว่าคุณได้รับการปลดปล่อย เป็นเหตุให้ท่าน
ร้องไห้

โยมคิดว่าอะไรเกิดขึ้นต่อจากนี้ล่ะ? ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาท่านก็เริ่ม
ค่อยยังชั่วขึ้นเรื่อย ๆ

เยี่ยมคนป่วย

พวกเราสักกี่คน เมื่อไปเยี่ยมคนที่เรารักที่โรงพยาบาล จะถามคำถามว่า “วันนี้รู้สึกเป็นยังไงบ้าง?”

นับเป็นการเริ่มต้นพูดที่ไม่ฉลาดเอาเสียเลย แน่แน่นอนว่า เขากำลังรู้สึกแย่ ไม่เช่นนั้นเขาก็คงไม่ต้องมานอนอยู่ในโรงพยาบาลหรอก นอกจากนี้คำทักทายธรรมดาๆ นี้ สามารถสร้างความเครียดให้กับคนไข้ด้วย เขาอาจจะรู้สึกว่า การบอกความจริงว่า เขารู้สึกแย่มาก ๆ จะเป็นการไม่สุภาพ และอาจจะทำให้ผู้มาเยี่ยมอึดอัดใจและผิดหวังได้ เขาจะบอกความจริงว่า เขารู้สึกหมดเรี่ยวแรงเหมือนงูช่าใช้แล้วจืดชืดไร้รสชาติได้อย่างไร ในเมื่อผู้มาเยี่ยมอุตส่าห์สละเวลามาถึงโรงพยาบาล ดังนั้นเขาอาจจะรู้สึกเหมือนถูกบีบให้พูดปดว่า “วันนี้รู้สึกค่อยยังชั่วขึ้น” ขณะเดียวกัน เขาก็รู้สึกผิดที่ยังไม่สามารถทำให้ดีกว่านี้ได้ เป็นที่น่าเสียใจว่า ผู้มาเยี่ยมจำนวนมากทำให้คนไข้รู้สึกป่วยมากขึ้น!

สามเณริชชาวออสเตรเลีย ผู้บวชอยู่ในพุทธศาสนาสายทิเบต กำลังจะตายด้วยโรคมะเร็งในบ้านพักผู้ป่วยใกล้ตาย (hospice) ในเมืองเพิร์ธ อาตมารู้จักท่านหลายปีแล้ว และมักจะไปเยี่ยมท่านบ่อย ๆ วันหนึ่งท่านโทรศัพท์มาหาอาตมาที่วัด ขอร้องให้ไปเยี่ยมให้ได้ในวันนี้ เพราะท่านรู้สึกว่า เวลาของท่านใกล้เข้ามาแล้ว ดังนั้นอาตมาจึงวางสิ่งที่กำลังทำอยู่ และเรียกคนให้มาช่วยขับรถพาอาตมาไปเยี่ยมท่าน ซึ่งอยู่ห่างออกไปเจ็ดสิบกิโลเมตรทันที เมื่ออาตมาไปถึงแผนกต้อนรับ นางพยาบาลบอกอาตมาด้วยท่าทางวางอำนาจว่า สามเณริชสั่งว่าไม่ให้ใครเยี่ยมท่านโดยเด็ดขาด

อาตมากล่าวอย่างนุ่มนวลว่า “แต่อาตมาเดินทางมาไกลมากเพื่อจะมาเยี่ยมท่านโดยเฉพาะ”

นางพยาบาลกรรโชกว่า “เสียใจ ท่านไม่ต้องการให้คนเยี่ยมและเรา

จะต้องเคารพความต้องการของท่าน”

อาตมาค้านว่า “ไม่น่าเป็นไปได้นะ ท่านเพิ่งโทรศัพท์ถึงอาตมาเมื่อชั่วโมงครึ่งที่แล้ว ขอให้อาตมามาเยี่ยม”

นางพยาบาลอาวุโสทำหน้าถมึงทึง และสั่งให้อาตมาตามเธอไป เรามาหยุดอยู่หน้าประตูห้องสามเนรี และนางพยาบาลก็ชี้ให้ดูป้ายกระดาษแผ่นใหญ่ ติดไว้ที่ประตูที่ปิดสนิทอยู่นั้น

‘ห้ามเยี่ยมโดยเด็ดขาด!’

“เห็นมั๊ยล่ะ!” นางพยาบาลว่า

เมื่ออาตมาพิจารณาป้ายนั้น อาตมาเห็นมีคำเขียนตัวเล็ก ๆ อยู่ข้างใต้ ‘....ยกเว้นอาจารย์พรหม’

ดังนั้นอาตมาจึงเข้าไป

เมื่ออาตมาถามสามเนรีว่าทำไมท่านจึงติดป้ายไว้โดยมีข้อยกเว้นท่านอธิบายว่า เพื่อน ๆ และญาติ ๆ ของท่านทุกคน เวลามาเยี่ยม เขาจะเศร้าและเป็นทุกข์มากที่เห็นท่านกำลังจะตาย ซึ่งทำให้ท่านรู้สึกแย่งขึ้น ท่านบอกว่า “มันก็แย่อยู่นะที่จะต้องตายด้วยโรคมะเร็ง แล้วยังจะต้องมารับอารมณ์ของคนมาเยี่ยมอีกมันรับไม่ไหว”

ท่านพูดต่อว่า อาตมาเป็นเพื่อนเพียงคนเดียวที่ปฏิบัติต่อท่านเช่นคนธรรมดา ไม่ใช่คนที่กำลังจะตาย ไม่เสียดูญเมื่อเห็นท่านผอมโซและอ่อนแอ แต่กลับเล่าเรื่องตลกให้ท่านฟัง ทำให้ได้หัวเราะ ดังนั้นอาตมาจึงใช้เวลาในชั่วโมงถัดมาเล่าเรื่องตลก ๆ ให้ท่านฟัง ขณะที่ท่านก็สอนอาตมาถึงวิธีที่จะช่วยเพื่อนที่กำลังจะตาย อาตมาเรียนรู้จากท่านว่า เมื่อเราไปเยี่ยมคนป่วยในโรงพยาบาล ให้พูดกับตัวคน และปล่อยให้หมอและพยาบาลพูดกับตัวโรค

ท่านมรณภาพหลังจากที่อาตมาไปเยี่ยมไม่ถึงสองวัน

หิวเราะไม่ห้าม

ในฐานะที่เป็นพระในพุทธศาสนา อาตมาต้องเกี่ยวข้องกับความตายบ่อย ๆ มันเป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องประกอบพิธีฌาปนกิจแบบพุทธ ด้วยเหตุนี้อาตมาจึงรู้จักคุ้นเคยกับผู้อำนวยความสะดวกฌาปนกิจในเมืองเฟิร์ธหลายคน เป็นการส่วนตัว บางทีอาจจะเป็นเพราะเขาต้องประกอบพิธีที่ส่งาตรงเกียรติในชุมชน ในเวลาส่วนตัว พวกเขาจึงมีอารมณ์ขันกันเต็มที่

ยกตัวอย่างเช่น ผู้อำนวยความสะดวกฌาปนกิจคนหนึ่งเล่าให้อาตมาฟังว่า สุสานแห่งหนึ่งที่ออสเตรเลียได้ตั้งอยู่ในแอ่งกระทะดินเหนียว เขาเคยเห็นมาหลายครั้งแล้วว่า พอเกิดฝนตกหนักหลังจากที่เพิ่งหย่อนหีบศพลงหลุม น้ำจะไหลลงไปไหลลงไปในหลุมศพ ขณะที่บาทหลวงกำลังทำพิธีอยู่ หีบศพก็ลอยขึ้นมาอย่างช้า ๆ เต็มตาทีเดียว!

มีครั้งหนึ่ง ขณะผู้นำศาสนาประจำเมืองเฟิร์ธกำลังเริ่มประกอบพิธีได้ ไน้มตัวลงไปโดนปุ้มทั้งหมดบนแท่นโดยไม่ได้เจตนาทันใดนั้น ขณะที่ท่านกำลังอ่านข้อความอยู่ หีบศพก็เริ่มเคลื่อนผ่านผ้าม่านออกมา ไมโครโฟนถูกตัดและเสียงแตรรอนก็กังวานไปทั่วห้อง ทั้ง ๆ ที่ผู้ตายไม่ใช่ทหาร แถมยังเป็นผู้ยึดถือลัทธิสันติภาพเสียด้วย (pacifist)

ผู้อำนวยความสะดวกฌาปนกิจคนหนึ่งมีนิสัยชอบเล่าเรื่องตลกให้อาตมาฟัง ขณะที่เราเดินไปด้วยกันบนรถขนส่ง ตามด้วยขบวนแห่ศพ ผ่านสุสานไปยังหลุมฝังศพ ตอนจบของเรื่องใจก็แต่ละเรื่องของเขา ซึ่งตลกมาก ๆ เขาจะใช้ข้อศอกกระทุ้งซี่โครงอาตมาพยายามที่จะให้อาตมาหัวเราะ เท่าที่อาตมาสามารถทำได้คือกลั้นไม่ให้หัวเราะออกมาดัง ๆ ดังนั้นเมื่อเราใกล้จะถึงจุดที่ประกอบพิธี อาตมาต้องบอกเขาอย่างจริงจังให้เขาหยุดความประพฤตินี้ที่ไม่สมควรเสีย เพื่ออาตมาจะสามารถปรับสีหน้าท่าทางให้เหมาะสมกับเหตุการณ์นั้นเท่ากับเป็นการช่วยๆ ให้เขาเริ่มเล่าเรื่องตลกเรื่องใหม่เท่านั้น คนบ๊อง!

ปีที่ผ่านมา อาตมาเรียนรู้ที่จะทำให้งานศพแบบพุทธคลายความเคร่งเครียดลง เมื่อสองสามปีก่อน อาตมารวบรวมความกล้าที่จะเล่าเรื่องตลกในการประกอบพิธีฌาปนกิจเป็นครั้งแรก เมื่ออาตมาเริ่มเล่าเรื่องไปได้สักเล็กน้อย ผู้อำนวยการฌาปนกิจซึ่งยืนอยู่เบื้องหลังผู้สูญเสียคิดออกว่า อาตมา กำลังจะทำอะไร จึงพยายามบ่นไปให้อาตมาหยุด การเล่าเรื่องตลกในงานศพ เป็นสิ่งที่คนไม่ทำกัน แต่อาตมาตั้งใจซะแล้ว หน้าของผู้อำนวยการซีดลง ๆ ยิ่งกว่าซากศพเสียอีก เมื่อเรื่องตลกจบลง ผู้ที่กำลังเศร้าโศกจากการสูญเสียที่อยู่ในโบสถ์ ก็หัวเราะกันลั่น และสีหน้าของผู้อำนวยการที่มอง้ออยู่ก็คลายลงด้วยความโล่งใจ ครอบครัวยุติและเพื่อน ๆ ผู้ตายเข้ามาแสดงความยินดีกับอาตมา เขาบอกว่าผู้ตายต้องชอบเรื่องตลกนี้เป็นอย่างมาก และเขาจะต้องพอใจมาก ๆ ที่บรรดาคนที่เขารักทั้งหลายมาร่วมส่งเขาด้วยรอยยิ้ม เดียวนี้ อาตมามักจะเล่าเรื่องตลกนี้ในการประกอบพิธีฌาปนกิจ ทำไมจะไม่เล่าล่ะ? แล้วโยมอยากจะให้ญาติมิตรของโยมฟังเรื่องตลกของอาตมาในงานศพของโยมไหมเล่า? ทุก ๆ ครั้งที่อาตมาถามคำถามนี้ คำตอบที่ได้รับเสมอ ๆ ก็คือ ‘อยากซี!’

แล้วเรื่องตลกนี้มันยังงัยกันล่ะ?

สามีมรรยาสูงอายุคู่หนึ่งอยู่ด้วยกันมานานมาก จนเมื่อคนหนึ่งตายไป อีกคนก็ตายตามภายในเวลาเพียงสองสามวันถัดมา ดังนั้น ทั้งสองจึงได้ขึ้นสวรรค์ไปด้วยกัน เทพบุตรรูปงามพาทั้งสองไปที่คฤหาสน์หุบหน้าผาเหนือมหาสมุทรกว้างใหญ่ ซึ่งอภิมหาเศรษฐีเท่านั้นจึงจะมีโอกาสเป็นเจ้าของ เทพบุตรประกาศว่าคฤหาสน์นี้เป็นรางวัลที่สวรรค์มอบให้เขาทั้งสอง

สามีซึ่งเป็นคนละเอียดรอบคอบถามขึ้นทันทีว่า “นั่นนะ ดีมากเลยครับ แต่ผมไม่คิดว่าเราจะมีปัญญาจ่ายค่าภาษีโรงเรือนสำหรับคฤหาสน์ใหญ่ขนาดนี้หรอกครับ”

เทพบุตรยิ้มอย่างอ่อนโยน และบอกเขาว่าไม่มีการเก็บภาษีโรงเรือนบนสวรรค์หรอก แล้วจึงพาคนทั้งคู่เดินชมห้องต่าง ๆ มากมายในคฤหาสน์

แต่ละห้องได้รับการตกแต่งอย่างวิจิตรประณีตบ้างก็ด้วยเฟอร์นิเจอร์แอนทีก บ้างก็แบบสมัยใหม่ โคมไฟระย้าห้อยลงมาจากเพดานหลายแห่ง หัวก๊อกทำจากทองคำแท้ส่งประกายแวววาวในห้องน้ำทุกห้อง มีเครื่องเล่นดีวีดี และโทรทัศน์จอกว้างเทคโนโลยีล่าสุด เมื่อสิ้นสุดการทัวร์คฤหาสน์ เทพบุตรบอกว่า หากมีอะไรที่คนทั้งสองไม่ชอบ โปรดบอกได้เลย เราจะเปลี่ยนให้ทันที นี่เป็นรางวัลจากสวรรค์

ผู้สามีคำนวณมูลค่าของทุกสิ่งทุกอย่างในคฤหาสน์แล้วบอกว่า “ของตกแต่งราคาแพงเหลือเกิน ผมไม่คิดว่าเราจะมีปัญญาจ่ายค่าเบี้ยประกันทรัพย์สินหรอกครับ”

เทพบุตรถอนใจเฮือกใหญ่แล้วบอกอย่างนุ่มนวลว่า บรรดาหัวขโมยทั้งหลายไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นมาบนสวรรค์หรอก ดังนั้นการประกันทรัพย์สินจึงไม่จำเป็น แล้วเขาก็นำคนทั้งสองลงบันไดไปสู่โรงรถ ซึ่งจอดรถได้ถึงสามคัน มีรถขับเคลื่อนสี่ล้อคันใหญ่ใหม่เอี่ยม ที่จอดอยู่ถัดไปคือ รถสิมูซีน โวลสวอยซ์ ซึ่งส่งประกายระยิบระยับ คันที่สามคือ เฟอวารีสปอร์ตสีแดงเปิดประทุน รุ่นพิเศษผู้สามีอยากได้รถสปอร์ตแรงสูงสักคันมาตลอดชีวิตบนโลกของเขาแต่ มันก็เป็นแค่เพียงความฝันที่จะได้เป็นเจ้าของเท่านั้น เทพบุตรบอกว่า ถ้าเขาปรารถนาจะเปลี่ยนรุ่นหรือสี ก็ไม่ต้องเกรงใจให้บอกได้เลย นี่เป็นรางวัลจากสวรรค์

ผู้สามีเอ่ยอย่างไม่ค่อยจะพอใจนักว่า “แม้ว่าเราจะมีปัญญาจ่ายค่าทะเบียนรถ ซึ่งความจริงเราก็ไม่มี ทุกวันนี่รถสปอร์ตความเร็วสูงจะมีความหมายอะไร? มันก็ต้องลงเอยด้วยการจ่ายค่าปรับความเร็วนะสิ”

เทพบุตรส่ายหัวแล้วบอกอย่างอดทนว่า ไม่มีค่าทะเบียนรถบนสวรรค์ แล้วก็ไม่มีกล้องตรวจจับความเร็วด้วย เขาสามารถจะขับเฟอวารีเร็วได้เท่าที่เขาพอใจ แล้วเทพบุตรก็เปิดประตูโรงจอดรถบนถนนฝั่งตรงข้ามมีสนามกอล์ฟสิบแปดหลุมงดงาม เทพบุตรบอกว่าบนสวรรค์เขารู้กันว่า ชายผู้เป็นสามีชอบเล่นกอล์ฟมากขนาดไหน และสนามกอล์ฟที่แสนวิเศษนี้ ไทเกอร์วู้ดส์เป็นผู้

ออกแบบด้วยตัวเองเลยทีเดียวนะ

ผู้สามียังมีที่ท่าไม่เป็นสุขนัก เมื่อเขากล่าวว่า “นี่เป็นสโมสรกอล์ฟที่ทำทางจะแพงมาก ดูได้จากคลับเฮาส์ และผมคงไม่มีปัญญาจ่ายค่าสมาชิกหรอก”

เทพบุตรส่งเสียงครางออกมาก่อนจะรวบรวมความสงบสุขเยี่ยงนักบุญของเขาขึ้นมา เขาย้ำให้ผู้สามีแน่ใจได้ว่าไม่มีค่าสมาชิก ค่าธรรมเนียมใดๆ บนสวรรค์ ยิ่งไปกว่านั้นสนามกอล์ฟบนสวรรค์ ไม่มีการเข้าคิวเพื่อจะออกรอบ ลูกกอล์ฟจะไม่มีวันตกลงในบังเกอร์ สนามได้รับการออกแบบชนิดที่ว่าไม่ว่าคุณจะทำท่าไหนลูกกอล์ฟก็จะม้วนตัวลงหลุมเสมอ นี่เป็นรางวัลจากสวรรค์

หลังจากที่เทพบุตรจากไป สามีก็เริ่มดูว่าภรรยาของเขา เขาโกรธเธอมากถึงกับตะโกนกรีดกราดใส่เธอ และประณามเธออย่างรุนแรง เธอไม่เข้าใจเลยว่าเขาโกรธเธอทำไม

“เธอไม่พอใจฉันเรื่องอะไร” เธอแว่วอน “เรามีคฤหาสน์และเฟอร์นิเจอร์สวยงาม เธอได้รถเฟอร์รี่ที่เธอจะขับเร็วได้เท่าที่เธอต้องการ แล้วยังสนามกอล์ฟฝั่งถนนตรงข้าม แล้วเธอมาโกรธอะไรฉันเล่า?”

“ก็เพราะ.....นั่งเมื่อยแฮะ.....” สามีพูดด้วยความขมขื่น “ถ้าไม่ใช่เพราะอาหารสุขภาพทั้งหมดที่เธอให้ฉันกินล่ะก็ ฉันก็คงได้ขึ้นมาอยู่บนนี้ตั้งหลายปีแล้วนะซี!”

คอนเสิร์ตชีวิต

ความเศร้าโศกเป็นสิ่งที่เราเพิ่มเข้าไปบนความสูญเสีย มันเป็นปฏิกิริยาที่เกิดจากการเรียนรู้เฉพาะในบางวัฒนธรรมเท่านั้นมันไม่ใช่เรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

อาตมาค้นพบเรื่องนี้จากประสบการณ์ส่วนตัว ที่ได้ใช้เวลากว่าแปดปี ในชุมชนชาวพุทธในเอเชียแบบของแท้ดั้งเดิม ช่วงปีแรก ๆ ที่ได้อยู่ในวัดป่าในพุทธศาสนา ณ ดินแดนที่ห่างไกลความเจริญของประเทศไทย วัฒนธรรมตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ ทางตะวันตกยังไม่เป็นที่รับรู้ วัดของอาตมาเป็นป่าช้าสำหรับหลาย ๆ หมู่บ้านในละแวกนั้น มีการเผาศพเกือบทุกอาทิตย์ ในงานเผาศพเป็นร้อยครั้งที่อาตมาได้พบเห็นในช่วงสามสิบปีที่แล้ว อาตมาไม่เคยเห็นใครร้องไห้สักคนเดียว อาตมาได้พูดคุยกับครอบครัวผู้ตายในวันต่อ ๆ มา ก็ยังไม่ได้เห็นร่องรอยของความโศกเศร้าอยู่ดี คนที่เห็นยอมสรุปได้ว่า ไม่มี ความเศร้าโศกเกิดขึ้น อาตมาได้รู้ว่า ภาคอีสานในเวลานั้น เป็นดินแดนที่คำสอนของพระพุทธเจ้าหยั่งรากลึกมานานหลายศตวรรษ ความตายเป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับ ในทางที่หักล้างกับทฤษฎีทางจิตศาสตร์ตะวันตกเกี่ยวกับความเศร้าโศกและการพลัดพราก

วันเวลาเหล่านั้นได้สอนอาตมาว่า มีทางเลือกอื่นนอกเหนือจากความโศกเศร้า ไม่ใช่ที่ว่าความเศร้าโศกจะเป็นเรื่องไม่ถูกต้องเพียงแต่ว่ามีความเป็นไปได้เป็นอย่างอื่น การสูญเสียผู้ที่เรารักสามารถมองได้ในอีกนัยหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เราหลีกเลี่ยงวันเวลาอันยาวนานแห่งความโศกเศร้าที่น่าเวทนาได้

พ่อของอาตมาเสียชีวิตตอนอาตมาอายุเพียงสิบหกปีสำหรับอาตมาแล้ว ท่านเป็นชายผู้ยิ่งใหญ่ ท่านเป็นผู้ที่ช่วยให้อาตมาได้ค้นพบความหมายของความรักจากคำพูดของท่าน “ไม่ว่าลูกจะทำอะไรในชีวิต ลูกเอ๋ย ประตูดใจของพ่อจะเปิดรับลูกเสมอ” แม้ว่าความรักที่อาตมามีต่อท่านมากมายมหาศาล

อาดมาก็ไม่ได้ร้องให้ในงานศพของท่าน และไม่เคयर้องให้คิดถึงท่านเลยตั้งแต่บัดนั้น อาดมาไม่เคยรู้สึกอยากร้องให้ที่ท่านจากไปก่อนเวลาอันควร มันกินเวลาหลายปีทีเดียวกว่าอาดมาจะเข้าใจความรู้สึกของตัวเองเกี่ยวกับการตายของท่าน ความเข้าใจนั้นเกิดขึ้นจากเรื่องที่อาดมากำลังจะเล่าให้โยมฟังต่อไปนะ

เมื่ออาดมาเป็นหนุ่ม อาดมาชอบฟังเพลงทุกประเภท ตั้งแต่เพลงร็อค จนถึงเพลงคลาสสิก ตั้งแต่เพลงแจ๊ซ จนถึงเพลงพื้นบ้านลอนดอนเป็นเมืองที่เลิศสำหรับคนที่กำลังเป็นหนุ่มเป็นสาว เมื่อสามสิบสี่สิบปีที่แล้ว โดยเฉพาะสำหรับคนที่รักดนตรี อาดมาจำได้ถึงครั้งที่ไปฟังวงเลด เซปปลิน แสดงอย่างเจิน ๆ เป็นครั้งแรก ๆ ในคลับเล็ก ๆ ย่านโซโฮ แล้วอีกวาระหนึ่ง พวกเราเพียงไม่กี่คนนั่งดูร็อค สจวร์ต ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีใครรู้จัก ร้องนำในวงร็อคที่ห้องชั้นบนของผับเล็ก ๆ ทางเหนือของกรุงลอนดอน อาดมามีความทรงจำอันมีค่าหลากหลายฉากเกี่ยวกับดนตรีในกรุงลอนดอนในช่วงเวลานั้น

เวลาคอนเสิร์ตจบลงอาดมาจะตะโกน “เอาอีก! เอาอีก!” ร่วมไปกับคนอื่น ๆ โดยปกติแล้ววงดนตรีหรือวงออเคสตราจะเล่นต่อให้อีกสักระยะหนึ่ง แต่ในที่สุดก็ต้องถึงเวลาเลิกราเก็บข้าวเก็บของกลับบ้าน อาดมาก็เช่นกัน ในความทรงจำของอาดมา มันดูราวกับว่าทุก ๆ คำคืนที่อาดมาเดินจากคลับผับ หรือโรงแสดงคอนเสิร์ตกลับบ้าน ฝนมักจะกำลังตกอยู่เสมอ มีคำเฉพาะไว้เรียกฝนแบบที่มักจะตกในกรุงลอนดอนที่ดูมัวซัวซิมเศร้าว่า ‘ฝนตกปรอย ๆ’ (drizzle) ฝนในความทรงจำของอาดมา เมื่อกลับจากโรงแสดงคอนเสิร์ต มักจะเป็นชนิด ‘ฝนตกปรอย ๆ’ หนาวเย็นและเศร้าซิม แม้ออาดมาจะรู้แน่แท้ใจว่าอาดมาคงไม่มีโอกาสได้ฟังวงดนตรีวงนั้นอีก และอาดมาจะไม่มีวันได้พบพวกเขาอีก ไม่เคยเลยสักครั้งที่อาดมาจะรู้สึกเศร้า หรือร้องให้ ขณะที่อาดมาเดินออกไปสู่ความหนาวเย็น ชื้นแฉะ และความมืดในยามค่ำคืนของกรุงลอนดอน เสียงดนตรีอันเร้าใจยังคงก้องสะท้อนอยู่ในใจของอาดมา ‘เยี่ยมจริง ๆ มันจริง ๆ โชคดีชะมัดเลยที่เราได้มาฟัง!’ อาดมาไม่เคยเศร้าใจเลย เมื่อการแสดง

คอนเสิร์ตที่ยิ่งใหญ่สิ้นสุดลง

นั่นเป็นความรู้สึกเช่นเดียวกันกับความรู้สึกของอาตมาเมื่อพ่อตาย มันเป็นส่วนการแสดงคอนเสิร์ตอันยิ่งใหญ่ที่ต้องจบลงในที่สุด มันเป็นผลงานที่ยอดเยี่ยม เมื่อมันใกล้จะจบ ก็เหมือนกับที่อาตมาร้องตะโกนว่า “เอาอีก! เอาอีก!” พ่อผู้เป็นที่รักของอาตมาต่อสู้อย่างหนัก เพื่อจะมีชีวิตต่ออีกไม่นานนักเพื่อเรา แต่ในที่สุดก็ถึงเวลาที่ท่านจะต้อง ‘เก็บข้าวเก็บของกลับบ้าน’ เมื่ออาตมาเดินออกมาจากฉาปนกิจสถานที่มีออร์เคสตรอนจบพิธีท่ามกลาง ‘ฝนตกปรอยๆ’ ฝนอันเย็นเยียบของลอนดอน อาตมาจำมันได้แจ่มชัดรู้แจ้งแก่ใจว่าอาตมาคงไม่มีโอกาสได้อยู่กับท่านอีก และท่านได้จากไปตลอดกาล อาตมาไม่ได้รู้สึกเศร้าหรือแม้แต่จะร้องไห้ สิ่งที่กำลังอยู่ในใจของอาตมาคือ ‘ท่านช่างเป็นพ่อที่วิเศษเหลือเกิน! ชีวิตของท่านเป็นแรงบันดาลใจที่ทรงพลังจริงๆ เราช่างโชคดีเหลือเกินที่ได้เป็นลูกชายของท่าน’ ขณะที่อาตมาจูงมือแม่ก้าวเดินไปข้างหน้า อาตมารู้สึกเบิกบานเป็นอย่างยิ่ง เช่นที่รู้สึกยามเดินออกมาจากการแสดงคอนเสิร์ตที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิต จะเอาอะไรมาแลกก็ไม่ยอมขอบคุณครับ พ่อ

ความเศร้าโศกเกิดจากการเพ่งมองเฉพาะความพลัดพรากในขณะที่ความสำนึกในบุญคุณของผู้ที่จากไป และความรู้สึกกตัญญูที่เกิดขึ้น นำไปสู่การฉลองชีวิตดั่งงามที่ปิดฉากลง

ใบไม้ร่วง

เรื่องที่ยากที่สุดเกี่ยวกับความตายที่เราจะยอมรับได้มักจะเป็นเรื่อง ความตายของเด็ก หลาย ๆ ครั้งที่เราอดมาได้รับเกียรติให้ประกอบพิธีฌาปนกิจ เด็กหญิง หรือเด็กชายเล็ก ๆ ซึ่งจากไปก่อนวัยอันควร ยังไม่ทันได้ลิ้มรสชาติ ของชีวิตสักเท่าไร หน้าทีของอาตมาคือ การช่วยพ่อแม่ผู้ระทมทุกข์และคน อื่น ๆ ให้พ้นจากความเจ็บปวด จากความรู้สึกผิด และจากความต้องการหา คำตอบว่า ‘ทำไม?’ ที่ครอบงำจิตใจอยู่ทุกขณะ

อาตมามักจะเล่าเรื่องซึ่งมีคนเล่าให้อาตมาฟังที่เมืองไทยเมื่อหลายปี ก่อนเป็นการอุปมาอุปไมย ดังนี้

พระสายวัดป่าธรรมดาองค์หนึ่งกำลังนั่งสมาธิตามลำพังในกุฏิมุงหญ้า ในป่า หัวค่ำวันหนึ่ง เกิดพายุมรสุมรุนแรงมาก เสียงลมอื้ออึงดังสนั่นราวกับ เสียงเครื่องบินไอพ่น ฝนตกหนักกระหน่ำซัดหลังคากุฏิ ยิ่งตึกยิ่งหนัก แรก ๆ ก็ได้ยินแต่เสียงกิ่งไม้ฉีกออกจากต้น ต่อมาต้นไม้ทั้งต้นก็ถอนรากถอนโคนล้ม ลงด้วยแรงพายุกระแทกพื้นเสียงดังสนั่นราวกับฟ้าผ่า

ในไม่ช้า ท่านก็ตระหนักว่า กุฏิมุงหญ้านั้นไม่สามารถคุ้มครองท่านได้ หากต้นไม้ล้มลงมาทับ หรือเพียงแคกกิ่งไม้หล่นลงมาสักท่อนก็จะสามารถทะลุ หลังคาหญ้าลงมาทับท่านถึงตายได้ท่านไม่ได้หลับเลยทั้งคืน ท่านได้ยินเสียง ต้นไม้ยักษ์ ๆ ในป่าโค่นลงสู่พื้นดินต้นแล้วต้นเล่า ทำเอาหัวใจท่านเต้นไม่เป็น ล้าเป็นพัก ๆ

และก็มักเป็นเช่นนี้เสมอ พายุหยุดสนิทตอนรุ่งสาง เมื่อดวงอาทิตย์ เริ่มทอแสง ท่านเดินออกมานอกกุฏิเพื่อสำรวจความเสียหาย กิ่งไม้ใหญ่ ๆ หลายกิ่ง และต้นไม้ขนาดเรื่องสองต้นล้มเฉียดกุฏิท่านชนิดเส้นยาแดงผ่าแปด ท่านรู้สึกที่ท่านโชคดีนักที่รอดมาได้ สิ่งที่ตั้งความสนใจของท่านโดยทันทีไม่ใช่ ต้นไม้มากมายที่โดนถอนรากถอนโคน หรือกิ่งไม้ที่ร่วงเกลื่อนกลาดไปทั่วพื้น

ดิน แต่กลับเป็นใบไม้มากมายที่บัดนี้ร่วงทับถมกันหนาแน่นไปทั่วพื้นป่า

เหมือนอย่างที่ท่านคาดคิด ใบไม้ส่วนใหญ่ที่ร่วงหล่นไว้ชีวิตอยู่บนพื้นดินเป็นใบไม้แก่สีน้ำตาล ซึ่งอยู่มานานเต็มทีแล้ว ท่ามกลางใบไม้สีน้ำตาล มีใบไม้สีเขียวมากมาย แถมยังมีใบไม้สีเขียวปนอยู่บ้าง ใบไม้สีเขียวบางส่วนดูสดและเขียวจัดชนิดที่ท่านรู้ว่ามันคงจะเพิ่งคลี้ออกมาจากตายอดเมื่อไม่กี่ชั่วโมงที่แล้ว บัดนั้นหัวใจของท่านได้เข้าถึงธรรมชาติแห่งความตาย

ท่านต้องการจะทดสอบความจริงที่ท่านประจักษ์นี้ ท่านจึงแหงนหน้าขึ้นไปมองใบไม้ที่ยังอยู่บนต้น แน่ใจว่าใบไม้ส่วนมากที่เหลืออยู่บนต้นเป็นใบไม้สีเขียวอายุอ่อน ๆ ที่อยู่ในสภาพแข็งแรงซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในช่วงชีวิตของมัน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีใบไม้อ่อน ๆ สีเขียวร่วงหล่นไว้ชีวิตอยู่บนพื้นดิน แต่ใบไม้สีน้ำตาลแก่ ๆ ที่แห้งเหี่ยวแล้วบางส่วนก็ยังคงเกาะติดอยู่บนกิ่งไม้ พระท่านยิ้ม ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา การตายของเด็กน้อยไม่ทำให้ท่านหวนใจอีกต่อไป

เมื่อพายุแห่งความตายพัดผ่านเข้ามาในครอบครัวของเรามันมักจะพรากชีวิตท่านผู้ชรา ผู้เปรียบเสมือนใบไม้สีน้ำตาลมีหลายพร้อม บางครั้งมันก็พรากชีวิตผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนเช่นใบไม้สีเขียว บางครั้งหนุ่มสาวซึ่งอยู่ในวัยที่สดใสที่สุดของช่วงชีวิต เช่นเดียวกับใบไม้สีเขียวก็ตายเช่นกัน และบางครั้งความตายยังพรากชีวิตเด็กเล็ก ๆ บางคนไปด้วย เช่นเดียวกับที่พายุพัดใบไม้อ่อน ๆ จำนวนหนึ่งลงจันนั้น ธรรมชาติของความตายของมนุษย์เรามันเป็นเช่นนั้นเอง เช่นเดียวกับธรรมชาติของพายุในป่ามันก็เป็นเช่นนั้นเองแหละ

ไม่ใช่เรื่องที่ระแวงหวาดโหดหรือทำให้ใครรู้สึกผิดในเรื่องการตายของเด็ก มันเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลาย ใครจะกล่าวโทษพายุเล่า? มันช่วยเราตอบคำถามว่า ทำไมเด็กบางคนจึงตายก่อนวัยอันสมควร คำตอบก็จะเป็นเหตุปัจจัยเดียวกันกับคำถามว่า ทำไมใบไม้อ่อน ๆ จำนวนหนึ่ง แม้จะไม่มากนัก ต้องร่วงหล่นในเวลาเกิดพายุด้วยเล่า

ปุมชะตากรรม

บางทีช่วงเวลาทีสะเทือนอารมณ์ทีสุดในพิธีฝังศพ คือขณะที่หีบกำลังถูกหย่อนลงสู่หลุม หรือขณะที่ปุมถูกกดเพื่อจะเลื่อนหีบศพเข้าสู่เตาเผาในพิธีฌาปนกิจ (พิธีแบบฝรั่ง - ผู้แปล) เสมือนว่าเครื่องระลึกความทรงจำสุดท้ายทีเป็นรูปธรรมของคนทีเรารัก ในทีสุดได้ถูกพรากไปจากเราตลอดกาล มันมักจะ เป็นช่วงเวลาทีไม่สามารถถลันน้ำตาไว้ได้อีกต่อไป

ทีเมรุบางแห่งในเมืองเพิร์ธ ช่วงขณะนั้นมักจะวุ่นวายเป็นพิเศษ เมื่อปุมถูกกด หีบศพจะเลื่อนลงไปสู่โถงด้านล่าง ซึงเป็นที่ตั้งของเตาเผา จุดประสงค์คือเพื่อจะให้คล้าย ๆ การฝัง อย่างไรก็ตาม ภาพทีผู้ตายถูกหย่อนลงไปเผาเบื้องล่างกลับเป็นสัญลักษณ์ในจิตใต้สำนึกเสมือนกับกำลังถูกส่งลงสู่นรก การสูญเสียผู้เป็นที่รักก็แย่เสียเหลือเกินแล้ว เมื่อสมทบกับสัญลักษณ์ของการเคลื่อนลงสู่โลกเบื้องล่างหรือนรก บ่อยครั้งทีผู้สูญเสียไม่สามารถจะรับได้

ดังนั้น อาตมาจึงเคยเสนอเล่น ๆ ว่า ควรจะสร้างเมรุเผาศพชนิดทีเมื่อพระกดปุมเพื่อจะดำเนินการกับร่างไว้ชีวิตนั้น หีบศพจะเคลื่อนสู่เบื้องบนอย่างสง่างาม ซึงลิฟท์ไฮดรอลิคธรรมดา ๆ สักตัวก็น่าจะสามรถจัดการได้โดยไม่ยาก เมื่อหีบศพเคลื่อนขึ้นไปใกล้เพดาน เราก็จัดการให้มันหายเข้าไปในปุยมะฆอันเกิดจากไอน้ำแข็งแข็ง ผ่านช่องบนเพดานไปสู่ช่องหลังคาเบื้องบนท่ามกลางเสียงเพลงสวรค์หวาน ๆ มันจะเป็นการฟื้นฟูจิตใจทียอดเยี่ยมสำหรับผู้ทีกำลังเศร้าโศกกับการสูญเสีย!

อย่างไรก็ตาม บางคนทีได้ฟังข้อเสนอของอาตมาแนะนำว่าวิธีการนี้อาจทำให้พิธีกรรมสูญเสียความทีียงตรงไป โดยเฉพาะในกรณีทีทุกคนต่างรู้กันดีว่า คนไร่ศีลธรรมทีนอนอยู่ในหีบนั้นยากทีจะได้ขึ้นไปอยู่ ‘บนนั้น’ ดังนั้น อาตมาจึงปรับปรุงข้อเสนอเสียใหม่โดยแนะนำให้มี่ปุมกดตามปุมให้

ครอบครัวได้ทุกกรณี ปุ่ม ‘กดขึ้น’ เฉพาะสำหรับคนดี ปุ่ม ‘กดลง’ ไว้จัดการกับคนเลว และปุ่ม ‘ไปด้านข้าง’ สำหรับคนส่วนใหญ่ซึ่งมีทั้งความดีความชั่ว จากนั้นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยของสังคมตะวันตก และเพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้แก่พิธีกรรมที่ซีมเซร้า อาตมาอาจจะขอให้ผู้มาร่วมพิธีศพบกมือไหวตว่า ควรจะกดปุ่มไหน! นี่จะทำให้พิธีฌาปนกิจนี้น่าจดจำเป็นที่สุด และเป็นเหตุผลที่ดีมากที่คนจะมาร่วมพิธี

เมียข้ามชาติ

ชายคนหนึ่งซึ่งประสบความสำเร็จในชีวิต สามารถเลี้ยงดูภรรยาได้ถึงสี่คน เมื่อเขากำลังจะตาย เขาเรียกเมียคนที่สี่ซึ่งเป็นคนล่าสุด และสาวสุดมาที่ข้างเตียง

“ยอดรัก” เขาพูดพลางลูบค้ำเรือนร่างอันงดงามของเธอ “พี่จะตายในวันสองวันนี้แล้ว ชีวิตหลังตายคงจะหงอยเหงามากเมื่อปราศจากน้อง น้องจะไปกับพี่มั๊ย?”

“ไม่ไปค่ะ!” สาวสวยกล่าวชัดเจน “น้องจะต้องอยู่ น้องจะกล่าวสรรเสริญคุณพี่ในงานศพ แต่น้องไม่สามารถจะทำอะไรได้มากไปกว่านี้” ว่าแล้วเธอก็ก้าวฉับ ๆ ออกจากห้องไป

การปฏิเสธอย่างไร้เยื่อใยของเธอราวกับมีดกรีดหัวใจเขาเขาได้หุ่่มเทอดูแลภรรยาคนล่าสุดอย่างมากมาย เขาภูมิใจในตัวเธอนักหนา ถึงขนาดเลือกเธอให้เป็นผู้เคียงคู่ออกงานสำคัญทั้งหลายเธอทำให้เขาภาคภูมิใจในความซราของเขา เขารู้สึกประหลาดใจที่ได้พบว่า เธอไม่ได้รักเขาเช่นที่เขารักเธอ

ไม่เป็นไร เขายังมีเมียอีกตั้งสามคน ดังนั้นเขาจึงเรียกเมียคนที่สาม ที่เขาได้มาเมื่อวัยกลางคน เขาต้องหุ่่มเทออย่างหนักกว่าจะชนะใจเมียคนที่สาม เขารักเธออย่างลึกซึ้ง เพราะเธอทำให้เขาสนุกสนานมีชีวิตชีวามาก เธอมีเสน่ห์แรงจนเป็นที่หมายปองของชายหลายคน แต่ถึงกระนั้น เธอก็ยังซื่อสัตย์ต่อเขาเสมอต้นเสมอปลาย เธอทำให้เขารู้สึกมั่นคงไว้กังวล

“ที่รัก” เขากล่าวพร้อมกับกอดเธอไว้แน่น “พี่จะตายในวันสองวันนี้แล้ว ชีวิตหลังตายคงจะหงอยเหงามากเมื่อปราศจากน้องน้องจะไปกับพี่มั๊ย?”

“ไม่อย่างแน่นอน” หญิงสาวที่ล่อลวงให้เขาหลง กล่าวเน้นด้วยผาดนักธุรกิจ “น้องไม่มีวันทำเรื่องพรรค์นั้นเด็ดขาด น้องจะจัดงานศพให้พี่อย่างหรู แล้วหลังจากนั้นน้องก็จะไปใช้ชีวิตกับลูกชายของพี่”

อนาคตที่เมียคนที่สามเตรียมจะนอกใจนั้น สันคลอนเข้าไปถึงได้เลยทีเดียว เขาไล่เธอออกไปแล้วเรียกเมียคนที่สองเข้ามา

เขาเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาพร้อมเมียคนที่สอง เธอไม่ใช่คนมีเสน่ห์นัก แต่เธอพร้อมเสมอที่จะช่วยเขาแก้ปัญหา และให้คำแนะนำที่มีค่ามหาศาล เธอเป็นเพื่อนที่เขาไว้วางใจที่สุด

“เมียรัก” เขาเอ่ยขึ้นพร้อมกับจ้องเข้าไปในดวงตาที่เต็มไปด้วยความมั่นใจของเธอ “ผมจะตายในวันสองวันนี้แล้ว ชีวิตหลังตายคงจะหงอยเหงามากเมื่อปราศจากคุณ คุณจะไปกับผมมั้ย?”

“เสียใจค่ะ” เธอกล่าวขออภัย “ฉันไม่สามารถจะไปกับคุณได้หรอก ฉันจะไปไกลที่สุดได้ถึงหลุมศพคุณ แต่จะไม่มีวันไปไกลกว่านั้น”

ด้วยหัวใจที่ใกล้จะแตกสลาย เขาเรียกหาเมียคนแรกที่อยู่กับเขามานานแสนนาน แต่เขาได้ทอดทิ้งเธอในช่วงหลัง ๆ ตั้งแต่เขาได้เมียคนที่สามซึ่งแสนจะทรงเสน่ห์ และเมียคนที่สี่ผู้เป็นดาวดวงเด่น ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วเมียคนแรกนี่เป็นคนสำคัญที่สุดสำหรับเขา เธอช่วยเขาอยู่เบื้องหลังอย่างเงียบ ๆ มาโดยตลอด เขารู้สึกละอายใจเมื่อเธอเดินเข้ามาแต่งตัวปอน ๆ และมีร่างกายผ่ายผอม

“ที่รัก” เขากล่าวอย่างวิงวอน “ฉันจะตายในวันสองวันนี้แล้ว ชีวิตหลังความตายคงจะหงอยเหงามากเมื่อปราศจากเธอ เธอจะไปกับฉันมั้ย?”

“ฉันจะไปกับคุณอย่างแน่นอน” เธอตอบอย่างสงบ “ฉันไปกับคุณเสมอทั้งในชีวิตนี้และชีวิตหน้า”

เมียคนแรก เราเรียกว่า กรรม เมียคนที่สองมีชื่อว่าครอบครัว เมียคนที่สาม คือ ทรัพย์สมบัติ และเมียคนที่สี่ คือ ชื่อเสียง

โปรดอ่านเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง ที่นี้เราก็ได้รู้จักเมียทั้งสี่ เมียคนไหนละที่สำคัญที่สุดที่เราจะต้องดูแลเอาใจใส่ให้ดี? คนไหนที่จะไปกับเราเมื่อเราตาย?

หัวเราะให้ออก

ปีที่แรกที่อาตมาอยู่ในเมืองไทย พวกเรามักจะนั่งรถกระบะคันเล็กจากวัดนั้นไปวัดนี้ แน่แน่นอนว่าพระผู้ใหญ่ย่อมได้ที่นั่งดีที่สุดคือที่นั่งตอนหน้าของรถกระบะ พวกเราพระผู้น้อยต้องนั่งเบียดกันบนกระบะดานไม้แข็ง ๆ ที่กระบะด้านหลัง เหนือกระบะที่นั่งจะเป็นโครงเหล็กเตี้ย ๆ ไว้ชิงผ้าใบกันฝนและฝุ่น

ถนนทุกสายฝุ่นคลุ้ง และแทบจะไม่ได้รับการบำรุงรักษาเวลารถกระบะตกหลุม บรรดาพระผู้น้อยก็กระเด็นขึ้นไปตาม ๆ กันหลายครั้งหลายคราที่หัวของอาตมาโขกกับโครงเหล็กแข็ง ๆ นั้น ที่ร้ายก็คือ การเป็นพระศิระชะไล่น อาตมาจึงไม่มี ‘กันชน’ ไว้ป้องกันการกระแทก

อาตมากล่าวคำสบถทุกครั้งที่หัวกระแทก แน่แน่นอนว่าเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อพระไทยจะได้ไม่เข้าใจ แต่เมื่อพระไทยหัวโขกบ้าง ท่านก็เพียงแต่หัวเราะ! อาตมาไม่สามารถจะเข้าใจได้ ใครจะยังหัวเราะได้เวลาหัวโขกจนเจ็บอย่างนั้น? อาตมาพิจารณาว่าบางที่พระไทยเหล่านั้น หัวคงจะโดนโขกหลายครั้งมากซะจนเกิดความเสียหายถาวรบางประการ

เพราะอาตมาเคยเป็นนักวิทยาศาสตร์ อาตมาจึงตกลงใจทำการทดลอง อาตมาจะลองหัวเราะอย่างที่พระไทยทำหากหัวโขกในครั้งต่อไป จะรู้ว่ามันเป็นอย่างไ โยมรู้ไหมว่าอาตมาค้นพบอะไร? อาตมาพบว่า ถ้าเราหัวเราะเมื่อหัวโขก มันจะเจ็บน้อยลงมาก ๆ เลย

การหัวเราะปลดปล่อยสารเอ็นดอร์ฟินเข้าสู่ระบบเลือดเป็นการบรรเทาความเจ็บปวดโดยธรรมชาติ และยังช่วยเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันไว้ต่อสู้กับโรคทั้งหลาย ดังนั้นเมื่อเราเจ็บปวด การหัวเราะจะช่วยเราได้ ถ้าโยมยังไม่เชื่อโยมก็ลองดูซิ เวลาหัวโยมโขกครั้งต่อไป

ประสบการณ์สอนอาตมาว่า เมื่อชีวิตเป็นทุกข์ ความเจ็บปวดจะบรรเทาลง หากเรามองเห็นด้านที่น่าขบขัน และสามารถหัวเราะออกมาได้

เสน่ห์กองขี้

คนบางคนจริง ๆ แล้วไม่ชอบที่จะมีชีวิตอยู่อย่างปราศจากปัญหา ถ้าเขาไม่มีปัญหาของตัวเองให้ต้องกังวลพอ เขาก็จะเปิดทีวีดูละครน้ำเน่าเพื่อจะได้เอาปัญหาของตัวเองละครมาเป็นกังวลบางคนเห็นความกังวลเป็นเรื่องไร้ใจ เขามองว่าความทุกข์เป็นเรื่องสนุก เขาไม่อยากมีความสุข นั่นเป็นเพราะเขาติดข้องอยู่กับปัญหาของเขามากเกินไป

พระสององค์เป็นเพื่อนสนิทกันมาตลอดชีวิต เมื่อท่านมรณภาพ พระองค์หนึ่งเกิดใหม่เป็นเทวดาอยู่บนสวรรค์ที่ดงามขณะที่เพื่อนของท่านเกิดเป็นหนอนอยู่ในกองขี้

ในไม่ช้า องค์ที่เป็นเทวดาก็เริ่มคิดถึงเพื่อนเก่า และสงสัยว่าเพื่อนของท่านไปเกิดอยู่แห่งหนตำบลไหน ท่านไม่เห็นเพื่อนในสวรรค์ชั้นที่ท่านอยู่ จึงมองไปยังสวรรค์ชั้นอื่นๆ ด้วย แต่ก็ไม่พบท่านใช้ดาบทิปัยค้นหาเพื่อนในโลกมนุษย์ แต่ก็ไม่พบอีกเช่นกัน ท่านมั่นใจว่าเพื่อนของท่านต้องไม่ไปเกิดเป็นสัตว์แน่ แต่เอาละ! ลองเช็คดูสักหน่อย แต่ท่านก็ยังไม่เห็นแม้แต่เงาของเพื่อนท่านอยู่ดี ดังนั้น เทวดาจึงเริ่มค้นหาในโลกที่เราเรียกว่า พวก “กระดึบกระดึบ” และท่านก็ต้องแปลกใจเป็นอย่างมากที่ท่านพบว่า เพื่อนของท่านเกิดเป็นหนอนอยู่ในกองขี้ที่เหม็นหึ่งและน่าขยะแขยง!

ด้วยความผูกพันในมิตรภาพที่แน่นแฟ้นยิ่งเกินกว่าความตายจะพรากได้ เทวดารู้สึกว่าท่านจะต้องช่วยเพื่อนเก่าของท่านให้พ้นจากการเกิดเป็นหนอนที่แสนจะอัปโชคนี้ ไม่ว่ากรรมอันใดจะนำพาไปก็เถอะ

ดังนั้น ท่านจึงปรากฏกายเบื้องหน้ากองขี้สกปรกนั้น และพูดขึ้นว่า “นี่ท่านหนอน! จำเราได้มั๊ย? เราเคยเป็นพระด้วยกันเมื่อชาติที่แล้ว และท่านก็เป็นเพื่อนรักที่สุดของเรา เวลานี้เราเกิดใหม่ในสวรรค์มีความสุขมาก ส่วนท่านมาเกิดในกองขี้ที่น่ารังเกียจแต่อย่าวิตกไปเลย เพราะเราจะพาท่านไปสวรรค์กับเรา มาเถอะเพื่อนรัก!”

“เดี๋ยวก่อน!” หนอนว่า “โลกสวรรค์ที่ท่านเล่าขอด ๆ นะมันจะเจ๋งอะไร

นักหนา? กระผมมีความสุขสุดๆ อยู่แล้วในกองขี้ที่แสนอร่อยและหอมกรุ่นนี้
ขอบคุณมาก ๆ เลยครับ”

“ท่านไม่เข้าใจ” เทวดาว่าแล้วก็พรรณนาอย่างแบายคายถึงความสุขใจ
และความสนุกสนานบนสวรรค์

หนอนถามขึ้นชนิดตรงเข้าเป้าว่า “แล้วบนสวรรค์มีกองขี้ใหม่เล่า?”

เทวดาทำจมูกพุดพิดแสดงอาการดูถูก “ย่อมไม่มีแน่นอน!”

“ถ้างั้นผมก็ไม่มีวันไป!” หนอนพูดอย่างหนักแน่น “ท่านกลับไปซะเถอะ!”
แล้วมันก็มุดลงกลางกองขี้

เทวดาคิดว่า ถ้าเพียงแต่หนอนได้เห็นสวรรค์ด้วยตัวเอง เมื่อนั้นแหละ
มันจึงจะเข้าใจ ดังนั้น เทวดาจึงอุจจุมกไว้แล้วสอดมือนุ่ม ๆ ลงไปในกองขี้
นำขยะขยงนั้นเพื่อควานหาหนอน เมื่อพบแล้วท่านก็ดึงมันออกมา

“เฮ้! ออย่ายุ่งกับผม” หนอนโวยวาย “ช่วยด้วย! เมย์เดย์! ผมถูกลักพาตัว!”
แล้วเจ้าหนอนตัวลีนก็ติดดินไปมาจนหลุดออกมาได้ แล้วมันก็รีบมุดกลับลงไป
ซ่อนตัวในกองขี้ทันที

เทวดาผู้มีเมตตาจึมนิ้วเข้าไปในกองขี้เหม็น ๆ อีกครั้ง จนพบเจ้าหนอน
พยายามดึงมันออกมาอีกครั้ง ท่านเกือบจะได้ตัวมันอยู่แล้ว แต่ด้วยความที่ตัว
มันเหนียว ๆ ลื่น ๆ ด้วยความโลโครก และมันก็ไม่อยากจะไปสวรรค์ มันจึงหนี
ไปได้อีกเป็นครั้งที่สอง และไปหลบซ่อนอยู่ในกองขี้ลึกไปกว่าเก่าเสียอีก เทวดา
พยายามดึงหนอนออกจากกองขี้ที่น่ารังเกียจถึงหนึ่งร้อยแปดครั้ง แต่เจ้าหนอน
ก็ผูกพันกับกองขี้ที่มันแสนรักนักหนา แล้วมันก็ดิ้นหลุดกลับไปได้ทุกครั้ง!

ในที่สุด เทวดาก็ต้องกลับขึ้นสวรรค์ไปโดยทิ้งเจ้าหนอนใจไว้กับ ‘กองขี้
แสนรัก’ ของมัน

เช่นเดียวกัน เรื่องเล่าทั้งหมดในหนังสือเล่มนี้ก็ขอจบลงแต่เพียงเท่านี้

หมายเหตุ

เรื่องราวเกือบทุกเรื่องในหนังสือเล่มนี้ได้รับการบอกเล่าถ่ายทอดด้วยวาจาในสายพระวัดป่าของเรา หลายๆ เรื่องมีรากดั้งเดิมมาจากคัมภีร์ทางพุทธศาสนา และได้รับการขยายความในการเล่าแต่ละครั้ง เพื่อปรับให้เข้ากับกาลเวลาในแต่ละยุคสมัยอย่างไรก็ตามเรื่องเล่าบางเรื่องเป็นเรื่องในสมัยปัจจุบันเพื่อเสริมรสชาติในการเล่าเรื่องราวแบบพุทธๆ นี้

กรณีที่เรื่องเล่าดัดแปลงมาจากพระสูตร อาตมาจะใส่แหล่งที่มาไว้ด้านล่างนี้ นอกนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะระบุแหล่งที่มาได้ มักจะเป็นเรื่องที่อาตมาเคยได้ฟังมาและจดจำไว้ตั้งแต่เริ่มเป็นชาวพุทธ บางเรื่องได้รับการเล่าซ้ำในหนังสือซึ่งอาตมาพยายามลงที่มาไว้เท่าที่จะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม แหล่งที่มาหลักของเนื้อหาสาระนั้น คือชีวิตของอาตมาเอง โดยเฉพาะในช่วงเวลาสามสิบกว่าปีที่อาตมาเป็นพระ หรือที่ได้ยินได้ฟังจากคำเทศนาที่ซาบซึ้งใจในศาลาวัดของเรา

๑. สังยุตตนิกาย สคาถวรรค เทวปุตตสังยุตต์ ๒/๖ เป็นการแปลของอาตมาเอง

๒. เรื่องนี้เป็นการรวมเรื่องจากแหล่งต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องดั้งเดิมในธรรมบท ตอนที่ ๑๑๐ และคำกล่าวของพระอรหันต์ อธิมุตตะเถระในเถรคาถา

๓. เรื่องนี้มีเค้าโครงเรื่องมาจากสังยุตตนิกาย สคาถวรรค โกศลสังยุตต์สูตรที่ ๘ และจากขุททกนิกายอุทาน ๕/๑

๔. เรื่องนี้มาจาก สังยุตตนิกาย สักกะสังยุตพระสูตร หมายเลข ๒๒

๕. อาตมาเคยฟังนิทานปรัมปราเรื่องนี้ครั้งแรกเมื่อยังเป็นวัยรุ่นชนชาวพุทธ ขณะอยู่ที่ประเทศอังกฤษ เรื่องนี้มีการเล่าต่อๆ กันมา และตีพิมพ์อย่างย่อๆ โดย Indries Shah ในหนังสือเรื่อง 'The Way of the Sufi', Penguin Books, Harmondsworth, ๑๙๗๕, หน้า ๘๐-๑

๖. ได้รับอนุญาตจากผู้ประพันธ์ Jonathan Wilson-Fuller ให้นำบทกวี 'มากเกินไปที่จะหวัง' (it's too much to hope for) ที่เคยได้รับการพิมพ์เผยแพร่

แล้วมาลงในหนังสือเล่มนี้ได้

๗. จากการค้นคว้าของอาตมา นิทานเรื่อง 'คำถามสามข้อ' ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษายิดดิช (Yiddish) ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ในหนังสือรวมนิทานเรื่องสั้น โดยนักเขียนผู้มีชื่อเสียงอีกหลายท่าน เช่น Chekov เพื่อช่วยเหลือนายยิวที่ถูกจองล้างจองผลาญในรัสเซีย จำนวนที่อาตมาอ่านตอนเป็นนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือรวมเล่ม แต่อาตมาไม่สามารถระบุได้ว่า เป็นการพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ใด

๘. นิทานเรื่องนี้มีเค้าโครงเรื่องมาจาก นิทานชาดกเรื่องที่ ๑๐๗

๙. นิทานเรื่องนี้มีเค้าโครงเรื่องมาจาก นิทานชาดกเรื่องที่ ๒๑๕

๑๐. นิทานเรื่องนี้มีเค้าโครงเรื่องมาจากขุททกนิกาย อุทาน ๖/๔ และขุททกนิกายชาดก